



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

۱۹

علم مفاهیم شناسی
در قرآن



نویسنده: رسول ملکیان اصغرنانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

علم مفاهیم شناسی در قرآن

نویسنده:

رسول ملکین اصفهانی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	علم مفاهیم شناسی در قرآن جلد نوزدهم - حرف ط
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۲۳	ظالمان از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۳۵۰	ظاهرسازی از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۳۵۴	ظلم از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۷۹۳	ظلمت از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۸۱۲	ظن از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۸۴۴	ظهار از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما
۸۶۲	درباره مرکز

مشخصات کتاب

سرشناسه: رسول ملکيان اصفهانی، ۱۳۴۴

عنوان و نام پدیدآور: علم مفاهیم شناسی در قرآن جلد نوزدهم - حرف ظ / رسول ملکيان اصفهانی

مشخصات نشر دیجیتال: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه

تلفن همراه مولف : ۰۹۱۳۱۱۴۰۱۴۰

موضوع: علم - مفاهیم قرآنی

رده بندی کنگره : ۵۲/BP۶۵/۴

رده بندی دیویی : ۱۳۹۰.۵۷۷۷د۳۷۲/۲۱

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

علم مفاهیم شناسی قرآن

۱- قرآن کتاب خداست که برای هدایت ناس و بشروانسان و مسلمان و مومنین و متقین نازل شده است ؛ و از معجزات جاویدان محسوب می شود ؛ چه انسانهای مومن و خدا جوئی که با معرفت و عمل به این کتاب آسمانی به سعادت رسیدند و چه دانشمندان بزرگی که در طول بیش از چهارده قرآن برای فهم و نشر معارف این کتاب کریم عمر خود را گذاشته اند. هر زمانی که از این کتاب می گذرد تازه هائی از معارف این کتاب الهی کشف می گردد و این جریان همچنان ادامه دارد. در پرتو این تلاشهای شایسته علمی زیادی از معارف و علوم قرآنی برای ما به یادگار باقی مانده است . که از مهمترین آن می توان از تفسیر قرآن نام برد. این علم بر اساس مقدماتی از علوم است مثل مفردات قرآن.

شاید بتوان گفت علم مفاهیم شناسی قرآن حد واسط بین معنی کلمه (علم مفردات) و (علم تفسیر قرآن) است. علم مفاهیم شناسی قرآن یک علم جدیدی است که نه می توان علم مفردات قرآن آن را دانست زیرا فراتر از آن است و نه می توان آن را علم تفسیر نامید زیرا اساسا با آن متفاوت است.

تفسیر به معنای «دانش تفسیر»، یعنی علمی که دارای ارکان مشهور علم (موضوع، مسائل، مبادی تصویری و تصدیقی) است و

تفسیر دارای موضوع، تعریف، هدف، فایده،

پیش‌انگاره‌ها (مبانی و مبادی) و ... است. از این رو، تفسیر از علوم مرتبط با قرآن به شمار می‌آید که بیش از هزار سال عمر دارد.

علم تفسیر به دانشی گفته می‌شود که انسان را با معانی و مقاصد آیات قرآن و منابع، مبانی، روش‌ها، معیارها و قواعد آن آشنا می‌سازد.

به عبارت دیگر، دانش تفسیر از چند بخش اساسی تشکیل می‌شود: ۱) مبانی تفسیر؛ ۲) قواعد تفسیر؛ ۳) منابع تفسیر؛ ۴) شرایط مفسر؛ ۵) سنجش‌های فهم تفسیر و معیارهای تفسیر معتبر؛ ۶) روش‌های تفسیری؛ ۷) گرایش‌ها (مکاتب) تفسیری.

موضوع علم تفسیر: آیات قرآن (سخنان الهی که در قالب وحی قرآنی بر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نازل شده است).

هدف دانش تفسیر: کسب توان استنباط صحیح از آیات قرآن.

فایده علم تفسیر: فهم مراد استعمالی (معانی آیات) و مراد جدی خدا (مقاصد آیات).

۲- اگر مفاهیم قرآن خوب تبیین و توصیف شود مقدمه تفسیر خواهد شد و تفسیر قرآن از غنای بیشتری برخوردار خواهد شد. این دانش که مربوط به مجموعه دانش‌های نوین زبان‌شناسی است می‌باشد. زبان‌شناسی بیشتر ناظر به کلام انسانی است که در دوره‌های مختلف شامل کلام‌های مقدس (کتابهای آسمانی) نیز شده است. زبان‌شناسی شامل: زبان‌شناسی نظری؛ آواشناسی؛ واج‌شناسی؛ واژه‌شناسی؛ ساخت‌واژه؛ نحو؛ معناشناسی؛ معناشناسی واژگانی؛ معناشناسی آماری؛ معناشناسی ساختاری؛ سبک‌شناسی؛ تجویز و توصیف؛ کاربردشناسی؛ زبان‌شناسی کاربردی؛ اکتساب زبان؛ زبان‌شناسی روان‌شناختی؛ زبان‌شناسی جامعه‌شناختی؛ زبان‌شناسی شناختی؛ جامعه‌شناسی زبان؛ زبان‌شناسی محاسباتی؛ زبان‌شناسی توصیفی؛ زبان‌شناسی تاریخی؛ زبان‌شناسی تطبیقی؛ رده‌شناسی زبان؛ دستورگشتاری؛ ریشه‌شناسی. و همچنین توجه به نظریات هرمنوتیک و متودولوژی

می تواند تاثیرات خوبی در مباحث شناخت قرآن داشته باشد و فضاهای جدید تحقیقات قرآنی ایجاد نماید.

۳- اگر تفسیر ما از پیشرفت مناسبی برخوردار نیست دلیل عمده آن این است که روی مقدمات تفسیر کارهای اصلی صورت نگرفته است. این مسئله برای هر کس که با تفسیر قرآن آشنا باشد بدیهی است. برای روشن شدن زوایای پنهان و آشکار قرآن بیش از ده هزار کتاب نوشته شده است ولی می توان به جرات گفت مسلمانان و بشرهنوز به صورت کامل از این ذخیره الهی بهره لازم را نبرده است و استخراجات لازم را از این گنج الهی نکرده است.

۴- بعضی آیات قرآن قرن‌ها از نظر تفسیری هیچ پیشرفتی نداشته است. و مثل آن است که تفاسیر از روی هم بازنویسی کرده اند و اگر حرف تازه ای هم زده شده است بیشتر جنبه فرقه ای و گرایشی داشته که اکثرا به تاویل آیات و یا بهتر بگوئیم تفسیر به رای شده است. چگونه می توان یک آیه و یا یک سوره را خوب تفسیر کرد در صورتی که زوایای آشکار و پنهان کلمات خوب کالبد شکافی نشده باشد. برای آشکار شدن این مدعی تفاسیر قرآن را بر اساس قرون طبقه بندی کرده و سیر پیشرفت معانی و مفاهیم و تفاسیر آیات را در آن بر اساس استانداردهای علمی و روش های نوین بررسی کنید.

۵- متأسفانه در زمان معاصر که به این مسئله مهم یعنی مفاهیم آیات کمی توجه شده است بعضی آن را با شرح لغت اشتباه گرفته اند و کتابهایی به همین نام تالیف شده است و اسم کتاب خود را مفاهیم قرآن گذاشته اند و حال آنکه اصلا به مفاهیم نپرداخته اند و یک مقدار بیشتر از حد معمول از ترجمه لغت فرارفته اند و در این زمینه مراکز

قرآنی و علمی را نیز به اشتباه انداخته اند.

۶- علم مفردات یا واژه شناسی در قرآن دانشی است که در باره تک واژه های قرآنی از نظر ریشه اشتقاق لغوی و دلالت آن بر معنای مطلوب مناسب و نوع کاربرد آن در قرآن بحث می کند بدین منظور که هرگاه شخصی معنای واژه های قرآنی را نمی داند با مراجعه به کتابهای لغوی مانند مفردات راغب می تواند معنا و ریشه موارد اشتقاقی و نوع کاربرد آن را بشناسد. و حال آنکه علم مفاهیم شناسی قرآن درباره یک واژه و معنای آن در تمام حالات علمی و ادبی در قرآن بحث می کند با این توضیح تفاوت عمده و عمیق علم مفردات با علم مفاهیم تا حدودی روشن شد.

علم مفردات شاخه های فراوانی دارد که به بعضی از آنها اشاره می شود:

الف- دانش غریب القرآن

ب- معرب القرآن که در آن در مورد واژه هایی که از زبانهای دیگر به زبان قرآن وارد شده و به صورت عربی در آمده بحث می کند.

ج- اعراب القرآن در خصوص چگونگی اعراب الفاظ قرآن بحث می کند

د- مجازات قرآن انواع مجازهای به کار رفته در قرآن در این شاخه بحث می شود.

ه- وجوه و نظائر در قرآن

و بعضی دیگر از موضوعات علوم قرآن که بنوعی با مفردات قرآن سرو کار دارد.

دانشمندان بزرگی به تبیین واژه های قرآنی پرداخته اند و برخی از آنها کتابهایی را نیز تدوین نموده اند که تفصیل آنها در کتابهای رجال مانند: معجم الادباء، تاریخ بغداد، فهرست ابن ندیم، اعلام زرکلی و..... آمده است.

برای آگاهی از این کتابها می توانید به مجله بینات

شماره هفت و نه مراجعه کنید که بیش از سیصد جلد کتاب معرفی شده است.

۷- مفاهیم قرآن به معنای تحقیق کامل و جامع در باره بنیان آشکار و نهان یک لغت است؛ و بررسی سابقه و شرح آن در کل مجموعه آیات قرآن است. و همچنین تمام کاربردهای علمی و ادبی آن را بررسی کردن است. و این تقریباً یک علم کاملاً جدید درباره قرآن است. زیرا باید نقش یک مفهوم را در تمام قرآن در قالب یک کلمه و ارتباطات آن مشخص کرد. تحقیق درباره مفاهیم شناسی قرآن کار ساده ای نیست و افراد باید صاحب تخصص های گوناگونی باشند. و بصورت گروهی کار کنند. مفهوم شناسی قرآن بعد از آشنائی علوم ادبی و منطقی و فلسفی و عرفانی و تاریخی و فقهی و غیره برای محققین حاصل می شود. تازه این بررسی نقش یک کلمه و مفهوم در قرآن است؛ حال آنکه اگر ما خواستیم نقش مفهوم یک جمله و یا چند جمله و یا یک آیه و یا یک سوره را نسبت به یک جمله و یا چند جمله و یا یک آیه و یا یک سوره دیگر بررسی کنیم؛ ببینید چه نیروی انسانی دانشمند و چه سرمایه مالی هنگفت و چه تکنولوژی (ابرایانه) و امکانات نرم افزاری و علمی و سخت افزاری نیاز است. ولی به هر حال کاری است که باید در آینده نزدیک انشاء الله بشود.

۸- قرآن را می توان مثل قطعات متنوع هندسی (Magnets game) فرض کرد که به بی نهایت اشکال قابل تصور است اگر شما به یک آجر در یک ساختمان بسیار بزرگ و چند هکتاری توجه کنید و نقش این آجر در کل مجموعه را بررسی کنید یک تصور مفهومی بدست آورده اید که جایگاه و معنای آن را در منظومه

این ساختمان به شما نشان می دهد و تصور بود و نبود آن در این منظومه به کل آن می تواند کمک کند و یا آسیب برساند. پس باید در نظر داشت هر یک از کلمات قرآن مفهومی در بردارد که با تمام کلمات و جملات قرآن ارتباط دارد ارتباطی که در طول تاریخ تفسیر قرآن کشف نشده است. و از این مینا استنتاجات بسیاری می توان استخراج کرد که در لابلای بعضی از تفاسیر آمده است.

۹- البته شاید بتوان گفت مفاهیم قرآن یک رشته جدید در علوم و معارف قرآن است و مربوط به دوران معاصر است زیرا که بسیاری از علوم در حدود نیم قرن جدید تحولات جدی بخود گرفته اند. با استفاده از ابزار و امکانات جدید بویژه رایانه و برنامه ریزی برای آن می توان به این علم دسترسی پیدا کرد. این علم بصورت رسمی هنوز وارد حوزه و دانشگاه نشده است و مطالب آن بصورت گسیخته در ضمن مطالب دیگر بیان می شود. هراستادی با توجه به شناخت نسبی خود از آن بحث می کند و بسیاری آن را بعنوان یک علم قرآنی نه می شناسند و نه قبول دارند. اینجانب بعد از حدود سی سال آشنائی با علوم دینی و اسلامی و قرآنی و بعد تمرکز بر روی این موضوع (علم مفاهیم شناسی قرآن) و کشف آن در تفسیر شریف راهنما به این امر خطیر نائل شدم و خداوند رحیم افق نور دیدن آن را بمن نشان داد. و این چیزی بود که بصورت متفاوت در بعضی مکتوبات قرآنی با آن برخورد می کردم که خود داستانهای زیبا و دلنشینی دارد. خیلی دوست داشتم با قرآن مانوس باشم و روزانه چندین نوبت تلاوت داشته باشم ولی بعضی از مواقع یک کلمه و یا یک جمله قرآن و نقش آن

در کل قرآن فکرو دل من را بخودش مشغول می کرد و ساعتها و روزها وقت مرا می گرفت و رهایم نمی کرد؛ نمی توانستم از آن مفهوم کلمه و جمله و آیه دلم را جدا بکنم؛ هر لحظه و زمانی که می گذشت رخ جدیدی از آن برایم کشف می شد ولی همیشه دوست داشتم یک راهی پیدا کنم که آن را به صورت علمی در معرض دیگران قرار دهم؛ ولی عظمت کارونداشتن ابزار و امکانات لازم من را از آن باز می داشت تا اینکه این توفیق نسبی برایم حاصل شد. و برای همین همیشه درحیرتم که قلب مقدس اشرف و اکرم واعظم انبیاء یعنی حضرت محمد مصطفی (ص) چگونه این حجم با عظمت معنوی را در سینه مبارکشان داشتند و آن را حمل می کردند. آری این کلمات و آیات الهی است که بی نهایت بار قابل استناد و استدلال و فیض جاری است و هنرنمایی می کند. کاری که از عهده هیچ مجموعه و دستگاه علمی بر نمی آید. کاریکه من انجام داده ام کاری است که اصل زحمت آن را دانشمندان اسلامی در تفسیر قیم راهنما انجام داده اند و من فقط آن را دیده و استخراج و تالیف کرده ام؛ هر چند که قبل از من به این صورت کسی انجام نداده است.

۱۰- از خوبیهای علم در دوران جدید این است که آنچه را در تصور ذهن و یا کشف دل و یا توهم و یا خیال بود امروز می توان بصورت علم در آورد و به معرض نمایش و عموم گذاشت. شما نگاه کنید در زمان ما مسائلی حتی مثل طی الارض و روی آب راه رفتن و نامرئی شدن و صدها

نمونه از این دست به صورت علمی دسته بندی و طبقه بندی شده است. چه برسد به علمی که از قواعد و ضوابط مثل تفسیر قرآن برخوردار است.

۱۱- بسیاری از تفاسیر که در دوران قدیم نوشته شده است در محدوده علم آموزی و دانش یک فرد و بسته به نوع کتابهای تفسیری و امکاناتی که در اختیار داشته و گرایش و هدفی که داشته است. در صورتیکه در زمان معاصر باید از نوشتن تکراری و بیهوده این تفاسیر خوداری کرد و زیر نظر مجموعه ای از اساتید، تفسیر همه جانبه نوشت. و حوزه های پژوهشی عظیمی به این امر مهم اختصاص یابد. امید است در آینده حوزه های علمی بزرگ و دانشگاههای بزرگ قرآنی در راستای آموزش و پژوهش های قرآنی بیش از آن چیزی که امروز وجود دارد تاسیس شود.

۱۲- داشتن روش هدفمند و اصولی و رعایت آن در طول نگارش تفاسیر از نکات مهمی است که مفسرین باید رعایت کنند. زیرا مفسرین بزرگ قرآن بعضی از موارد یک مفهوم را در یک جای قرآن به یک معنا گرفته اند و در جاهای دیگر قرآن از آن عدول کرده اند مثل آن است که یک جا در قرآن ما کلمه (صلوة) را به این شکل و در جاهای دیگر قرآن بصورت (صلاة) بنویسیم. اگر ما توانستیم به معنای واقعی و مفهوم (روح) یا (امر) یا (امام) و.... در قرآن برسیم باید با این ملاک واحد در کل قرآن به تحقیق پردازیم.

۱۳- اگرخواستیم عظمت قرآن را در نظر بگیریم باید اینطور تصور کرد که تمام عالم هستی دو بار تکرار شده است یکبار بصورت عینی در عالم خارج و یکبار بصورت مکتوب به صورت قرآن و اگر گفته عرفاء را به آن اضافه کنیم به این صورت است که وجود انسان قرآنی (کامل) دو چهره دارد یکی به صورت عینی یعنی جهان خارج و دیگری بصورت مکتوب یعنی قرآن.

۱۴- قرآن کریم در آیه ی بیست و یکم

سوره ی حجر به سرچشمه و منبع موجودات و نزول معین آنها اشاره کرده، می فرماید:

(وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ)

و هیچ چیزی نیست جز آن که منابعش نزد ماست؛ و [لی] جز به اندازه معین آن را فرو نمی فرستیم.

«خزائن» در اصل به معنای حفظ و نگه داری چیزی است و در اصطلاح به معنای محلی است که افراد، اموالشان را در آن گردآوری و حفظ می کنند.

این مفهوم در مورد انسان ها صادق است که قدرت محدود دارند و نمی توانند در هر عصری همه چیز را فراهم کنند، اما در مورد خدا تصور نمی شود.

پس خزاین الهی، یا به معنای «مقدورات الهی» است؛ یعنی همه چیز در منبع قدرت الهی جمع است و هر وقت بخواهد هر مقدار که لازم باشد ایجاد می کند و یا به معنای مجموعه ی اموری است که در عالم هستی و جهان ماده وجود دارند؛ مثل عناصر و اسباب، که در این مجموعه همه چیز فراوان است، اما هر موجود خاص آن به صورت محدود ایجاد می شود.

قرآن خداوند نیز از همین سنخ است که متصل به دریای بی کرانه وجود خداوند است و هر وقت خداوند بخواهد مقداری از معنای آن را برای ما ایجاد می کند. و چهره کامل آن در زمان حکومت ولی عصر (عج) ظهور می کند. انشاء الله.

۱۵- قرآن کریم در آیه ی چهل و یکم سوره ی بقره با اشاره به رابطه ی قرآن با کتب آسمانی پیشین، چهار فرمان در مورد پاس داشت قرآن می دهد و می فرماید:

(وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْنَا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَٰ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ)

و به آنچه فرو

فرستادم (/قرآن) ایمان آورید، در حالی که مؤید چیزی است که با شماست. و نخستین انکار کننده آن نباشید؛ و بهای اندک را با آیات من مبادله نکنید؛ و تنها (از عذاب) من (خودتان) را حفظ کنید.

خداوند می فرماید قرآن را ارزان نفروشید قدر و قیمت و عظمت آن را دریابید و برای رسیدن به آن بهای لازم را بپردازید. هرآیه قرآن مثل عروسی بلند مرتبه ای است که تا بهای آن پرداخته نشود رخ نمی نماید بعضی از موارد این بهاء به قیمت جان و حقیقت انسان است. کسانی که خادم قرآن هستند باید همیشه این را مد نظر داشته باشند.

عروس حضرت قرآن نقاب آن گه براندازد که دارالملک ایمان را مجرد یابد از غوغا

(سنائی)

۱۶- در این قسمت برای اینکه وظیفه ما نسبت به قرآن مشخص شود سخن رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی در دنیای معاصر حضرت امام خمینی (ره) را می آورم: (جلد بیستم صحیفه امام خمینی (ره) - صفحه ۹۱ تا ۹۳ - پیام به مردم زائران بیت الله الحرام به مناسبت ایام حج "مهجوریت حج ابراهیمی"):

(از انس با قرآن کریم، این صحیفه الهی و کتاب هدایت، غفلت نوزند که مسلمانان هر چه دارند و خواهند داشت در طول تاریخ گذشته و آینده از برکات سرشار این کتاب مقدس است. و از همین فرصت از تمامی علمای اعلام و فرزندان قرآن و دانشمندان ارجمند تقاضا دارم که از کتاب مقدسی که تبیان کل شیء است و صادر از مقام جمع الهی به قلب نور اول و ظهور جمع الجمع تاییده است، غفلت نفرمایند. این کتاب آسمانی - الهی که صورت عینی و کتبی جمیع اسما و صفات و آیات و بینات است

و از مقامات غیبی آن دست ما کوتاه است و جز وجود اقدس جامع من خوطب به از اسرار آن کسی آگاه نیست و به برکت آن ذات مقدس و به تعلیم او خلص اولیای عظام دریافت آن نموده اند و به برکت مجاهدات و ریاضت‌های قلبیه ، خلص اهل معرفت به پرتوی از آن به قدر استعداد و مراتب سیر بهره مند شده اند و اکنون صورت کتبی آن ، که به لسان وحی بعد از نزول از مراحل و مراتب ، بی کم و کاست و بدون یک حرف کم و زیاد به دست ما افتاده است ، خدای نخواستہ مباد که مهجور شود و گر چه ابعاد مختلفه آن و در هر بعد مراحل و مراتب آن از دسترس بشر عادی دور است لکن به اندازه علم و معرفت و استعداد های اهل معرفت و تحقیق در رشته های مختلف ، به بیانها و زبانهای متفاوت نزدیک به فهم از این خزینه لایتناهای عرفان الهی و بحر موج کشف محمدی -صلی الله علیه و آله و سلم - بهره هایی بردارند و به دیگران بدهند و اهل فلسفه و برهان بابررسی رموزی که خاص این کتاب الهی است و با اشارات از آن مسائل عمیق گذشته ، براهین فلسفه الهی را کشف و حل کرده ، در دسترس اهلش قرار دهند. و وارستگان صاحب آداب قلبی و مراقبات باطنی رشحه و جرعه ای از آنچه قلب عوالم از "ادب‌بنی ربی" دریافت فرموده ، برای تشنگان این کوثر به هدیه آورند و آنان را مودب به آداب الله تا حد میسور نمایند. و متقیان تشنه هدایت بارقه

ای از آنچه به نور تقوا از این سرچشمه جوشان هدی للمتقین هدایت یافته اند، برای عاشقان سوخته هدایت الله به ارمغان آورند. و بالاخره هر طایفه ای از علمای اعلام و دانشمندان معظم به بعدی از ابعاد الهی این کتاب مقدس دامن به کمر زده و قلم به دست گرفته و آرزوی عاشقان قرآن را برآوردند و در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و جنگ و صلح قرآن وقت صرف فرمایند تا معلوم شود این کتاب سرچشمه همه چیز است؛ از عرفان و فلسفه تا ادب و سیاست، تا بیخبران نگویند عرفان و فلسفه بافته ها و تخیلاتی بیش نیست و ریاضت و سیر و سلوک کار درویشان قلندر است، یا اسلام به سیاست و حکومت و اداره کشور چه کار دارد که این کار سلاطین و روسای جمهور و اهل دنیا است. یا اسلام دین صلح و سازش است و حتی از جنگ و جدال با ستمکاران بری است. و به سر قرآن آن آورند که کلیسای جاهل و سیاستمداران بازیگر به سر دین مسیح عظیم الشان آوردند.

هان ای حوزه های علمیه و دانشگاههای اهل تحقیق! بپاخیزید و قرآن کریم را از شر جاهلان متنسک و عالمان متهتک که از روی علم و عمد به قرآن و اسلام تاخته ومی تازند، نجات دهید. و اینجانب از روی جد، نه تعارف معمولی، می گویم از عمر به بادرفته خود در راه اشتباه و جهالت تاسف دارم. و شما ای فرزندان برومند اسلام! حوزه ها و دانشگاهها را از توجه به شئون قرآن و ابعاد بسیار مختلف آن

بیدار کنید. تدریس قرآن در هر رشته ای از آن را محط نظر و مقصد اعلامی خود قرار دهید. مبدا خدای ناخواسته در آخر عمر که ضعف پیری بر شما هجوم کرد از کرده ها پشیمان و تاسف برایام جوانی بخورید همچون نویسنده .

باید بدانیم حکمت آنکه این کتاب جاوید ابدی که برای راهنمایی بشر به هر رنگ و ملیت و در هر قطب و قطر، تا قیام ساعت نازل گردیده است ، آن است که مسائل مهم حیاتی را چه در معنویات و چه در نظام ملکی زنده نگه دارد و بفهماند که مسائل این کتاب برای یک عصر و یک ناحیه نیست .)

۱۷- منطق شیوه ی تفکر صحیح را می آموزد حال اگر کسی بخواهد اندیشه ها و تفکرات خود را به دیگری منتقل کند. یعنی بخواهد از آنچه در ذهن خودش می گذرد دیگری را آگاه سازد ناچار از سخن استفاده می کند، یعنی الفاظ را برای افاده ی مقصود خود به کار می برد.

مردم عادی چنین می پندارند که انسان نخست می اندیشند سپس اندیشه های خود را در قالب الفاظ بر زبان می آورد. اما با کمی دقت نظر معلوم می شود که اساساً تفکر بدون استعمال الفاظ امکان پذیر نیست. حتی وقتی که آدمی لب را از سخن فرو بسته و به اندیشه فرورفته باشد، باز در واقع با یک سلسله الفاظ مختل به تفکر می پردازد و به قول حکما، گویی با خود «حدیث نفس» یا نجوا می کند، به همین جهت است که تفکر و تعقل را نطق باطن می نامند (در مقابل نطق ظاهر

که با الفاظ مسموع انجام می یابد) پرورش ذهنی و فکری آدمی و از قوه به فعل درآوردن استعدادهاى معرفتى او جز به کار بردن لفظ امکان پذیر نیست. پس زبان اولاً توأم و همراه با اندیشه هاى درونى آدمى است. ثانياً موجب انتقال دانش و فرهنگ و تمدن به ديگران است و آموزش و پرورش بدون استعانت از آن امکانپذیر نیست. همین نیاز مبرم آدمى به زبان موجب شده است که به وضع الفاظ بپردازد و در برابر هر معنایى لفظى را که نمایانگر آن معنى باشد قرار دهد.

چنانکه معلوم است هر لفظ مسموع صوتى است که در هوا پخش می شود و به سرعت محو می گردد. يعنى علامتى است فرار و ناپایدار که عمر آن لحظه اى بیش نیست و فقط هنگام رویاروى با ديگران بکار می رود. اما آدمى مایل است افکار و اندیشه ها و خواسته هاى خود را به مکانهاى دور دست و به آیندگان و کسانی که با او رویاروى نیستند نیز برساند. به همین جهت به وضع الفاظ بسنده نکرده و يك سلسله علايم ديگر نیز وضع کرده که همان خط يا علايم مکتوب يا الفباست. علايمى به مراتب پایدارتر و ثابت تر از الفاظ، اين علائم مکتوب را نشان و دال بر الفاظ قرار داده است.

بنابراین علايم مکتوب يا خط يا وجود کتبى دلالت بر حفظ، يعنى اصوات معين ، دارد. به عبارت مختصرتر وجود کتبى دال بر وجود لفظى است ، همانطور که وجود لفظى دال بر معنای ذهنى است و معنای ذهنى دال بر شىء خارجى.

وجود کتبى (علايم کتبى يا خطى) - وجود لفظى

(علایم ملفوظ یعنی اصواتی که با اتکاء به مخارج حروف از دهان خارج می شود) - وجود ذهنی (معنی ذهنی یا صورت ذهنی) - وجود عینی (وجود خارجی یا شی خارجی)

به عبارت موجزتر شیء دارای چهار نحوه وجود است. وجود عینی و وجود ذهنی و وجود لفظی و وجود کتبی. از آنجا که نقش الفاظ در تفکرات آدمی تا این درجه است. منطق دانان در آغاز منطق مباحثی را نیز به الفاظ اختصاص می دهند و البته بحث آنها از الفاظ بحثی است بسیار کلی به نحوی که کم و بیش شامل همه زبانها می شود. بر خلاف بحث علمای دستور زبان که اختصاص بزبانی معین دارد. (علم منطق - رشته های نظری و علوم انسانی و معارف اسلامی)

براین اساس وجود لفظی و کتبی را اعتباری و وجود ذهنی و عینی را حقیقی می دانند.

اگر بر این مبنا به قرآن رانگاه کنیم؛ فعالیت های علمی و قرآنی ما از چهار حالت خارج نیست:

الف- وجود لفظی قرآن که شامل روخوانی؛ روان خوانی؛ تندخوانی؛ صوت و لحن؛ علم تجوید؛ انواع قرائات قرآنی؛ حفظ ظاهری قرآن؛ و تمام فعالیت هایی که در این حوزه لفظی قرآن می شود.

ب- وجود کتبی قرآن که شامل انواع رسم الخط و نوشتن قرآن؛ چاپ قرآن؛ تمام کارهای هنری مربوط به قرآن.

ج- وجود ذهنی قرآن یعنی آنچه در ذهن مردم مسلمان یا جامعه بشری یا مفسر و محقق قرآن وجود دارد و بر روی آن تدبر و تفکر می کند و آن را نشر و ارائه می دهد. و شامل تمام تفاسیر و معارف و علوم قرآنی می شود.

د- وجود عینی قرآن که به دو صورت جلوه می کند یا بصورت فردی که در یک انسان قرآنی در خارج مصداق پیدا می کند و

حقیقی ترین آن امام معصوم است که واقعیت قرآن و مظهر عینی کامل قرآن در عالم خارج است و قرآن ناطق است و در زمان ما حضرت امام ولی عصر (عج) می باشد و یا بصورت جمعی تجلی و ظهور پیدا می کند که جامعه اسلامی و قرآنی و حکومت اسلامی مهدویت است که انشاء الله در آینده ما شاهد و عامل آن خواهیم بود.

به هر حال هر کس که عالم و خادم قرآن باشد بصورت حصر عقلی از یکی از این چهار قسم خارج نیست؛ و کسیکه در حوزه علم مفاهیم شناسی قرآن فعالیت و تحقیق و مطالعه می کند در بخش سوم (وجود ذهنی) جایگاه می یابد و وقتی در عرصه نشر مکتوب می پردازد در جایگاه دوم (وجود کتبی) فعال است.

اگر خواهیم توضیح مفصل دهیم که علم مفاهیم قرآن شناسی چیست؟ باید کتابهای مستقلی تألیف گردد؛ که امیدواریم این مهم در آینده نزدیک انجام گیرد.

۱۷- ما در اینجا بر اساس امکانات و ابزار و نرم افزارهای علمی بیش از هزار تا از کلمات قرآن را مفهوم شناسی و بر اساس حروف الفبا استخراج کرده ایم؛ باشد که انشاء الله در آینده این علم (مفهوم شناسی قرآنی) توسعه لازم را بنماید. از بین تفاسیر تفسیر راهنما را ملاک قراردادیم که نسبت به تمام تفاسیرهای قرآن بعضی از استانداردهای لازم را دارد که می توانید ویژگیهای آن را در مقدمه آن تفسیر شایسته و مهم بخوانید. باید توجه داشت که بعضی از کلمات مشترک لفظی و بعضی از آنها مشترک معنوی می باشند؛ و تعدادی از کلمات نیز عربی و فارسی می باشد؛ برای همین کسی که می خواهد مفهومی را بررسی کند لازم است یکدور فهرست کلمات را بررسی کند. این مجموعه کتاب مفاهیم شناسی قرآن بیشتر برای محققین و پژوهشگران قرآنی و کسانی که

می خواهند پایان نامه حوزوی و دانشگاهی تالیف کنند و یا علاقه به مباحث عمیق قرآنی هستند می باشد.

حوزه علمیه اصفهان

رسول ملکیان اصفهانی

ظالمان از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

ظالمان

{ظالمان}

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۳۵ - ۱۳

۱۳ هشدار خداوند به آدم (ع) و حوا به این که در صورت تناول از شجره ممنوعه ، از ستمکاران خواهند شد .

و لا تقربا هذه الشجره فتكونا من الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۱ - ۱۴

۱۴ - ستمکاری ، عادت و رویه بنی اسرائیل

و أنتم ظلمون

برداشت فوق، بر این اساس است که: جمله <و أنتم ظالمون> جمله ای معترضه باشد نه حالیه / یعنی، شما مردمی ستم پیشه هستید و گوساله پرستی نمودی از آن می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۹

۹ - یهود ، مردمی ستم پیشه و ظالمند .

و أنتم ظلمون

جمله <و أنتم ظالمون> (و شما ستمکار بودید) را می توان جمله ای معترضه دانست. بر این مبنا جمله مذکور بیانگر آن است که: یهود نه تنها در مورد گوساله پرستی ستمکاری کردند، بلکه عادت و رویه آنها ستمگری بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۷۸

۷ - یهود ، مردمی ستم پیشه اند .

و الله عليم بالظلمين

از مصداقهای <الظالمين> - به قرینه صدر آیه و آیات پیشین - یهودیان می باشد.

۸ - گنهکاران ، ستمکارند .

بما قدمت أیدیهم و الله عليم بالظلمين

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۵ - ۱۶،۱۹

۱۶ - خداوند به پیامبر (ص) هشدار داد که در صورت پیروی از آرای یهود و نصارا، از زمره ستمگران خواهد شد.

لئن اتبعت اهواءهم .. إنک إذا لمن الظلمین

۱۹ - پیشوایان دین اسلام در صورت سازش کردن با پیروان دیگر ادیان بر سر مسائل دینی، از زمره ستمگرانند.

و لئن اتبعت اهواءهم .. إنک إذا لمن الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۶۵ - ۱۷

۱۷ - کسانی که برای خداوند مثل و مانندی بیندارند، از ظالمانند.

و لو یری الذین ظلموا

مقصود از <الذین ظلموا> مشرکان می باشد. تعبیر کردن از مشرکان به <الذین ظلموا> برای رساندن این حقیقت است که شرک ورزی، ظلم و تعدی به حق خداوند، (ضرورت یکتا دانستن او) می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۹۳ - ۷

۷ - کافران محارب، فتنه انگیزان و بازدارندگان از گسترش و حاکمیت دین الهی، ظالم هستند.

فلا عدون إلا علی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۲۹ - ۲۳

۲۳ ستمکاران، فقط کسانی هستند که از حدود الهی تعدی کنند.

و من یتعد حدود الله فاولئک هم الظالمون

ضمیر فصل <هُم> گویای حصر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۴۶ - ۲۳

۲۳ دانایی گسترده خداوند به ستمگران

و الله علیم بالظالمین

جلد - نام سوره - سوره -

آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۴ - ۱۲

۱۲ کافران ، مصداق کامل ظالمان هستند .

و الكافرون هم الظالمون

مسلماً تنها کافران ظالم نیستند؛ بنابراین مراد از حصر در جمله فوق، می تواند اشاره به مصداقی کامل از ظلم باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۸ - ۲۱، ۲۴

۲۱ عجز و واماندگی کافران و ستمگران ، در استدلال بر ربوبیت غیر خداوند

فبهِتِ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهِ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

توصیف نمرود به <الذی کفر> اشاره به علت بهت است؛ یعنی نه تنها نمرود در انکار ربوبیت خداوند وامانده شد؛ بلکه هر کافری در مقابل برهان ابراهیم (ع) و متمسکان به قرآن، عاجز می گردد.

۲۴ ظالمان ، محروم از هدایت الهی

و اللّٰه لا يهدى القوم الظّالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۷۰ - ۵

۵ ستمگران ، محروم از هر گونه یاور

يا ايّها الذين امنوا لا تبطلوا صدقاتكم بالمنّ والاذى . . . و لا تيمّموا الخيث

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۵۷ - ۱۲، ۱۴

۱۲ کفر (انکار پیامبر) ، ظلم است و کافران ، ظالم هستند .

فاما الذين كفروا .. و الله لا يحب الظالمين

بنابراینکه جمله < و الله لا يحب الظالمين >، تعلیل برای کیفر کافران باشد، یعنی چون کافران ظالم هستند، مستحق کیفرند.

۱۴ مؤمنانی که دارای اعمال صالح نباشند ظالم هستند . *

لذا گروه یاد شده در زمره ظالمین قرار می گیرد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه

- فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۹۴ - ۳

۳ یهودیان ، بدعتگذار و دروغپردازانی سخت ستمگر

قل فاتوا بالتوریه .. فمن افتری ... فاولئك هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۲۸ - ۱۳

۱۳ رویارویی و نبرد با اهل ایمان ، ظلم است و محاربانِ با اهل ایمان ، ظالم هستند .

ليقطع طرفاً من الذين كفروا .. فانهم ظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۴۸ - ۱۴

۱۴ خداوند ، آگاه به ستمگران و ستمدیدگان و آگاه به دادخواهی مظلومان است .

لايحب الله .. إلا من ظلم و كان الله سمياً عليماً

متعلق علم، می تواند مطالبی باشد که در آیه مطرح شده است، همانند ظالم، مظلوم و مقدار ستمی که شده و

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۰ - ۱۰، ۳، ۱

۱ ظلم یهود ، موجب حرام گشتن برخی از نعمت های پاکیزه و حلال بر آنان

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم

۳ ظلم یهود ، موجب محرومیت آنان از برخی نعمت های پاکیزه *

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم

بدان احتمال که مراد از تحریم، تحریم تکوینی باشد ، بنابراین <حرمنا .. > به این معنا است که خداوند یهود را از دستیابی

به برخی طیبات محروم ساخت.

۱۰ یهود ، ظالمانی منحرف و بسیار اغواگر

فبظلم من الذین هادوا حرمننا .. و بصدّهم عن سبیل اللّٰه کثیراً

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۹ - ۷

۷ جاودانگی در جهنم ، کیفر کافران ستمگر

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا .. خَلْدِينَ فِيهَا أَبَدًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۴۵ - ۱۶،۲۳

۱۶ کسانی که بر مبنای مقررات و قوانین الهی حکم نکنند ، ستمکارند .

و من لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظالمون

۲۳ ستم پیشگی برخی از عالمان و سران یهود عصر پیامبر (ص) ، به دلیل خودداری آنان از قضاوت بر اساس تورات

فأولئك هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۱ - ۱۵،۱۶

۱۵ یهود و نصارا ، مردمی گمراه و ستمگر

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

از مصادیق مورد نظر برای <الظالمين> به قرینه صدر آیه ، یهود و نصارا هستند.

۱۶ مسلمانان پذیرای ولایت یهود و نصارا ، گمراه و از زمره ستمگرانند .

و من يتولهم منكم فانه منهم إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۲ - ۸

۸ بیماردلان سست ایمان ، از زمره ستمگران

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ. فترى الذين فى قلوبهم مرض يسرعون فيهم

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۴ - مائده - ۵ - ۱۰۷ - ۹

۹ شاهدان جایگزین در امر وصیت باید در خاتمه سوگند خویش تأکید کنند که در صورت خیانت در شهادت از ستمکاران محسوب می شوند .

فَيَقْسَمَانِ بِاللَّهِ إِنَّا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آيه

- فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱،۲،۸

۱ افترازنندگان به خداوند، ظالمترین مردم هستند.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا

۲ تکذیب کنندگان آیات خداوند، ستمگرترین مردم هستند.

و من أظلم ممن .. أو کذب بایته

۸ علمای اهل کتاب، تکذیب کنندگان آیات الهی و ستمگرانی محروم از سعادت و رستگاری

الذین ءاتینهم الکتب یعرفونه .. و من أظلم ... إنه لایفلح الظلمون

مراد از ضمیر در <آتیناهم> به قرینه حکم و موضوع، عالمان اهل کتاب می تواند باشد که دریافت کنندگان کتب آسمانی هستند، نه مردم معمولی از یهود و نصارا.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۵۲ - ۲۳، ۲۱، ۲۰

۲۰ پیامبر اکرم (ص) نباید با طرد مؤمنان مستمند و فقیر از اطراف خویش، خود را در جرگه ظالمان قرار دهد.

فتطردهم فتکون من الظلمین

۲۱ رهبران و مبلغان دینی در صورت طرد مؤمنان مستمند و ضعیف از اطراف خویش، ستمکارند.

فتطردهم فتکون من الظلمین

۲۳ کسانی که از پیامبر (ص) خواهان طرد مؤمنان مستمند و ضعیف بودند، ستمگرند.

فتطردهم فتکون من الظلمین

در صورتی که ال در <الظالمین> عهد باشد، گزینش عنوان ستمگر برای مذکورین در آیه (درخواست کنندگان طرد) تصریح به ستمگر بودن آنان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۶۸ - ۱۷

۱۷ مغالطه گران و یاوه گویان و جدل کنندگان در مورد قرآن و آیات الهی ستمکارند.

الذین یخوضون فی ایتنا .. مع القوم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۲،۴،۵

۲ ظالمترین مردم کسانی

هستند که به دروغ چیزی را به خداوند نسبت دهند و به او افترا زنند.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا

۴ یهودیان به سبب ادعای نازل نشدن وحی بر هیچیک از بشر ظالمترین مردم هستند.

إذ قالوا ما أنزل الله علی بشر من شیء .. و من أظلم ممن افتری علی

۵ مدعیان دروغی نزول وحی بر خود (متنبیان) ظالمترین مردمانند.

و من أظلم .. أو قال أوحی إلیّ و لم یوح إلیه شیء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۳،۴

۳ گمراه کنندگان و گمراه شوندگان هر دو ظالمند.

و کذلک نولی بعض الظلمین بعضا

مراد از <بعض> گمراه کنندگان و مراد از <بعضا> گمراه شوندگانند که هر دو متصف به ظلم شده اند. گفتنی است تنوین

<بعضا> عوض مضاف الیه است، یعنی: <نولی بعض الظالمین بعضهم>.

۴ جنیان اغواگر و آدمیان اغواشده، هر دو از ظالمانند.

یمعشر الجن قد استکثرتم من الإنس .. و کذلک نولی بعض الظلمین بعضها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۵ - ۱۲

۱۲ خداوند کسانی را که با کفرورزی، خویش را در زمره ستمکاران قرار داده اند، رستگار نمی سازد.

إنه لایفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۳

۱۳ کسانی که با افترا به خداوند احکام دروغین جعل می کنند، ستمگر و محروم از هدایت خداوندند.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

<ال> در <القوم> عهد است و با توجه به آیات قبل مراد از <قوم> همان کسانی هستند که

با افترا به خداوند موجبات گمراهی مردم را فراهم می سازند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۵ - ۲۵

۲۵ عن أبي عبدالله (ع) في قوله: <فمن اضطر غير باغ ولا عاد> قال: الباغي الظالم و العادي الغاصب.

از امام صادق (ع) درباره آیه <فمن اضطر غير باغ ولا عاد> روایت شده است: مراد از <باغی>، ستمگر و مراد از <عادی>، غاصب است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۲

۲ جوامع بی اعتنا به قوانین دین و اعراض کنندگان از ولایت خداوند، از ظالمان هستند.

اتبعوا .. قالوا إنا كنا ظلمين

ظالم خواندن اقوام هلاک شده پیشین پس از فرمان به تبعیت از قوانین دین و بر حذر داشتن مردم از پذیرش ولایت غیر خدا، بیانگر آن است که پذیرش ولایت غیر خدا و پیروی نکردن از قوانین دین، ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۱۹ - ۵

۵ هشدار خداوند به آدم و حوا که در صورت خوردن از شجره نهی شده از ستمکاران خواهند بود.

ولا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۱

۱ افترازنندگان بر خدا و تکذیب کنندگان آیات الهی، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآيته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۴۱ - ۵،۶

۵ مجرمان از ستمکاران هستند.

كذلك نجزي الظالمين

۶ آنان که آیات

الهی را دروغ بشمارند و از سر تکبر آنها را انکار کنند، از ستم پیشگانند.

إن الذین کذبوا .. کذلک نجزی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۵ - ۴، ۳، ۲، ۱

۱ اعراض کنندگان از راه خدا (دین و معارف الهی) از زمره ستمکارانند .

أن لعنه الله علی الظالمین. الذین یصدون عن سبیل الله

<صدّ> مصدر <یصدّون> می تواند به معنای اعراض کردن باشد و می تواند به معنای مانع شدن و باز داشتن به کار رود. در صورت اول <یصدّون> فعلی لازم است و در صورت دوم فعلی است متعدی. برداشت فوق بر اساس احتمال اول است.

۲ کسانی که مردم را از پیوستن به راه خدا باز دارند ، ستمکارند .

أن لعنه الله علی الظالمین. الذین یصدون عن سبیل الله

برداشت فوق بر این اساس است که <یصدون> از <صدّ> به معنای بازداشتن باشد. قابل ذکر است که بر این مبنا کلمه ای همانند <الناس> مفعول آن خواهد بود که به خاطر وضوحش در کلام نیامده است.

۳ آنانکه در پی کج و ناهنجار جلوه دادن راه خدا هستند ، از گروه ظالمانند .

أن لعنه الله علی الظالمین. الذین ... یبغونها عوجاً

بغی به معنای خواستن و جستجو کردن است. <ها> در <یبغونها> به تقدیر لام می باشد و عوجا (کجی و انحراف)، مفعول به است بنابراین <الذین یبغونها عوجاً> یعنی: آنانکه در جستجوی کجی برای دین الهی هستند حال یا در لابلای معارف دینی در جستجوی مواردی هستند که آنها را نکاتی انحرافی بنمایانند و یا اینکه با تحریف حقایق دین، آنها را به مسائلی

انحرافی تبدیل می کنند. برداشت فوق بر اساس احتمال اول است.

۴ آنانکه در پی ناهنجار کردن و منحرف ساختن راه خدایند ، از زمره ستمکارانند و در قیامت مورد لعنت خدا قرار خواهند گرفت .

أَنْ لَعْنَهُ اللَّهُ عَلَى الظَّالِمِينَ. الَّذِينَ ... يَبْغُونَهَا عِوَجًا

برداشت فوق بر اساس دومین مصداقی است که در توضیح برداشت قبل برای پی جویی اعوجاج در دین بیان شده است.

۶ منکران قیامت از زمره ستمکارانند و در قیامت از رحمت خدا محروم خواهند بود .

أَنْ لَعْنَهُ اللَّهُ عَلَى الظَّالِمِينَ. الَّذِينَ ... وَ هُمْ بِالْآخِرَةِ كَفْرُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۴۸ - ۱۱

۱۱ بنی اسرائیل زمان موسی بر اثر ارتداد و گرایش به گوساله پرستی از ستمکاران شدند .

اتخذوه و كانوا ظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۵۰ - ۲۸

۲۸ شرک ، ظلم است و مشرکان مردمی ظالم هستند .

و لا تجعلني مع القوم الظالمين

مراد از <الظالمين> همان مشرکان و گوساله پرستان هستند. بنابراین هدف از آوردن کلمه <الظالمين> به جای <المشركين> ظالم خواندن مشرکان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۰ - ۳۰

۳۰ ناسپاسی قوم موسی و تمرد ایشان از فرمان های خدا ، ستمی بود که آنان بر خود روا داشتند .

و قَطَّعْنَهُمْ .. و ما ظلمونا و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۵ - ۶

۶ یهودیان متخلف از حکم روز شنبه (حرمت

تلاش برای کسب مال و صید ماهی (مردمانی فاسق و ظالم در پیشگاه خداوند

و أخذنا الذین ظلموا بعذاب بئیس بما کانوا یفسقون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۷۷ - ۲

۲ کفرپیشگان با تکذیب آیات الهی همواره بر خویش ستم می کنند .

و أنفسهم کانوا یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۲۶ - ۳

۳ کفار قریش برخوردار از روحیه زورمداری و سلطه جویی

أنتم للیل مستضعفون .. تخافون أن یتخطفکم الناس

چون آیه ناظر به حالات مسلمانان تا پیش از هجرت است، مصداق مورد نظر از <الناس>، مشرکان مکه و کفار قریش است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۸،۱۰

۸ تکذیب کنندگان آیات و نشانه های خداوند ظالم هستند .

کذبوا بایت ربهم .. و کل کانوا ظلمین

۱۰ فرعونیان ، امت های پیش از آنان و کفرپیشگان مکه ، از زمره ظالمان

و کل کانوا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۹ - ۸

۸ کافران و مشرکان ، مردمانی ستم پیشه اند .

و الله لا يهدي القوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

٧ - توبه - ٩ - ٢٣ - ٥

٥ مسلمانانی که با کفار و دشمنان اسلام پیوند دوستی و موالات می بندند ، مردمانی ستم پیشه اند .

إن استحبوا الكفر على الإيمان و من يتولهم منكم فأولئك هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

- ٧

۱۱ متخلفان جنگ تبوک ، مردمی ستم پیشه

لو خرجوا .. و الله عليم بالظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۰۹ - ۱۳،۱۵

۱۳ منافقان ، زیان زننده به جامعه اسلامی ، مروج کفر ، تفرقه افکن میان مؤمنان ، ظالم و دوزخی اند .

اتخذوا مسجداً ضراراً و کفراً و تفریقاً .. و إحصاداً ... فانهار به فی نار جهنم

۱۵ بناکنندگان مسجد ضرار ، از ظالمان و سقوط کنندگان در آتش دوزخند .

و الذین اتخذوا مسجداً ضراراً .. فانهار به فی نار جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۲،۳

۲ مردمی که با عذاب استیصال نابود می شوند ، مردمی ظالم و ستم پیشه بوده و در عذاب جاودان اخروی ، معذب خواهند بود .

أثم إذا ما وقع .. ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد

۳ مشرکان تکذیب کننده پیامبر (ص) و قرآن ، مردمی ظالم و ستم پیشه اند .

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۴

۴ فرعون و اشراف اطراف او ، مردمی ددمنش و ستم پیشه بودند .

ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۰۶ - ۷

۷ کسانی که غیر خداوند را نیایش و عبادت کنند ، ظالم هستند .

ولاتدع من

دون الله .. فإنك إذا من الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۷، ۶، ۴، ۲، ۱

۱ کسانی که مردم را از پیوستن به راه خدا (دین و معارف الهی) بازدارند، از زمره ستمکارانند .

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين يصدون عن سبيل الله

فعل <يصدون> به معنای باز می دارند و نیز به معنای اعراض می کنند، آمده است. برداشت فوق براساس معنای اول است.

۲ اعراض کنندگان از راه خدا، از ستمکارانند .

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين يصدون عن سبيل الله

۴ آنان که در پی ناهنجار نشان دادن راه خدا هستند، ستمکارند .

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين ... ييغونها عوجًا

<ييغونها عوجًا> یعنی، در جست و جوی انحراف برای راه خدا هستند. جست و جوی انحراف برای راه خدا، گاهی به ایجاد انحراف در آن است و گاهی منحرف جلوه دادن آن می باشد. برداشت یاد شده ناظر به دومین شیوه است.

۶ کسانی که در پی منحرف ساختن دین و معارف الهی هستند، ستمکارند و در آخرت به لعنت خدا گرفتار خواهند شد .

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين ... ييغونها عوجًا

۷ منکران آخرت از ستمکارانند و در قیامت از رحمت خداوند، محروم خواهند بود .

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين ... هم بالأخره هم كفرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۱ - ۱۵

۱۵ ظلم و ستم سران و اشراف قوم نوح به محرومان و مستضعفان آن قوم

لأقول للذين تزدرى أعينكم .. إني إذا لمن الظلمين

لمن الظالمين < تعریضی است به سران و اشراف قوم نوح که شما با این پندار که محرومان شایسته خیر نیستند در حق آنان ستم می کنید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۸

۸ کفر ، ستمگری است و کفر پیشگان ستمگرند .

و قيل بعدًا للقوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۲

۲ قوم ثمود ، مردمانی ستمکار بودند .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۴

۴ قوم لوط ، به خاطر آلوده بودن به عمل شنیع لواط ، در پیشگاه خداوند مردمی ستمکار محسوب می شدند .

و ما هي من الظلمين ببعيد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۸

۸ قوم شعيب ، مردمانی ستمکار بودند .

و أخذت الذين ظلموا الصيحه

مقصود از <الذين ظلموا> قوم شعيب است که به شرکورزی ، انکار رسالت شعيب(ع) و کم فروشی و بی عدالتی در داد و ستد اصرار میورزیدند. تعبیر کردن از آنان به ستمکاران ، گویای برداشت فوق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ شرکوری ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه کاران در حق خود روا می دارند .

و لكن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله <ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم گناهان و هم آثار

و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

۵ اقوام هلاک شده گذشته: قوم نوح، عادیان، ثمودیان، قوم شعیب و لوط و فرعونیان، با شرک‌ورزی و انکار رسالت پیامبران، بر خویش ستم کردند.

و ما ظلمنهم و لکن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی: قوم نوح، عاد و ...

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۱۰

۱۰- نقش تعیین کننده خداوند در تحولات تاریخ بشری و نجات مردمان از ظلم و ستم

إذ أنجکم من آل فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۱۰

۱۰- اقوام کافری که با تعالیم انبیا به مخالفت برخاستند، مردمانی ستمگر بودند.

و قال الذین کفروا لرسلم لَنُخْرِجَنَّکُمْ .. فَاوحی إِلَیْهِمْ ... لَنُهْلِکَنَّ الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۵ - ۸

۸- کافرانی که در برابر بینات و برهان‌های روشن انبیا لجاجت کرده و در مقابل آنان ایستادند، مردمانی جبار و منحرف بودند.

و قال الذین کفروا لرسلم لَنُخْرِجَنَّکُمْ .. و خاب کلّ جبار عنید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۹

۹- کفر ، ظلم است و کافران ، ظالمند .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا .. وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ

از مقابله <الظالمين> با <الذين آمنوا> استفاده می شود که ظالمان

همان کافران هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۷۸ - ۱

۱- مردم <ایکه> (قوم شعیب) مردمی ستم پیشه بودند.

و إن كان أصحاب الأيكة لظلمين

نوع مفسران بر آنند که مقصود از <ایکه> همان قوم شعیب هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۸ - ۱

۱- کافران ، کسانی اند که با کفر خود ، به خویش ستم می کنند .

الكافرين . الذين تتوفهم الملائكة ظالمی أنفسهم

<الذین> صفت <الکافرین> و <ظالمی> حال برای آن است. مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه لفظ <الکافرین> ظلم کنندگان به خود با انتخاب کفر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۳ - ۸

۸- کافران ، با انکار حقانیت کتاب های آسمانی ، به خود ستم کردند .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۲

۲- کافران ، ظالمنند .

لا يؤذون للذین كفروا .. و إذا رءا الذین ظلموا العذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۴۷ - ۷۸

۷- نسبت دهندگان سحرزدگی به پیامبر (ص)، مردمانی ستمکارند.

إذ يقول الظالمون إن تتبعون إلا رجلاً مسحوراً

۸- کافران حق ناپذیر، مردمانی ظالم و ستم پیشه اند.

الذين لا يؤمنون بالأخرة .. إذ يقول الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۸۲ - ۱۱

۱۱- کافران حق ناپذیر

، ظالمند و از موهبت رحمت و شفابخشی قرآن ، تنها خسارت و زیان به ارمغان می برند .

شفاء و رحمه للمؤمنين و لايزيد الظلمين إلا خسارًا

برداشت فوق، مبتنی بر این نکته است که مراد از <ظالمین> به قرینه مقابله با <مؤمنین> کافران باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۱،۱۲

۱۱- افترا بر خداوند ، گناهی بزرگ است و افترازنندگان به او ، ستم کارترین مردمان اند .

فمن أظلم مّمن افترى على الله كذبًا

۱۲- شرک ، گناهی بزرگ است و مشرکان ، ظالم ترین مردمان اند .

اتّخذوا من دونه ءالهه . .. فمن أظلم مّمن افترى على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۲۰ - ۷

۷- حکومت ، در زمان زندگی اصحاب كهف ، حکومتی مستبد و ظالم بود .

إنّهم إن يظهروا عليكم يرجموكم أو يعيدوكم فى ملّتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۲۹ - ۱۲

۱۲- کافران به حقایق نازل شده از سوی خداوند ، ظالم ، و سزاوار آتش اند .

الحقّ من ربّكم . .. و من شاء فليکفر إنّنا أعتدنا للظلمين نارًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۰ - ۲۹

۲۹- پیروان شیطان و گزینش کنندگان ولایت او ، ظالم اند .

بئس للظلمين بدلاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۶ - ۷

۷- ساحل نشینان غرب سرزمین ذی القرنین ، مردمی کفرپیشه و ستم کار بودند

قلنا يذا القرنين إِمَّا أَنْ تَعَذَّبَ

تعبیر <تعذّب> نشانگر آن است که آنان مستحق کیفر بوده اند و دلیل آن به قرینه آیات بعد ستم گری و کفر آنان بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۸ - ۴

۴- مردم بی ایمان و فاقد عمل صالح ، در بینش ذوالقرنین ، مردمی ظالم بودند .

قال أَمَّا مَنْ ظَلَمَ .. و أَمَّا مَنْ ءَامَنَ و عمل صلحًا فله جزاء الحسنی

مقابله بین دو گروه <من ظلم> و <من ءامن..> حکایت از آن دارد که ترک ایمان و عمل صالح ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۳۸ - ۷

۷- کافران از زمره ستم کاران و گمراهان اند .

فويل للذين كفروا .. لكن الظلمون اليوم في ضلل مبين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۷

۷- منکران معاد ، در زمره ستم کاراند .

و يقول الإنسن .. و نذر الظلمين فيها جثيًا

از منکران معاد به عنوان <ظالم> یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۱ - ۵

۵- ظلم ، اسراف است و جوامع ستمگر ، مصداق بارز مسرفان تاریخ اند .

و أهلکنا المسرفین .. و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه

خداوند در دو آیه قبل، دشمنان پیامبران را به مسرفان توصیف کرد (و أهلکنا المسرفین) و در این آیه بسیاری از اقوامی را که به خاطر دشمنی با دین الهی، نابود شده اند، به ظالمان

توصیف فرمود. از ارتباط این دو آیه، می توان فهمید که ظالمان همان مسرفان اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۴

۴- رفاه زدگان و خوشگذرانان جوامع ، ظالم و ستمگراند .

قریه کانت ظالمه .. ما أترفتم فيه ... إنا كنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۲۹ - ۶

۶- ادعای الوهیت ظلم است و مدعیان خدایی ، ظالم اند .

و من یقل منهم إنی إله .. كذلك نجزی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۵۳ - ۴

۴ - بیمار دلان و افراد سنگ دل ، مردمانی ظالم و بی دادگر

للذین فی قلوبهم مرض و القاسیه قلوبهم و إنا الظلمین لفی شقاق بعید

مراد از <ستمگران> افراد بیمار دل و قسی القلب است و <شقاق> به معنای مخالفت و ستیزه جویی می باشد. <بعید> صفت <شقاق> و به معنای دور و دراز است؛ یعنی، این گروه ستمگر، در ستیزه جویی دور و درازی با حق هستند؛ مقصود این که فاصله میان آنها و حق، چنان زیاد است که نباید هیچ گونه امیدی به دست برداشتن آنها از مخالفت و ستیزه جویی با آن داشت. در واقع، این توصیه ای است به پیامبر(ص) که از آنها قطع امید کند و به ایمان آوردن آنان دل نبندد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ - ۳

۳ - مشرکان عصر بعثت ، مردمی ظالم و ستمگر

ربّ فلا تجعلنی فی القوم الظلمین

سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۵۰ - ۸

۸ - بی گمان منافقان ، ظالم و ستمگراند .

بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

معرفه آمدن مبتدا و خبر، همراه با ضمیر فصل (هم) و آمدن مبتدا در قالب اسم اشاره (أُولَئِكَ)، همگی بر تأکیدی بر این مطلب است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۸ - ۸،۹

۸ مشرکان ، مردمانی ستمگر

و قال الذين كفروا... و قال الظالمون إن تتبعون إلا رجلاً مسحوراً

۹ هرگونه اتهام ناروا به پیامبر (ص) (همچون سحر زدگی و...) ظلم است و اتهام زندگان ظالم اند .

و قال الظالمون إن تتبعون إلا رجلاً مسحوراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۷ - ۷

۷ تکذیب آیات و رسولان الهی ، ظلم است و تکذیب کنندگان ، مردمانی ظالم اند .

الذين كذبوا بآيتنا... كذبوا الرسل... و أعتدنا للظالمين عذاباً أليماً

مراد از <الظالمين> در آیه همان تکذیب کنندگان آیات و انبیا هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۸ - ۲

۲ قوم عاد ، ثمود و اصحاب رسّ ، مردمانی ظالم و ستمگر و گرفتار عذاب دردناک الهی در قیامت

و أعتدنا للظلمين عذابًا أليمًا . و عادًا و ثمودا و أصحاب الرّسّ

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۰ - ۴

۴ - فرعونيان ، مردمی ستمگر و ظالم

أن ات القوم الظلمين

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۱ - ۶

۶ - فرعون و دار و دسته اش ، عناصری بیدادگر و ستم پیشه

رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۵ - ۱۱

۱۱ - فرعون و دارودسته وی ، مردمی ظالم و بیدادگر بودند .

نَجُوتِ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۷ - ۸

۸ - فرعونیان ، گروهی بیدادگر و ظالم بودند .

و قَالَ مُوسَى .. إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۰ - ۷

۷ - دشمنان دین خدا و کتاب های آسمانی ، عناصری هواپرست و ظالم

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوِيَهُ .. إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۸

۸ - قوم لوط ، مردمی ظالم و ستم پیشه بودند .

إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۹ - ۹

۹ - مشرکان مکه ، مردمی ستم پیشه و منکر آیات الهی بودند .

ما یجحد بأیتنا إلاّ الکفرون .. و ما یجحد بأیتنا إلاّ الظلمون

<ال> در <الظالمون> عهد بوده و اشاره به <الکافرون> در آیه چهل و هفت دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۲۹ - ۲

۲ - مشرکان ، مردمانی ظالم و ستم گرند و شرک ، از موارد

ستم است .

بل أتبع الذين ظلموا أهواءهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۴

۴ - کافران ، مردمانی ظالم و ستم پیشه اند .

و يوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا .. فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۱ - ۱۲

۱۲ - مشرکان ، مردمانی ظالم اند .

فأروني ماذا خلق الذين من دونه بل الظالمون

<ال> در <الظالمون> می تواند عهد و اشاره به مشرکان باشد که مخاطب خداوند در آیه اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۹، ۱۲، ۸

۸ - مشرکان ، مردمانی ظالم اند .

و قال الذين كفروا لن تؤمن .. و لو ترى إذ الظلمون

۱۲ - کافران به قرآن ، مردمانی ظالم اند .

و قال الذين كفروا لن تؤمن بهذا القرآن .. و لو ترى إذ الظلمون

۱۹ - مستضعفان و مستکبران کافر ، هر دو ظالم اند .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم .. يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا

خداوند، پس از آن که مشرکان را مردمانی ظالم معرفی کرد به بیان تفضیلی مشاجره آنان پرداخت. این نشان می دهد که

مشركان ظالم به دو گروه مستضعف و مستكبر تقسيم می شوند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۴۲ - ۵

۵ - مشركان ، مردمانی ظالم اند .

و يوم يحشرهم .. أهؤلاء إياكم كانوا يعبدون ... نقول للذين ظلموا

به قرينه سياق، مراد از <الذين ظلموا> همان کسانی

اند که غیر خدا را می پرستیده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۵

۱۵ - کفر و نپذیرفتن دعوت پیامبران ، ظلم است و کافران ظالم اند .

و الذین کفروا لهم نار جهنم .. فما للظلمین من نصیر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۴۰ - ۱۱

۱۱ - شرک ، ظلم است و مشرکان ، ظالم اند .

بل إن یعد الظلمون بعضهم بعضاً إلا غروراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۲۲ - ۳

۳ - شرک و تکذیب معاد ظلم است و مشرکان و تکذیب گران معاد ، ظالم اند .

هذا یوم الفصل الذی کنتم به تکذبون . احشروا الذین ظلموا

برداشت یاد شده از ستم پیشه خواندن مشرکان و تکذیب کنندگان معاد، به دست می آید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۳ - ۳

۳ - انکار قیامت ، ظلم است و منکران قیامت ظالم اند .

أءنک لمن المصدّقین ... إنا جعلناها فتنه للظلمین

آیه شریفه در سلسله آیات مربوط به منکران قیامت قرار دارد که آنان را به رنج و عذاب تهدید می کند. تعبیر کردن از آنها به خصوصیت ستم کار بودن، گویای برداشت یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۶

۶ - منکران قیامت ، از زمره ستمگران اند .

الذین لایؤمنون بالأخره . . . و لو أنّ للذین ظلموا

برداشت یاد شده به خاطر این

نکته است که خداوند، از منکران قیامت تعبیر به ظالم کرده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۵

۵ - مرفهان و برخورداران ناسپاس جامعه ، از ستمگران اند .

و الذین ظلموا من هؤلاء

<و الذین ظلموا من هؤلاء>، هر چند اشاره به مرفهان ناسپاس در آغاز، بعثت دارد ولی آیه شریفه بیانگر حکمی عامی و فراتر از مورد خاص نزول می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۱

۱۱ - سرپیچی کنندگان از پیام وحی و روی گردانان از یاد قیامت ، ظالم و ستمگرند .

و كذلك أوحینا .. و تندر یوم الجمع ... و الظلمون ما لهم من ولی و لانصیر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱

۱ - ستم پیشگان متجاوز به حقوق مردم ، عرضه شونده به دوزخ و نزدیک شونده به آن بدون هیچ اختیار

و تریهم یعرضون علیها خشعین من الذلّ ینظرون من طرف خفیّ

تعبیر <یعرضون علیها> به صیغه مجهول، ناگزیری و بی اختیاری ظالمان در عرصه قیامت را می رساند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۵ - ۸

۸ - تفرقه گرایان در دین و راه انبیا ، انسان هایی ستمگر و مستحق عذاب اخروی

إنّ الله هو ربّی و ربّکم .. فاختلف الأحزاب من بينهم فویل للذین ظلموا من عذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۱ - ۲۱

۲۱ - توبه نکردن

از استهزا، طعن و نسبت دادن القاب زشت به مؤمنان، باعث ورود حتمی فرد در زمره ظالمان

لایسخر قوم من قوم... و من لم یتب فأولئک هم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۲

۲ - کافران و اعراض کنندگان از عبادت خداوند، ستمکار و ظالم اند.

و ما خلقت... إلا ليعبدون... فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا

با توجه به ارتباط این آیه با آیات پیش که در زمینه هدف آفرینش و عبودیت بندگان به درگاه خداوند بود مطلب بالا استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ممتحنه - ۶۰ - ۹ - ۵

۵ - برقرار کنندگان روابط دوستانه و مسالمت آمیز، با کسانی که به دین و سرزمین مسلمانان هجوم آورده اند، ظالمان واقعی هستند.

و من یتولّهم فأولئک هم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۵ - ۹

۹ - قوم یهود، گروهی ظالم و محروم از هدایت خداوند

الذین کذبوا بآیت الله و الله لایهدی القوم الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۲

۲ - یهودیان، مردمی ظالم و ستمگراند.

و لایتمنّونه... و الله علیم بالظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - تحریم - ۶۶ - ۱۱ - ۱۲

۱۲ - قبطیان و کارگزاران فرعون ، مردمی ستمگر بودند .

و نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

- ۱۹

۸ - کفر و نپیمودن راه خدا ، ظلم است و کافران ظالم اند .

و الظالمین أعدّ لهم عذاباً أليماً

مقصود از <ظالمین> به قرینه آیات گذشته کافرانی هستند که راه خدا را نمی پیمایند.

آثار اطاعت از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۵ - ۲

۲ - پیروی از جباران و ستم پیشگان ، در پی دارنده خشم و عذاب الهی است .

فأطاعوا .. فلما ءاسفونا انتقمنا منهم

آثار اعتماد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۲

۲ تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، موجب گرفتار شدن به آتش دوزخ است .

ولا تركزوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار

آثار باستانی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۹

۹- آثار به جا مانده از ستمگران گذشته ، عبرت انگیز و درس آموز است .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم .. و ضربنا لكم الأمثال

در برداشت فوق <مساکن> در جمله <و سکنتم فی مساکن الذین ظلموا أنفسهم ..> کنایه از آثار به جا مانده گرفته شده

است.

آثار پیروی از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۵۹ - ۱۷

۱۷ انکار ربوبیت خدا، مخالفت با پیامبران و برنامه های آنان و پیروی از ستمگران و سرکشان، در پی دارنده عذاب سهمگین

قیامت

و نَجِّنْهُمْ مِنْ عَذَابِ غَلِيظٍ. و تلک عاد جحدوا ... و اتبعوا أمر کل جبار عنید

آیه

مورد بحث ، بیانگر گناهانی است که قوم عاد را به عذاب دنیوی و اخروی گرفتار ساخت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۱۹ - ۶

۶ - پیروی از تمایلات جاهلانه ظالمان ، به معنای پذیرش ولایت و رهبری آنان است .

و لا تتبع أهواء .. و إنّ الظلمين بعضهم أولياء بعض

با توجه به این که <إِنَّ الظالمين بعضهم أولياء..> تعلیل برای نهی <لا تتبع> است، مفاد آیه شریفه چنین خواهد بود: اگر پیامبر یا موحد دیگری، در برابر خواسته یا خواسته های هواپرستان جاهل تسلیم شود، در حقیقت رهبری و ولایت آن هواپرستان ظالم را پذیرفته است.

آثار تأثیر از هدایت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۸

۸ - نفرین بر ظالمان و گمراه کنندگان جامعه پس از ناامیدی از هدایت آنان کاری پسندیده و روا

و لا تزدد الظلمين إلاّ ضللاً

آثار ترس اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۲

۲ - ستمگران بر اثر وحشت روز قیامت ، از حرکت پلک های چشم ناتوان و دلشان تهی از تدبیر و چاره جویی خواهد بود .

يعمل الظلمون .. لا یرتدّ إليهم طرفهم و أفئدتهم هوآء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۲ - ۴

۴ - آثار ترس و دلهره ، آشکار در چهره ستمکاران و منکران معاد ، در قیامت

تری الظلمین مشفقین

واژه <تری> اشعار به مطلب یاد شده دارد.

آثار ترک گرایش به ظالمان

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۵ - ۷

۷ پایداری بر دین ، پرهیز از طغیان گری ، تکیه نکردن بر ستمگران و اقامه نماز ، نیکوکاری و در پی دارنده اجر و پاداش الهی است .

فاستقم . . . و لاترکنا ... أقم الصلوه ... فإن الله لایضیع أجر المحسنین

آثار حکومت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۴۱ - ۵

۵ - هلاکت دنیوی و آتش دوزخ ، پی آمد حکومت های مستکبر ، ستمگر و فاسد (چونان فرعونیان)

إنهم كانوا قومًا فسقین . . . إنه لایفلح الظلمون ... و استکبر هو ... و جعلنهم

آثار عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۵ - ۷

۷ - باز ایستادن ظالمان تکذیب گر از نطق و سخن ، با مشاهده نزول عذاب الهی بر آنان

و وقع القول علیهم . . . فهم لاینطقون

برداشت یاد شده بر این اساس است که مراد از <وقع القول> .. <حلول عذاب باشد.

آثار عمل ناپسند ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۲ - ۷

۷ - عذاب دردناک و سخت ستمکاران در قیامت ، بازتاب عملکرد خود آنان است .

و إنّ الظلمين لهم عذاب أليم . ترى الظلمين مشفقين ممّا كسبوا و هو واقع بهم

چنانچه که مراد از <ما> در <ما کسبوا> عمل باشد و ضمیر <هو> به آن بازگردد، از ارتباط دو آیه ، می توان استفاده کرد که <عذاب أليم> چیزی جز عملکرد انسان نیست.

آثار کیفر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۷

۷- در صورت تصمیم خداوند بر عقوبت و مؤاخذه دنیوی ظالمان ، همه انسان ها به هلاکت می رسیدند و نسلشان منقرض می شد . *

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة

احتمال دارد به قرینه <الناس> و <بظلمهم> و نیز تناسب کیفر با گناه گناهکار، مراد از <دابه> انسانها باشد.

آثار گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱۵، ۲

۲ تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، موجب گرفتار شدن به آتش دوزخ است .

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار

۱۵ > عن رسول الله (ص) : . . . من مدح سلطاناً جائراً و تخفّف و تضعّض له طمعاً فيه كان قرينه إلى النار . . . قال الله عزوجل : > و لا تتركوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار . . . ;

از رسول خدا(ص) روایت شده است: . . . کسی که سلطان ستمگری را به خاطر طمع داشتن به او، ستایش کند و در برابر او کوچکی و تواضع نماید در آتش همنشین او گردد . . . خداوند عزوجل فرمود: و لا تتركوا . . . < .

آثار مرگ ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۹ - ۱

۱ - لحظه مرگ ، لحظه پایان یافتن شرارت ها و حق ستیزی های کافران و ستمگران

حتى إذا جاء أحدهم الموت قال ربّ ارجعون

>حتی < برای بیان غایت شرارت ها و ستمگری های کافران است.

آثار مؤاخذه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۷

۷- در صورت تصمیم خداوند بر عقوبت و مؤاخذه دنیوی ظالمان، همه انسان ها به هلاکت می رسیدند و نسلشان منقرض می شد. *

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك علیها من دابة

احتمال دارد به قرینه <الناس> و <بظلمهم> و نیز تناسب کیفر با گناه گناهکار، مراد از <دابه> انسانها باشد.

آثار همنشینی با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ - ۵

۵ - حضور در جمع ظالمان، دربردارنده خطر شمول عذاب آنها بر انسان

ربّ فلا تجعلنی فی القوم الظلمین

آمزش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۶ - ۱۰

۱۰ گناه کاران و ستم پیشگان نباید از مغفرت الهی ناامید شده و خویشان را سزاوار آمزش ندانند.

إن ربك لذو مغفرة للناس علی ظلمهم

<علی> در <علی ظلمهم> به معنای <مع> است.

ابزار مبارزه با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هنر شعر ، از ابزار کارآمد مبارزه با ظلم و ستمگران و حمایت از مظلومان

و انتصروا من بعد ما ظلموا

اتمام حجت با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱۴

۱۴ - اتمام حجت خداوند پیش از فرستادن عذاب بر ستمگران

يوم يأتيهم العذاب .. و سكتتم في مسكن الذين ظلموا أنفسهم و تبين لكم كيف فعلنا

اینکه خداوند فرمود: ما چگونه بر خورد خود با

ستمگران را برای شماییان کردیم (تبین لکم کیف فعلنا بهم)، می تواند بیانگر اتمام حجت خداوند برای همه ستمگران پیش از عذاب باشد، به ویژه اینکه خداوند این سخن را در پاسخ مهلت خواهی آنان می فرماید.

اجبار اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱

۱ - ستم پیشگان متجاوز به حقوق مردم ، عرضه شونده به دوزخ و نزدیک شونده به آن بدون هیچ اختیار

و تریهم يعرضون عليها خشعين من الذلّ ينظرون من طرف خفيّ

تعبیر <يعرضون عليها> به صیغه مجهول، ناگزیری و بی اختیاری ظالمان در عرصه قیامت را می رساند.

اجتناب از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۴۱ - ۷

۷ پرهیز از پیوستن به ستمکاران و گرفتار شدن به کیفر آنان، هشدار خداوند به تمامی انسانها

و كذلك نجزي الظالمين

احتضار ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۸، ۱۲

۱۲ مجازات اخروی ستمکاران بزرگ از نخستین لحظات احتضار و مرگ آغاز خواهد شد.

و لو تری إذ الظلمون فی غمرت الموت

۱۸ جان کندن ستمگران، همراه با تمسخر ملائکه قبض روح نسبت به آنان و بیان عجز آنان برای رهایی از مرگ است.

أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون عذاب الهون

ارزش دوری از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۴ - ۳

۳- دستیابی انسان ها به زندگی آرام و امن و به دور از سلطه جباران ، امری بس مهم و ارزشمند

فأغرقنه و من معه .

.. اسکنوا الأرض

از دیاد گمراهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۵

۵ - افزودن گمراهی ، از عذاب های الهی برای ظالمان و گمراه کنندگان جامعه

و قد أضلوا كثيرًا ولا تزد الظلمين إلا ضللاً

برداشت یاد شده، با توجه به این نکته است که پیامبران برای هدایت مردمان مبعوث شدند و افزودن گمراهی گمراه کنندگان، جنبه مجازاتی دارد نه ابتدایی.

استمداد اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۱

۱ - ستمگران در قیامت ، برای رهایی خود از عذاب سخت الهی ، حاضرانند دو چندان ثروت ها و دارایی های زمین را فدا کنند .

و لو أن للذين ظلموا ما فى الأرض جميعاً و مثله معه لآفتدوا به من سوء العذاب يوم

استمداد از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۵

۵ مسلمانان نباید در پایداری بر دین و پیشبرد اهداف آن بر ستمگران ، اتکا کنند و از آنان یاری طلبند .

فاستقم كما أمرت و من تاب معك .. و لا تتركوا إلى الذين ظلموا

نهی از تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، پس از امر به استقامت در راه دین ، توجه دادن مؤمنان است به این که مبادا برای رسیدن به این مقصود (استقامت در راه دین و پیشبرد اهداف آن) بر ستمگران تکیه کنند و از آنان یاری بخواهند.

استمهال ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۸،۱۰

۸ - سرزنش

شدن ستمگران از جانب خداوند ، هنگام مهلت خواهی آنان در وقت نزول عذاب استیصال

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل ما لکم من زو

۱۰- ستمگران در مهلت خواهی خویش از خداوند ، به هنگام مشاهده عذاب الهی ، برای پذیرش اسلام و پیروی از پیامبر (ص) راستگو نیستند .

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربنا أخرنا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل

از پاسخ خداوند به مهلت خواهی ستمگران که فرمود: شما علی رغم وجود آیات و دلایل روشن، بر زوال ناپذیری خود تأکید داشتید، به دست می آید که اگر خداوند به آنان مهلت دهد باز هم به راه باطل خود ادامه خواهند داد.

استهزاهای ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۷

۷ - عذاب قیامت ، همواره مورد انکار و استهزای مشرکان و ستمگران است .

و حاق بهم ما کانوا به یستهزءون

طبق نظر مفسران آنچه مورد استهزا قرار می گرفت، قیامت و عذاب آن روز بود. گفتنی است آمدن فعل <کانوا> و کاربرد <یستهزءون> به صورت فعل مضارع، دلالت بر استمرار دارد.

استهزای ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۸

۱۸ جان کندن ستمگران، همراه با تمسخر ملائکه قبض روح نسبت به آنان و بیان عجز آنان برای رهایی از مرگ است.

أخرجوا أنفسکم الیوم تجزون عذاب الهون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۱

۱- فرار نکردن و بازگشتن به زندگی مرفّه

، سخن استهزا آمیز خداوند با مترفان ستمگر ، به هنگام نزول عذاب استیصال بر آنان

لا تتركضوا وارجعوا إلی ما أترفتم فیہ

<الترف> به معنای تنعم و برخورداری از نعمت و <الترفه> به معنای خود نعمت است. و <مترف> نیز به کسی گویند که از نعمت فراوان و رفاه بسیار برخوردار باشد، به گونه ای که او را مغرور سازد (لسان العرب) و یا آن چنان در ناز و نعمت باشد که کسی جلوگیر او نباشد و هر چه دلش خواست آزادانه انجام دهد (قاموس المحيط). گفتنی است نهی و امر در جمله <لا تتركضوا> و <إرجعوا...> برای طلب حقیقی نیست؛ بلکه مجاز و از باب تهکم و استهزا است.

اصلاح ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۹ - ۱۲

۱۲ خداوند ، ترغیب کننده ستمکاران و گنهکاران به توبه و اصلاح خویش (خودسازی)

فمن تاب .. فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

توجه دادن ستمکاران به مغفرت، رحمت و توبه پذیری خداوند می تواند به منظور ترغیب آنان به توبه و اصلاح باشد.

اضطراب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۷

۷ - نگاه ترس آلود و مضطرب ستمکاران به جهنم ، در کناره آتش دوزخ

ينظرون من طرف خفيّ

نگاه زیر چشمی به جهنم ، کنایه از ترس و وحشت است .

اضطراب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۰

۱۰- ستم پیشگان ، بی بهره از ثبات آرامش و فاقد اصول ثابت و سخن

استوار در زندگی دنیا و آخرتند .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَ يُضِلُّ اللَّهُ ا

از مقایسه صدر و ذیل آیه و مقابله ظالمان با مؤمنان مطلب فوق استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۳

۳- وحشت و اضطراب شدید و ناگهانی جوامع ستمگر ، هنگام ظهور علایم و نشانه های عذاب الهی

فلَمَّا أَحْسَوْا .. إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ

مطلب یاد شده از <إِذَا>ی فجائیه که دلالت بر امر ناگهانی و به دور از انتظار می کند استفاده شده است؛ زیرا فرار ناگهانی دلیل بر وجود نوعی اضطراب و وحشت است.

اضلال ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۳۰ - ۷

۷- ایجاد انحراف در دین ، از شیوه ها و ابزار های دنیاپرستان و صاحبان زر و زور برای نیل به هدف های مادی خود

وَ أَحْلَوْا قَوْمَهُمْ .. وَ جَعَلُوا لِلَّهِ أُنْدَادًا ... قُلْ تَمَتَّعُوا

اعتماد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۶

۶ تکیه بر ستمگران برای گسترش توحید و دین ، طغیان و خروج از حد و مرز تعیین شده است .

فَاسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتُ .. لَا تَطْغَوْا ... وَ لَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا

عبارت <و لا ترکنوا...> می تواند بیانگر مصداقی از <لا تطغوا> باشد و تفسیری برای <کما أمرت> تلقی گردد.

افساد ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۴ - ۸

۸ - ظلم

و جاه طلبی ، فسادگری است .

ظلمًا و علوًّا . فانظر كيف كان عقبه المفسدين

افشاگری از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۴۸ - ۵،۶

۵ مظلوم ، مجاز به دشنام دادن ظالم و افشاگری علیه اوست .

لايحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

۶ مظلوم ، مجاز به هتک حرمت ظالم و آشکار ساختن خصلت های ظالمانه وی ، برای مردم

لايحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

مناسبت حکم و موضوع اقتضا می کند که گفته شود مراد از اظهار عیوب ظالم گفتاری است که مظلوم به وسیله آن ستمگری ظالم را نسبت به خودش بیان کند، بنابراین مظلوم حق ندارد بدیهای ظالم را که هیچ رابطه ای با وی ندارد، افشا کند.

اقامتگاه اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۹

۹- دوزخ ، گذرگاهی برای تقوایندگان و اقامت گاهی برای ستم کاران است .

ثم ننجي الذين اتقوا و نذر الظلمين فيها

اقرار ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۱،۷

۱ ستم پیشگان، به هنگام مواجه شدن با عذابهای دنیوی (عذاب استیصال)، معترف به ظلمهای گذشته خویش شدند

فما كان دعويهم .. إنا كنا ظلمين

۷ اعتراف ظالمان به ظلم خویش پس از آمدن عذاب الهی بی ثمر است.

کم من قریه أهلکنها .. قالوا إنا كنا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۸

۸ عقوبت و سرزنش کسانی

که در حق آدمی ستم کرده اند پس از اعترافشان به گناه و توبه از آن ، به دور از شأن نیکوکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم

<الیوم> ظرف و متعلق به <تثریب> است و مراد از آن زمانی است که برادران یوسف به خطای خویش اعتراف نموده و از گناه خود توبه کردند (و إن کنا لخطئین).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۱

۱- رفاه زدگان جوامع ستم پیشه ، به ظلم و ستم خویش پس از احساس عذاب الهی اعتراف می کنند .

فلما أحسوا بأسنا .. قالوا یویلنا إنا کنا ظلمین

امتحان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۷

۷ از امام باقر و امام صادق علیهما السلام روایت شده است که درباره سخن خداوند : <ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظالمین > فرمود : لا تسلطهم علینا فتفتنهم بنا ؛

پروردگارا! گروه ستمگران را بر ما مسلط مکن که ما را وسیله آزمایش آنان قرار دهی.>

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۳ - ۲

۲ - درخت زقوم ، وسیله آزمایش کافران و ستم کاران

أم شجرة الزقوم . إنا جعلناها فتنه للظلمین

آزمایش، یکی از معانی <فتنه> است و برداشت یاد شده مبتنی بر این معنا است. در تأیید این مطلب گفتنی است که مفسران در شأن نزول آیه شریفه نقل کرده اند: ابوجهل هنگامی که کلمه <زقوم> را با اوصافی که قرآن برای آن نقل می کند شنید، آن را به مسخره

گرفت.

امتنان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - بلد - ۹۰ - ۶ - ۱

۱ - به رخ کشیدن انفاق اموالی انبوه و مباحات به آن، ورد زبان قلدر مآبان گردنکش

يقول أهلكم مالاً لبدًا

<يقول> مضارعی است که استمرار را می رساند. فاعل آن کسی است که در آیه قبل، به <فریفته قدرت خویش> توصیف شده است. <لبدًا> یعنی، انباشته (مفردات راغب). مفاد آیه شریفه این است که گوینده این سخن، اهل انفاق بوده است؛ ولی به دلیل تفاخر یا ریاکاری و یا اتلاف نامیدن انفاق، مورد مذمت قرار گرفته است و یا این که او به دروغ، ادعای انفاق می کند. آیه بعد نیز با این احتمال ها سازگار است.

امداد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۴

۱۴ - ستمگران، شایسته ترحم و یاری شدن نیستند.

فما للظلمين من نصير

آیه بالا= هرچند درباره روز قیامت است؛ ولی می توان از آن این مطلب را استنباط کرد که یاری نشدن ظالمان در قیامت، به خاطر عدم شایستگی آنان است و این عدم لیاقت، در دنیا نیز صادق است.

امدادهای دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۱۹ - ۴

۴ - یآوری ظالمان نسبت به یکدیگر، منحصر به دنیا و بی ثمر در آخرت *

وإنّ الظلمين بعضهم أولياء بعض

در صورتی که تعبیر <من الله> دارای مضاف محذوف و تقدیر آن <من عذاب الله> باشد، می توان استفاده کرد، <لن یغنوا> نظر به آخرت و کیفر و پاداش

الهی دارد و <بعضهم أولیاء بعض> نظر به همیاری های دنیوی و مادی ظالمان.

انتقام از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۰ - ۱۲

۱۲ - انتقام از ستمگران در حضور ستمدیدگان ، امری است شایسته و نیکو

و أغرقنا آل فرعون و أنتم تنظرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۱۰

۱۰- انتقام از ستمگران و سرکوبی آنان با استفاده از قدرت و توانایی ها ، امری روا و پسندیده است .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا .. فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله إن الله عزیز ذو

برداشت فوق از عمل خداوند و خورد او با حق ستیزان استفاده می شود زیرا یکی از اوصاف خداوند، <منتقم> (انتقام گیرنده) است. تردیدی نیست که انتقام خداوند برای دفاع از حق و حق باوران است، نه برای شخص خود. بنابراین از عمل خدا می توان آموخت که انتقام برای حق عملی است نیکو.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۸ - ۱۸

۱- انتقام خداوند از ستمگران و عذاب کردن آنان در روزی است که این آسمان و زمین ، به آسمان و زمین دیگری تبدیل شوند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم إن الله عزیز ذو انتقام . یوم تبدل الأَر

برداشت فوق مبتنی بر این است که <یوم تبدل ..> ظرف برای انتقام باشد.

۸- قیامت ، روز احضار ستمگران و انتقام خداوند از آنان

و أنذر الناس الذین ظلموا إن الله عزیز ذو انتقام .

یوم تبدل الأرض ... و

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۶۱ - ۱

۱ - توانایی خداوند بر جا به جا کردن شب و روز ، دلیلی است گویا برای توانایی او بر یاری رساندن به ستمدیدگان در انتقام گرفتن آنان از ستمگران .

ذلک بأنّ الله یولج الیل فی النهار . . . و أنّ الله سمیع بصیر

در آیه پیش ، خداوند به آن مسلمانی که مورد ستم و تجاوز مشرکان قرار گرفته بود ، وعده قطعی داد که او را یاری خواهد کرد تا انتقامش را از متجاوزان بازستاند در این آیه ، برای این که کسی در توانایی خدا بر تحقق بخشیدن به وعده‌هایش و در حمایت و پشتیبانی از ستم دیدگان تردیدی نکند ، گوشه ای از قدرت نهایت خود را بیان کرده است .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - سجده - ۳۲ - ۲۲ - ۷

۷ - انتقام خداوند از مجرمان ، پی آمد ظلم آنان به آیات الهی است .

و من أظلم ممّن ذکر بأیت ربّه ثمّ أعرض عنها إنّنا من المجرمین منتقمون

<إنّنا من المجرمین.. > به منزله تعلیل برای عذاب تکذیب کنندگان آیات خدا و اعراض کنندگان از آن است .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۱ - ۱

۱ - انتقام گرفتن از متجاوزان و ستمگران ، حق مشروع و مسلمّ انسان های ستمدیده است .

و لمن انتصر بعد ظلّمه فأولئک ما علیهم من سییل

انذار به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۲ -

۱۳- قرآن ، بیم دهنده به ستمکاران و بشارت دهنده به نیک کرداران

لينذر الذين ظلموا و بشرى للمحسنين

انذار ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۱

۱- هشدار خداوند به ستمگران درباره سرنوشت شوم ستم پیشگی

و لاتحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون

انذار ظالمان صدر اسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۹ - ۶

۶- گرفتاری به عذاب هلاکت بار ، هشدار خداوند به گنه کاران و کافران و ستم پیشگان عصر بعثت بود .

و تلك القرى اهلكناهم لئما ظلموا و جعلنا لمهلكهم موعداً

انقراض ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۱۹

۱۹ نابود ساختن ستمکاران از زمین ، کاری در خود ستایش

فقطع دابر القوم الذين ظلموا و الحمد لله

اهمیت تبری از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ لزوم پایداری بر دین ، پرهیز از طغیان و سرکشی و تمایل نداشتن و تکیه نکردن بر ستمگران ، از مواعظ و پند های مهم خداوند است .

فاستقم كما أمرت .. و لا تطغوا ... و لا تركنوا إلى الذين ظلموا... ذلك ذكرى للذكر

اهمیت دوری از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۴ - ۳

۳- دستیابی انسان ها به زندگی آرام و امن و به دور از سلطه جباران ، امری بس مهم و ارزشمند

فأغرقنه و من معه .. اسکنوا الأرض

ایمان ظالمان مغرب سرزمین ذوالقرنین

جلد -

نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۴

۴- ذوالقرنین، به ایمان آوردن ظالمان ساحل دریا و دست برداشتن آنان از ظلم و فساد، امیدوار بود و در مجازات آنان شتابی نداشت.

قال أما من ظلم فسوف نعذبه

حرف <سوف> برای آینده است و فعل های شرط (<آمن> و <عمل>) در آیه بعد، قرینه این است که ذی القرنین، به احتمال ایمان آوردن ظالمان، در مجازات آنان تعجیل نکرده است.

بارش سنگ بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۷

۷ جوامع ستمگر، در معرض گرفتار شدن به کیفر های دنیوی و در خطر هدف قرار گرفتن سنگ های عذاب

و ما هی من الظلمین ببعید

<هی> می تواند به قریه یا قریه هایی که از سیاق کلام برمی آید، باز گردد و می تواند به <حجاره> در آیه قبل ارجاع شود. معنای جمله <و ما هی...> بنابر احتمال دوم چنین است: آن سنگهای کذایی دور از ستمگران نیست؛ یعنی، ستمگران در معرض چنین عذابهایی اند و آن گونه سنگها برای آنان مهیاست.

بد فرجامی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۵ - ۹

۹ فرجام نیک از آن پیامبر(ص) و مؤمنان است. و ظالمان محروم از آن می باشند.

فسوف تعلمون من تكون له عقبه الدار إنه لا يفلح الظلمون

بدگویی از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۴۸ - ۶۸،۱۵

۶ مظلوم ، مجاز به هتك حرمت ظالم و

آشکار ساختن خصلت های ظالمانه وی ، برای مردم

لايحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

مناسبت حکم و موضوع اقتضا می کند که گفته شود مراد از اظهار عیوب ظالم گفتاری است که مظلوم به وسیله آن ستمگری ظالم را نسبت به خودش بیان کند، بنابراین مظلوم حق ندارد بدیهای ظالم را که هیچ رابطه ای با وی ندارد، افشا کند.

۸ تبلیغ و بدگویی آشکار ، از روش های مجاز برای مبارزه علیه ظلم و ظالم است .

لايحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

۱۵ توجه به علم و آگاهی خداوند ، مانع سوء استفاده انسان ، از خصلت های الهی به مظلومان در بدگویی ظالمان

لايحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم و كان الله سمياً عليماً

جمله <كان الله ..>، می تواند هشداری به مظلومان باشد که مبدا از حکم الهی سوء استفاده کنند و در بدگویی و غیبت ظالم از حد تجاوز نمایند و یا هشدار به کسانی باشد که مظلوم نیستند و به بهانه این که مظلومند، علیه بی گناهی افشاگری کنند.

بهانه جویی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۵۰ - ۹

۹ - تنها ستم پیشگان پس از تعیین مسجدالحرام به عنوان قبله ، دست از بهانه جویی برنداشته و به دشمنی خویش علیه مسلمانان ادامه می دادند .

لئلا يكون للناس عليكم حجه إلا الذين ظلموا منهم

بی پناهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۷۲ - ۲۲

۲۲ ستمکاران هیچ یآوری برای نجات از آتش دوزخ

ندارند .

و ما للظلمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۷

۷ قطع هر گونه امداد الهی به ظالمان تکذیب کننده آیات الهی*

فقطع دابر

<دابر> به معنی پشت و عقب است و از معانی محتمل کنایی در آیه قطع هر گونه امداد و فیض الهی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۰

۱۰ - هنگامه عذاب ، لحظه ظهور و بروز بی پناهی گمراهان ستم پیشه است .

فما له من ولی من بعده و ترى الظلمین لما رأوا العذاب یقولون هل إلی مرد من سبی

بی تأثیری عذرخواهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۱

۱ - عذرخواهی ستمگران در قیامت ، بی نتیجه بوده و سودی به حال آنان نخواهد داشت .

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

بی تأثیری مکر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۵۶

۵- ستمگران پیشین برای نجات خویش از عذاب استیصال به انواع گوناگون مکر و چاره اندیشی متوسل شدند و ولی از آنها

هیچ نتیجه ای نگرفتند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا بهم . . . و قد مکروا مک

برداشت فوق مبتنی بر این است که جمله <و قد مکروا مکرمهم . . .> حال برای ضمیر <بهم> باشد؛ یعنی، با اینکه آنان به انواع حیلها و چاره اندیشیها برای نجات از عذاب متوسل می شدند گرفتار آن شدند.

۶- مکرها و چاره

اندیشی های ستمگران ، هر چند گسترده و کوه شکن باشد ، در برابر نیروی حق بی ثمر و ناموفق خواهد بود .

و قد مکروا مکرهم و عند الله مکرهم و إن کان مکرهم لتزول منه الجبال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۶

۶- خنثی و بی نتیجه کردن مکر و ترفند های ستمگران ، وعده خداوند به رسولان خویش

و قد مکروا مکرهم و عند الله مکرهم و إن کان مکرهم لتزول منه الجبال . فلاتحسین ال

بی تأثیری مهلت به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۹ - ۹

۹- هلاکت جوامع ، نتیجه تداوم یافتن ستم پیشگی آنان و سود نبردن از مهلت ها است .

تلك القرى أهلکنهم لما ظلموا و جعلنا لمهلکهم موعداً

بی لیاقتی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱۱

۱۱ ستمکاران ، شایسته ولایت و سرپرستی نیستند .

ولا تترکوا إلی الذین ظلموا .. و ما لکم من دون الله من أولیاء

بی یآوری اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ - ستمگران در قیامت ، محروم از هر گونه نصرت و یاری

فما للظلمين من نصير

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۹

۹ - محرومیت ستمکاران در قیامت ، از یاری دوست و نزدیکان دلسوز و شفاعت شفیعان

ما للظلمين من حميم ولا شفيع يطاع

<حميم> در لغت به معنای دوست

(العین) و به <القریب المشفق> (نزدیک دلسوز) معنا شده است (مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۰

۱۰ - ستم پیشگان ، محروم از هر گونه ولیّ و یآوری در قیامت

و الظلمون ما لهم من ولیّ و لانصیر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۶ - ۱

۱ - ستمگران ، فاقد هر گونه یاور و پشتیبان برای نجات از عذاب الهی

ألا إنّ الظلمین فی عذاب مقیم . و ما کان لهم من أولیاء ینصرونهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۴

۴ - یآوری ظالمان نسبت به یکدیگر ، منحصر به دنیا و بی ثمر در آخرت *

و إنّ الظلمین بعضهم أولیاء بعض

در صورتی که تعبیر <من الله> دارای مضاف محذوف و تقدیر آن <من عذاب الله> باشد می توان استفاده کرد، <لن یغنوا> نظر به آخرت و کیفر و پاداش الهی دارد و <بعضهم أولیاء بعض> نظر به همیاری های دنیوی و مادی ظالمان.

بی یآوری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۱۱، ۱۴

۱۱ - محرومیت ستمگران به هنگام دشواری مرگ از هر گونه یاری دوست و نزدیکان دلسوز خود و شفاعت شفیعان

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

١٤ - > عن موسى بن جعفر (ع) . . . ما من مؤمن يرتكب ذنباً إلا ساء ذلك و ندم عليه . . . فإن لم يندم على ذنب يرتكبه
فليس بمؤمن و لم تجب له الشفاعة

و كان ظالماً و الله تعالى يقول : < ما للظالمين من حميم و لا شفيع يطاع > ;

از امام کاظم (ع) روایت شده است: .. هیچ مؤمنی نیست که پس از ارتکاب گناه ناراحت و پشیمان نشود... و اگر بر گناه خود پشیمان نشود، مؤمن نیست و شفاعت برای او نخواهد بود و او ظالم است. خداوند تعالی می فرماید: ماللظالمین من حمیم و لا شفیع یطاع < .

بیان فرجام ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱۵

۱۵- بیان سرگذشت ستم پیشگان کیفر شده و نیز داستان های مثال زدنی و درس آموز ، در قلمرو موضوعات قرآن

و سکنتم فی مسکن الذین ... و تبین لکم کیف فعلنا بهم و ضربنا لکم الأمثال

بینش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۹

۹- سوگند ستمگران در دنیا بر پایداری و زوال ناپذیری قدرت خویش

الذین ظلموا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل ما لکم من زوال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۶ - ۵

۵- مرفهان ستمگر ، جهان را بازیچه و بی هدف می پندارند .

قریه کانت ظالمه .. وارجعوا إلى ما أترفتم فيه ... و ما خلقنا السماء والأرض و م

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۴

۴ - ستمگران اعمال و رفتار های بد و زشت خود را در دنیا ، زیبا و خوب پنداشته و یا از بدی و زشتی آنها غافل

اند .

و بدا لهم سيئات ما كسبوا

ظاهر شدن اعمال زشت ستمگران در نظر آنان، ممکن است به خاطر این باشد که آنها را خوب و زیبا می دانستند و یا از بدی و زشتی چنین رفتاری، کاملاً غافل بودند.

پایان حق ستیزی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۹ - ۱

۱ - لحظه مرگ ، لحظه پایان یافتن شرارت ها و حق ستیزی های کافران و ستمگران

حَتَّى إِذَا جَاء أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ

<حتی> برای بیان غایت شرارت ها و ستمگری های کافران است.

پشیمانی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۷ - ۳،۴،۱

۱ ستم گران در قیامت ، از عملکرد خویش به شدت پشیمان خواهند بود .

و یوم یعضّ الظالم علی یدیه

جمله <یعضّ الظالم علی یدیه> ستم کار دو دست خویش به دندان گزد< از کنایات است و به قرینه سیاق آیه، این جمله کنایه از پشیمانی و ندامت می باشد. گفتنی است تعدیه فعل <یعضّ> به وسیله <علی> با آن که خود از افعال متعدی است برای تأکید مضمون آن فعل است؛ یعنی، پشیمانی آنان بسیار شدید خواهد بود.

۳ ستم گران ، در روز رستاخیز ، از نپیمودن راه پیامبر (ص) و دوری از روش او ، به شدت پشیمان و متأسف خواهند بود .

الظالم ... یقول یلیننی اتخذت مع الرسول سییلاً

۴ نپیمودن راه پیامبر (ص) و دوری از روش او ، مایه تأسف و ندامت در قیامت

يقول يلىتنى اتخذت مع الرسول سبيلاً

جلد -

نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۸ - ۱

۱ اظهار تأسف و ناراحتی شدید ستم گران در قیامت ، از دوستی با افراد ناباب در دنیا

الظالم ... یویلتی لیتنی لم أتخذ فلاناً خلیلاً

<خلیل> به معنای صدیق و دوست است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ - ستمگران با دیدن عذاب الهی در قیامت ، از انتخاب عقیده کفرآلود ، پشیمان شده و آن را مخفی خواهند کرد .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم .. و أسروا الندامه لَمَّا رَأُوا الْعَذَاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۱

۱۱ - عجز و پشیمانی ستمکاران در قیامت ، آشکار و نمایان است .

و ترى الظلمین ... یقولون

از واژه های <تری> و <یقولون>، استفاده می شود که ظالمان ندامت و آرزوی بازگشت را پنهان نمی دارند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۴

۴ - پشیمانی ستمکاران در صحنه قیامت و پس از مشاهده عذاب ، بی تأثیر به حال آنان

یقولون هل إلى مردّ من سبیل . و تریهم یعرضون علیها

پشیمانی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

١٤ > عن حماد بن عيسى عن ابي عبد الله (ع) قال : سئل عن قول الله : > واسروا النمامه ... < قال : قيل له : و ما

ينفعهم اسرار الندامه و هم في العذاب ؟ قال : كرهوا شماته الأعداء ;

حماد بن عيسى از شخصى روايت مى كند كه از امام صادق (ع) درباره سخن خدا كه مى فرمايد: >پشيمانى خود را در دل نهران مى كنند . . < سؤال شد: پنهان كردن پشيمانى براى آنان چه سودى دارد، در حالى كه در عذاب هستند؟ فرمود: سرزنش دشمنان را ناخوش دارند.<

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۱ - انبياء - ۲۱ - ۱۵ - ۱

۱- مرفهانِ ستمگر در تأسف و پشيمانى ، از زمان احساس عذاب تا هنگامه هلاكت و نابودى

فما زالت تلك دعويهم حتى جعلنهم حصيداً خمدين

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۶ - شورى - ۴۲ - ۴۴ - ۶

۶- ستمكاران ، خواهان بازگشت به دنيا و جبران گناهان گذشته خود به هنگام مشاهده عذاب

و ترى الظلمين لما رأوا العذاب يقولون هل إلى مردّ من سبيل

پوچگرايى ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۱ - انبياء - ۲۱ - ۱۶ - ۵

۵- مرفهان ستمگر ، جهان را بازيچه و بى هدف مى پندارند .

قرية كانت ظالمة . . . وارجعوا إلى ما أترفتم فيه ... و ما خلقنا السماء والأرض و م

پيروزي بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۴ - مائده - ۵ - ۲۳ - ۱۶

۱۶ پيروزي حتمى بنى اسرائيل بر جباران ، در صورت يورش بر آنان از دروازه سرزمين مقدس

ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غلبون

پیروزی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳

۲۴ پیروزی ظالمین در پیکار با مؤمنان ، دلیل محبوبیت آنها نزد خداوند نیست .

و لاتهنوا .. و ليعلم الله الذين امنوا ... و الله لا يحب الظالمين

بنابر اینکه مراد از ظالمان، همان پیروزمندان جنگ احد باشد، خداوند به مؤمنان یادآور می شود که پیروزی مشرکان، حاکی از محبت الهی به ایشان نخواهد بود.

تأخیر عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۴

۴- تأخیر عذاب ستمگران به معنای تخلف وعده الهی به رسولان خویش نیست .

و قد مکروا مکرمهم و عند الله مکرمهم .. فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله

جمله <فلا تحسبن الله ..> می تواند پاسخ به این سؤال مقدر باشد که: چرا برخی از ستمگران هنوز دچار عذاب استیصال نشده اند، پس وعده خدا ممکن است تخلف پیدا کند؟

تأخیر کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۳، ۹

۹- عفو موقت و تأخیر در مؤاخذة و عقوبت ظالمان ، به معنای رها کردن همیشگی آنان نیست .

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة و لكن يؤخرهم إلى أجل مسمى

۱۳- تعیین اجل مقرر برای انسان ها و تصمیم به مؤاخذة و عقوبت کردن ظالمان و یا تأخیر آن ، به دست خداوند است .

و لو يؤاخذ الله الناس .. و لكن يؤخرهم إلى أجل مسمى

تجاوز به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۰ - ۳

۳ - انتقام جویی ، کینه توزی و تجاوز

از حد در مسیر مجازات ستمگر ، ممنوع و نامشروع است .

و جزؤا سیئه سیئه مثلها

تجاوزگری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۵

۵ - ذلت و خواری ظالمان در قیامت ، پیامد خوی تجاوزگری و توسعه طلبی آنان است .

إنما السبیل علی الذین یظلمون .. و تربهم یعرضون علیها خشعین من الذلّ

تحقیر اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۱۱

۱۱ - ظالمان ، مورد سرزنش و تحقیر در قیامت

و قیل للظلمین ذوقوا ما کنتم تکسبون

تعبیر <بچشید..> برای سرزنش و تحقیر می باشد.

ترس اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۶

۶- خیره شدن چشمان ستمگران و مبهوت ماندن آنان از شدت ترس در روز قیامت

ولا تحسبنّ الله غفلاً عمّا یعمل الظلمون إنّما یؤخّرهام لیوم تشخص فیہ الأبصر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱،۳

۱- ستمگران ، در قیامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد .

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون . . مهطعين مقنعى رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <اقناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت ذلت و خواری است (لسان العرب).

۳- شدت وحشت و اضطراب و بهت زدگی غیر قابل توصیف ستمگران در قیامت

يعمل الظلمون . . مهطعين مقنعى رءوسهم لا یرتد إلیهم طرفهم و أفئدتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۲ - ۱

۱ - ستم پیشگان ، هراسناك از عملكرد خویش در صحنه قیامت

تری الظلمین مشفقین مآ کسبوا و هو واقع بهم

به قرینه ذیل این آیه که در مورد قیامت است به دست می آید که صدر آیه ترسیم کننده صحنه ای از قیامت است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۳،۷

۳ - خشوع و فروتنی ظالمان در قیامت ، خشوعی ذلیلانه و از سر ترس و هراس

و ترهیم .. خشعین من الذلّ ینظرون من طرف خفیّ

۷ - نگاه ترس آلود و مضطرب ستمکاران به جهنم ، در کناره آتش دوزخ

ینظرون من طرف خفیّ

نگاه زیر چشمی به جهنم ، کنایه از ترس و وحشت است .

ترس از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۶۳ - ۱۳

۱۳ ترک نهی از منکر در برابر ستمگران ، از سوی علمای اهل کتاب ، به انگیزه حفظ منافع شخصی تأمین شده از ناحیه آن

ستمگران و یا ترس از تهدیداتشان

لولا ینهیم الربنیون و الاحبار

از امام حسین(ع) در توضیح آیه فوق روایت شده: .. و انما عاب الله ذلك عليهم لانهم كانوا يرون من الظلمه الذين بين

اظهرهم المنكر و الفساد فلا ینهنهم عن ذلك رغبه فیما كانوا ینالون منهم و رهبه مما یحذرون ...

تحف العقول، ص ۱۳۷؛ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۷۹، ح ۳۷.

ترس ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس

۳ ترس و وحشت ستمگران ، به هنگام نزول عذاب قیامت ، تا درجه ای است که اگر از هر یک از آنان به اندازه تمام آنچه در زمین است برای رهاییشان درخواست شود ، اگر می داشتند ، بی درنگ نثار می کردند .

و لو أن لكل نفس ظلمت ما فی الأرض لافتدت به

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۳

۳- وحشت و اضطراب شدید و ناگهانی جوامع ستمگر ، هنگام ظهور علایم و نشانه های عذاب الهی

فلما أحسوا .. إذا هم منها یرکضون

مطلب یاد شده از <إذا> کی فجائیه که دلالت بر امر ناگهانی و به دور از انتظار می کند استفاده شده است؛ زیرا فرار ناگهانی دلیل بر وجود نوعی اضطراب و وحشت است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۳

۳ - ظالمان ، در هراس از مرگ و گریزان از آن

و لا یتمتّونه .. و الله علیم بالظلمین

ترک گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۵ - ۳

۳ پایداری بر دین ، پرهیز از طغیان گری و تمایل نداشتن و تکیه نکردن بر ستمگران ، اموری نیازمند به صبرپیشگی

فاستقم كما أمرت .. و لا ترونوا إلى الذین ظلموا ... و اصبر

تزلزل ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹- ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۰

۱۰- ستم پیشگان ، بی بهره از ثبات آرامش و فاقد اصول ثابت و

سخن استوار در زندگی دنیا و آخرتند .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ وَ يُضِلُّ اللَّهُ ا

از مقایسه صدر و ذیل آیه و مقابله ظالمان با مؤمنان مطلب فوق استفاده می شود.

تشابه برخوردهای ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۲،

۲- ستمگران عصر بعثت در رفتار و کردار ، چنان ستمگران اقوام پیشین بودند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا

تفاخر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - بلد - ۹۰ - ۶ - ۱

۱ - به رخ کشیدن انفاق اموالی انبوه و مباحات به آن ، ورد زبان قلدر مآبان گردنکش

يقول أهلکت مالاً لبدًا

<يقول> مضارعی است که استمرار را می رساند. فاعل آن کسی است که در آیه قبل، به <فریفته قدرت خویش> توصیف شده است. <لبدًا> یعنی، انباشته (مفردات راغب). مفاد آیه شریفه این است که گوینده این سخن، اهل انفاق بوده است و ولی به دلیل تفاخر یا ریاکاری و یا اتلاف نامیدن انفاق، مورد مذمت قرار گرفته است و یا این که او به دروغ، ادعای انفاق می کند. آیه بعد نیز با این احتمال ها سازگار است.

تقلید ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۹ - ۲، ۳، ۱

۱ - تقلید از پدران و اجداد در عقاید دینی باطل و مبانی فکری غلط ، از ویژگی های دوزخیان ستمگر

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ

مفسران بر آنند که در این جا ظاهر آیه شریفه (کافران پدران شان را گمراه یافتند) مراد نیست بلکه این خداوند است که

آنان را گمراه خوانده است و کافران تنها پدران خود را بر آیینی یافتند و بی تأمل و اندیشه از آنان تقلید کردند. مفاد این آیه، مانند مفاد آیه ۲۳ سوره زخرف است که می فرماید: <إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ وَأَنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مَقْتَدُونَ>.

۲ - تقلید دوزخیان ستمگر از پدران خود در عقاید دینی و مبانی فکری، تقلیدی کورکورانه بود.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ

۳ - تقلید کورکورانه دوزخیان ستمگر در عقاید دینی و مبانی فکری از پدران خود، موجب دوزخی شدن آنان گردید.

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ . إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ

برداشت یاد شده از آن جا است که جمله <إِنَّهُمْ أَلْفَوْا..> تعلیل برای جملات پیشین (عذاب شدن و دوزخی گشتن کافران) است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۷۰ - ۱

۱ - دوزخیان ستمگر، بدون تعقل و بی اختیار از رفتار و کردار پدران خود، تقلید کرده و پیروی می کردند.

فهم علی ءاثرهم یهرعون

مقصود از <آثار> رفتار و کردار و <اهراع> (ماده <یهرعون>) به معنای با سرعت دویدن است. این کنایه از بی تأمل اقدام کردن و بی اختیار عمل کردن است.

تقلید کورکورانه از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۴ - ۷

۷ - تسلیم کورکورانه در برابر قدرت های ستم پیشه، نشانه خفت و سبک مغزی انسان است.

فاستخفّ قومه فأطاعوه

از تفریع <فأطاعوه> بر <فاستخفّ>، مطلب بالا استفاده می شود.

تکذیبگری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹

۸- آیات الهی را ، جز ظالمان ، انکار نمی کنند .

و ما یجحد بآیتنا إلا الظلمون

تنوع مکر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۵

۵- ستمگران پیشین برای نجات خویش از عذاب استیصال به انواع گوناگون مکر و چاره اندیشی متوسل شدند و ولی از آنها هیچ نتیجه ای نگرفتند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا بهم .. و قد مکروا مک

برداشت فوق مبتنی بر این است که جمله <و قد مکروا مکرم .. > حال برای ضمیر <بهم > باشد یعنی ، با اینکه آنان به انواع حیلها و چاره اندیشیها برای نجات از عذاب متوسل می شدند گرفتار آن شدند .

توبه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۹ - ۱۲ ، ۳

۳ اصلاح ، شرط پذیرش توبه ستمکار و بازگشت رحمت الهی به او

فمن تاب من بعد ظلمه و اصلح فإن الله یتوب علیه

۱۲ خداوند ، ترغیب کننده ستمکاران و گنهکاران به توبه و اصلاح خویش (خودسازی)

فمن تاب .. فإن الله یتوب علیه إن الله غفور رحیم

توجه دادن ستمکاران به مغفرت ، رحمت و توبه پذیری خداوند می تواند به منظور ترغیب آنان به توبه و اصلاح باشد .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۸

۸ عقوبت و سرزنش کسانی که در حق آدمی ستم کرده اند پس از اعترافشان به گناه و توبه از آن ، به دور از شأن

نیکوکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم

<الیوم> ظرف و متعلق به <تثریب> است و مراد از آن زمانی است که برادران یوسف به خطای خویش اعتراف نموده و از گناه خود توبه کردند (و إن کنا لخطئین).

توطئه ظالمان صدراسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۶،۷

۶- مشرکانِ ستم پیشه ، دارای حرکت های جمعی و متشکل علیه دعوت پیامبر (ص)

و أسروا النجوی الذین ظلموا

<أسروا> (از مصدر <اسرار>) یعنی، پنهان می داشتند و <نجوی> به معنای گفتوگوهای پنهانی و مفعول برای <أسروا> است. بنابراین نجواکردن، دلیل بر حرکت جمعی و متشکل است و پنهان داشتن آن بیانگر سعی و تلاش بر دور ماندن این حرکت از انظار دیگران (مسلمانان) است.

۷- توطئه چینی گروهی خاص از مشرکان ستم پیشه علیه پیامبر (ص) و دعوت او

و أسروا النجوی الذین ظلموا

برداشت یاد شده مبتنی براین است که <الذین ظلموا> قید احترازی باشد یعنی، آن دسته از مشرکانی که ستم پیشه اند و خوی تجاوزگری دارند.

تهدید ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۶ - ۵

۵ هشدار خداوند به ظالمان پندناپذیر و تهدید آنان به عذابهای دوزخ

إنا کنا ظلمین. فلنستلن الذین أرسل إلیهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۱ - ۳

۳- تهدید شدن جوامع ستمگر و مشرکان ، به هلاکت و نابودی از سوی خداوند

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۱۳

۱۳

- تهدید ظالمان و کفرپیشگان از سوی خدا به کیفری حتمی و نه چندان دور

و سيعلم الذين ظلموا أيّ منقلب ينقلبون

تهدید ظالمان دوران ذوالقرنین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۷ - ۱۸

۱- ذوالقرنین ، از کیفر ساحل نشینان غرب ، چشم پوشی کرد و تنها کسانی را که بر ستم کاری خود باقی بمانند ، به مجازات تهدید کرد .

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه

۸- ذوالقرنین ، ظالمان ساحل دریا را علاوه بر تهدید به مجازات و کیفر های خویش ، از عذاب سخت آخرت ، بیم داد .

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه ثمّ یردّ إلی ربّه فیعذّبه

جانشینی از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۳ - ۸

۱۸ اگر خداوند بخواهد مردم ستمگر و کافر را نابود می کند و نسلهای دیگری را جانشین آنان می سازد.

إن یشأ یدهبکم و یتخلف من بعدکم ما یشاء

جنگ با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۱ - ۱۰

۱۰ هشدار موسی (ع) به زیانکاری قوم خویش در صورت فرار و عقب نشینی به هنگام رویارویی با جباران سرزمین مقدس

ولا ترتدوا علی اذبارکم فتنقلبوا خسرین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۲ - ۱،۲

۱ تأکید بنی اسرائیل بر کناره گیری از نبرد با زورگویان سرزمین مقدس ، علی رغم فرمان موسی (ع)

قالوا یموسی ان فیها قوماً جبارین و انا لن ندخلها

۲ هراس قوم

موسی (بنی اسرائیل) از برخورد و رویارویی با زورگویان قدرتمند حاکم بر سرزمین مقدس

قالوا یموسی ان فیها قوماً جبارین و انا لن ندخلها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۳ - ۳

۳ یاران موسی (ع) و وفاداران به او برای نبرد با زورگویان سرزمین مقدس ، جمعی اندک و ناچیز

ان فیها قوماً جبارین .. قال رجالان من الذین یخافون

جهاد با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۳۹ - ۳

۳ - پیکار با دشمن مهاجم و ستم پیشه ، حق مشروع ستمدیدگان

أذن للذین یقتلون بانّهم ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۰ - ۳

۳ - جنگ و پیکار آوارگان با زورگوییانی که آنان را به جرم ایمان و خداخواهی از سرزمین شان بیرون کردند ، حقی است مشروع که خدا به آنان داده بود .

أذن للذین یقتلون .. الذین أُخرجوا من دیرهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حدید - ۵۷ - ۲۵ - ۱۴

۱۴ - لزوم جهاد و پیکار بی امان با دشمنان دین و عدالت

و أنزلنا معهم الکتب و المیزان .. و أنزلنا الحدید

واژه <حدید> در آیه شریفه مجازاً در معنای جهاد و قتال به کار رفته است، یعنی، ما فرمان قتال با دشمنان را، به همراه پیامبران نازل کردیم.

جهل اکثریت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۴

۴ - بیشتر ظالمان ، بی

خبر از کیفر های دنیوی و اخروی خویش

و لکن اکثرهم لایعلمون

جهل ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۱۳

۱۳- ظالمان ، از ارزش و اجرت هجرت در راه خدا بی خبرند .

من بعد ما ظلموا .. لو کانوا یعلمون

برداشت فوق بنابرین احتمال است که مرجع ضمیر <یعلمون> فاعل محذوف فعل <ظلموا> باشد.

حاکمیت بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۶

۶ حاکمیت یافتن ستمگران بر مردم ستم پیشه از سنتهای خداوند در جوامع انسانی است.

و کذلک نولی بعض الظلمین بعضا

حاکمیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۶

۶ حاکمیت یافتن ستمگران بر مردم ستم پیشه از سنتهای خداوند در جوامع انسانی است.

و کذلک نولی بعض الظلمین بعضا

حبط عمل پیروان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳- > عن محمد بن مسلم قال : سمعت أبا جعفر (ع) يقول : ... ان ائمة الجور و أتباعهم لمعزولون عن دين الله قد ضلّوا و اضلّوا ، فأعمالهم التي يعملونها > کرماذ اشتدّت به الریح فی یوم عاصف ... < ;

محمد بن مسلم گوید: از امام صادق(ع) شنیدم که فرمود: پیشوانان ستمگر و پیروان آنان، از دین خدا جدا شده اند. همانا گمراه گشته و گمراه کننده اند. پس اعمالی را که انجام می دهند [همان گونه است که خداوند فرموده]: کرماذ اشتدّت به الریح فی یوم

عاصف...<

حبط عمل ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۸ - ۱۳

۱۳- > عن محمد بن مسلم قال : سمعت أبا جعفر (ع) يقول : ... ان ائمة الجور و أتباعهم لمعزولون عن دين الله قد ضلّوا و اضلّوا ، فأعمالهم التي يعملونها > کرماذ اشتدّت به الريح فی يوم عاصف ... < ;

محمد بن مسلم گوید: از امام صادق(ع) شنیدم که فرمود: پیشوانان ستمگر و پیروان آنان، از دین خدا جدا شده اند. همانا گمراه گشته و گمراه کننده اند. پس اعمالی را که انجام می دهند [همان گونه است که خداوند فرموده]: کرماذ اشتدّت به الريح فی يوم عاصف...<

حتمیت عذاب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۶

۶ - ستمگران ، گرفتار عذاب سخت و گریزناپذیر در قیامت

و قيل للظلمين ذوقوا ما كنتم تكسبون

حتمیت عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۱

۱- ظالمان پس از قطعی شدن عذابشان ، محروم از کمترین تخفیف و مهلت

و إذا رءا الذين ظلموا العذاب فلا يخفف عنهم

مقصود از رؤیت در آیه شریفه دیدن با چشم نیست؛ بلکه معنای کنایی آن مقصود است؛ یعنی، قطعی شدن عذاب.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲- کيفر و عذاب جوامع ستمگر و مترف ، گريزناپذير است و فرار از آن نتيجه ای ندارد .

لا تتركضوا وارجعوا إلی ما أترفتم فيه

جلد - نام سوره - سوره -

آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۷

۷ - عذاب سخت و گریزناپذیر ستمگران ، نتیجه رفتار و کردار خود آنان است .

و قيل للظلمين ذوقوا ما كنتم تكسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۳

۳ - کیفر عذاب سخت برای ستمگران در قیامت ، قطعی و غیرقابل گریز است .

و لو أنّ للذين ظلموا ما فى الأرض .. لآفتدوا به من سوء العذاب يوم القيمة

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۶ - ۱

۱ - ستمگران ، فاقد هرگونه یاور و پشتیبان برای نجات از عذاب الهی

ألا إنّ الظلمين فى عذاب مقيم . و ما كان لهم من أولياء ينصرونهم

حتمیت کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۱

۱۱ - عقوبت و مؤاخذه انسان های ظالم ، در وقت و موعد مقرر انجام می شود .

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم .. و لكن يؤخّرهـم إلى أجل مسمّی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۹ - ۸

۸ - نظام کیفری خدا برای مجازات دنیوی امت های ستم پیشه ، نظامی زمان بندی شده و دارای موعدی تخلف ناپذیر است .

و جعلنا لمهلكهم موعدًا

<مهلك> مصدر میمی و <موعد> اسم زمان است، یعنی، برای هلاکت ظالمان، زمانی معین در نظر گرفته شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۱۹ - ۴

۴ چشیدن عذاب بزرگ الهی،

کیفر حتمی ستم کاران

و من یظلم منکم نذقه عذاباً کبیراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۱۳

۱۳ - تهدید ظالمان و کفرپیشگان از سوی خدا به کیفری حتمی و نه چندان دور

و سیعلم الذین ظلموا أیّ منقلب ینقلبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۴

۴ - کیفر کافران و ستم پیشگان ، سنت تغییرناپذیر الهی در طول تاریخ

فإنّ للذین ظلموا ذنوباً مثل ذنوب أصحابهم

از مجموع آیه شریفه، آیه استفاده می شود که مجازات امت های گذشته، منحصر به آنان نبوده است؛ بلکه قانونی کلی است که شامل تمام ستم پیشگان می شود.

حتمیت هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۷

۷- در پی تهدید شدن انبیا از سوی کفار ، خداوند به پیامبران وحی کرد که قطعاً ستمگران را هلاک خواهد کرد .

قالوا .. لنخرجنکم ... فأوحی إلیهم ربهم لنهلکنّ الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۶ - ۳

۳ - نابودی قدرت های جبار ، با تمامی اقتدار و شکوه ، سنت حتمی الهی است .

فجعلنهم سلفاً و مثلاً للأخرين

معرفی کردن سرنوشت فرعونیان به عنوان عبرتی برای آیندگان، نشانگر آن است که چنین سرنوشتی، در انتظار همه جباران تاریخ است.

حرمت اعتماد بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱

۱ تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، حرام و گناهی بزرگ است

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا

<الركون إلى شيء>؛ یعنی ، گرایش پیدا کردن به چیزی و اعتماد کردن بر آن.

حرمت گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱

۱ تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، حرام و گناهی بزرگ است .

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا

<الركون إلى شيء>؛ یعنی ، گرایش پیدا کردن به چیزی و اعتماد کردن بر آن.

حسابرسی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۷ - ۹

۹- آخرت ، زمان بازگردانده شدن ستم گران و کافران و افراد ناصالح به پیش گاه خداوند و حساب رسی کردار آنها است .

ثم یرد إلى ربّه فیعدّبه

حسرت اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۳۹ - ۵

۵- حسرت کافران و ستم گران در قیامت ، به خاطر از دست دادن فرصت ها در دنیا

و أنذرهم یوم الحسره إذ قضی الأمر

<إذ> در <إذ قضی الأمر> بیانگر <یوم الحسره> است و مراد این است که روز حسرت، هنگامی است که موضوع خاتمه

یافته باشد.

حسرت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۲

۲- مرفهان ستمگر، با مشاهده عذاب الهی در حسرت و ندامت فرو می روند .

فلما أحسوا بأسنا .. قالوا یویلنا إنا كنا ظلمین

حشر اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۲ - ۳

۳ خداوند گردآورنده تمامی ستمگران (اهل کتاب و

إِنَّه لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ . . . و يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا

چون در آیات گذشته سخن از مشركان و اهل كتاب به میان آمده بود، در برداشت این دو گروه به عنوان مصادیقی بارز از ظالمان مشخص شده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱

۱- ستمگران ، در قيامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد .

و لَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفْلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ . . . مهطعين مقنعى رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <اقناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت ذلت و خواری است (لسان العرب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۸ - ۸

۸- قيامت ، روز احضار ستمگران و انتقام خداوند از آنان

و أَنْذِرِ النَّاسَ . . . الَّذِينَ ظَلَمُوا ... إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ . يَوْمَ تَبْدُلُ الْأَرْضَ ... و

حشر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۲۲ - ۱

۱ - گرد آمدن مشركان ستم پيشه و هم فكران و معبود های آنان ، در عرصه قيامت به فرمان خداوند

احشروا الذين ظلموا و أزوجهم و ما كانوا يعبدون

<ازواج> می تواند به معنای <اقران> (هم نشینان و هم فكران) باشد و نیز می تواند جمع <زوج> (به معنای همسر) باشد. برداشت یاد شده مبتنی بر معنای نخست است.

حق ستیزی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۵۳ -

۶- بی دادگران کفرپیشه تاریخ، مردمانی حق ستیز و غیر قابل آشتی با آیات وحی و رسولان الهی

و إِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

حق ناپذیری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۸ - ۲

۲- حق گریزی و تنفر از پیام حق، ویژگی بارز بیشتر مجرمان ستم پیشه

و لَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَرِهُونَ

حقارت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جن - ۷۲ - ۱۵ - ۲

۲- ظالمان و منحرفان از حق، مردمی حقیر و فاقد ارزش های انسانی در پیشگاه خداوند

و أمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا

<حطب>، به معنای چوب خشک و هیزم است. تشبیه ظالمان و منحرفان از حق به آن، می تواند بیانگر مطلب یاد شده باشد.

خدا و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۲،۳

۲- غافل پنداشتن خداوند از عملکرد ستمگران، پنداری باطل است.

و لا تحسبنَّ الله غفلاً عما يعمل الظالمون

۳- ستمگران در کمند خداوندند و رفتارشان تحت نظر دقیق اوست.

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون

خشوع اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲،۳

۲ - گردن فرازان ستمگر ، خاشع و سرافکننده در صحنه قیامت

و تریهم ... خشعین من الذلّ

۳ - خشوع و فروتنی ظالمان در قیامت ، خشوعی ذلیلانه و از سر ترس و هراس

و تریهم ... خشعین من الذلّ ينظرون من طرف خفی

خطر هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه -

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۹ - ۱۴

۱۴ - جوامع ستم پیشه در معرض عذاب قهر الهی

و ما کنا مهلکی القرى إلا و أهلها ظلمون

خواستہ های ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۶

۶ - ستمکاران ، خواهان بازگشت به دنیا و جبران گناهان گذشته خود به هنگام مشاهده عذاب

و ترى الظلمین لَمَّا رَأُوا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلِ

خوشگذرانی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۴

۴ - غوطهوری در زندگی مادی و خوش گذرانی ، شیوه زندگی در جوامع ستمگر

قریه کانت ظالمه .. وارجعوا إلى ما أترفتم فيه

خیرگی چشم ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱،۲،۳

۱ - ستمگران ، در قیامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد .

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون .. مهطعین مقنعی رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <افناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت

ذلت و خواری است (لسان العرب).

۲- ستمگران بر اثر وحشت روز قیامت ، از حرکت پلک های چشم ناتوان و دلشان تهی از تدبیر و چاره جویی خواهد بود .

يعمل الظلمون .. لا یرتد إلیهم طرفهم و أفئدتهم هوآء

۳- شدت وحشت و اضطراب و بهت زدگی غیر قابل توصیف ستمگران در قیامت

يعمل الظلمون .. مهطعین مقنعی رءوسهم لا یرتد إلیهم طرفهم و أفئدتهم هوآء

درخواست ازدیاد گمراهی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۳

۳- درخواست نوح (ع) از درگاه الهی، مبنی بر افزودن گمراهی ظالمان و گمراه کنندگان جامعه

و لاتزد الظلمین إلا ضللاً

دروغگویی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۱۰

۱۰- ستمگران در مهلت خواهی خویش از خداوند، به هنگام مشاهده عذاب الهی، برای پذیرش اسلام و پیروی از پیامبر (ص) راستگو نیستند.

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربّنا أخرنا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل

از پاسخ خداوند به مهلت خواهی ستمگران که فرمود: شما علی رغم وجود آیات و دلایل روشن، بر زوال ناپذیری خود تأکید داشتید، به دست می آید که اگر خداوند به آنان مهلت دهد باز هم به راه باطل خود ادامه خواهند داد.

دشمن ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۶۰ - ۵

۵- خداوند، حامی و پشتیبان ستمدیدگان و دشمن ستمگران و متجاوزان است.

و من عاقب بمثل ما عوقب به ثم بغی علیه لینصرنه الله

دشمنی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۵۰ - ۹

۹ - تنها ستم پیشگان پس از تعیین مسجدالحرام به عنوان قبله ، دست از بهانه جویی برداشته و به دشمنی خویش علیه مسلمانان ادامه می دادند .

لئلا يكون للناس عليكم حجه إلا الذين ظلموا منهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲

۶- بی دادگران کفرپیشه تاریخ ، مردمانی حق ستیز و غیر قابل آشتی با آیات وحی و رسولان الهی

و إِنَّ الظلمین لفی شقاق بعید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۶

۶- ستمگران ، طیف مخالف پیامبران و مؤمنان در طول تاریخ

إِنَّا لننصر رسلنا .. فی الحیوه الدنیا و یوم یقوم الأشهد . یوم لاینفع الظلمین

دشمنی ظالمان اقوام پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۱۰

۱۰- ستمگران و مترفان جوامع پیشین ، در خط مقدم مبارزه و مخالفت با رسولان الهی

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه .. ارجعوا إلی ما أترفتم فیہ و مسکنکم لعلکم تس

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که آیه شریفه و دو آیه قبلی در توصیف کسانی است که به خاطر مخالفت با پیامبران به عذاب الهی گرفتار شدند.

دعای نجات از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۷

۷ از امام باقر و امام صادق علیهما السلام روایت شده است که درباره سخن خداوند : < ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظالمین > فرمود : لا تسلطهم علینا ففتنهم بنا ;

پروردگارا! گروه ستمگران را بر ما مسلط مکن که ما را وسیله آزمایش آنان قرار دهی .>

دنیاطلبی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۴

۴- غوطه‌وری در زندگی مادی و خوش گذرانی ، شیوه زندگی در

قریه کانت ظالمه .. وارجعوا إلى ما أترفتم فيه

دوستان بد ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۹ - ۱

۱ ظالمان در روز رستاخیز ، دوستان ناباب را عامل گمراهی خود خواهند شمرد .

و يوم يعصّ الظالم على يديه يقول يلىتنى اتخذت مع الرسول .. لم اتخذ فلاناً خل

دوستى با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۸۰ - ۲۰

۲۰ غضب خدا و عذاب همیشگی ، پیامد دوستی بسیاری از بنی اسرائیل با پادشاهان ستمگر و زیبا جلوه دادن هوا های نفسانی آنان ، به امید دستیابی به بهره های دنیایی آنان

ترى كثيراً منهم يتولون الذين كفروا .. و فى العذاب هم خلدون

از امام باقر(ع) در توضیح آیه فوق روایت شده: يتولون الملوک الجبارین و یزینون لهم اهوائهم لیصیبوا من دنیاهم.

تفسیر تبیان، ج ۳، ص ۶۱۱ نورالثقلین، ج ۱، ص ۶۶۱، ح ۳۱۵.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۱۹ - ۱۰

۱۰ - تقوایپیشگان ، مبرّا از ظلم و دوستی با ظالمان

و إنّ الظلمین بعضهم أولیاء بعض و اللّٰه ولیّ المتّقین

از این که <المتقين> در مقابل <الظالمين> قرار گرفته، مطلب یاد شده به دست می آید.

ذکر حالات اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۷ - ۲

۲ وضعیت تأسف بار ظالمان در قیامت و واکنش آنان در آن روز، شایان یاد و یادآوری

و یوم یعضّ الظالم علی یدیه

برداشت فوق، مبتنی بر

این است که <یوم> متعلق به فعلی محذوف مانند <اذکر> باشد.

ذلت اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۲ - ۶

۶ بازخواست ذلتبار مشرکان و ستمگران در روز قیامت، نشانگر محرومیت آنها از سعادت و رستگاری است.

إنه لا یفلح الظلمون. و یوم نحشرهم جمیعا ثم نقول للذین أشركوا این شرکاء کم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱

۱- ستمگران ، در قیامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد .

و لا تحسبن الله غفلاً عما یعمل الظلمون .. مهطعین مقنعی رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <اقناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت ذلت و خواری است (لسان العرب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۴

۴- ستم کاران در حقیض ذلت و زبونی ، گرفتار دوزخ خواهند شد .

و نذر الظلمین فیها جئیاً

کاربرد فعل <نذر> در مواردی است که چیزی را به جهت بی اهمیتی و فرومایگی آن رها کنند. این مفهوم و نیز حالت نیم خیزبودن ظالمان، جملگی حکایت از ذلت، زبونی و سرگردانی آنان در دوزخ دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲،۳،۵

۲ - گردن فرازان ستمگر ، خاشع و سرافکنده در صحنه قیامت

و تريهم ... خشعين من الذلّ

۳ - خشوع و فروتنی ظالمان در قیامت ، خشوعی ذلیلانه و از سر ترس و

و تريهم .. خشعين من الذلّ ينظرون من طرف خفيّ

۵- ذلت و خواری ظالمان در قیامت ، پیامد خوی تجاوزگری و توسعه طلبی آنان است .

إنّما السبيل على الذين يظلمون .. و تريهم يعرضون عليها خشعين من الذلّ

ذوالقرنین و کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۱،۴

۱- ذوالقرنین ، از کیفر ساحل نشینان غرب ، چشم پوشی کرد و تنها کسانی را که بر ستم کاری خود باقی بمانند ، به مجازات تهدید کرد .

قال أمّا من ظلم فسوف نعدّبه

۴- ذوالقرنین ، به ایمان آوردن ظالمان ساحل دریا و دست برداشتن آنان از ظلم و فساد ، امیدوار بود و در مجازات آنان شتابی نداشت .

قال أمّا من ظلم فسوف نعدّبه

حرف <سوف> برای آینده است و فعل های شرط (<آمن> و <عمل>) در آیه بعد، قرینه این است که ذی القرنین، به احتمال ایمان آوردن ظالمان، در مجازات آنان تعجیل نکرده است.

رد توبه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۱۱

۱۱- توبه و پشیمانی ستمگران هنگام قطعی شدن عذاب دنیوی آنان ، بی ثمر و غیر قابل قبول است .

يوم يأتيهم العذاب فيقول الذين ظلموا ربّنا أخّرنا .. أو لم تكونوا أقسمتم من قبل

رد عذر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۱۰

۱۰ - پذیرفته نشدن عذر ستمگران ، دوری آنان از رحمت خداوند و جای گرفتن در سرایی بد ، مظهر نصرت الهی به پیامبران

و

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا .. يَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَادُ . يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعذِرٌ

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که آیه شریفه، بیانگر چگونگی نصرت الهی در قیامت از رسولان و مؤمنان است که در آیه پیش (یوم يقوم الأشهد) به آن اشاره شده بود.

روش برخورد با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۴

۱۴ - ستمگران ، شایسته ترحم و یاری شدن نیستند .

فما للظالمين من نصير

آیه بالا- هرچند درباره روز قیامت است ولی می توان از آن این مطلب را استنباط کرد که یاری نشدن ظالمان در قیامت، به خاطر عدم شایستگی آنان است و این عدم لیاقت، در دنیا نیز صادق است.

روش برخورد ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱۱

۱۱- وحدت مواضع ، روش و راه و رسم زندگی ستم پیشگان در طول تاریخ

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم .. و ضربنا لكم الأمثال

ممکن است مقصود از مسکن و سکونت در جمله <و سکنتم فی مساکن الذین ظلموا ..> منزل و محل سکونت ستمگران گذشته نباشد بلکه مراد همپایی و هم عقیده شدن با آنان و کنایه از پذیرش راه و رسم زندگی آنها باشد.

روش زندگی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۴

۴- غوطه‌وری در زندگی مادی و خوش گذرانی ، شیوه زندگی در جوامع ستمگر

قریه کانت ظالمه .. وارجعوا إلی ما أترفتم فیه

روش کیفر

ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۰ - ۳

۳ - انتقام جویی ، کینه توزی و تجاوز از حد در مسیر مجازات ستمگر ، ممنوع و نامشروع است .

و جزؤا سیئه سیئه مثلها

روش مبارزه با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۴۸ - ۸

۸ تبلیغ و بدگویی آشکار ، از روش های مجاز برای مبارزه علیه ظلم و ظالم است .

لا یحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

رؤیت ظالمان در جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۱

۱۱ - عرضه گمراهان و ستمکاران بر دوزخ ، در برابر دید اهل ایمان و قابل مشاهده برای آنان

و تریهم یعرضون علیها . . . و قال الذین ءامنوا إنّ الخسرین

رهبری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۲۴ - ۲۷

۲۷ - امام رضا (ع) [در ضمن حدیثی] فرمودند : . . . > قال الله تبارک و تعالی > لا ینال عهدی الظالمین < فابطلت هذه

الایه إمامه کل ظالم إلى یوم القیامه و صارت فی الصفوه . . . ;

خداوند می فرماید: <لایزال عهدی الظالمین> و این آیه امامت هر ستمگری را تا قیامت مردود دانسته و امامت را در [انسانهای] پاک و برگزیده قرار داد...<.

زمینه آموزش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۱۶

۱۶ گذشت ستم دیدگان از

ستم پیشگان ، زمینه ساز شمول مغفرت الهی بر ستمکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم

زمینه حاکمیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۵۹ - ۱۴

۱۴ نپذیرفتن ربوبیت خداوند و مخالفت با پیامبران و برنامه های ایشان ، زمینه ساز نظام استبدادی و حاکمیت ستمگران *

و تلک عاد جحدوا بأیت ربهم .. واتبعوا أمر کل جبار عنید

برداشت فوق ، براساس این احتمال است که ترتیب ذکر جمله <اتبعوا ..> بر جمله های سابق ، حاکی از ترتب خارجی آن باشد.

زمینه ظلم ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۳

۳ قوم موسی پس از ا تکمال بر خدا ، دست به نیایش برداشته و از درگاه او خواستند تا ضعف و ناتوانی را که تشویق کننده ظالمان به ستمگری است از میان آنان بردارد .

فقالوا علی الله تو کلنا ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمین

همان گونه که مال، اولاد و دنیا به خاطر داشتن جاذبه فتنه است و آدمیان را مفتون خود می کند، ضعف و ناتوانی مردم نیز برای زورگویان فتنه است و آنان را بر تجاوز به آنان، ترغیب می کند.

زمینه عذاب همنشینان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ - ۵

۵ - حضور در جمع ظالمان ، دربردارنده خطر شمول عذاب آنها بر انسان

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

زَمِينَهُ نَفَرَيْنِ ظَالِمَانِ

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴

۸- نفرین بر ظالمان و گمراه کنندگان جامعه پس از ناامیدی از هدایت آنان کاری پسندیده و روا

و لا تزدد الظلمين إلا ضللاً

زمینه ولایت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۹

۹ قرار گرفتن در پرتوی ولایت خداوند و یا ولایت ظالمان، در ارتباط با عملکرد انسان است.

و هو وليهم بما كانوا يعملون .. نولى بعض الظلمين بعضا بما كانوا يكسبون

زندگی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۰

۱۰- ستم پیشگان، بی بهره از ثبات آرامش و فاقد اصول ثابت و سخن استوار در زندگی دنیا و آخرتند .

يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت في الحياة الدنيا و في الآخرة و يضلّ الله ا

از مقایسه صدر و ذیل آیه و مقابله ظالمان با مؤمنان مطلب فوق استفاده می شود.

زندگی دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۰

۱۰- ستم پیشگان، بی بهره از ثبات آرامش و فاقد اصول ثابت و سخن استوار در زندگی دنیا و آخرتند .

يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت في الحياة الدنيا و في الآخرة و يضلّ الله ا

از مقایسه صدر و ذیل آیه و مقابله ظالمان با مؤمنان مطلب فوق استفاده می شود.

زیان دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۵ - ۵

۵- هر جبار منحرفی دچار خسارت دنیوی است .

و خاب کلّ جبار عنید

<خاب> در لغت به معنای

<خسر> و <عنید> به معنای عدول کننده از درستی آمده است.

زیانکاری اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۲

۱۲ - قیامت ، روز ظهور خسران و زیان کاری عمیق ستم پیشگان و گمراهان

إِنَّ الْخَسِرِينَ الَّذِينَ خَسَرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

سختگیری بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۸ - ۸

۸- برخورد شدید با ظالمان متجاوز و نرمش در برابر مؤمنان صالح ، روشی نیکو در نظام حکومتی و شیوه برگزیده ذوالقرنین در حکومت خویش بود .

أَمَا مِنْ ظَلَمٍ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ .. و أَمَا مِنْ ءَامِنٍ وَعَمَلٍ صَالِحًا

ذوالقرنین، پس از شنیدن وحی الهی که در برخورد با ساحل نشینان غرب، دو راه پیش روی او قرار داد: یکی تعذیب، و دیگری روش نیکو، شقّ دوم را انتخاب کرد و آن را چنین ترسیم کرد که ظالمان را عقوبت و مؤمنان را پاداش نیک خواهد داد.

سختی عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۲

۲ - عذاب ستمگران در قیامت ، بسیار سخت و غیر قابل تحمل برای آنان

و لو أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ .. لَأَفْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

فدا کردن دو برابر ثروت های موجود در کره زمین برای نجات خود از عذاب الهی، بیانگر مطلب یاد شده است.

سختی کیفر اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۶۰ - ۳

۳ - قیامت ، روزِ سختِ

کیفر الهی ، برای کافران ستم پیشه

لذین ظلموا .. فویل للذین کفروا من یومهم الذی یوعدون

مراد از <یومهم..>، می تواند روز قیامت و یا روز نزول عذاب بر کافران در دنیا باشد. برداشت بالا بر پایه احتمال اول است.

سختی مرگ ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۱۱

۱۱ - محرومیت ستمگران به هنگام دشواری مرگ از هرگونه یاری دوست و نزدیکان دلسوز خود و شفاعت شفیعان

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

سرزنش اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۵

۵ - ظالمان ، در روز قیامت ، راهی برای رهایی از وضعیّت رقت بار و مذمت آلود خویش ندارند .

الذین ظلموا.. و لاهم یتستعبون

<استعاب> مصدر <یتستعبون> به معنای این است که از شخص خاطی، خواسته شود که وی از خطایش بازگردد (مفردات راغب) و نیز به معنای طلب رضایت آمده است (المنجد).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۱۱

۱۱ - ظالمان ، مورد سرزنش و تحقیر در قیامت

و قیل للظلمین ذوقوا ما کنتم تکسبون

تعبیر <بچشید..> برای سرزنش و تحقیر می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۹

۹ - گمراهان ستمکار ، در روز قیامت ، مورد سرزنش اهل ایمان خواهند بود .

وقال الذين ءامنوا إنّ الخسرین الذین خسروا أنفسهم

سرزنش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف -

۸ عقوبت و سرزنش کسانی که در حق آدمی ستم کرده اند پس از اعترافشان به گناه و توبه از آن ، به دور از شأن نیکوکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم

<الیوم> ظرف و متعلق به <تثریب> است و مراد از آن زمانی است که برادران یوسف به خطای خویش اعتراف نموده و از گناه خود توبه کردند (و إن کنا لخاطئین).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۸

۸- سرزنش شدن ستمگران از جانب خداوند ، هنگام مهلت خواهی آنان در وقت نزول عذاب استیصال

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل ما لکم من زو

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱

۱- سرزنش خداوند از ستمگرانی که از کیفر ستم پیشگان پیش از خود و مثل های الهی ، پند نگرفتند و درس نیاموختند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا بهم و ضربنا لکم الأمثا

سرزنش گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱۸

۱۸ > عن النبی (ص) قال : . . . و قال لقمان لابنه : یا بنی . . . إن كنت صالحاً فابعد من الأشرار و السفهاء ، فریما أصابهم الله بعذاب فیصیبک معهم ، فقد أفصح الله سبحانه و تعالی بقوله : . . . و . . . و قال سبحانه : > و لاترکونوا إلی الذین ظلموا فتمسکم

النار <...;

از رسول خدا(ص) روایت شده است که فرمود: .. لقمان به فرزندش گفت: ای پسرک من! ... اگر انسان شایسته ای هستی از اشرار و سبک مغزان دوری کن، چه بسا خداوند بر آنان عذابی بفرستد و تو را هم با آنان فرا گیرد ... خداوند در گفتار خود به روشنی فرموده: ... و <ولا تتركوا إلى الذين ...>.

سرکوبی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۱۰

۱۰- انتقام از ستمگران و سرکوبی آنان با استفاده از قدرت و توانایی ها ، امری روا و پسندیده است .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا .. فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله إن الله عزیز ذو

برداشت فوق از عمل خداوند و خورد او با حق ستیزان استفاده می شود؛ زیرا یکی از اوصاف خداوند، <منتقم> (انتقام گیرنده) است. تردیدی نیست که انتقام خداوند برای دفاع از حق و حق باوران است، نه برای شخص خود. بنابراین از عمل خدا می توان آموخت که انتقام برای حق عملی است نیکو.

سرگردانی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۲

۱۲ - تجاوزگران به حقوق مردم ، حیران و سرگردان در صحنه قیامت

یظلمون الناس و یبغون فی الأرض بغير الحقّ .. و ترى الظلمین لما رأوا العذاب یق

سرنوشت خانواده ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۴

۱۴ - تأثیر منفی و زیانبار گمراهان و ستمکاران ، بر سرنوشت خود و خانواده

خویش

خسروا أنفسهم و أهليهم

سرنوشت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۴

۱۴ - تأثیر منفی و زیانبار گمراهان و ستمکاران ، بر سرنوشت خود و خانواده خویش

خسروا أنفسهم و أهليهم

سرور ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۲۳ - ۷

۷ کامیابی خودکامگان و بیدادگران ، محدود به زندگی زودگذر دنیوی است .

إذا هم يبغون في الأرض بغير الحق .. متع الحيوه الدنيا

سلطه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۱

۱ خداوند، همان گونه که شیطانهای جن را بر آدمیان مسلط می کند، برخی از ظالمان را بر برخی دیگر مسلط می سازد.

يمعشر الجن قد استكثرتم .. و كذلك نولى بعض الظلمين بعضا

<كذلك> تشبیه تسلط ظالمان بر ظالمان به سلطه جنیان بر آدمیان است. یعنی همان گونه که جنیان را بر آدمیان مسلط می

سازیم، مردم ظالم را بر گروه ظالم دیگر ولایت می دهیم.

سنت کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۴

۴ - کیفر کافران و ستم پیشگان ، سنت تغییرناپذیر الهی در طول تاریخ

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ

از مجموع آیه شریفه، آیه استفاده می شود که مجازات امت های گذشته، منحصر به آنان نبوده است؛ بلکه قانونی کلی است که شامل تمام ستم پیشگان می شود.

سوگند ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۹

سوگند ستمگران در دنیا بر پایداری و زوال ناپذیری قدرت خویش

الذین ظلموا .. أو لم تكونوا أقسمتم من قبل ما لكم من زوال

شدت عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۷ - ۳

۳- کافران جبار، دچار چنان عذاب های مرگباری در جهنمند که هر کدام از آنها به تنهایی برای مرگشان کافی است.

و یأتیه الموت من کلّ مکان

شدت کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۷

۷- تأخیر کیفر ستمگران از سوی خداوند تا روز قیامت، جهت تشدید مجازات آنان است.

و لا تحسبنّ الله غفلاً عمّا يعمل الظلمون إنّما يؤخّروهم لیوم تشخص فیهِ الأبصر

از اینکه خداوند متعال کیفر ستمگران را تا روزی سخت و هولناک به تأخیر انداخت، حکایت از شدت مجازات آنان دارد؛ چون اگر آن مجازات در دنیا اتفاق می افتاد به این مقدار سخت نبود. بنابراین، تأخیر کیفر ظالمان به نفع آنان نیست.

شرایط آمرزش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۱۵

۱۵ گذشت مظلوم از ظالم کافی در آمرزش او نیست و به مغفرت و رحمت الهی نیز منوط است.

لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم و هو أرحم الرحمین

از اینکه یوسف(ع) پس از گذشتن از حق خویش و بخشودن برادرانش از خداوند می خواهد گناه آنان را ببامرزد، می توان برداشت فوق را به دست آورد.

شرایط مبارزه با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ -

۱۴ نیروی انسانی و فرماندهی ، دو شرط اساسی برای مبارزه با ستمگران

اخرجنا من هذه القرية الظالم اهلهما و اجعل لنا من لدنك ولياً و اجعل لنا من لدنك

صفات ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۳

۳ - خشوع و فروتنی ظالمان در قیامت ، خشوعی ذلیلانه و از سر ترس و هراس

و تريهم .. خشعين من الذلّ ينظرون من طرف خفيّ

ضعف اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۶

۶ - ستمکاران در قیامت ، تاب مشاهده مستقیم آتش دوزخ را ندارند .

ينظرون من طرف خفيّ

ظالمان اهل کتاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۸ - ۶،۷

۶ کفرپیشگی و ستمگری گروهی از اهل کتاب مایه محرومیت آنان از مغفرت و هدایت الهی

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ ظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَ لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقاً

مصدق مورد نظر از <الذین کفروا و ظلموا> به دلیل آیات گذشته گروهی از اهل کتاب هستند.

۷ گروهی از اهل کتاب ، مردمی کفرپیشه و ستمگر

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيُهْدِيَهُمْ طَرِيقًا

ظالمان بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ - ۱،۱۲

۱ - گروهی از قوم موسی پیش از ورودشان به بیت المقدس ، ستمکار و آلوده به گناه بودند .

فبدل الذين ظلموا قولاً غير الذي قيل لهم

۱۲ - از امام باقر (ع) روایت

شده : > ... > و اما الذين ظلموا < فزعموا حنطه حمراء فبدلوا ... >

.. اما کسانی که ستم کردند لفظ < حطه > را از روی غرض به < حنطه حمراء > (گندم قرمز) تبدیل کردند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ - ۵

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۱

۱ گروهی از قوم موسی دارای پیشینه ای آلوده به گناه و ستم ، پیش از ورودشان به بیت المقدس

فبدل الذين ظلموا .. بما كانوا يظلمون

ظالمان بنی تمیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۴ - ۷

۷ > عن سعد بن عبدالله انّ النبي (ص) سئل عن قوله < إِنَّ الَّذِينَ ينادونك من وراء الحجرات أكثرهم لا يعقلون > قال : هم الجفاه من بنی تمیم ;

از سعد بن عبدالله روایت شده که از رسول اکرم (ص) درباره قول خدا < إِنَّ الَّذِينَ ينادونك من وراء الحجرات أكثرهم لا يعقلون > سؤال شد، فرمود: آنان جفاکاران از بنی تمیم می باشند.

ظالمان به هنگام عذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۱

۱ ستم پیشگان، به هنگام مواجه شدن با عذابهای دنیوی (عذاب استیصال)، معترف به ظلمهای گذشته خویش شدند

فما كان دعويهم .. إنا كنا ظلمين

ظالمان در آخرت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۲۳ - ۹

۹ زیان بیدادگری و خودکامگی ، گریبانگیر خودکامگان

و بیدادگران در جهان پس از مرگ

إنما بغیکم علی أنفسکم . . . ثم إلینا مرجعکم

ظالمان در تاریخ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۰

۱۰ تاریخ بشر، شاهد مخالفت و رویارویی بیدادگران با رسولان الهی

كذلك کذب الذین من قبلهم فانظر کیف کان عقبه الظلمین

ظالمان در جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۳،۷

۳ خداوند، گرفتارکننده ستمکاران به آتش دوزخ و خوارکننده آنان

انک من تدخل النار فقد اخزیته و ما للظالمین من انصار

۷ گرفتاران به آتش دوزخ، دارای پیشینه ستمکاری در دنیا

ربنا انک من تدخل النار فقد اخزیته و ما للظالمین من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۸

۸ وارد نمودن تجاوزکاران و ستمگران به دوزخ و بریان کردن آنان، کاری آسان برای خداوند

و من یفعل ذلك عدواناً و ظلماً . . . و کان ذلك علی الله یسیراً

<صلی> از مصدر <صَلَّى>، و به معنای بریان کردن است. (القاموس المحيط).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۲ ستمکاران هیچ یآوری برای نجات از آتش دوزخ ندارند .

و ما للظلمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۳

۳ ستم پیشگان ، به آتش دوزخ درخواهند افتاد .

فتمسکم النار

جمله <فتمسکم النار> بیان می کند که اتکای بر ستمگران، در پی دارنده آتش است. این معنا می رساند

که خود ستمگران نیز به آتش درخواهند افتاد. تعبیر <فتمسکم> می تواند اشاره به این نکته باشد که: ستمگران آتش هستند و با اعتماد و تکیه به آنان، آتش با شما تماس پیدا خواهد کرد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۶ - ۱،۲

۱- جَبَّارَانِ منحرف ، علاوه بر هلاکت دنیوی ، در آخرت نیز گرفتار جهنم می شوند .

و خَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيد . من ورائه جهنم

۲- به جَبَّارَانِ منحرف ، در جهنم ، آبی چرکین و متعفن نوشانده می شود .

من ورائه جهنم و یسقی من ماء صدید

<صدید> به معنای چرکی است که بین گوشت و پوست به وجود می آید. این واژه در نوشیدنیهای جهنمیان استعمال می گردد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۷ - ۱،۲،۵،۷

۱- جَبَّارَانِ منحرف ، آب چرکین جهنم را جرعه جرعه با کراهت تمام خواهند نوشید .

یسقی من ماء صدید . یتجرّعه و لایکاد یسیغه

<إساعه> به معنای ریختن شراب در حلق است. بنابراین مراد از <لایکاد یسیغه> این است که آنان نمی خواهند به چنین نوشیدنی نزدیک شوند.

۲- تشنگی شدید جَبَّارَانِ منحرف در جهنم به حدی است که علی رغم کراهت و بی میلی شدید ، از آب چرکین خواهند نوشید .

یسقی من ماء صدید . یتجرّعه و لایکاد یسیغه

۵- کافران جَبَّارِ گرفتار در جهنم ، با وجود ابتلا به انواع عذاب های مرگبار ، هیچ گاه نمی میرند و از عذاب رهایی نمی یابند .

يَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَ مَا هُوَ بِمَيِّتٍ

۷- برای کافران جبار، در جهنم، فراتر

از نوشیدن اجباری آب چرکین و عذاب های مختلف مرگبار ، عذابی خشن و غیرقابل تصور نیز وجود دارد .

و من ورائه عذاب غلیظ

مرجع ضمیر <ورائه> احتمال دارد <عذاب> باشد که از عبارت قبلی به دست می آید. در این صورت، با توجه به مفهوم بودن و سخت بودن عذابهای یاد شده، <عذاب غلیظ> باید عذابی بسیار سخت و غیر قابل تصور باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۲۹ - ۱۰

۱۰- دوزخ ، از هم اکنون برای ظالمان آماده و مهیا است . *

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۴

۴- ستم کاران در حضيض ذلت و زبونی ، گرفتار دوزخ خواهند شد .

و نذر الظالمين فيها جيثًا

کاربرد فعل <نذر> در مواردی است که چیزی را به جهت بی اهمیتی و فرومایگی آن رها کنند. این مفهوم و نیز حالت نیم خیزبودن ظالمان، جملگی حکایت از ذلت، زبونی و سرگردانی آنان در دوزخ دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۲۹ - ۷

۷- جهنم ، کیفر تمامی ستمگران است .

نجزیه جهنم کذلک نجزی الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۴۲ - ۴

۴ - عذاب شدن ظالمان با آتش در روز قیامت ، به فرمان خداوند

نقول .. ذوقوا عذاب النار التي كنتم بها تكذبون

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۶ - ۱،۲،۳،۴

۱ - درخت زقوم ، غذا

و خوراک دوزخیان ستمگر است .

شجره الزقوم .. للظلمين ... فَإِنَّهُمْ لَأَكْلُونَ مِنْهَا

۲ - دوزخیان ستمگر ، شکم های خود را از درخت زقوم پر خواهند کرد .

فمالتون منها البطون

۳ - دوزخیان ستمگر ، در حال گرسنگی شدید به سر خواهند برد .

فمالتون منها البطون

پر کردن شکم از خوراکی های بسیار ناگوار، نشانه شدت گرسنگی است.

۴ - خورد و خوراک دوزخیان ستمگر ، خود وسیله عذاب آنان است .

فإِنَّهُمْ لَأَكْلُونَ مِنْهَا فمالتون منها البطون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۷ - ۱،۲

۱ - آمیزه ای از آب داغ ، نوشیدنی دوزخیان ستمگر پس از خوردن غذای زقوم

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ

<شوب> مصدر سماعی از فعل <شابه> (آن را مخلوط کرد) است که گاهی بر اسم مفعول (مشوب) اطلاق می شود (مثل <خلق> و <مخلوق>). در آیه شریفه نیز به همین معنا آمده است. <حمیم> به معنای آب پرحرارت است.

۲ - دوزخیان ستمگر ، بر اثر خوردن غذای <زقوم> به تشنگی شدید دچار خواهند گشت .

شجره الزقوم .. فمالتون منها البطون . ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ

برداشت یاد شده از تعبیر <علیها> (به معنای <بعدها>)، استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۱۰

۱۰ - جهنم ، جایگاه همیشگی ستمکارترین انسان ها است .

فمن أظلم ممن كذب على الله . . . أليس في جهنم مثوى للكافرين

<ال> در <الكافرين> برای جنس و مفید استغراق است که شامل همه افراد کافران می شود؛ ولی می توان گفت مصداق بارز و اصلی

کفرپیشگان، همان افرادی است که در صدر آیه از آنان به ستمکارترین انسان ها یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۸

۸ - ستمگران ، دارای سرایی بد (دوزخ) در قیامت

و لهم سوء الدار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۲

۱۲ - دوزخ ، سرنوشت نهایی ستم پیشگان

فريق في السعير .. و الظلمون ما لهم من وليّ و لانصير

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲۰، ۷، ۶

۶ - ستمکاران در قیامت ، تاب مشاهده مستقیم آتش دوزخ را ندارند .

ينظرون من طرف خفيّ

۷ - نگاه ترس آلود و مضطرب ستمکاران به جهنم ، در کناره آتش دوزخ

ينظرون من طرف خفيّ

نگاه زیر چشمی به جهنم ، کنایه از ترس و وحشت است .

۲۰ - ستم پیشگان ، در عذاب جاودان جهنم ، خواهند ماند .

ألا إنّ الظلمين في عذاب مقيم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۶ - ۲

۲ - جاودانگی ظالمان و گمراهان ، در دوزخ ، نتیجه محرومیت آنان از ولایت خدا و تکیه بر ولایت غیر او است .

إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ . و ما كان لهم من أولياء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۱۷ - ۵

۵ - خلود در آتش ، جزای ستمکاران و ظالمان

أُنْهَمَا فِي النَّارِ خُلِدِينَ فِيهَا وَ ذَلِكُمْ جَزَاُ الظَّالِمِينَ

ظالمان در حکومت ذوالقرنین

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۸ - ۸

۸- برخورد شدید با ظالمان متجاوز و نرمش در برابر مؤمنان صالح، روشی نیکو در نظام حکومتی و شیوه برگزیده ذوالقرنین در حکومت خویش بود.

أما من ظلم فسوف نعذبه .. و أما من ءامن و عمل صلحاً

ذوالقرنین، پس از شنیدن وحی الهی که در برخورد با ساحل نشینان غرب، دو راه پیش روی او قرار داد: یکی تعذیب، و دیگری روش نیکو، شقّ دوم را انتخاب کرد و آن را چنین ترسیم کرد که ظالمان را عقوبت و مؤمنان را پاداش نیک خواهد داد.

ظالمان در عالم برزخ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۲۵

۲۵ ظالمان و مستکبران در برزخ به عذاب گرفتار خواهند بود.

و لو ترى إذ الظلمون .. اليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم ... عن آيته تستكبرون

ظاهراً مراد از <اليوم> زمان پس از مرگ و قبل از قیامت است که برزخ نام دارد.

ظالمان در قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۱۰، ۶

۶ ستمکاران محروم از هر گونه یاور در قیامت

و ما للظالمين من انصار

<انصار>، جمع ناصر (به معنای یاور) است و <مِنْ> زائده، تأکید بر نبودن یاور در آن روز است.

۱۰ محرومیت ستمگران در قیامت از یاری امامانی که آنها را یاری کنند.

و ما للظالمين من انصار

امام باقر (ع) در تفسیر آیه فوق فرمود: ما لهم من ائمه یسمونهم باسمائهم.

تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۱۱، ح ۱۷۵؛ تفسیر

برهان، ج ۱، ص ۳۳۳، ح ۸.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۲ - ۳

۳ خداوند گردآورنده تمامی ستمگران (اهل کتاب و مشرکان) در قیامت

إنه لا يفلح الظلمون... و يوم نحشرهم جميعا

چون در آیات گذشته سخن از مشرکان و اهل کتاب به میان آمده بود، در برداشت این دو گروه به عنوان مصادیقی بارز از ظالمان مشخص شده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۴ - ۲

۲ احضار ظالمان در قیامت و بازخواست و کیفر ایشان از وعده های تخلف ناپذیر خداوند

و يندرونكم لقاء يومكم هذا... إن ما توعدون لأت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۴ - ۷

۷ ندا دهنده ای در قیامت مأمور اعلام گرفتاری ظالمان به لعنت خداوند است .

فاذن مؤذن بينهم أن لعنه الله على الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۵ - ۴

۴ آنانکه در پی ناهنجار کردن و منحرف ساختن راه خدایند، از زمره ستمکارانند و در قیامت مورد لعنت خدا قرار خواهند گرفت .

أن لعنه الله على الظالمين. الذين... يبعونها عوجاً

برداشت فوق بر اساس دومین مصداقی است که در توضیح برداشت قبل برای پی جویی اعوجاج در دین بیان شده است.

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۹ - ابراہیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۸

۱۸ - > عن أبي عبد الله جعفر بن محمد (ع) قال: ... ان الله

تبارک و تعالیٰ یضَلُّ الظالمین یوم القیامه عن دار کرامته . . . كما قال عزّوجلّ : < و یضَلُّ الله الظالمین و یفعل الله ما یشاء > .
; . .

از امام صادق(ع) روایت شده است که فرمود: همانا خداوند تبارک و تعالیٰ ستمگران را در روز قیامت از سرای کرامت خویش گمراه می کند . . چنان چه می فرماید: < یضَلُّ الله الظالمین . . . > .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۶،۷

۶- خیره شدن چشمان ستمگران و مبهوت ماندن آنان از شدت ترس در روز قیامت

و لا تحسبن الله غفلاً عما یعمل الظلمون إنما یؤخّروهم لیوم تشخص فیہ الأبصر

۷- تأخیر کیفر ستمگران از سوی خداوند تا روز قیامت ، جهت تشدید مجازات آنان است .

و لا تحسبن الله غفلاً عما یعمل الظلمون إنما یؤخّروهم لیوم تشخص فیہ الأبصر

از اینکه خداوند متعال کیفر ستمگران را تا روزی سخت و هولناک به تأخیر انداخت، حکایت از شدت مجازات آنان دارد؛ چون اگر آن مجازات در دنیا اتفاق می افتاد به این مقدار سخت نبود. بنابراین، تأخیر کیفر ظالمان به نفع آنان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱،۲،۳

۱- ستمگران ، در قیامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد .

و لا تحسبن الله غفلاً عما یعمل الظلمون . . مهطعین مقنعی رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <اقناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت ذلت و خواری

است (لسان العرب).

۲- ستمگران بر اثر وحشت روز قیامت ، از حرکت پلک های چشم ناتوان و دلشان تهی از تدبیر و چاره جویی خواهد بود .

يعمل الظلمون .. لا یرتد إلیهم طرفهم و أفندتهم هوآء

۳- شدت وحشت و اضطراب و بهت زدگی غیر قابل توصیف ستمگران در قیامت

يعمل الظلمون .. مهطعین مقنعی رءوسهم لا یرتد إلیهم طرفهم و أفندتهم هوآء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۴

۴- ظالمان به وقت مشاهده عذاب در قیامت خواستار مهلتی کوتاه برای بازگشت به دنیا جهت پاسخ گویی به دعوت خداوند و پیروی از رسولان الهی می شوند . *

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربنا أخرنا إلی أجل قریب نجب دعوتک و نتبع

برداشت فوق مبتنی بر این است که مقصود از <یوم یأتیهم العذاب> روز قیامت باشد، نه عذاب استیصال.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۸ - ۸

۸- قیامت ، روز احضار ستمگران و انتقام خداوند از آنان

و أنذر الناس .. الذین ظلموا ... إن الله عزیز ذو انتقام . یوم تبدل الأرض ... و

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۸ - ۱۲

۱۲- کسانی که با ارتکاب اعمال زشت در دنیا به خود ستم کرده اند ، در قیامت منکر آن اعمال می شوند .

الذین تتوفهم الملائکه ظالمی أنفسهم .. ما کنا نعمل من سوء

برداشت فوق، بنابراین احتمال است که مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه <ما کنا نعمل من سوء> (ما مرتکب عمل زشت

نمی

شدیم) اعمال ناپسند و زشتی باشد که مرتکبان آنها، آن را از خود نفی می کنند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۹

۹- آخرت ، زمان بازگردانده شدن ستم گران و کافران و افراد ناصالح به پیش گاه خداوند و حساب رسی کردار آنها است .

ثُمَّ يردّ إِلَى رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۷ - ۱،۲

۱ ستم گران در قیامت ، از عملکرد خویش به شدت پشیمان خواهند بود .

و يَوْمَ يَعِضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ

جمله <يَعِضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ> ستم کار دو دست خویش به دندان گزد< از کنایات است و به قرینه سیاق آیه، این جمله کنایه از پشیمانی و ندامت می باشد. گفتنی است تعدیه فعل <يَعِضُّ> به وسیله <علی> با آن که خود از افعال متعدی است برای تأکید مضمون آن فعل است؛ یعنی، پشیمانی آنان بسیار شدید خواهد بود.

۲ وضعیت تأسف بار ظالمان در قیامت و واکنش آنان در آن روز ، شایان یاد و یادآوری

و يَوْمَ يَعِضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ

برداشت فوق، مبتنی بر این است که <یوم> متعلق به فعلی محذوف مانند <اذکر> باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۲،۵

۲ - عذرخواهی ستم پیشگان ، در روز قیامت ، سودی ندارد .

فَيَوْمئذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ

۵ - ظالمان ، در روز قیامت ، راهی برای رهایی از وضعیت رقت بار و مذمت آلود خویش ندارند .

الَّذِينَ ظَلَمُوا.. و لَاهُمْ يَسْتَعْتَبُونَ

>یستعتبون< به معنای این است که از شخص خاطی، خواسته شود که وی از خطایش بازگردد (مفردات راغب) و نیز به معنای طلب رضایت آمده است (المنجد).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - مؤاخذة شدن ظالمان در پیشگاه پروردگار در قیامت

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم يرجع بعضهم إلى بعض القول

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ - ستمگران با دیدن عذاب الهی در قیامت ، از انتخاب عقیده کفرآلود ، پشیمان شده و آن را مخفی خواهند کرد .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم . . . و أسروا الندامة لما رأوا العذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ - ستمگران در قیامت ، محروم از هرگونه نصرت و یاری

فما للظلمين من نصير

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۲۳ - ۱

۱ - فرمان خداوند در قیامت ، مبنی بر راندن مشرکان ستم پیشه و هم فکران و معبود های آنان به راه دوزخ

احشروا الذين . . . يعبدون . من دون الله فاهدوهم إلى صراط الجحيم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۱،۲،۳،۷

۱ - ستمگران در قیامت ، برای رهایی خود از عذاب سخت الهی ، حاضرانند دو چندان ثروت ها و دارایی های زمین را فدا کنند .

و لو أنّ للذين ظلموا ما فى الأرض جميعًا و

مثله معه لآفتدوا به من سوء العذاب يوم

۲ - عذاب ستمگران در قیامت ، بسیار سخت و غیر قابل تحمل برای آنان

و لو أنّ للذین ظلموا ما فی الأرض .. لآفتدوا به من سوء العذاب يوم القیمه

فدا کردن دو برابر ثروت های موجود در کره زمین برای نجات خود از عذاب الهی، بیانگر مطلب یاد شده است.

۳ - کیفر عذاب سخت برای ستمگران در قیامت ، قطعی و غیر قابل گریز است .

و لو أنّ للذین ظلموا ما فی الأرض .. لآفتدوا به من سوء العذاب يوم القیمه

۷ - عذاب مشرکان و ستمگران در قیامت ، بسیار بزرگ و فراتر از تصورشان است .

و بدا لهم من الله ما لم یكونوا یحتسبون

<إحتساب> (مصدر <یحتسبون>) مبالغه در حساب و به معنای <ظن> است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۲

۲ - عذاب سخت و فوق تصور ستمگران در قیامت ، بازتاب کردار و رفتار خود آنان است .

و بدا لهم سیئات ما کسبوا

آمدن ماده <کسب> به جای ماده <فعل>، می تواند بیانگر مطلب یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۹

۹ - محرومیت ستمکاران در قیامت ، از یاری دوست و نزدیکان دلسوز و شفاعت شفیعان

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

<حمیم> در لغت به معنای دوست (العین) و به <القرب المشفق> (نزدیک دلسوز) معنا شده است (مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - عذرخواهی ستمگران در قیامت ،

بی نتیجه بوده و سودی به حال آنان نخواهد داشت .

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۶

۱۶ - نابود شدن دوستی ها و پیوند های ظالمان با یکدیگر در قیامت

و الظلمون ما لهم من ولی و لانصیر

برداشت یاد شده مبتنی بر این است که مقصود از <ولی> و <نصیر>، دوست و یاور دنیایی ظالمان باشد که در آخرت آن دوستی ها و یاری ها وجود نخواهد داشت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۲ - ۱

۱ - ستم پیشگان ، هراسناک از عملکرد خویش در صحنه قیامت

تری الظلمین مشفقین مّا کسبوا و هو واقع بهم

به قرینه ذیل این آیه که در مورد قیامت است به دست می آید که صدر آیه ترسیم کننده صحنه ای از قیامت است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۱

۱۱ - عجز و پشیمانی ستمکاران در قیامت ، آشکار و نمایان است .

و تری الظلمین . . . یقولون

از واژه های <تری> و <یقولون>، استفاده می شود که ظالمان ندامت و آرزوی بازگشت را پنهان نمی دارند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲،۳،۴،۵،۹،۱۲،۲۳

۲ - گردن فرازان ستمگر ، خاشع و سرافکنده در صحنه قیامت

و تریهم ... خشعین من الذلّ

۳ - خشوع و فروتنی ظالمان در قیامت ، خشوعی ذلیلانه و از سر ترس و هراس

و تریهم ... خشعین من الذلّ ینظرون من طرف خفیّ

- پشیمانی ستمکاران در صحنه قیامت و پس از مشاهده عذاب ، بی تأثیر به حال آنان

يقولون هل إلى مردّ من سبيل . و تريهم يعرضون عليها

۵ - ذلت و خواری ظالمان در قیامت ، پیامد خوی تجاوزگری و توسعه طلبی آنان است .

إنّما السبيل على الذين يظلمون .. و تريهم يعرضون عليها خشعين من الذلّ

۹ - گمراهان ستمکار ، در روز قیامت ، مورد سرزنش اهل ایمان خواهند بود .

و قال الذين ءامنوا إنّ الخسرین الذين خسروا أنفسهم

۱۲ - قیامت ، روز ظهور خسران و زیان کاری عمیق ستم پیشگان و گمراهان

إنّ الخسرین الذين خسروا أنفسهم و أهليهم يوم القيمة

۲۳ - سرنوشت شوم ستمگران در قیامت ، هشدار برای متجاوزان به حقوق مردم است .

ألا إنّ الظلمین فی عذاب مقيم

کلمه <ألا> که برای هشدار است رساننده مطلب بالا می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۵ - ۴،۵

۴ - قیامت ، روزی بس سخت و دشوار برای ستمگران

من عذاب يوم أليم

بنابراین که <أليم> صفت <یوم> باشد، برداشت بالا استفاده می شود.

۵ - ستم پیشگان ، گرفتار عذابی دردناک در قیامت

فویل للذین ظلموا من عذاب يوم أليم

ظالمان در محضر خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - مؤاخذه شدن ظالمان در پیشگاه پروردگار در قیامت

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم يرجع بعضهم إلى بعض القول

ظالمان سرزمین مقدس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۲ - ۲،۳

۲ هراس قوم موسی

(بنی اسرائیل) از برخورد و رویارویی با زورگویان قدرتمند حاکم بر سرزمین مقدس

قالوا یموسی ان فیها قوماً جبارین و انا لن ندخلها

۳ خروج جباران از سرزمین مقدس ، شرط اعلام شده از سوی قوم موسی (ع) برای ورود به آن سرزمین

و انا لن ندخلها حتی یخرجوا منها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۴ - ۴۸

۴ خروج جباران از سرزمین مقدس ، شرط اعلام شده از سوی بنی اسرائیل برای ورود به آن سرزمین

اِنا لن ندخلها ابداً ما داموا فیها

۸ بنی اسرائیل ، گستاخانه خواهان رهسپاری موسی (ع) و خدایش به نبرد با زورگویان سرزمین مقدس

قالوا .. فاذهب انت و ربك فقتلا

ظالمان صدراسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۲

۲- ستمگران عصر بعثت در رفتار و کردار ، چنان ستمگران اقوام پیشین بودند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا

ظالمان گمراهگر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۲

۲ انسانهایی ظالم در صدد گمراه کردن و منحرف ساختن انسانهای دیگرند.

یمعشر الجن قد استکثرتهم .. و كذلك نولی بعض الظلمین بعضاً

در آیه پیشین سخن از اغواگری جنیان در مورد آدمیان بود. مقتضای تشبیه < کذلک > شباهت روابط متقابل آدمیان و جنیان با روابط میان ظالمان است. یعنی همان گونه که جنیان به اغوای مردم می پردازند، ظالمان نیز در صدد اغوای ظالمان دیگرند.

ظالمان نسل ابراهیم(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صفات

۲- از نسل ابراهیم و اسحاق (علیهما السلام) ، برخی نیکوکار و برخی ظالم به خویشان گشتند .

و من ذرّیتهما محسن و ظالم لنفسه

ظالمان نسل اسحاق(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۱۱۳ - ۲

۲- از نسل ابراهیم و اسحاق (علیهما السلام) ، برخی نیکوکار و برخی ظالم به خویشان گشتند .

و من ذرّیتهما محسن و ظالم لنفسه

ظالمان و آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۳ - ۶

۶ ستمکاران آیات الهی را انکار می کنند.

و لكن الظلمین بأیت الله یجحدون

ظالمان و ارزش هجرت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۱۳

۱۳- ظالمان ، از ارزش و اجرت هجرت در راه خدا بی خبرند .

من بعد ما ظلموا .. لو كانوا یعلمون

برداشت فوق بنابراین احتمال است که مرجع ضمیر <یعلمون> فاعل محذوف فعل <ظلموا> باشد.

ظالمان و انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۰

۱۰ تاریخ بشر ، شاهد مخالفت و رویارویی بیدادگران با رسولان الهی

كذلك كذب الذين من قبلهم فانظر كيف كان عقبه الظلمين

ظالمان و توحید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۷

۷ ستمگران هرگز اهل ایمان را در رسیدن به هدف های توحیدی شان یاری نخواهند کرد .

ولا تتركوا إلى الذين ظلموا . .. ما لكم من دون الله من أولياء

ظالمان و عذاب دنیوی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۴

۱۴ کفرپیشگان و ستمگران ، در خطر گرفتار شدن به عذاب های دنیوی اند .

و لاتخطبني في الذين ظلموا إنهم مغرقون

ظالمان و قدرت خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۶۵ - ۱۴

۱۴ - ظالمان از قدرت خداوند غافلند .

و لو يرى الذين ظلموا .. أن القوه لله جميعاً

ظالمان و محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱۳

۱۳ ستمگران از مقابله با خدا و پیامبر(ص) طرفی نبسته و به اهداف خویش نخواهند رسید.

قل أي شيء أكبر شهده .. الذين ءاتينهم الكتب ... إنه لا يفلح الظالمون

مستفاد از ربط بین آیات و اطلاق ظالم بر مشرکین و اهل کتاب که در صدد مقابله با خدا و پیامبر(ص) بوده اند. و از <لا يفلح الظالمون> فهمیده می شود که آنها به دنبال اهدافی بوده اند که موفق نشده و نخواهند شد.

ظالمان و مؤمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۷

۷ ستمگران هرگز اهل ایمان را در رسیدن به هدف های توحیدی شان یاری نخواهند کرد .

و لاترکنوا إلی الذین ظلموا . .. ما لکم من دون الله من أولیاء

ظالمان و ولایت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱۱

۱۱ ستمکاران ، شایسته ولایت و سرپرستی نیستند .

و لاترکنوا إلی الذین ظلموا . .. و ما

لکم من دون الله من اولیاء

ظالمان هنگام عذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۸،۱۰،۱۱

۸- سرزنش شدن ستمگران از جانب خداوند ، هنگام مهلت خواهی آنان در وقت نزول عذاب استیصال

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل ما لکم من زو

۱۰- ستمگران در مهلت خواهی خویش از خداوند ، به هنگام مشاهده عذاب الهی ، برای پذیرش اسلام و پیروی از پیامبر (ص) راستگو نیستند .

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربنا أخرنا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل

از پاسخ خداوند به مهلت خواهی ستمگران که فرمود: شما علی رغم وجود آیات و دلایل روشن، بر زوال ناپذیری خود تأکید داشتید، به دست می آید که اگر خداوند به آنان مهلت دهد باز هم به راه باطل خود ادامه خواهند داد.

۱۱- توبه و پشیمانی ستمگران هنگام قطعی شدن عذاب دنیوی آنان ، بی ثمر و غیر قابل قبول است .

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربنا أخرنا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۴

۴- کافران ظالم ، پس از مشاهده عذاب الهی و قطعیت کیفر ، خواهان تخفیف و تأخیر مجازات خویشند .

فلا یخفف عنهم العذاب و لا هم ینظرون

تذکر الهی به عدم تخفیف عذاب و دادن مهلت به ظالمان، اشاره ای به تخفیف و مهلت خواهی آنان دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۱،۳

اقوام و جوامع ستمگر ، هنگام احساس نزول عذاب الهی می گریختند .

فلما أحسوا بأسنا إذا هم منها يركضون

<رکض> (مصدر <یرکضون>) در اصل به معنای <پا به زمین زدن> است و آن گاه که به فردی نسبت داده شود به معنای فرار و حرکت سریع خواهد بود.

۳- وحشت و اضطراب شدید و ناگهانی جوامع ستمگر ، هنگام ظهور علایم و نشانه های عذاب الهی

فلما أحسوا .. إذا هم منها يركضون

مطلب یاد شده از <إذا>ی فجائیه که دلالت بر امر ناگهانی و به دور از انتظار می کند استفاده شده است زیرا فرار ناگهانی دلیل بر وجود نوعی اضطراب و وحشت است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۳

۳- مترفان ستمگر هنگام نزول عذاب ، دارایی ها و خانه های خود را رها نموده و از شهر و دیار خود می گریزند .

وارجعوا إلی ما أترفتم فیہ و مسکنکم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۱،۲

۱- رفاه زدگان جوامع ستم پیشه ، به ظلم و ستم خویش پس از احساس عذاب الهی اعتراف می کنند .

فلما أحسوا بأسنا .. قالوا یویلنا إنا كنا ظلمین

۲- مرفهان ستمگر ، با مشاهده عذاب الهی در حسرت و ندامت فرو می روند .

فلما أحسوا بأسنا .. قالوا یویلنا إنا كنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۵ - ۱

۱- مرفهان ستمگر در تأسف و پشیمانی ، از زمان احساس عذاب تا هنگامه هلاکت و نابودی

زالت تلك دعويهم حتى جعلنهم حصيداً خمدين

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ - ستمگران با دیدن عذاب الهی در قیامت ، از انتخاب عقیده کفرآلود ، پشیمان شده و آن را مخفی خواهند کرد .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم . . . و أسروا الندامه لما رأوا العذاب

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۰، ۶

۶ - ستمکاران ، خواهان بازگشت به دنیا و جبران گناهان گذشته خود به هنگام مشاهده عذاب

و ترى الظلمين لما رأوا العذاب يقولون هل إلى مرد من سبيل

۱۰ - هنگامه عذاب ، لحظه ظهور و بروز بی پناهی گمراهان ستم پیشه است .

فما له من ولي من بعده و ترى الظلمين لما رأوا العذاب يقولون هل إلى مرد من سبيل

ظالمان هنگام عذاب استیصال

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۳

۳- مهلت خواهی ستمگران به هنگام مشاهده عذاب استیصال ، جهت پاسخ گویی به دعوت خداوند و پیروی از رسولان الهی

يوم يأتيهم العذاب فيقول الذين ظلموا ربنا أخرنا إلى أجل قريب نجب دعوتك و نتبع

ظالمترین مردم

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱ - بقره - ۲ - ۱۱۴ - ۵، ۴

۴ - کسانی که مردم را از حضور در مساجد ، به انگیزه یاد نشدن نام خدا ، بازدارند ، ستمکارترین مردمند .

و من أظلم ممن منع مسجد الله أن يذكر فيها اسمه

۵ - کسانی که در پی تخریب مساجد برآیند از ستمکارترین مردمند

و من أظلم ممن ... سعی فی خرابها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۷،۹

۷ - ظالمترین مردم کسی است که حقایق دینی و معارف الهی را کتمان کرده و از ارائه آنها به دیگران خودداری کند .

و من أظلم ممن کتم شهده عنده من الله

<من الله> همانند <عنده> صفت برای <شهاده> است. بنابراین <شهاده عنده من الله> یعنی، شهادتی که در نزد اوست از ناحیه خدا دریافت کرده است. مقصود از شهادت که از ناحیه خدا در اختیار انسان می باشد، حقایق دینی و معارف الهی است.

۹ - یهود و نصارا به خاطر کتمان حقایقی درباره ابراهیم ، اسماعیل ، اسحاق و یعقوب (ع) و نوادگان یعقوب ، از ظالمترین مردم هستند .

أم تقولون إن إبراهيم ... و من أظلم ممن کتم شهده عنده من الله

از مصداقهای مورد نظر برای <شهاده من الله> به قرینه صدر آیه، حقایقی است درباره ابراهیم(ع) و سایر پیامبران یاد شده در آیه.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۵۷ - ۱۰،۱۱،۱۲

۱۰ تکذیب کنندگان قرآن ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن کذب بآیت الله

۱۱ کسانی که از قرآن رویگردان باشند، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن ... صدف عنها

<صدف> (مصدر صدف) به معنای اعراض کردن و منصرف ساختن آمده است. (برگرفته از قاموس المحيط). برداشت فوق بر اساس معنای اول است.

۱۲ کسانی که دیگران را از ایمان به قرآن و آیات الهی باز دارند، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن .. صدف عنها

در برداشت فوق <صدف> فعلی متعدی

(به معنای منصرف ساخت) گرفته شده است. گفتنی است بر این مبنا مفعول آن کلمه ای مانند <الناس> است که به سبب وضوحش در جمله ذکر نشده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۱،۱۲

۱۱- افترا بر خداوند ، گناهی بزرگ است و افترازنندگان به او ، ستم کارترین مردمان اند .

فمن أظلم مّمن افترى على الله كذبًا

۱۲- شرک ، گناهی بزرگ است و مشرکان ، ظالم ترین مردمان اند .

اتّخذوا من دونه ءالهه . . . فمن أظلم مّمن افترى على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۱

۱ - ظالم ترین افراد ، کسانی اند که به خداوند دروغ ببندند .

و من أظلم مّمن افترى على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - سجده - ۳۲ - ۲۲ - ۲

۲ - ظالم ترین مردم ، کسانی اند که پس از توجه به آیات خدا ، از آن روی بگردانند .

و من أظلم مّمن ذكر بأيت ربّه ثمّ أعرض عنها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۳،۷

۳ - افترا زندگان به خداوند ، از ستمکارترین مردمان اند .

و من أظلم مّمن افترى على الله الكذب

۷- کسانی که از پذیرش دعوت پیامبر (ص) خودداری ورزیده و آن حضرت را با داشتن معجزات و دلایل روشن، به سحر و ساحری متهم کردند، افترازندگان به خدا و از ستمکارترین مردم اند.

فلما جاءهم بالبئینت . . . و

من أظلم ممن افتري على الله الكذب

ظلم پیروی از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۷

۷- پیروی از تمایلات ظالم ، خود ستمگری است .

و لا تتبع أهواء .. و إن الظلمين بعضهم أولياء بعض

با توجه به این که تعبیر <ظالم> در این آیه، منطبق بر کسی است که خواهش جاهلانه عناصر غیر الهی را پذیرفته است، ظالم بودن پیروی کننده و پیروی شونده استفاده می شود.

ظلم تخفیف کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲۹ - ۷

۷- تغییر حکم و تخفیف کیفر بایسته ظالمان ، ظلمی به دیگران و دور از ساحت خدا *

ما يبَدِّلُ القولَ لِدَيِّ و ما أنا بظَلْمٍ للعبيد

برداشت بالا- بدان احتمال است که <و ما أنا بظلامم..> تعلیل <ما يبَدِّلُ...> باشد؛ یعنی، چون تبدیل حکم و تخفیف مجازات به حق مجرمان، موجب ظلم به بندگان صالح و ستمدیده می شود، در نظام الهی چون ظلمی نیست تبدیل قول هم نخواهد بود.

ظلم عفو ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲۹ - ۷

۷- تغییر حکم و تخفیف کیفر بایسته ظالمان ، ظلمی به دیگران و دور از ساحت خدا *

ما يبَدِّلُ القولَ لِدَيِّ و ما أنا بظَلْمٍ للعبيد

برداشت بالا- بدان احتمال است که <و ما أنا بظلامم..> تعلیل <ما یبدل...> باشد؛ یعنی، چون تبدیل حکم و تخفیف مجازات به حق مجرمان، موجب ظلم به بندگان صالح و ستمدیده می شود، در نظام الهی چون ظلمی

نیست تبدیل قول هم نخواهد بود.

عبرت از سرنوشت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲۳

۲۳ - سرنوشت شوم ستمگران در قیامت ، هشدار برای متجاوزان به حقوق مردم است .

ألا إنَّ الظلمين في عذابٍ مقيمٍ

کلمه <ألا> که برای هشدار است رساننده مطلب بالا می باشد.

عبرت از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۹

۹- آثار به جا مانده از ستمگران گذشته ، عبرت انگیز و درس آموز است .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم .. و ضربنا لکم الأمثال

در برداشت فوق <مساکن> در جمله <و سکنتم فی مساکن الذین ظلموا أنفسهم ..> کنایه از آثار به جا مانده گرفته شده است.

عبرت از فرجام ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۳

۱۳ مطالعه در سرگذشت بیدادگران تاریخ و فرجام شوم آنان ، امری ضروری و مایه عبرت است .

فانظر کیف کان عقبه الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ خداوند ، انسان ها را به مطالعه آثار گذشتگان و عبرت گیری از فرجام شوم ستم کاران ، فرا خوانده است .

و ما هی من الظلمین ببعید

بر اساس اینکه مراد از ضمیر <هی> آبادیهای قوم لوط باشد ، هدف از جمله <ما هی . . > ترغیب انسانها به گذر کردن بر دیار قوم لوط و دیدن آثار عذاب الهی است ؛ تا بدین وسیله عبرت گیرند.

جلد

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۳

۳- سرگذشت ستمگران هلاک شده و کیفر دیده پیشین ، عبرت انگیز و درس آموز است .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا بهم و ضربنا لکم الأمثا

عبرت از کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱

۱- سرزنش خداوند از ستمگرانی که از کیفر ستم پیشگان پیش از خود و مثل های الهی ، پند نگرفتند و درس نیاموختند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا بهم و ضربنا لکم الأمثا

عبرت از مرگ ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۳

۱۳ صحنه جان کندن ظالمان بزرگ، عبرت آموز و تماشایی است.

و لو ترى إذ الظلمون فی غمرت الموت

عجب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - بلد - ۹۰ - ۶ - ۱

۱ - به رخ کشیدن انفاق اموالی انبوه و مباحات به آن ، ورد زبان قلدر مآبان گردنکش

يقول أهلکت مالاً لبداً

<يقول> مضارعی است که استمرار را می رساند. فاعل آن کسی است که در آیه قبل، به <فریفته قدرت خویش> توصیف

شده است. <لبداً> یعنی، انباشته (مفردات راغب). مفاد آیه شریفه این است که گوینده این سخن، اهل انفاق بوده است؛ ولی به دلیل تفاخر یا ریاکاری و یا اتلاف نامیدن انفاق، مورد مذمت قرار گرفته است و یا این که او به دروغ، ادعای انفاق می کند. آیه

بعد نیز با این احتمال ها سازگار است.

عجز اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۲

۲- ستمگران بر اثر وحشت روز قیامت ، از حرکت پلک های چشم ناتوان و دلشان تهی از تدبیر و چاره جویی خواهد بود .

يعمل الظلمون .. لا یرتد إلیهم طرفهم و أفئدتهم هوآء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۱

۱۱ - عجز و پشیمانی ستمکاران در قیامت ، آشکار و نمایان است .

و تری الظلمین .. یقولون

از واژه های <تری> و <یقولون>، استفاده می شود که ظالمان ندامت و آرزوی بازگشت را پنهان نمی دارند.

عجز ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۸، ۱۷

۱۷ ظالمان نمی توانند خود را از مهلکه مردن و عذاب خوارکننده پس از آن رهایی بخشند.

و الملائکه باسطوا أیدیهم أخرجوا أنفسکم الیوم تجزون عذاب الهون

جمله <أخرجوا أنفسکم> خطاب ملائکه به ظالمان است، که اگر می توانید خود را از این مهلکه نجات بخشید. این سخن

ملائکه از سر استهزا و بیان عجز ظالمان است.

۱۸ جان کندن ستمگران، همراه با تمسخر ملائکه قبض روح نسبت به آنان و بیان عجز آنان برای رهایی از مرگ است.

أخرجوا أنفسکم الیوم تجزون عذاب الهون

عجله اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۱

۱- ستمگران ، در قیامت ، شتابان و با ترس و ذلت سر برافراشته و چشم دوخته ، محشور خواهند شد

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون . . مهطعين مقنعي رءوسهم

<اهطاع> به معنای حرکت سریع همراه با ترس است و <اقناع> به معنای سر برافراشتن و خیره شدن چشم به چیزی با حالت ذلت و خواری است (لسان العرب).

عدالت با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۰ - ۴

۴ - لزوم رعایت عدالت ، حتی در انتقام گرفتن از متجاوزان ستمگر

إذا أصابهم البغي هم ينتصرون . و جزوا سيئه سيئه مثلها

عذاب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۶۵ - ۱۵

۱۵ - ستمگران در قیامت به عذابی شدید گرفتار خواهند شد .

و لو يرى الذين ظلموا . . و أن الله شديد العذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۷

۱۷ ظالمان نمی توانند خود را از مهلکه مردن و عذاب خوارکننده پس از آن رهایی بخشند.

و الملائكة باسطوا أيديهم أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون عذاب الهون

جمله <أخرجوا أنفسكم> خطاب ملائکه به ظالمان است، که اگر می توانید خود را از این مهلکه نجات بخشید. این سخن ملائکه از سر استهزا و بیان عجز ظالمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ ستمگران و اعراض کنندگان از قوانین دین، علاوه بر عذابهای دنیوی به عذابهای آخرت نیز گرفتار خواهند شد.

و کم من قریه أهلکنها .. إنا کنا ظلمین. فلنستلن الذین أرسل إلیهم

هدف از بیان بازجویی در قیامت، تهدید ظالمان به عذابهای اخروی

است، \$ و کلمه <فاء> در <فلنسلن> بیانگر آن است که عذابهای دنیا پایان مجازات آنان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۱

۱ جاودانه و همیشگی بودن عذاب ظالمان ، در جهان آخرت به آنان اعلام خواهد شد .

ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۴ - ۱۲، ۳

۳ ترس و وحشت ستمگران ، به هنگام نزول عذاب قیامت ، تا درجه ای است که اگر از هر یک از آنان به اندازه تمام آنچه در زمین است برای رهاییشان درخواست شود ، اگر می داشتند ، بی درنگ نثار می کردند .

و لو أن لكل نفس ظلمت ما فی الأرض لافتدت به

۱۲ عذاب ستمگران ، مجازاتی بر پایه قسط بوده و بر آنان ستمی روا نمی شود .

و لو أن لكل نفس ظلمت .. و أسروا الندامه لما رأوا العذاب و قضی بینهم بالقسط و ه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۷

۷ گرفتار شدن کفرپیشگان و ستمکاران به عذاب دنیوی ، موجب رهایی آنان از عذاب اخروی نیست .

فكان من المغرقين ... و قيل بعدًا للقوم الظلمين

بیان عذاب اخروی کفرپیشگان ، پس از بیان گرفتاری آنان به عذاب دنیوی ، اشاره به این نکته دارد که: نباید گمان شود اگر کافران به کیفر دنیوی و عذاب استیصال گرفتار شدند ، از عذابهای اخروی رهایی خواهند یافت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴- ظالمان به وقت مشاهده عذاب در قیامت خواستار مهلتی کوتاه برای بازگشت به دنیا جهت پاسخ گویی به دعوت خداوند و پیروی از رسولان الهی می شوند . *

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربّنا أخرنا إلى أجل قریب نجب دعوتک و نتبع

برداشت فوق مبتنی بر این است که مقصود از <یوم یأتیهم العذاب> روز قیامت باشد، نه عذاب استیصال.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۱۴، ۱۰، ۵

۵- ستم کاران ، در قیامت ، به عذابی سخت گرفتار خواهند شد .

فیعدّبه عذاباً نکرّاً

۱۰- ذوالقرنین عذاب اخروی ظالمان را ، از کیفر دنیوی آنان ، شدیدتر و سنگین تر دانست .

قال .. ثم یردّ إلى ربّه فیعدّبه عذاباً نکرّاً

<نکر> به معنای <منکر> صفت مشبهه و توصیف عذاب جهنم است ؛ یعنی، عذاب آخرت، بسیار ناگوار و میزان دشواری آن ناشناخته است.

۱۴- < عن أمير المؤمنين (ع) : . . . > أمّا من ظلم < و لم يؤمن برّبّه > فسوف نعدّبه < فی الدنيا بعذاب الدنيا > ثم یردّ إلى ربّه < فی مرجعه > فیعدّبه عذاباً نکرّاً < ؛

از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده که (مقصود آیه این است) <اما کسی که ستم کرده> و به پروردگارش ایمان نیاورده است <به زودی> در دنیا، به عذاب دنیوی <او را عذاب خواهیم کرد، سپس در معاد خویش به سوی پروردگارش بازگشت داده می شود و خدا، او را به عذابی سخت گرفتار خواهد کرد>.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۸ - ۷

- عذاب اخروی در پی هلاکت و عذاب دنیوی ، در انتظار ستمگران است .

و كَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ .. و إِلَيَّ الْمَصِيرُ

جمله <إِلَيَّ الْمَصِيرُ> می تواند تهدید به عذاب اخروی در پی عذاب دنیوی (ثُمَّ أَخَذْتَهَا) ظالمان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۶ - ۴

۴ - خورد و خوراک دوزخیان ستمگر ، خود وسیله عذاب آنان است .

فَأَنَّهُمْ لِأَكْلُونَهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۵،۷،۳،۲،۱

۱ - ستمگران در قیامت ، برای رهایی خود از عذاب سخت الهی ، حاضرانند دو چندان ثروت ها و دارایی های زمین را فدا کنند .

و لو أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ

۲ - عذاب ستمگران در قیامت ، بسیار سخت و غیر قابل تحمل برای آنان

و لو أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ .. لَافْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

فدا کردن دو برابر ثروت های موجود در کره زمین برای نجات خود از عذاب الهی، بیانگر مطلب یاد شده است.

۳ - کیفر عذاب سخت برای ستمگران در قیامت ، قطعی و غیرقابل گریز است .

و لو أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ .. لَافْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

۵ - پی بردن مشرکان و ظالمان به بی ارزشی دنیا ، هنگام روبه رو شدن با عذاب قیامت

و لو أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ .. لَافْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

برداشت یاد شده به خاطر این نکته

است که مشرکان و ستمگران، بیشتر برای تقویت دنیای خود از آخرت روی گردان هستند و در صورت مشاهده عذاب الهی حاضر می شوند تمامی دنیا را فدای نجات خود کنند.

۷- عذاب مشرکان و ستمگران در قیامت ، بسیار بزرگ و فراتر از تصورشان است .

و بدا لهم من الله ما لم يكتنوا يحاسبون

<إحساب> (مصدر <يحاسبون>) مبالغه در حساب و به معنای <ظن> است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۸

۸- عذاب قیامت ، تمامی وجود ستمگران را فرا خواهد گرفت .

و حاق بهم ما كانوا به يستهزءون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۱ - ۹

۹- ظالمان و سیه کاران ، مستحق عذاب دردناک آخرت اند .

و إنّ الظلمين لهم عذاب أليم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۲ - ۷

۷- عذاب دردناک و سخت ستمکاران در قیامت ، بازتاب عملکرد خود آنان است .

و إنّ الظلمين لهم عذاب أليم . ترى الظلمين مشفقين مما كسبوا و هو واقع بهم

چنانچه که مراد از <ما> در <ما كسبوا> عمل باشد و ضمیر <هو> به آن بازگردد، از ارتباط دو آیه ، می توان استفاده کرد که <عذاب أليم> چیزی جز عملکرد انسان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۶ - ۱

۱ - ستمگران ، فاقد هرگونه یاور و پشتیبان برای نجات از عذاب الهی

ألا إنّ الظلمین فی عذاب مقیم . و ما کان لهم من أولیاء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۵ - ۵

۵ - ستم پیشگان ، گرفتار عذابی دردناک در قیامت

فویل للذین ظلموا من عذاب یوم ألیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۱

۱ - ظالمان ، گرفتار عذاب دنیوی و برزخ ، علاوه بر عذاب های اخروی

یلقوا یومهم .. و إن للذین ظلموا عذابًا دون ذلک

در صورتی که <یومهم..> در دو آیه پیش، نظر به روز قیامت داشته باشد، <ذلک> در این آیه اشاره به عذاب اخروی خواهد بود و <دون ذلک> (به غیر آن عذاب) نظر به عذاب دنیا یا برزخ خواهد داشت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۵

۵ - ظالمان در قیامت ، گرفتار عذاب دردناک الهی اند .

و الظلمین أعدّ لهم عذابًا ألیماً

عذاب استیصال ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۳ - ۶

۶ عذاب استیصال الهی در کمین جوامع کفرپیشه و بیدادگران مجرم

و لقد أهلكنا .. لما ظلموا و جاءتهم رسلهم ... كذلك نجزي القوم المجرمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۲

۲ مردمی که با عذاب استیصال نابود می شوند ، مردمی ظالم و ستم پیشه بوده و در عذاب جاودان اخروی ، معذب خواهند بود .

أثم إذا ما وقع .. ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ ستمگران ، مشرکان و آنان که در مبادلات کم فروشی کرده و عدل و انصاف را رعایت نکنند ، در خطر گرفتار شدن به عذاب های دنیوی (عذاب استیصال) هستند .

و أخذت الذين ظلموا الصيحه

عذاب برزخی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۱

۱ - ظالمان ، گرفتار عذاب دنیوی و برزخ ، علاوه بر عذاب های اخروی

يلقوا يومهم .. و إنّ للذين ظلموا عذابًا دون ذلك

در صورتی که <یومهم..> در دو آیه پیش، نظر به روز قیامت داشته باشد، <ذلك> در این آیه اشاره به عذاب اخروی خواهد بود و <دون ذلك> (به غیر آن عذاب) نظر به عذاب دنیا یا برزخ خواهد داشت.

عذاب پیروان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۵ - ۴

۴ - پیروان ستمگران ، همانند آنان مستحق عذاب الهی اند .

فلما أسفونا انتقمنا منهم فأغرقنهم أجمعين

عذاب تدریجی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۴

۴- عذاب نازل بر جوامع ستمگر ، تدریجی بود .

فلما أحسوا .. یرکضون

باتوجه به این که در آیه شریفه، از فرار عذاب شوندگان حکایت شده است، به دست می آید که بین آغاز احساس عذاب و نابودی آنان که در سه آیه بعد از آن یاد می شود فاصله ای وجود داشته است.

عذاب دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷

۶ ستمگران و اعراض کنندگان از قوانین دین، علاوه بر عذابهای دنیوی به عذابهای آخرت نیز گرفتار خواهند شد.

و کم من قریه أهلکنها .. إنا كنا ظلمین. فلنسلن الذین أرسل إلیهم

هدف از بیان بازجویی در قیامت، تهدید ظالمان به عذابهای اخروی است، و کلمه <فاء> در <فلنسلن> بیانگر آن است که عذابهای دنیا پایان مجازات آنان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۶

۶ گنهکاران و ستم پیشگان در خطر گرفتار شدن به عذاب های دنیوی هستند .

فأرسلنا علیهم رجزاً من السماء بما كانوا یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۷

۷ گرفتار شدن کفرپیشگان و ستمکاران به عذاب دنیوی ، موجب رهایی آنان از عذاب اخروی نیست .

فکان من المغرقین .. و قیل بعداً للقوم الظلمین

بیان عذاب اخروی کفرپیشگان ، پس از بیان گرفتاری آنان به عذاب دنیوی ، اشاره به این نکته دارد که: نباید گمان شود اگر کافران به کیفر دنیوی و عذاب استیصال گرفتار شدند ، از عذابهای اخروی رهایی خواهند یافت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۶

۶ ستمگران ، مشرکان و کفرپیشگان ، در خطر گرفتار شدن به عذاب های دنیوی (عذاب استیصال) هستند .

و أخذ الذین ظلموا الصیحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۱۰

۱۰ ستمگران ، مشرکان و آنان که در مبادلات کم فروشی کرده و عدل و انصاف

را رعایت نکنند ، در خطر گرفتار شدن به عذاب های دنیوی (عذاب استیصال) هستند .

و أخذت الذین ظلموا الصیحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۱

۱- هلاکت و عذاب دنیوی ستم پیشگان تاریخ از سوی خداوند ، علی رغم مکر و چاره اندیشی های فراوان و قدرتمندانه آنان

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا .. و قد مکروا مکرهم ... و إن کان مکرهم لتزول منه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۱۴، ۱۰

۱۰- ذوالقرنین عذاب اخروی ظالمان را ، از کیفر دنیوی آنان ، شدیدتر و سنگین تر دانست .

قال .. ثم یردّ إلی ربّه فیعدّبه عذاباً نکرّاً

<نکر> به معنای <منکر> صفت مشبهه و توصیف عذاب جهنم است ؛ یعنی، عذاب آخرت، بسیار ناگوار و میزان دشواری آن ناشناخته است.

۱۴- > عن أمیر المؤمنین (ع) : . . . > أمّا من ظلم < و لم یؤمن برّبّه > فسوف نعدّبه < فی الدنیا بعذاب الدنیا > ثم یردّ إلی ربّه < فی مرجعه > فیعدّبه عذاباً نکرّاً ؛

از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده که (مقصود آیه این است) <اما کسی که ستم کرده> و به پروردگارش ایمان نیاورده است <به زودی> در دنیا، به عذاب دنیوی <او را عذاب خواهیم کرد، سپس در معاد خویش به سوی پروردگارش بازگشت داده می شود و خدا، او را به عذابی سخت گرفتار خواهد کرد>.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۱

۱ - ظالمان ،

گرفتار عذاب دنیوی و برزخ ، علاوه بر عذاب های اخروی

یلقوا یومهم . . . و إنّ للذین ظلموا عذاباً دون ذلک

در صورتی که <یومهم..> در دو آیه پیش، نظر به روز قیامت داشته باشد، <ذلک> در این آیه اشاره به عذاب اخروی خواهد بود و <دون ذلک> (به غیر آن عذاب) نظر به عذاب دنیا یا برزخ خواهد داشت.

عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۹

۹ عذاب ستمگران و تجاوزکاران ، در راستای رحمت الهی *

انّ الله کان بکم رحیماً. و من یفعل ذلک عدواناً و ظلماً فسوف نُصلیه ناراً

عذاب ستمگران پس از بیان رحمت مطلق الهی، اشاره به این است که عذابهای الهی، جلوه ای از رحمت او بر انسانهاست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۷

۷ اعتراف ظالمان به ظلم خویش پس از آمدن عذاب الهی بی ثمر است.

کم من قریه أهلکنها .. قالوا إنا کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۹

۹ ستم پیشگان و تکذیب کنندگان آیات الهی ، در خطر هلاکت و نابودی با عذاب های الهی

کذبوا بایت ربهم . . . و کل کانوا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۴ - ۱۲، ۷

۷ ظالمان و ستم پیشگان ، سزاوار عذابند .

و لو أن لكل نفس ظلمت ما فى الأرض لافتدت به

جمله <ظلمت> در <لكل نفس ظلمت> مشعر به علیت ظلم و بیانگر

استحقاق ظالمان نسبت به عذاب است.

۱۲ عذاب ستمگران ، مجازاتی بر پایه قسط بوده و بر آنان ستمی روا نمی شود .

و لو أن لكل نفس ظلمت . . . و أسروا الندامه لما رأوا العذاب و قضی بینهم بالقسط و ه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۲ - ۲،۴

۲ امت های ستم پیشه (جوامع کفرپیشه و مشرک) در خطر گرفتار شدن به عقوبت های الهی و عذاب های استیصال هستند .

و كذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى و هی ظلمه

۴ نزول عذاب بر ستم پیشگان (کافران و مشرکان) پرتوی از ربوبیت خدا در جهت تدبیر امور انسانهاست .

و كذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى و هی ظلمه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۶ - ۱۵

۱۵ گنه کاران و ستم پیشگان که مشمول مغفرت الهی نشوند ، به عذاب های سهمگین الهی گرفتار خواهند شد .

إن ربك لذو مغفره . . . و إن ربك لشديد العقاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۶ - ۲

۲- به جبّاران منحرف ، در جهنّم ، آبی چرکین و متعفن نوشانده می شود .

من ورائه جهنّم و یسقى من ماء صديد

<صدید> به معنای چرکی است که بین گوشت و پوست به وجود می آید. این واژه در نوشیدنیهای جهنّمیان استعمال می گردد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۱- ستمگران قطعاً در عذابی سخت و بس دردناک گرفتار خواهند

شد .

إن الظلمين لهم عذاب أليم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱۴

۱۴- اتمام حجت خداوند پیش از فرستادن عذاب بر ستمگران

يوم يأتيهم العذاب .. و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لکم کیف فعلنا

اینکه خداوند فرمود: ما چگونگی برخورد خود با ستمگران را برای شما بیان کردیم (تبیین لکم کیف فعلنا بهم)، می تواند بیانگر اتمام حجت خداوند برای همه ستمگران پیش از عذاب باشد، به ویژه اینکه خداوند این سخن را در پاسخ مهلت خواهی آنان می فرماید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۹

۹- قدرت شکست ناپذیر خدا و صاحب انتقام بودن او ، دلیل تخلف ناپذیری وعده هایش در یاری رسولان و عذاب کردن ستمگران

فلاتحسبنّ الله مخلف وعده رسله إن الله عزیز ذو انتقام

جمله <إن الله عزیز ذو انتقام> به منزله تعلیل برای بخش اول آیه (فلاتحسبنّ ..) می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۸ - ۱

۱- انتقام خداوند از ستمگران و عذاب کردن آنان در روزی است که این آسمان و زمین ، به آسمان و زمین دیگری تبدیل شوند .

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم .. إن الله عزیز ذو انتقام . يوم تبدّل الأَر

برداشت فوق مبتنی بر این است که <یوم تبدل ..> ظرف برای انتقام باشد.

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۳ - ۱

۱ - پیامبر (ص) ، مأمور التجا

به خداوند برای ایمن ماندن از عذاب دامنگیر ظالمان

قل ربِّ إِمَّا تَرَيْتَنِي مَا يُوْعَدُونَ

<إِمَّا> مرکب از <إِنْ> شرطیه و <مَای> زائیده و <مَا> در <مَا يُوْعَدُونَ> کنایه از عذاب است. جواب شرط نیز در آیه بعد آمده است: <رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ> پروردگارا! پس مرا در جمع ظالمان قرار مده.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ - ۴

۴ - عذاب الهی ، دامنگیر ظالمان و ستمگران

قل ربِّ إِمَّا تَرَيْتَنِي مَا يُوْعَدُونَ . رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۷ - ۶

۶ خداوند ، برای ستم گران عذابی دردناک مهیا ساخته است .

و أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۵

۵ - ستم پیشگان و متجاوزان ، مستحق عذابی سخت و دردناک اند .

الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ .. . أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۷

۷ - مشاهده عذاب ، خود نوعی عذاب برای ستمکاران است .

و تَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۵ - ۴

۴ - پیروان ستمگران ، همانند آنان مستحق عذاب الهی اند .

فلما ءاسفونا انتقمنا منهم فأغرقنهم أجمعين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۱

۱ - کافران و ستمکاران ، دارای بهره ای عظیم از عذاب الهی ، همانند

کافران و ستم پیشگان گذشته تاریخ

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ

<ذنوب> در معانی <دلو بزرگ چاه هنگامی که از آب پر شده باشد> و نیز <نصیب و بهره> به کار می رود. در آیه شریفه مراد معنای دوم است. گفتنی است که تعبیر <نصیبی عظیم> در برداشت بالا، از نکره آمدن <ذنوباً> استفاده شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۵

۵ - افزودن گمراهی، از عذاب های الهی برای ظالمان و گمراه کنندگان جامعه

و قد أضلّوا كثيراً و لاتزد الظلمین إلاّ ضللاً

برداشت یاد شده، با توجه به این نکته است که پیامبران برای هدایت مردمان مبعوث شدند و افزودن گمراهی گمراه کنندگان، جنبه مجازاتی دارد نه ابتدایی.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - رحمت و لطف خداوند به مؤمنان و کیفر و عذاب ظالمان از سوی او، براساس علم و حکمت او است .

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا . يَدْخُلُ مِنْ يَشَاءِ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أ

برداشت یاد شده، بر این فرض مبتنی است که جمله <یدخل من یشاء..>، خبر برای <إِنَّ> در <إِنَّ اللَّهَ> و جمله <كان الله عليمًا حكيمًا>، معترضه و یا حال باشد. بر این اساس توصیف خداوند به علم و حکمت، اشاره به این دارد که کار خدا (رحمت یا عذاب)، مبتنی بر علم و حکمت است.

عذرخواهی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۲

۲ - عذرخواهی ستم پیشگان

، در روز قیامت ، سودی ندارد .

فیومئذ لا ینفع الذین ظلموا معذرتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۱

۱ - عذرخواهی ستمگران در قیامت ، بی نتیجه بوده و سودی به حال آنان نخواهد داشت .

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

عصیان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۴ - ۲

۲- خداوند از جبهه مظلومان حق طلب در برابر سرکشی ظالمان حق ستیز ، دفاع و حمایت می کند .

و قال الذین کفروا... لنخرجنکم من أرضنا... فأوحی إلیهم ربهم لنهلکن الظلمین

عفو از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۱۶

۱۶ گذشت ستم دیدگان از ستم پیشگان ، زمینه ساز شمول مغفرت الهی بر ستمکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم

عقیده باطل ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ - ستمگران با دیدن عذاب الهی در قیامت ، از انتخاب عقیده کفرآلود ، پشیمان شده و آن را مخفی خواهند کرد .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم .. و أسروا الندامه لَمَّا رأوا العذاب

علم خدا به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۹

۹ - خداوند ، آگاه به ستمکاری ستمگران است .

و الله عليم بالظلمين

عمل ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۷

۷ - خداوند ، به

اعمال ستمگران کاملاً آگاه است .

و الله عليم بالظلمين

عمل ناپسند ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۸ - ۱۲

۱۲- کسانی که با ارتکاب اعمال زشت در دنیا به خود ستم کرده اند ، در قیامت منکر آن اعمال می شوند .

الذین تتوفههم الملائکه ظالمی أنفسهم .. ما کنا نعمل من سوء

برداشت فوق، بنابراین احتمال است که مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه <ما کنا نعمل من سوء> (ما مرتکب عمل زشت نمی شدیم) اعمال ناپسند و زشتی باشد که مرتکبان آنها، آن را از خود نفی می کنند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۱،۴

۱ - ظهور و بروز تمامی اعمال و دستاورد های بد و زشت ستمگران در قیامت

و بدا لهم سیئات ما کسبوا

۴ - ستمگران اعمال و رفتار های بد و زشت خود را در دنیا ، زیبا و خوب پنداشته و یا از بدی و زشتی آنها غافل اند .

و بدا لهم سیئات ما کسبوا

ظاهر شدن اعمال زشت ستمگران در نظر آنان، ممکن است به خاطر این باشد که آنها را خوب و زیبا می دانستند و یا از بدی و زشتی چنین رفتاری، کاملاً غافل بودند.

عوامل انقراض ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۲

۲ ظلم، موجب نابودی ملت های ظالم و تمدن آنها

فقط دابر القوم الذين ظلموا

در آیه شریفه می شد به جای <الذين ظلموا> از ضمیر استفاده شود، ولی توصیف آن قوم هلاک شده به

<کسانی که ظلم کردند>، سبب و زمینه نابودی و عذاب آنان را بیان می کند.

عوامل پشیمانی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۸

۸ - تنها مشاهده عذاب ، عامل اظهار پشیمانی ظالمان است .

و ترى الظلمين لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ

عوامل حاکمیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۷

۷ حاکمیت و ولایت یافتن ظالمان معلول کردار ظالمانه مردم جامعه است.

و كذلك نولى بعض الظلمين بعضا بما كانوا يكسبون

عوامل زیان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۸۲ - ۱۰

۱۰ - ظالمان نه تنها از رحمت و شفای قرآن بهره ای نمی گیرند ؛ بلکه تنها ، مایه خسران و زیان آنان می شود .

و لا يزيد الظلمين إلا خسارًا

عوامل زیانکاری خانواده ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۶

۱۶ - ستمکاران ، عامل خسران و بدبختی خود و محرومیت از خانواده خویش

إِنَّ الْخُسْرَيْنِ الَّذِينَ خَسَرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

برداشت یاد شده بدان احتمال است که <خسروا.. اهلیم> به معنای از دست دادن خانواده باشد.

عوامل زیانکاری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۶

۱۶ - ستمکاران ، عامل خسران و بدبختی خود و محرومیت از خانواده خویش

إِنَّ الْخُسْرَيْنِ الَّذِينَ خَسَرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

برداشت یاد شده بدان احتمال است که <خسروا.. اهلیم> به معنای از دست دادن خانواده باشد.

عوامل

سختی عذاب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۲

۲ - عذاب سخت و فوق تصور ستمگران در قیامت ، بازتاب کردار و رفتار خود آنان است .

و بدا لهم سیئات ما کسبوا

آمدن ماده <کسب> به جای ماده <فعل>، می تواند بیانگر مطلب یاد شده باشد.

عوامل سلطه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۵

۵ ظلم انسانها عامل تسلط حکومتهای ظالمانه بر آنان می گردد.

و كذلك نولی بعض الظلمین بعضا

تعلیق حکم بر وصف اشعار به علیت دارد. در آیه شریفه تعلیق حکم <نولی> بر وصف <الظالمین> اشاره به نقش و تأثیر وصف ظلم در جریان یافتن فعل دارد.

عوامل عذاب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۳ - ۱

۱ - درخت زقوم ، مایه رنج و عذاب کافران و ستم گران از جانب خداوند

أم شجرة الزقوم . إنا جعلناها فتنه للظلمین

یکی از معانی <فتنه>، رنج و عذاب است.

عوامل گمراهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۹ - ۱

۱ ظالمان در روز رستاخیز ، دوستان ناباب را عامل گمراهی خود خواهند شمرد .

و يوم يعصّ الظالم على يديه يقول يلىتنى اتخذت مع الرسول .. لم اتخذ فلاناً خل

عوامل نجات از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۷ - ۱۲

۱۲ ایمان و اقامه نماز ، در رهایی از فتنه گری ستمگران

، نقشی بسزا دارد .

و نجنا برحمتك من القوم الكافرين . . . و أقيموا الصلوه و بشر المؤمنین

عوامل ولایت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۷

۷ حاکمیت و ولایت یافتن ظالمان معلول کردار ظالمانه مردم جامعه است.

و كذلك نولى بعض الظلمین بعضا بما كانوا یکسبون

غفلت اکثریت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۸

۸ - بلاهای دنیوی ، هشدارى به ظالمان ؛ ولى بیشتر ایشان بی خبر از پیام هشدارى آن *

و إنّ للذین ظلموا عذاباً دون ذلك و لكنّ اکثرهم لا یعلمون

در صورتی که <دون ذلك> به معنای عذاب های خفیف دنیوی در قبال عذاب سنگین آخرت باشد، ممکن است سبکی این عذاب ها برای مجال دادن به ظالمان برای انابه باشد؛ ولى افسوس که بیشتر ستمگران این درس ها را نمی آموزند.

غفلت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۶۵ - ۱۴

۱۴ - ظالمان از قدرت خداوند غافلند .

و لو یری الذین ظلموا . . . أن القوه لله جميعاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - ستمگران اعمال و رفتار های بد و زشت خود را در دنیا ، زیبا و خوب پنداشته و یا از بدی و زشتی آنها غافل اند .

و بدا لهم سیئات ما کسبوا

ظاهر شدن اعمال زشت ستمگران در نظر آنان، ممکن است به خاطر این باشد که آنها را خوب و زیبا می دانستند

و یا از بدی و زشتی چنین رفتاری، کاملاً غافل بودند.

فرار ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۱

۱- اقوام و جوامع ستمگر، هنگام احساس نزول عذاب الهی می گریختند .

فلما أحسوا بأسنا إذا هم منها یركضون

<رکض> (مصدر <یرکضون>) در اصل به معنای <پا به زمین زدن> است و آن گاه که به فردی نسبت داده شود به معنای فرار و حرکت سریع خواهد بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۳

۳- مترفان ستمگر هنگام نزول عذاب ، دارایی ها و خانه های خود را رها نموده و از شهر و دیار خود می گریزند .

وارجعوا إلی ما أترفتم فیہ و مسکنکم

فرجام اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۷ - ۹

۹- کافران جبّار ، مردمی بدفرجام در دنیا و آخرتند .

و خاب کلّ جبّار عنید . من ورائه جهنّم و یسقی من ماء صدید ... من ورائه عذاب غلیظ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۲

۱۲ - دوزخ ، سرنوشت نهایی ستم پیشگان

فريق في السعير . . . و الظلمون ما لهم من وليّ و لانصير

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۶

۶ - فرجام بد اخروی در انتظار ستمگران

و الله عليم بالظلمين

فرجام امداد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳

۹- تأیید ، همراهی و تقویت عناصر فاسد و حاکمیت های ظالم ، دارای فرجامی هلاکت بار و مشترک با آنها

فأغرِقنه و من معه جمیعاً

فرجام شوم ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۷ - ۹

۹- کافران جبار ، مردمی بدفرجام در دنیا و آخرتند .

و خاب کلّ جنّار عنید . من ورائه جهنّم و یسقی من ماء صدید ... من ورائه عذاب غلیظ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۱ - ۴،۵

۴ - هشدار موسی (ع) به خاندان فرعون نسبت به فرجام شوم ستم کاری ، مأموریتی از سوی خداوند

أن ائت .. قوم فرعون ألایتقون

عبارت <ألایتقون> مقول برای قول محذوف است؛ یعنی، <فقل لهم ألایتقون>. گفتنی است که مفعول <یتقون> در این آیه حذف شده و تقدیر آن به قرینه آیه قبل چنین است: <ألایتقون عاقبه ظلمهم>.

۵ - ظلم و ستم کاری دارای پیامدی شوم و نکبت بار

أن ائت القوم الظلمین . قوم فرعون ألایتقون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۸،۱۰

۸ - ستمگران ، دارای سرایی بد (دوزخ) در قیامت

و لهم سوء الدار

۱۰ - پذیرفته نشدن عذر ستمگران ، دوری آنان از رحمت خداوند و جای گرفتن در سرایی بد ، مظهر نصرت الهی به پیامبران و مؤمنان در قیامت

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا .. يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ . يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرٌ

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که آیه شریفه، بیانگر چگونگی نصرت الهی در

قیامت از رسولان و مؤمنان است که در آیه پیش (یوم یقوم الأشهد) به آن اشاره شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۲۳

۲۳ - سرنوشت شوم ستمگران در قیامت ، هشداری برای متجاوزان به حقوق مردم است .

أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ

کلمه <ألا> که برای هشدار است رساننده مطلب بالا می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۶

۶ - فرجام شوم کافران و ستمگران هلاک شده تاریخ ، هشداری به کفرپیشگان و ظالمان هر عصر

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ

آیات پایانی این سوره، در مقام نتیجه گیری از آیات گذشته است که به تفصیل سرنوشت هلاکت بار کافران گذشته تاریخ را بیان داشته است. از این نکته استفاده می شود که تعبیر <مثل ذنوب أصحابهم>، در واقع تذکر و هشداری نهایی به کافران هر عصر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۶

۶ - فرجام بد اخروی در انتظار ستمگران

وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

فرجام ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۵۱ - ۲۰، ۲۱

۲۰ آتش دوزخ ، جایگاه و فرجام شوم ستم پیشگان

و ماويهم النار و بئس مثوى الظالمين

٢١ كافران ، ستم پيشگانی شوم فرجام

سنلقى فى قلوب الذين كفروا الرعب .. و بئس مثوى الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

٣ - نساء - ٤ - ١٠ - ٧

٧ آتشی سوزان و

برافروخته ، فرجام پایمال کنندگان اموال یتیمان

انّ الذین یا کلون اموال الیتامی ظلماً .. و سیصلون سعیراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۸

۸ فرجام شوم امتهای ظالم گذشته، هشدار الهی به تمامی امتهاست.

فقطع دابر القوم الذین ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۳

۳ ستم پیشگان ، به آتش دوزخ درخواهند افتاد .

فتمسکم النار

جمله <فتمسکم النار> بیان می کند که اتکای بر ستمگران، در پی دارنده آتش است. این معنا می رساند که خود ستمگران نیز به آتش درخواهند افتاد. تعبیر <فتمسکم> می تواند اشاره به این نکته باشد که: ستمگران آتش هستند و با اعتماد و تکیه به آنان، آتش با شما تماس پیدا خواهد کرد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۱۲

۱۲ - گرفتار شدن به خشم و قهر الهی ، فرجام کار ستم پیشگان

فقل الحمد لله الذی نجّنا من القوم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۵ - ۹

۹ - هلاکت و نابودی ، فرجام ملت های ذلت پذیر و پیرو کفر و ستم

فاستخفّ قومه .. فأغرقنهم أجمعین

از این که فرعونیان با ضعف و زبونی در برابر دستگاه جبار فرعونی سرانجام به هلاکت رسیدند، مطلب بالا استفاده می شود.

فلسفه استمهال ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۳،۴

۳- مهلت خواهی ستمگران به هنگام مشاهده عذاب استیصال ، جهت پاسخ گویی

به دعوت خداوند و پیروی از رسولان الهی

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربّنا أخرنا إلى أجل قریب نجب دعوتک و نتبع

۴- ظالمان به وقت مشاهده عذاب در قیامت خواستار مهلتی کوتاه برای بازگشت به دنیا جهت پاسخ گویی به دعوت خداوند و پیروی از رسولان الهی می شوند . *

یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا ربّنا أخرنا إلى أجل قریب نجب دعوتک و نتبع

برداشت فوق مبتنی بر این است که مقصود از <یوم یأتیهم العذاب> روز قیامت باشد، نه عذاب استیصال.

فلسفه تأخیر کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۷

۷- تأخیر کیفر ستمگران از سوی خداوند تا روز قیامت ، جهت تشدید مجازات آنان است .

و لاتحسبن الله غفلاً عمّا يعمل الظلمون إنما يؤخّروهم لیوم تشخص فیہ الأبصر

از اینکه خداوند متعال کیفر ستمگران را تا روزی سخت و هولناک به تأخیر انداخت، حکایت از شدت مجازات آنان دارد؛ چون اگر آن مجازات در دنیا اتفاق می افتاد به این مقدار سخت نبود. بنابراین، تأخیر کیفر ظالمان به نفع آنان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۲

۱۲- اجل مقرر داشتن انسان های ظالم ، دلیل به تعویق افتادن مؤاخذه و عقوبت آنان

و لو یؤاخذ الله الناس بظلمهم .. و لکن يؤخّروهم إلى أجل مسمّی

فلسفه مهلت به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۲، ۳

۳- در صورت مورد مؤاخذه دنیوی قرار گرفتن ظالمان از سوی خداوند ، هیچ جنبنده ای بر

روی زمین باقی نخواهد ماند .

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك علیها من دابّه

۱۲- اجل مقرر داشتن انسان های ظالم ، دلیل به تعویق افتادن مؤاخذه و عقوبت آنان

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم .. و لكن يؤخرهم إلى أجل مسمّی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۸ - ۲

۲- تعجیل نکردن ذوالقرنین در کیفر ظالمان کافر ، مهلتی برای گرایش آنان به ایمان بود . *

أما من ظلم فسوف نعذّبه .. و أما من ءامن و عمل صلحاً فله جزاء الحسنی

مراد از <من ءامن و...> (هرکس ایمان بیاورد و...) کسانی اند که از ظلم و کفر، دست برداشته و ایمان آورند، نه آنان که هنگام ورود ذوالقرنین مؤمن بودند، زیرا، معنا ندارد که او، بین عذاب و یا رفتار نیک با مؤمنان مخیر باشد! بنابراین، درنگ ذوالقرنین در عذاب ظالمان (سوف نعذّبه) ایجاد فرصتی برای تغییر رویه آنان بوده است.

قانونمندی هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۶ - ۳

۳- بعثت پیامبران و هلاکت جوامع ستمگر و دین ستیز ، براساس هدف داری نظام هستی است .

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه .. و ما خلقنا السماء والأرض و ما بینهما لعین

یادآوری هدفمندی جهان پس از ذکر هلاکت اقوام ستمگر می تواند بیانگر این نکته باشد که وقتی جهان هدفمند بود، هلاکت اقوام ستم پیشه نیز جزئی از هدف داری و بازیچه نبودن هستی خواهد بود.

قبض روح ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه -

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۶، ۱۵، ۱۳

۱۳ صحنه جان کندن ظالمان بزرگ، عبرت آموز و تماشایی است.

و لو ترى إذ الظلمون فی غمرت الموت

۱۵ ملائکه، جان ستمکاران را با قدرت و شدتی تمام می گیرند.

و لو ترى إذ الظلمون فی غمرت الموت و الملائکه باسطوا أيديهم

جمله <باسطوا أيديهم> ممکن است کنایه از قدرت و شدتی باشد که ملائکه به هنگام قبض روح ستمکاران به کار می گیرند.

۱۶ ملائکه قابض ارواح دارای دستانی هستند که به هنگام گرفتن جان ظالمان آنها را می گشایند.

إذ الظلمون فی غمرت الموت و الملائکه باسطوا أيديهم

قبول توبه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۹ - ۱۰

۱۰ پذیرش توبه ستمکاران ، جلوه ای از غفران و رحمت الهی

فمن تاب من بعد ظلمه و اصلح فإنّ الله يتوب عليه إنّ الله غفور رحيم

قبول ولایت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۶

۶ - پیروی از تمایلات جاهلانه ظالمان ، به معنای پذیرش ولایت و رهبری آنان است .

و لا تتبّع أهواء .. و إنّ الظلمین بعضهم أولیاء بعض

با توجه به این که <إِنَّ الظالمين بعضهم أولياء..> تعلیل برای نهی <لا تتبع> است، مفاد آیه شریفه چنین خواهد بود: اگر پیامبر یا موحد دیگری، در برابر خواسته یا خواسته های هواپرستان جاهل تسلیم شود، در حقیقت رهبری و ولایت آن هواپرستان ظالم را پذیرفته است.

قدرت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۹

۹ - سوگند ستمگران

در دنیا بر پایداری و زوال ناپذیری قدرت خویش

الذین ظلموا .. أو لم تکنوا أقسمتم من قبل ما لکم من زوال

قدرت مکر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۱،۴،۶

۱- هلاکت و عذاب دنیوی ستم پیشگان تاریخ از سوی خداوند ، علی رغم مکر و چاره اندیشی های فراوان و قدرتمندانه آنان

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا .. و قد مکروا مکرمهم ... و إن کان مکرمهم لتزول منه

۴- تسلی و دلداری خداوند به پیامبر (ص) در برابر ترفند ها و مکر های گوناگون و کوه شکن ستم پیشگان جامعه

و قد مکروا مکرمهم و عند الله مکرمهم و إن کان مکرمهم لتزول منه الجبال

۶- مکر ها و چاره اندیشی های ستمگران ، هر چند گسترده و کوه شکن باشد ، در برابر نیروی حق بی ثمر و ناموفق خواهد بود .

و قد مکروا مکرمهم و عند الله مکرمهم و إن کان مکرمهم لتزول منه الجبال

قضاوت درباره ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۴ - ۱۱

۱۱ قضاوت و داوری خداوند درباره ستمگران ، قضاوتی است بر پایه قسط و عدل .

و لو أن لكل نفس ظلمت .. و أسروا الندامه لما رأوا العذاب و قضی بینهم بالقسط

کیفر اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۲

۱۲ مجازات اخروی ستمکاران بزرگ از نخستین لحظات احتضار و مرگ آغاز خواهد شد.

و لو ترى إذ الظلمون فی غمرت الموت

جلد -

نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۸

۸- کیفر ستمگران در قیامت بسیار شدید و هولناک است .

و لا تحسبنّ الله غفلاً عمّا يعمل الظلمون إنما يؤخّره لهم ليوم تشخص فيه الأبصر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۷ - ۱۱، ۷

۷- ذوالقرنین ، به معاد و وجود کیفر سخت اخروی برای ظالمان ، معتقد بود .

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه ثمّ یردّ إلى ربّه فيعذّبه عذاباً نكراً

۱۱- کیفر اخروی ستم کاران ، جلوه ای از ربوبیت الهی است .

یردّ إلى ربّه فيعذّبه عذاباً نكراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۴

۴ - بیشتر ظالمان ، بی خبر از کیفر های دنیوی و اخروی خویش

و لکنّ اکثرهم لا يعلمون

کیفر اخروی گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۷۵ - ۵

۵- کمترین تمایل به کافران از سوی رهبران دینی ، گناهی نابخشودنی و دارای کیفری مضاعف در دنیا و آخرت

لقد کدتّ ترکنّ إلیهم شیئاً قليلاً. إذا لأذقنک ضعف الحیوه و ضعف الممات

کیفر امداد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۷

۷- کیفر الهی به هنگام نزول ، فراگیر همه ظالمان و همراهان و یاوران آنان است .

فأغرقنه و من معه جميعًا

کیفر دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۷

۷ جوامع ستمگر ، در معرض گرفتار شدن به کیفر

های دنیوی و در خطر هدف قرار گرفتن سنگ های عذاب

و ما هی من الظلمین ببعید

<هی> می تواند به قریه یا قریه هایی که از سیاق کلام برمی آید، باز گردد و می تواند به <حجاره> در آیه قبل ارجاع شود. معنای جمله <و ما هی ...> بنابر احتمال دوم چنین است: آن سنگهای کذایی دور از ستمگران نیست؛ یعنی، ستمگران در معرض چنین عذابهایی اند و آن گونه سنگها برای آنان مهیاست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۴

۱۴- مصلحت بقای حیات در زمین ، مهمتر از مصلحت عقوبت دنیوی ظالمان

و لو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترک علیها من دابّه و لکن یؤخرهم إلی أجل مسّی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۲۵ - ۱۴

۱۴ - انحراف از حق و تجاوز به حقوق دیگران در محیط مسجد الحرام ، گناهی است بس بزرگ و کج روان و ستم کاران باید در انتظار کیفر سخت دنیوی باشند .

و من یرد فیه یالحاد بظلم ندقه من عذاب ألیم

برداشت یاد شده بر این اساس است که مقصود از <عذاب ألیم> کیفر دنیوی نیز باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۴

۴ - بیشتر ظالمان ، بی خبر از کیفر های دنیوی و اخروی خویش

و لکنّ اکثرهم لا یعلمون

کیفر دنیوی گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵- کمترین تمایل به کافران از سوی رهبران دینی ،

گناهی نابخشودنی و دارای کیفری مضاعف در دنیا و آخرت

لقد كدَّتْ تَرَكْنَ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا. إِذَا لَأَذِقَنَّكَ ضَعْفَ الْحَيَوَةِ وَ ضَعْفَ الْمَمَاتِ

کیفر ذلت بار ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۷

۱۷ ظالمان نمی توانند خود را از مهلکه مردن و عذاب خوارکننده پس از آن رهایی بخشند.

و الملائكة باسطوا أيديهم أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون عذاب الهون

جمله <أخرجوا أنفسكم> خطاب ملائکه به ظالمان است، که اگر می توانید خود را از این مهلکه نجات بخشید. این سخن ملائکه از سر استهزا و بیان عجز ظالمان است.

کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۱۱

۱۱ - خداوند، ستمکاران را به سزای اعمالشان خواهد رساند.

و الله عليم بالظالمين

هدف از بیان آگاهی خداوند به ستمکاران، تهدید آنان به عذاب می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۵۱ - ۲۰

۲۰ آتش دوزخ، جایگاه و فرجام شوم ستم پیشگان

و ماويهم النار و بئس مثوى الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ مجازات نکردن ستمگران ، ظلم بر ستمدیدگان است .

ذوقوا عذاب الحریق . . . ذلك بما قدمت ايديكم و ان الله ليس بظلام للعبيد

برداشت فوق مبتنی است بر احتمال اول (عطف <ان الله .. > بر <ما قدمت >)، است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۱۰ - ۷

۷ آتشی سوزان

و برافروخته ، فرجام پایمال کنندگان اموال یتیمان

انّ الذّین یا کلون اموال الیتامی ظلماً .. و سیصلون سعیراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۹ - ۱۱

۱۱ آتش همواره دوزخ ، جزای ستمگران و کیفری مناسب برای آنان

فتکون من اصحب النار و ذلک جزؤا الظلمین

<جزاء> در لغت به معنی کیفر و پاداشی است که کافی باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۴ - ۲

۲ احضار ظالمان در قیامت و بازخواست و کیفر ایشان از وعده های تخلف ناپذیر خداوند

و ینذرونکم لقاء یومکم هذا .. ان ما توعدون لأت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۴۱ - ۴

۴ گرفتار شدن ستمکاران به آتش دوزخ، سنت خداوند در کیفر آنان

و کذلک نجزی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۴ - ۱۳

۱۳ در نظام جزایی خداوند ، حتی به ستمگران هم ظلم نخواهد شد .

و لو أن لكل نفس ظلمت .. قضی بینهم بالقسط و هم لایظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۱۸ - ۶

۶ کیفر و مجازات ستمگران ، پرتوی از ربوبیت خداوند است .

أولئك يعرضون على ربهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۸۳ - ۳

۳ کیفر ستم کاران و گنه پیشگان ، مقتضای ربوبیت خداوند و در جهت تدبیر امور انسانهاست .

مسومه عند ربك

جلد - نام سوره -

سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۲ - ۲

۲ امت های ستم پیشه (جوامع کفرپیشه و مشرک) در خطر گرفتار شدن به عقوبت های الهی و عذاب های استیصال هستند .

و كذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى و هي ظلمه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۸

۸ عقوبت و سرزنش کسانی که در حق آدمی ستم کرده اند پس از اعترافشان به گناه و توبه از آن ، به دور از شأن نیکوکاران است .

لا تثریب علیکم الیوم

<الیوم> ظرف و متعلق به <تثریب> است و مراد از آن زمانی است که برادران یوسف به خطای خویش اعتراف نموده و از گناه خود توبه کردند (و إن کنا لخطئین).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۵

۵- تأخیر کیفر اصلی ظالمان به روز قیامت ، از سنت های خداوند است .

ولا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون إنما يؤخّره لهم لیوم تشخص فیهِ الأبصر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۲

۲- مورد عقوبت قرار گرفتن انسان های ظالم ، نتیجه عمل خود آنان است .

و لو یؤخذ الله الناس بظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۷،۸

۷- کیفر الهی به هنگام نزول ، فراگیر همه ظالمان و همراهان و یاوران آنان است .

فأغرقنه و من معه جميعًا

۸- خداوند ، ستمگران و شریکان آنان را در ستم ، همسان کیفر می دهد .

فأغرقنه و

برداشت فوق، مبتنی بر این است که مراد از <و من معه> یاران و شریکان فرعون در ستم باشند نه صرفاً همراهان وی.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۲۹ - ۷

۷- جهنم ، کیفر تمامی ستمگران است .

نجزیه جهنم كذلك نجزی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۱ - ۱

۱ - تنها ظالمان و گنه کاران در معرض خطر کیفر و عقاب الهی

إِنِّي لَأِيخَافُ لَدَى الْمَرْسُولِ . إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حَسَنًا

از مفهوم <لایخاف لدی المرسلون> استفاده می شود که غیر از رسولان، هیچ شخص دیگری از عقاب الهی در امان نیست. عبارت <إلا من ظلم...> استثنا از این مفاد است؛ یعنی، همه ظالمان در معرض خطر قرار دارند، مگر کسانی که ستم کردند ولی آن را با انجام خوبی ها جبران نمودند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۱

۱ - ستم پیشگان و تجاوزگران به حقوق مردم ، سزاوار پیگرد ، مؤاخذه و مجازات می باشند .

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلُمُونَ النَّاسَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۱۷ - ۵

۵ - خلود در آتش ، جزای ستمکاران و ظالمان

أُنْهَمَا فِي النَّارِ خُلِدِينَ فِيهَا وَ ذَلِكَ جَزَاُ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - رحمت و لطف خداوند به مؤمنان و کیفر و عذاب ظالمان از سوی او ، براساس علم و حکمت او

است .

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا . يَدْخُلُ مِنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أ

برداشت یاد شده، بر این فرض مبتنی است که جمله <یدخل من یشاء..>، خبر برای <إِنَّ> در <إِنَّ اللَّهَ> و جمله <كان
الله عليمًا حكيمًا>، معترضه و یا حال باشد. بر این اساس توصیف خداوند به علم و حکمت، اشاره به این دارد که کار خدا
(رحمت یا عذاب)، مبتنی بر علم و حکمت است.

کیفر ظالمان دوران ذوالقرنین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۷ - ۴

۴- ذوالقرنین ، به ایمان آوردن ظالمان ساحل دریا و دست برداشتن آنان از ظلم و فساد ، امیدوار بود و در مجازات آنان
شتابی نداشت .

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه

حرف <سوف> برای آینده است و فعل های شرط (<آمن> و <عمل>) در آیه بعد، قرینه این است که ذی القرنین، به
احتمال ایمان آوردن ظالمان، در مجازات آنان تعجیل نکرده است.

کیفر همکاران ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۸

۸- خداوند ، ستمگران و شریکان آنان را در ستم ، همسان کیفر می دهد .

فأغرقه و من معه جميعًا

برداشت فوق، مبتنی بر این است که مراد از <و من معه> یاران و شریکان فرعون در ستم باشند نه صرفاً همراهان وی.

کیفر همکاری با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- کيفر الهی به هنگام نزول ، فراگير همه ظالمان و همراهان و ياوران آنان است .

فأغرقنه و

من معه جميعًا

۹- تأیید ، همراهی و تقویت عناصر فاسد و حاکمیت های ظالم ، دارای فرجامی هلاکت بار و مشترک با آنها

فأغرقنه و من معه جميعًا

کیفیت ورود ظالمان به جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۳

۳- خداوند ، ستم پیشگان را در جهنم ، به صورت زنان بر زمین زده ، رها خواهد ساخت .

و نذر الظالمین فیها جثیًا

<جثیّ> یعنی ، بر زانوشستگان ، این گونه نشستن ، نمودی از دلهره و حقارت و ناتوانی است.

گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱۴

۱۴ > عن أبي عبدالله (ع) في قول الله عزوجل : < ولا تتركوا إلى الذين ظلموا ... > قال : هو الرجل يأتي السلطان فيحب بقاءه إلى أن يدخل يده إلى كيسه فيعطيه ;

از امام صادق(ع) درباره سخن خدا که فرموده: <ولا تتركوا إلى الذين ظلموا ..> روایت شده است: رکون به ظالم این است که شخص نزد سلطان [ظالم] برود و دوست بدارد که او زنده بماند تا دست در کیسه اش کند و چیزی به او بدهد.

گمراهی اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۸

۱۸- > عن أبي عبدالله جعفر بن محمد (ع) قال : ... ان الله تبارك و تعالی يضلّ الظالمين يوم القيامة عن دار كرامته ... كما قال عزّوجلّ : < و يضلّ الله الظالمين و يفعل الله ما يشاء > .

از امام صادق(ع) روایت شده است که فرمود: همانا خداوند تبارک و تعالی ستمگران را در روز قیامت از سرای کرامت خویش گمراه می کند .. چنان چه می فرماید: <يُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ...> .

گمراهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۴ - ۷

۷ مشاهده برهان الهی (درک حقایقی نظیر ربوبیت خدا ، دریافت زشتی گناه ، باور به عدم رستگاری ظالمان و گناه کاران و ..) عامل عصمت پیامبران است .

و همّ بها لولا أن رءا برهن ربه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۷

۷- خداوند ، ستمگران را به گمراهی می کشاند .

و يُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۱ - ۱۳

۱۳ - همه ظالمان ، در گمراهی آشکارند .

بل الظالمون فی ضلل مبين

<الظالمون>، جمع و دارای الف و لام است و در جای خود گفته شده که این گونه جمع ها، عمومیت را می رساند.

گناه گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۱

۱ تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، حرام و گناهی بزرگ است .

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا

<الرکون إلى شیء> یعنی ، گرایش پیدا کردن به چیزی و اعتماد کردن بر آن.

گواهان عمل و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱۲

۱۲ گواهان اعمال در قیامت

، دوری ستمگران از رحمت الهی را به همگان اعلام می کنند .

ألا لعنه الله على الظلمين

گواهی علیه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۷

۷ در قیامت ، گواہانی متعدد بر ستمگری ستمکاران و دروغ بافی افترازنندگان به خدا ، شهادت خواهند داد .

و يقول الأشهد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم

<أشهاد> جمع شاهد و به معنای گواهان است.

لالی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۷۶ - ۱۳

۱۳- انسان فاقد روحیه عدالت خواهی ، انسانی گنگ و بی ارزش در بینش الهی *

أحدهما أبکم . . . و من یأمر بالعدل

از تقابل <یأمر بالعدل> با <أبکم> مطلب فوق استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۵ - ۷

۷- باز ایستادن ظالمان تکذیب گر از نطق و سخن ، با مشاهده نزول عذاب الهی بر آنان

و وقع القول علیهم . . . فهم لا ینطقون

برداشت یاد شده بر این اساس است که مراد از <وقع القول..> حلول عذاب باشد.

لعن اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱۰

۱۰ ستمگران در قیامت ، از رحمت خداوند محروم و به لعنت او گرفتار خواهند شد .

ألا لعنه الله على الظلمين

لعن بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۴ - ۷

۷ ندا دهنده ای در قیامت مأمور اعلام گرفتاری ظالمان به لعنت خداوند است .

فاذن مؤذن بينهم

أن لعنه الله على الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱۴

۱۴ > عن رسول الله (ص) : ... وأما الكافر فيقرأ ذنوبه على رؤوس الأشهاد ، > هؤلاء الذين كذبوا على ربهم ألا لعنه الله على الظالمين < ;

از رسول خدا(ص) روایت شده است که فرمود: .. اما کافر پس گناهان او در ملاء عام و در حضور گواهان خوانده می شود: اینانند کسانی که به پروردگار خود دروغ بستند. آگاه باشید لعنت خدا بر ستمکاران باد.<

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۴۱ - ۶

۶ - ستم کاران ، مورد لعن و نفرین خداوند

فبعداً للقوم الظلمين

نصب <بُعْداً> به عنوان مفعول مطلق برای فعل محذوف می باشد؛ یعنی، <بعُدوا بُعْداً>. گفتنی است که <بُعْداً> از جمله مصدرهایی است که همواره به جای فعل می آید؛ یعنی، دور باد[از رحمت خدا] گروه ستم کاران!

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۷

۷ - ستمگران ، گروهی مطرود و محروم از رحمت خداوند در قیامت

و لهم اللعنه

مبارزه با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۳ - ۱۴، ۱۱

۱۱ گستاخی و بی پروایی قوم موسی (ع) در برابر خداوند ، زمینه سرپیچی آنان از فرمان موسی (ع) (ورود به سرزمین

إِنَّا لَن نَدْخُلُهَا . . . قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ انعم الله عليهما ادخلوا

تاختن بر جباران سرزمین مقدس و گشودن دروازه آن ، طرح پیشنهادی یوشع و کالب برای فتح بی درنگ آن سرزمین

قال رجلان .. ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غلبون

۲۴ تبلیغات یاوران خداترس موسی (ع) (یوشع و کالب) به هدف برانگیختن و بسیج بنی اسرائیل برای هجوم به سرزمین مقدس و نبرد با زورگویان

قال رجلان .. ان کنتم مؤمنین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۴ - ۱۳، ۱، ۳

۱ اصرار و تأکید بنی اسرائیل بر کناره گیری از پیکار با زورگویان سرزمین مقدس ، علی رغم فرمان موسی (ع)

قالوا یموسی انا لن ندخلها ابداً

۳ بی اعتنایی قوم موسی (ع) به فراخوانی یوشع و کالب برای یاری موسی (ع) در مبارزه با جباران

ادخلوا عليهم الباب .. قالوا یموسی انا لن ندخلها

بنی اسرائیل پس از شنیدن سخنان یوشع و کالب، حضرت موسی (ع) را مخاطب قرار دادند تا بی اعتنایی و بی توجهی خود را به دعوت آن دو نفر اعلام کرده باشند.

۱۳ اصرار بنی اسرائیل بر کناره گیری از نبرد با جباران و جاخوش کردن در کاشانه خویش

اِنا ههنا قعدون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۵ - ۱، ۲، ۳

۱ عذر خواستن موسی (ع) در پیشگاه پروردگار ، از ناتوانی خویش در بسیج بنی اسرائیل برای مبارزه با جباران

قال رب انی لا املک الا نفسی و اخی

۲ ناامیدی موسی (ع) از حرکت بنی اسرائیل و مبارزه با جباران برای ورود به

قال رب انى لا املك الا نفسى و اخى

۳ شکایت موسی (ع) به پیشگاه پروردگار، از تمرد بنی اسرائیل در مبارزه با جباران

قال رب انى لا املك الا نفسى و اخى

مبارزه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱۳

۱۳ ستمگران از مقابله با خدا و پیامبر(ص) طرفی نبسته و به اهداف خویش نخواهند رسید.

قل أى شىء أكبر شهده .. الذین ءاتینهم الکتب ... إنه لا یفلح الظلمون

مستفاد از ربط بین آیات و اطلاق ظالم بر مشرکین و اهل کتاب که در صدد مقابله با خدا و پیامبر(ص) بوده اند. و از >لا یفلح الظالمون< فهمیده می شود که آنها به دنبال اهدافی بوده اند که موفق نشده و نخواهند شد.

متقین و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۱۹ - ۱۱

۱۱ - متقین، نفوذناپذیر و مصون در برابر تمایلات هواپرستانه ستمکاران

و لا تتبّع أهواء .. و إنّ الظلمین ... و اللّٰه ولیّ المتّقین

یادکرد وصف >تقوا< برای کسانی که در پرتو ولایت حق قرار دارند و با اطاعت از خدا، از آمال جاهلانه و ظالمانه تبعیت نمی کنند، بیانگر برداشت یاد شده است.

مجادله با ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۴۶ - ۵

۵ - پیامبر (ص) و مسلمانان ، وظیفه ندارند که با ظالمان اهل کتاب ، به جدال أحسن پردازند .

و لاتجدلوا أهل الكتب إلا بالتي هي أحسن إلا الذين ظلموا منهم

محاكمه اخروی ظالمان

جلد - نام سوره -

سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۲ - ۶

۶ بازخواست ذلتبار مشرکان و ستمگران در روز قیامت، نشانگر محرومیت آنها از سعادت و رستگاری است.

إِنَّه لَا يَفْلِحُ الظَّلْمُونَ. و يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاءُكُمْ

محرومیت اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱۰، ۱۲

۱۰ ستمگران در قیامت، از رحمت خداوند محروم و به لعنت او گرفتار خواهند شد.

أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

۱۲ گواهان اعمال در قیامت، دوری ستمگران از رحمت الهی را به همگان اعلام می کنند.

أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۱ - ۱۱

۱۱ - ستمگران (در قیامت) از اذن خداوند برای شفاعت شدن و شفاعت کردن، محروم خواهند بود.

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ .. وَ قَدْ خَابَ مِنْ حَمَلِ ظُلْمًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ - ستمگران در قیامت، محروم از هر گونه نصرت و یاری

فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - محرومیت ستمکاران در قیامت ، از یاری دوست و نزدیکان دلسوز و شفاعت شفیعان

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

<حمیم> در لغت به معنای دوست (العین) و به <القرب المشفق> (نزدیک دلسوز) معنا شده است (مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

ستم پیشگان ، محروم از هرگونه ولی و یآوری در قیامت

و الظلمون ما لهم من ولی و لانصیر

محرومیت اخروی ظالمان قوم نوح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۶

۶ دوری از رحمت خدا در سرای آخرت ، امری تقدیر شده برای کفرپیشگان و ستمگران قوم نوح

فكان من المغرقين .. و قيل بعداً للقوم الظلمين

<بُعداً> مفعول مطلق برای فعل محذوف (لیبعد) می باشد و جمله در اصل چنین بوده: و قيل لیبعد بُعداً القوم الظالمون؛ یعنی، و گفته شد که ستمگران قوم نوح باید از رحمت خدا دور باشند و از آن جا که آنان در دنیا عذاب شدند، معلوم می شود مراد از جمله <و قيل ..> دوری از رحمت خدا در آخرت است.

محرومیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۵۷ - ۱۱

۱۱ ظالمان ، محروم از محبت و پاداش های خداوند

و اما الذین امنوا .. فیوقیهم اجورهم و الله لا یحب الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۴۰ - ۲۰، ۲۱

۲۰ ظالمین ، محروم از محبت الهی

و الله لا یحب الظالمین

۲۱ بی ایمانی و سستی در رویارویی با دشمنان دین ، ظلم است .

و لاتهنوا .. و لیعلم الله الذین امنوا ... و الله لا یحب الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۶،۱۰

۶ ستمکاران محروم از هر گونه یاور در قیامت

و ما للظالمین من

<انصار>، جمع ناصر (به معنای یاور) است و <مِنْ> زائده، تأکید بر نبودن یاور در آن روز است.

۱۰ محرومیت ستمگران در قیامت از یاری امامانی که آنها را یاری کنند .

و ما للظالمین من انصار

امام باقر (ع) در تفسیر آیه فوق فرمود: ما لهم من ائمه یسمونهم باسمائهم.

تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۱۱، ح ۱۷۵؛ تفسیر برهان، ج ۱، ص ۳۳۳، ح ۸.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۱ - ۱۴

۱۴ ستمکاران، محروم از هدایت الهی

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۲ - ۹

۹ گرایش بی حد و مرز گروهی از مسلمانان بیمار دل به سوی یهود و نصارا، دلیلی روشن برای محرومیت ستمگران از هدایت الهی

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ. فتری الذین فی قلوبهم مرض یسرعون فیهم

تفریح جمله <فتری> بر جمله <ان الله...>، می رساند که گرایش عمیق بیمار دلان، بیان مصداقی برای جمله <ان الله لا یهدی...> است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱۲

۱۲ ستمگران، از سعادت و رستگاری محروم هستند.

إنه لا يفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۵ - ۲۲

۲۲ ستمگران و متجاوزان، محروم از رحمت و مغفرت الهی

فمن اضطر غیر باغ و لاعاد فإن ربك غفور رحیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۴ - ۶

۶ ظالمان از رحمت خداوند دور

هستند .

أَنْ لَعْنَهُ اللَّهُ عَلَى الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۹ - ۹

۹ ستم پیشگان ، از هدایت الهی محرومند .

و اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۰۹ - ۱۲

۱۲ ظالمان ، محروم از هدایت الهی

و اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۲۷

۲۷ ستمگران ، هرگز رستگار و موفق نخواهند شد .

إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ

ضمیر در <إِنَّهُ> ضمیر شأن است و دلالت بر تأکید مفاد جمله دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۰

۱۰- ستم پیشگان ، بی بهره از ثبات آرامش و فاقد اصول ثابت و سخن استوار در زندگی دنیا و آخرتند .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ وَ يُضِلُّ اللَّهُ ا

از مقایسه صدر و ذیل آیه و مقابله ظالمان با مؤمنان مطلب فوق استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۷ - ۹

۹ - ظالمان و بیدادگران ، از فلاح و رستگاری بی بهره اند .

إِنَّه لَإِيفْلَحُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۰ - ۹

۹ - هواپرستان و ظالمان ، محروم از هدایت خداوند

و من أضلّ ممّن اتّبع هویه .. إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر -

۱۱ - محرومیت ستمگران به هنگام دشواری مرگ از هرگونه یاری دوست و نزدیکان دلسوز خود و شفاعت شفیعان

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

۱۴ - > عن موسی بن جعفر (ع) . . . ما من مؤمن یرتکب ذنباً إلا ساء ذلك و ندم علیه . . . فإن لم یندم علی ذنب یرتکبه فلیس بمؤمن و لم تجب له الشفاعة و کان ظالماً و الله تعالی یقول : > ما للظالمین من حمیم و لا شفیع یطاع < ;

از امام کاظم (ع) روایت شده است: .. هیچ مؤمنی نیست که پس از ارتکاب گناه ناراحت و پشیمان نشود... و اگر بر گناه خود پشیمان نشود، مؤمن نیست و شفاعت برای او نخواهد بود و او ظالم است. خداوند تعالی می فرماید: ما للظالمین من حمیم و لا شفیع یطاع < .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۱۰

۱۰ - پذیرفته نشدن عذر ستمگران ، دوری آنان از رحمت خداوند و جای گرفتن در سرایی بد ، مظهر نصرت الهی به پیامبران و مؤمنان در قیامت

إنّا لننصر رسلنا و الذین ءامنوا . . . یوم یقوم الأشهد . یوم لاینفع الظلمین معذر

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که آیه شریفه، بیانگر چگونگی نصرت الهی در قیامت از رسولان و مؤمنان است که در آیه پیش (یوم یقوم الأشهد) به آن اشاره شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۰ - ۱۱، ۱۰

۱۰ - ظالمان و متجاوزان ، محروم از محبت الهی

إنّه

لايحبّ الظلمين

۱۱ - مجریان احکام الهی ، در صورت زیاده روی از حد عدالت و مقابله به مثل ، خود ستمگر و محروم از محبت خدا خواهند بود .

جزوا سيئه سيئه مثلها .. إنه لا يحبّ الظلمين

ممکن است <إنه لا يحبّ الظالمين> ناظر به قانون مقابله به مثل باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۰ - ۱۳

۱۳ - ستمکاران ، محروم از هدایت الهی

إنّ الله لا يهدى القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۹

۹ - ظالمان ، از هدایت الهی محروم اند .

و الله لا يهدى القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۵ - ۸

۸ - ظالمان ، از هدایت الهی محروم اند .

و الله لا يهدى القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۶

۶ - ظالمان ، از رحمت الهی محروم اند .

و الظلمين أعدّ لهم عذابًا أليمًا

برداشت یاد شده، به قرینه مقابله <الظالمين..> با <يدخل من يشاء في رحمته> استفاده شده است.

محرومیت ظالمان از هدایت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۲

۱۲ ظلم زمینه و موجب محرومیت ظالمان از هدایت‌های خداوند است.

فمن أظلم .. إن الله لا يهدي القوم الظالمين

محرومیت ظالمان غافل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۱ - ۸

۸ - ظالمان و گنه کارانِ غافل از جبران بدی های خویش ،

از بخشش و رحمت خداوند محروم اند .

إِلَّا مِنْ ظَلَمٍ ثُمَّ بَدَّلَ حَسَنًا بَعْدَ سَوْءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

از این که خداوند، تنها به توبه کنندگان و جبران کنندگان بدی های خویش، نوید غفران و رحمت داده است، مطلب یاد شده استفاده می شود.

محمد(ص) و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۹

۹- دلداری خداوند به پیامبر (ص) در برابر ستم ظالمان

و لا تحسبن الله غفلاً .. إنما يؤخّرهم ليوم تشخص فيه الأبصر

برداشت فوق مبتنی بر این است که مخاطب در آیه پیامبر(ص) باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۵ - ۴

۴ - دلداری خدا به پیامبر (ص) ، در قبال ستیزه جویی های ظالمان

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ . وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ ... لَقَدْرُونَ

مرگ ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۸، ۱۲

۱۲ مجازات اخروی ستمکاران بزرگ از نخستین لحظات احتضار و مرگ آغاز خواهد شد.

و لو ترى إذ الظالمون في غمرت الموت

۱۸ جان کندن ستمگران، همراه با تمسخر ملائکه قبض روح نسبت به آنان و بیان عجز آنان برای رهایی از مرگ است.

أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون عذاب الهون

مسلمانان و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۵

۵ مسلمانان نباید در پایداری بر دین و پیشبرد اهداف آن بر ستمگران ، اتکا کنند و از آنان یاری طلبند .

فاستقم كما أمرت و من تاب معك ..

و لا تركزوا إلى الذين ظلموا

نهی از تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، پس از امر به استقامت در راه دین ، توجه دادن مؤمنان است به این که مبادا برای رسیدن به این مقصود (استقامت در راه دین و پیشبرد اهداف آن) بر ستمگران تکیه کنند و از آنان یاری بخواهند.

مطالعه در سرنوشت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۳

۱۳ مطالعه در سرگذشت بیدادگران تاریخ و فرجام شوم آنان ، امری ضروری و مایه عبرت است .

فانظر كيف كان عقبه الظلمين

مطالعه سرنوشت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۶ - ۳

۳ - مطالعه در سرگذشت جوامع بی دادگر و کفرپیشه تاریخ و مشاهده شهرها و سرزمینهای ویران شده آنها (شهرهایی که با عذاب قهر الهی زیورود شدند) بستری مناسب برای عبرت گرفتن و زمینه ای کارساز برای بیداری دلها

أفلم يسيروا في الأرض فتكون . . . و لكن تعمى القلوب التي في الصدور

مطالعه فرجام ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۹

۹ خداوند ، انسانها را به مطالعه آثار گذشتگان و عبرت گیری از فرجام شوم ستم کاران ، فرا خوانده است .

و ما هي من الظلمين ببعيد

بر اساس اینکه مراد از ضمیر <هی> آبادیهای قوم لوط باشد ، هدف از جمله <ما هي . . .> ترغیب انسانها به گذر کردن بر دیار قوم لوط و دیدن آثار عذاب الهی است؛ تا بدین وسیله عبرت

گیرند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۶ - ۲

۲ - سیاحت در زمین برای مشاهده شهر های ویران شده و مطالعه در سرنوشت و فرجام شوم ستمگران تاریخ ، توصیه خداوند به گردنکشان و حق ستیزان

أفلم یسیروا فی الأرض فتکون لهم قلوب یعقلون بها

مغضوبیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۱۲

۱۲ - گرفتار شدن به خشم و قهر الهی ، فرجام کار ستم پیشگان

فقل الحمد لله الذی نجّنا من القوم الظلمین

مقهوریت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۱۱

۱۱- اراده خداوند ، حاکم بر اراده فرعونیان و جبّاران تاریخ است .

فأراد أن یستفزّهم من الأرض فأغرقنه و من معه جمیعاً

مکر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۲

۲- خداوند به تمامی ترفند ها و مکر های ستمگران آگاهی کامل دارد .

و قد مکروا مکرهم و عند الله مکرهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۷

۷- تسلی و دلداری خداوند به پیامبر (ص) در برابر مکرها و ترفند های دشمنان ستمگر

و قد مکروا مکرهم و عند الله مکرهم .. فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله

منشأ عذاب اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۴۲ - ۴

۴ - عذاب شدن ظالمان با آتش در روز قیامت ، به فرمان خداوند

نقول .

.. ذوقوا عذاب النار الّتی کنتم بها تکذبون

منشأ کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۳

۱۳- تعیین اجل مقرر برای انسان ها و تصمیم به مؤاخذة و عقوبت کردن ظالمان و یا تأخیر آن ، به دست خداوند است .

و لو يؤاخذ الله الناس . . . و لكن يؤخّرهم إلى أجل مسمّى

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۳

۳- نقش خود ظالمان در ابتلا به کیفر و نقت ، به جای بهره‌وری از روزی و نعمت خداوند

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ . . . فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا

از این که <ظلم> به خود افراد نسبت داده شده و کیفر به عنوان پیامد کار خودشان، مطرح گشته است، مطلب بالا استفاده می شود.

منشأ گمراهی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۱۴

۱۴- ثابت قدم کردن مؤمنان و افزایش گمراهی ستم پیشگان از سوی خداوند ، بسته به مشیت اوست .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا . . . و يفعل الله ما يشاء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۱۳

۱۳ - اضلال خداوند ، شامل حال ظالمان و ستمکاران است .

و من یضلل الله . . و تری الظلمین

<الظالمین> هم بر <من یضلل الله> منطبق شده و هم بر <الذین یظلمون الناس> در آیه قبل. از مجموع استفاده می شود که <إضلال> در حق ظالمان صورت می گیرد.

منشأ هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره -

۳ - خداوند ، پدیدآورنده زمینه زوال و نابودی ظالمان به وسیله افکار و تصمیم گیری های خود آنان

فأخرجهم من جنت . . . و کنوز و مقام کریم

تصمیم فرعونیان مبنی بر تعقیب بنی اسرائیل، در ظاهر طرح و برنامه خود آنان بود؛ اما از آن جا که خداوند زمینه های چنین تصمیم هلاکت باری را پدید آورده بود، خروج فرعونیان را فعل خود قلمداد کرده است.

موانع حاکمیت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۵۹ - ۱۵

۱۵ پذیرش ربوبیت خدا و پیروی از برنامه های پیامبران ، مانع از حاکمیت و سلطه ستمگران و سرکشان *

و تلک عاد جحدوا بأیت ربهم . . . واتبعوا أمر کل جبار عنید

موانع نجات اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۶ - ۵

۵ - راه نجات از عذاب جهنم ، بر روی ستمکاران و گمراه شدگان از سوی خدا ، مسدود است .

و من یضلل الله فما له من سبیل

برداشت یاد شده بر این اساس است که آیه شریفه، ناظر به وضعیت گمراه شدگان در قیامت باشد.

موقعیت اجتماعی ظالمان اقوام پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۸

۸- موقعیت ممتاز اجتماعی و اقتصادی مرفهان جوامع ستمگر

ارجعوا .. لعلکم تسلون

در این که سؤال در <تسئلون> چیست و سؤال کنندگان چه کسانی اند، میان مفسران چند دیدگاه وجود دارد. از جمله آنها این است که سؤال کنندگان مردم هستند و

مراد از سؤال، مشورت در مسائل اجتماعی و کمک و درخواست در مسائل اقتصادی است.

موقعیت اقتصادی ظالمان اقوام پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۸

۸- موقعیت ممتاز اجتماعی و اقتصادی مرفهان جوامع ستمگر

ارجعوا .. لعلکم تسلون

در این که سؤال در <تسئلون> چیست و سؤال کنندگان چه کسانی اند، میان مفسران چند دیدگاه وجود دارد. از جمله آنها این است که سؤال کنندگان مردم هستند و مراد از سؤال، مشورت در مسائل اجتماعی و کمک و درخواست در مسائل اقتصادی است.

مؤاخذه اخروی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۴ - ۲

۲ احضار ظالمان در قیامت و بازخواست و کیفر ایشان از وعده های تخلف ناپذیر خداوند

و ینذرونکم لقاء یومکم هذا .. إن ما توعدون لأت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - مؤاخذه شدن ظالمان در پیشگاه پروردگار در قیامت

و لو تری إذ الظلمون موقوفون عند ربهم یرجع بعضهم إلى بعض القول

مؤاخذه ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۱۱

۱۱- مرفهان ستمگر ، در قبال تنعم و بهره مندی از نعمت های الهی ، مورد مؤاخذه و سؤال قرار خواهند گرفت .

ارجعوا إلی ما أترفتم فیہ و مسکنکم لعلکم تسلون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۱

۱ - ستم پیشگان و تجاوزگران به حقوق مردم ، سزاوار پیگرد ،

مؤاخذه و مجازات می باشند .

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ

مؤمنان و ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۲۰ - ۴

۴- روشنگری های قرآن ، بی نیاز کننده مؤمنان از طرح ها و ایده های جاهلانه و هواپرستانه ظالمان

و لا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ... هذا بصائر للناس

مهلت به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۳ - ۱۱

۱۱ بی نیازی و رحمت خداوند موجب امهال به جوامع کفر و ستم پیشه و نابود ساختن آنان است.

و ربك الغنى ذو الرحمه إن يشأ يذهبكم و يستخلف من بعدكم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهيم - ۱۴ - ۴۲ - ۵

۵- تأخیر کیفر اصلی ظالمان به روز قیامت ، از سنت های خداوند است .

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون إنما يؤخّره لهم ليوم تشخص فيه الأبصر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۱۴، ۹، ۱

۱- خداوند ، به انسان های ظالم مهلت می دهد و آنها را در قبال کار خلافشان بلافاصله به هلاکت نمی رساند .

و لو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة و لكن يؤخّره لهم إلى أجل مسمى

مراد از <ظلم> با توجه به معنای آن که قرار دادن اشیاء در غیر جایگاه مناسب خود است هر عمل خطا و ناشایستی می باشد.

۹- عفو موقت و تأخیر در مؤاخذة و عقوبت ظالمان ، به معنای رها کردن همیشگی آنان نیست .

و لو يؤاخذ الله

الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابته و لكن يؤخّرهم إلى أجل مسمّى

۱۴- مصلحت بقای حیات در زمین ، مهتر از مصلحت عقوبت دنیوی ظالمان

و لو يؤخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابته و لكن يؤخّرهم إلى أجل مسمّى

ناکامی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱۳

۱۳ ستمگران از مقابله با خدا و پیامبر(ص) طرفی نبسته و به اهداف خویش نخواهند رسید.

قل أي شيء أكبر شهده .. الذين ءاتينهم الكتب ... إنه لا يفلح الظالمون

مستفاد از ربط بین آیات و اطلاق ظالم بر مشرکین و اهل کتاب که در صدد مقابله با خدا و پیامبر(ص) بوده اند. و از >لا يفلح الظالمون< فهمیده می شود که آنها به دنبال اهدافی بوده اند که موفق نشده و نخواهند شد.

نجات از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۶

۶ مقام ربوبیت خداوند ، سزاوار درخواست یاری از او ، برای رهایی از چنگال ستمگران است .

ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۴ - ۵

۵- رهایی از چنگال ظالمان با هلاک شدنشان و سکونت در جای آنان ، تنها برای کسانی میسر است که از مقام و وعید خداوند بترسند .

لنهلكن الظالمين . و لنسكتنكم الأرض من بعدهم ذلك لمن خاف مقامي و خاف وعيدي

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

١٢ - مؤمنون - ٢٣ - ٢٨ - ٤

٤ - نجات نوح (ع) و

خاندان و همراهان او از شر ستمگران ، به اراده خداوند

فقل الحمد لله الذي نجنا من القوم الظلمين

نزدیکی عذاب ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۱۰

۱۰ > عن أبي جعفر (ع) : ... قال الله عزوجل لمحمد (ص) : > و ما هي من الظالمين ببعيد < من ظالمتك إن عملوا ما عمل قوم لوط ... ;

از امام باقر(ع) روایت شده است: .. خداوند به حضرت محمد(ص) فرمود: آن سنگها از ظالمان به دور نیست ؛ یعنی ، ظالمان امت تو اگر عمل قوم لوط را انجام دادند < .

نعمت نجات از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۸

۸- روز نجات بنی اسرائیل از نظام ظالمانه فرعونیان ، از > ایام الله < است .

و ذکرهم بأیم الله .. و إذ قال موسى لقومه اذكروا نعمه الله عليكم إذ أنجكم م

کلمه > اذكروا < در این آیه می تواند از مصداقهای تذکر به > ایام الله < باشد که موسی(ع) مأمور به ابلاغ آن بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۸۰ - ۱۲

۱۲ - نجات از چنگال دشمن ستمگر و نابودی او ، اعطای مکتب و برنامه زندگی و تأمین ارزاق ، از بزرگ ترین نعمت های الهی است .

أنجينكم ... وعدنكم ... نزلنا عليكم المن والسلوى

امتان به بنی اسرائیل در قالب سه نوع نعمت در آیه بیان شده است: نجات، اعطای برنامه زندگی در طور (تورات)

و تأمین رزق آنان. از این رو معلوم می شود که این سه امر، از نعمت های بزرگ الهی است.

نعمت هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۵ - ۴

۴ - نابودی ملت های کافر و ستم پیشه ، خود نعمتی الهی بر سایر انسان ها *

و أنه أهلك .. فبأيء آلاء ربك تتماری

در صورتی که <آلاء> نظر به هلاکت قوم عاد، ثمود و .. داشته و بر این امور عنوان <آلاء> منطبق شده باشد، مطلب بالا استفاده می شود.

نفرین بر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۶

۶ ریشه کن شدن نسل ظالمان، نفرینی الهی بر آنان است.

فقطع دابر القوم الذين ظلموا

اگر جمله <فقطع دابر> انشایی باشد، نفرینی است در حق ظالمان در تمامی تاریخ.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۷

۷ - ظالمان و گمراه کنندگان جامعه ، مستحق نفرین اند .

ولا تزد الظلمين إلاّ ضللاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۸ - ۱۵، ۱۳

۱۳ - درخواست نوح (ع) از درگاه الهی ، مبنی بر افزودن هلاکت و بدبختی ستمگران حق ناپذیر

و لاتزد الظلمین إلاّ تبارًا

<تبار>، به معنای هلاکت و نابودی است.

۱۵ - ظالمان حق ناپذیر ، مستحق نفرین و نابودی اند .

و لاتزد الظلمین إلاّ تبارًا

نفی رهبری ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۹ - ۳

۳ - عناصر مستکبر

و سرکش ، فاقد صلاحیت رهبری بر مردم اند .

و استکبر هو و جنوده فی الأرض بغير الحقّ

نقش ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۳ - ۶

۶- مترفان و ستمگران جامعه ، عامل نابودی تمدن ها و هلاکت افراد جامعه

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه .. ارجعوا إلی ما أترفتم فیه

مخاطبان این آیات، گروه خاصی از مردم اند؛ زیرا خداوند در توصیف آنان دو صفت ستمگری و تنعم را مطرح ساخته است و این دو صفت نوعاً در قشر خاصی از جامعه وجود دارد و بیشتر مردم نه ظالم اند و نه مترف.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱۴

۱۴ - تأثیر منفی و زیانبار گمراهان و ستمکاران ، بر سرنوشت خود و خانواده خویش

خسروا أنفسهم و أهلیهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۳

۳ - نقش خود ظالمان در ابتلا به کیفر و نقت ، به جای بهره‌وری از روزی و نعمت خداوند

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ .. فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا

از این که <ظلم> به خود افراد نسبت داده شده و کیفر به عنوان پیامد کار خودشان، مطرح گشته است، مطلب بالا استفاده می شود.

نهی از اعتماد به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ مسلمانان نباید در پایداری بر دین و پیشبرد اهداف آن بر ستمگران ، اتکا کنند و از آنان یاری طلبند .

فاستقم كما أمرت و

من تاب معك .. و لا تركنوا إلى الذين ظلموا

نهی از تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، پس از امر به استقامت در راه دین ، توجه دادن مؤمنان است به این که مبدا برای رسیدن به این مقصود (استقامت در راه دین و پیشبرد اهداف آن) بر ستمگران تکیه کنند و از آنان یاری بخواهند.

نهی از شفاعت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۷ - ۱۶

۱۶ - خداوند ، نوح (ع) را از وساطت برای نجات ظالمان از عذاب طوفان ، نهی کرد .

و لا تخطبني في الذين ظلموا

نهی از گرایش به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۵

۵ مسلمانان نباید در پایداری بر دین و پیشبرد اهداف آن بر ستمگران ، اتکا کنند و از آنان یاری طلبند .

فاستقم كما أمرت و من تاب معك .. و لا تركنوا إلى الذين ظلموا

نهی از تمایل به ستمگران و اتکای بر آنان ، پس از امر به استقامت در راه دین ، توجه دادن مؤمنان است به این که مبدا برای رسیدن به این مقصود (استقامت در راه دین و پیشبرد اهداف آن) بر ستمگران تکیه کنند و از آنان یاری بخواهند.

ورود ظالمان در جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۵ - ۱،۱۱

۱ - ستم پیشگان متجاوز به حقوق مردم ، عرضه شونده به دوزخ و نزدیک شونده به آن بدون هیچ اختیار

و تريهم يعرضون عليها خشعين من الذل ينظرون

تعبیر <يعرضون علیها> به صیغه مجهول، ناگزیری و بی اختیاری ظالمان در عرصه قیامت را می رساند.

۱۱ - عرضه گمراهان و ستمکاران بر دوزخ ، در برابر دید اهل ایمان و قابل مشاهده برای آنان

و تریهم يعرضون علیها . . . و قال الذین ءامنوا إنّ الخسرین

وسعت قدرت طلبی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۳۶ - ۵

۵ - فزون خواهی قدرت ها ، نامحدود به قلمرو آنان و منتهی به سلطه گری بر سایر جوامع

هم أشدّ منهم بطشاً فنقبوا فی البلد

<فاء> در <فنقبوا> برای نتیجه است ؛ یعنی، قدرت، منتهی به نفوذ و تجاوز به دیگران است.

وعید به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۲

۲- عذاب و هلاکت ستم پیشگان و پیروزی رسولان ، وعده خداوند به آنان

و أنذر الناس یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا . . . و قد مکروا مکرمهم ... فلاتح

برداشت فوق از ارتباط این آیه با آیات قبل، که درباره عذاب ستمگران بود، استفاده می شود. گفتنی است <فاء> تفریع در <فلاتحسبن> مؤید این ارتباط است.

ویژگی امدادهای ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۱۹ - ۴

۴ - یاوری ظالمان نسبت به یکدیگر ، منحصر به دنیا و بی ثمر در آخرت *

و إِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

در صورتی که تعبیر <من الله> دارای مضاف محذوف و تقدیر آن <من عذاب الله> باشد؛ می توان استفاده کرد، <لن
یغنوا> نظر به آخرت و کیفر و پاداش الهی دارد و

<بعضهم أولياء بعض> نظر به همیاری های دنیوی و مادی ظالمان.

ویژگیهای دوستان ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۵

۵ - ظالمان ، دوست و یاور کسانی که همچون خودشان ، ظالم و سیه کاراند .

و إِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

ویژگیهای ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۶ - ۴

۴ - ستم پیشگان و دین ستیزان ، غفلت زدگان از یاد قیامت اند .

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا .. هل ينظرون إِلَّا السَّاعَةَ

هشدار به ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۴ - ۳۸

۳۸ هشدار خداوند به مردان ستمکار و متجاوز به حقوق همسران خویش

فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً كَبِيراً

جمله <إِنَّ اللَّهَ ..> در مقام تهدید شوهران ستمکار است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۷ - ۲

۲ ظالمان در معرض نابودی با عذاب الهی هستند.

إن أتیکم عذاب اللّٰه بغتہ أو جہرہ هل یہلک إلا القوم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۵۸ - ۸

۸ خداوند داناترین کس در مورد شناخت ستمگران است.

و اللّٰه أعلم بالظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۳ - ۱۲

۱۲ خطر انقراض و نابودی نسل یک جامعه، هشدار خداوند به جوامع کافر ستم پیشه

إن یشأ یدہبکم .. کما أنشأکم من ذریہ قوم ءاخیرین

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۶ - ۵

۵ هشدار خداوند به ظالمان پندناپذیر و تهدید آنان به عذابهای دوزخ

إنا كنا ظلمين. فلنستلن الذين أرسل إليهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۶ - ۱

۱ - هشدار الهی به ستم پیشگان غافل ، از وقوع ناگهانی قیامت

هل ينظرون إلا الساعة أن تأتيهم بغتة وهم لا يشعرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۶

۶ - فرجام شوم کافران و ستمگران هلاک شده تاریخ ، هشدار به کفرپیشگان و ظالمان هر عصر

فإن للذين ظلموا ذنوبًا مثل ذنوب أصحابهم

آیات پایانی این سوره، در مقام نتیجه گیری از آیات گذشته است که به تفصیل سرنوشت هلاکت بار کافران گذشته تاریخ را بیان داشته است. از این نکته استفاده می شود که تعبیر <مثل ذنوب أصحابهم>، در واقع تذکر و هشدار نهایی به کافران هر عصر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۸

۸ - بلاهای دنیوی ، هشدار به ظالمان ؛ ولی بیشتر ایشان بی خبر از پیام هشدار آن *

و إن للذين ظلموا عذابًا دون ذلك و لكن أكثرهم لا يعلمون

در صورتی که <دون ذلك> به معنای عذاب های خفیف دنیوی در قبال عذاب سنگین آخرت باشد، ممکن است سبکی این عذاب ها برای مجال دادن به ظالمان برای انابه باشد ؛ ولی افسوس که بیشتر ستمگران این درس ها را نمی آموزند.

هلاکت دنیوی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ ستم پیشگان و تکذیب کنندگان آیات الهی، در خطر هلاکت و نابودی با عذاب های الهی

کذبوا بایت ربهم... و کل کانوا ظلمین

هلاکت ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۷ - ۲،۴

۲ ظالمان در معرض نابودی با عذاب الهی هستند.

إن أتیکم عذاب الله بغته أو جهره هل یهلك إلا القوم الظلمون

۴ هلاکت با عذاب الهی تنها دامنگیر اقوام ستمگر می شود.

هل یهلك إلا القوم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۷

۱۷ ظالمان نمی توانند خود را از مهلکه مردن و عذاب خوارکننده پس از آن رهایی بخشند.

و الملائکه باسطوا أیدیهم أخرجوا أنفسکم الیوم تجزون عذاب الهون

جمله <أخرجوا أنفسکم> خطاب ملائکه به ظالمان است، که اگر می توانید خود را از این مهلکه نجات بخشید. این سخن ملائکه از سر استهزا و بیان عجز ظالمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۳ - ۸،۱۴

۱۸ اگر خداوند بخواهد مردم ستمگر و کافر را نابود می کند و نسلهای دیگری را جانشین آنان می سازد.

إن یشأ یدهبکم و یتخلف من بعدکم ما یشاء

۱۴ پدید آوردن نسلها و جوامع موجود به جای اقوام پیشین، نشان قدرت الهی بر نابود ساختن جوامع ستم پیشه

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ .. كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذَرِيَةِ قَوْمٍ آخِرِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۳۷ - ۷

۷ نابودی ستمگران

و حاکمیت مستضعفان از سنت های خداوند است .

و أورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون . . . و تمت كلمت ربك الحسنى

خداوند به جای کلمه کوتاهی مانند بنی اسرائیل پس از <أورثنا>، وصف آنان، یعنی <القوم الذين . . . >، را می آورد تا به این نکته اشاره کند که حمایت خداوند مخصوص بنی اسرائیل نبوده، بلکه سنت خدا بر این است که مستضعفان را بر مستکبران پیروزی دهد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۸،۱۴

۸- حمایت از انبیا ، با هلاکت مخالفان ستمگر آنان ، مقتضای ربوبیت خداوند

فأوحى إليهم ربهم لنهلكنّ الظالمين

۱۴- هلاکت و سقوط ستمگران از سنت های خداوند

لنهلكنّ الظالمين

آوردن <لنهلكنّ الظالمين> با قیدهای تأکیدی لام و نون و فعل مضارع، که دلالت بر استمرار می کند، می تواند برای بیان سنت یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۴ - ۵

۵- رهایی از چنگال ظالمان با هلاکت شدنشان و سکونت در جای آنان ، تنها برای کسانی میسر است که از مقام و وعید خداوند بترسند .

لنهلكنّ الظالمين . و لنسكننكم الأرض من بعدهم ذلك لمن خاف مقامي و خاف وعيدي

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۶ - ۱

۱- جبّاران منحرف ، علاوه بر هلاکت دنیوی ، در آخرت نیز گرفتار جهنم می شوند .

و خاب كلَّ جبار عنيد . من ورائه جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۶ - ۱

۱- هلاکت و عذاب دنیوی

ستم پیشگان تاریخ از سوی خداوند ، علی رغم مکر و چاره اندیشی های فراوان و قدرتمندانه آنان

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا .. و قد مکروا مکرهم ... و إن کان مکرهم لتزول منه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۷ - ۲

۲- عذاب و هلاکت ستم پیشگان و پیروزی رسولان ، وعده خداوند به آنان

و أنذر الناس یوم یأتیهم العذاب فیقول الذین ظلموا .. و قد مکروا مکرهم ... فلاتح

برداشت فوق از ارتباط این آیه با آیات قبل، که درباره عذاب ستمگران بود، استفاده می شود. گفتنی است <فاء> تفریع در <فلاتحسبن> مؤید این ارتباط است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۱ - ۷

۷- خداوند ، پس از نابود کردن اقوام ستمگر ، مردم دیگری را از نو پدید آورد و جایگزین آنان ساخت .

و أنشأنا بعدها قومًا اخرین

<إنشاء> (مصدر <أنشأنا>) به معنای ایجاد و پدید آوردن شیء جان دار و تربیت آن است (مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۲ - ۲

۲- ظهور علایم و نشانه های عذاب ، قبل از هلاکت و نابودی جوامع ستمگر

فلما أحسوا بأسنا

برداشت یاد شده مبتنی براین نکته است که مقصود از احساس عذاب، مشاهده علایم و نشانه های عذاب باشد. فرار عذاب شوندگان دراین هنگام، مؤید همین مطلب است زیرا اگر خود عذاب احساس می شد، فرصت و راهی برای فرار وجود نمی داشت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هلاکت و نابودی جوامع ستمگر گذشته ، نمونه ای از پیروزی حق بر باطل

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه.. بل نقذف بالحق علی البطل فیدمغه فإذا هو زاهق

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۵ - ۱

۱ - هلاکت و نابودی بسیاری از جوامع ستم پیشه در طول تاریخ با عذاب خداوند

فکأین من قریه أهلکنها و هی ظالمه

جمله <أهلکنها> به تقدیر <أهلکنها أهلها> می باشد. <خواء> (مصدر <خاویه>) به معنای سقوط کردن و فرو ریختن و <عرش> مفرد (<عروش>) به معنای سقف است. <شید> (مصدر <مشید>) نیز برای دو معنا به کار می رود: ساختمان سفید را گچ کاری کردن و بنایی را بلند و برافراشته ساختن. بنابراین <قصرمشید> می تواند به معنای کوشک برافراشته و بلند و یا به معنای کاخ سفید و گچ کاری شده باشد؛ یعنی، کم نیستند شهرها و سرزمین هایی که مردمشان را به خاطر ظلم و بی دادگری، نابود کردیم و اکنون دیوارهای خانه هایشان روی سقف فرو ریخته و چاه های متروک و کاخ های سفید برافراشته، که بی صاحب مانده است. گفتنی است که آیه یاد شده متضمن توصیه به مشرکان صدراسلام است که در فرجام کار جوامع پیشین بنگرند و ببینند که قهر الهی بر سر آنها و شهرهایشان چه آورده است و از آن عبرت بگیرند و دست از مخالفت با پیامبر(ص) بردارند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۸ - ۷

۷ - عذاب اخروی در پی هلاکت و عذاب دنیوی ، در انتظار ستمگران

است .

و كَأَيْنَ مِنْ قَرْيَةٍ .. و إِلَيَّ الْمَصِيرُ

جمله <إِلَيَّ الْمَصِيرُ> می تواند تهدید به عذاب اخروی در پی عذاب دنیوی (ثُمَّ أَخَذْتَهَا) ظالمان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۵۵ - ۹

۹ - هلاکت و نابودی ، فرجام ملت های ذلت پذیر و پیرو کفر و ستم

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ .. فَأَغْرَقْنَهُمْ أَجْمَعِينَ

از این که فرعونیان با ضعف و زبونی در برابر دستگاه جبار فرعونی سرانجام به هلاکت رسیدند، مطلب بالا استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۸ - ۱۵

۱۵ - ظالمان حق ناپذیر ، مستحق نفرین و نابودی اند .

و لا تزد الظلمين إِلَّا تَبَارًا

هواپرستی ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۱۱

۱۱ - متقین ، نفوذناپذیر و مصون در برابر تمایلات هواپرستانه ستمکاران

و لا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ .. و إِنَّ الظَّالِمِينَ ... و اللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

یادکرد وصف <تقوا> برای کسانی که در پرتو ولایت حق قرار دارند و با اطاعت از خدا، از آمال جاهلان و ظالمانه تبعیت نمی کنند، بیانگر برداشت یاد شده است.

ظاهر سازی از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

تبری انبیا از ظاهرسازی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۸۶ - ۷

۷- پرهیز از هرگونه تکلف و ظاهرسازی در زندگی، از ویژگی های پیامبران

و ما أنا من المتكلفين

تعبیر پیامبر(ص) به این که او از زمره <متکلفان> نیست، می رساند که اصولاً پیامبران اهل تکلف نبودند.

تبری محمد(ص) از ظاهرسازی

جلد - نام سوره - سوره - آیه

- فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۸۶ - ۱۰

۱۰ - نداشتن چشمداشت مادی از مردم در امر رسالت و بی تکلف و تصنع بودن پیامبر اسلام (ص) ، نشانه حقانیت آن حضرت است .

قل ما أسئلكم عليه من أجر و ما أنا من المتكلفين

از آیه بعد که قرآن را تنها مایه ذکر برای جهانیان معرفی می کند (إن هو إلا ذكر للعالمین)، استفاده می شود که آیه مورد بحث با طرح مسأله نداشتن چشم داشت مادی و بی تکلف بودن پیامبر اسلام(ص) در صدد اثبات رسالت و راستی آن حضرت است.

سرزنش ظاهرسازی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۸۶ - ۹

۹ - تکلف و ظاهرسازی ، عملی ناپسند و مذموم

و ما أنا من المتكلفين

ظاهرسازی در تبلیغ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۸۶ - ۸

۸ - دعوت مردم به دین ، باید بدون تکلف و ظاهرسازی باشد .

و ما أنا من المتكلفين

محمد(ص) و ظاهرسازی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۸۶ - ۶

۶- اجتناب پیامبر (ص) از تکلف و ظاهرسازی در مسیر رسالت خویش

و ما أنا من المتكلفين

<تکلیف> (ریشه <متکلفین>) به معنای تصنع و ظاهرسازی و تعهد به انجام کاری است که شخص شایستگی انجام آن را ندارد.

ظاہرینی

آثار ظاہرینی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۴۱ - ۸

۸ ظاهر نگری و سست اندیشی ، مایه دلخوشی انسان به مظاهر زندگی دنیوی و

بی توجهی به جهاد و مصالح نهفته در آن

و جهدوا بأموالکم و أنفسکم فی سبیل اللّٰه ذلکم خیر لکم إن کنتم تعلمون

تهمت ظاهرینی به پیروان نوح(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۲۷ - ۱۱

۱۱ اشراف قوم نوح ، ایمان توده های مستضعف را ایمانی سطحی و برخاسته از خوش باوری و عدم تفکر می شمردند .

ما نریک اتباعک إلا الذین هم أراذلنا بادی الرأی

<بادی> از <بدو> و به معنای ظاهر است. <ظاهر الرأی>؛ یعنی، دید سطحی و اندیشه خالی از تفکر و تأمل. <بادی الرأی> می تواند ظرف برای <اتبعک> باشد. براین اساس معنای جمله <مانریک...> چنین است: می بینیم که اراذل از تو پیروی کرده اند و پیروی آنان سطحی و بدون تأمل در درستی و نادرستی ادعای تو بوده است.

ظلم از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

{ظلم}

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۸۶ - ۶

۶ بازگشت به کفر (ارتداد) پس از ایمان آگاهانه ، ظلم است .

کیف یهدی اللّٰه قوماً کفروا بعد ایمانهم .. و اللّٰه لا یهدی القوم الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۹۴ - ۲

۲ افترا و دروغ بستن آگاهانه به خداوند (بدعت) ، ظلمی است بزرگ .

فمن افتری .. فاولئک هم الظالمون

ضمیر فصل، دلالت بر بزرگی ظلم می کند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۱۰۸ - ۷،۹

۷ خداوند ، مُنَزَّه از اراده هر

گونه ظلم نسبت به موجودات

و ما الله يريد ظلماً للعالمين

۹ دستورات الهی به دور از هر گونه شائبه ظلم و بی عدالتی نسبت به بندگان است .

و اعتصموا بحبل الله .. تلك ايات الله نتلوها عليك بالحق و ما الله يريد ظلماً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۱۰۹ - ۴،۱۰

۴ مالکیت انحصاری خداوند نسبت به تمام هستی ، دلیل نفی اراده ظلم و ستم از ساحت اوست .

و ما الله يريد ظلماً للعالمين . و لله ما فى السموات و ما فى الارض

۱۰ بازگشت همه امور هستی به خداوند ، دلیل نفی اراده ظلم و ستم از ساحت اوست .

و ما الله يريد ظلماً للعالمين .. و الى الله ترجع الامور

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۲ - ۱۶

۱۶ کفر ، جنایت و تجاوز ، سیره دائمی اهل کتاب (یهود)

ذلك بانهم كانوا يكفرون بآيات الله و يقتلون .. و كانوا يعتدون

فعل مضارع پس از فعل ماضی از ماده <كَوَّنُ> دلالت بر استمرار دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۷ - ۹

۹ خداوند به اهل کفر ستمی روا ندارد ، بلکه آنها ، خود بر خویشان ستم روا می دارند .

و ما ظلمهم الله و لكن انفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳- آل عمران - ۳- ۱۸۲ - ۶،۷،۸،۱۰

۶ نفی ظلم از جانب خدا نسبت به بندگان خویش

و انّ الله

۷ عدالت خداوند و دوری ساحت وی از ظلم ، مقتضی مجازات بخیلان و قاتلان انبیا

و لا يحسبنّ الذين يبخلون .. ذوقوا عذاب الحريق ... و انّ الله لیس بظلام للععب

جمله <و انّ الله .. > عطف بر <ما قدّمت > می باشد. بنابراین دلیل دیگری برای گرفتار شدن بخیلان و قاتلان انبیا به دوزخ است. یعنی عدالت خداوند اقتضا می کند که ستمگران را عذاب کند، ورنه به ستمدیده ظلم شده است.

۸ عذاب دوزخیان ، هرگز ستمی از سوی خداوند بر آنها نیست .

ذوقوا عذاب الحريق .. و انّ الله لیس بظلام للعبيد

بنابر اینکه <انّ الله .. >، خبر برای مبتدایی محذوف باشد (الأمر و الشّأن انّ الله لیس ...)، بر این مبنا، مراد از ستم نکردن خداوند به قرینه <ذلک بما قدّمت ایدیکم > این است که خداوند در کیفر دادن ستم نمی کند.

۱۰ خداوند ، هرگز بندگان را بدون ارتکاب گناه مجازات نمی کند .

ذلک بما قدّمت ایدیکم و انّ الله لیس بظلام للعبيد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۷

۷ گرفتاران به آتش دوزخ ، دارای پیشینه ستمکاری در دنیا

ربّنا انّک من تدخل النّار فقد اخزیته و ما للظّالمین من انصار

آثار اجتماعی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۲۵ - ۱،۲

۱ آثار شوم برخی از گناهان و ظلم ها تنها دامنگیر گناهکار و ظالم ، و برخی دارای آثاری فراگیر بر گناهکار و بی گناه

و اتقوا فتنه لاتصیبین

برخی از گناهان و ستمکاری ها در جامعه ایمانی مایه گرفتار شدن همگان (مرتکبان گناه و غیر آنها ، یعنی ظالم و غیر ظالم) به عذاب های الهی است .

و اتقوا فتنه لاتصیین الذین ظلموا منکم خاصه

<لا> در <لاتصیین> نافیه و <خاصه> حال برای <الذین> است. جمله <لاتصیین الذین ...> تبیین و توضیحی است برای <فتنه>. و مراد از اتقاء فتنه، پرهیز از عامل آن می باشد که به قرینه <ظلموا>، ستمکاری است. بنابراین معنای آیه چنین می شود: ای اهل ایمان از گناهانی که موجب فتنه ای عظیم می شود پرهیزید؛ آن گونه فتنه ای که نه تنها دامنگیر گناهکار می شود، بلکه همگان را در شعله های خود خواهد سوزانید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۶۶ - ۵

۵- فراگیری جرم و جنایت در جامعه ، موجب انحطاط و زوال آن خواهد شد .

إنا أرسلنا إلى قوم مجرمین .. أن دابر هؤلاء مقطوع مصبحین

از اینکه ملائکه عذاب قوم لوط به آن حضرت اعلام می کنند که: <أن دابر هؤلاء مقطوع> (نسل آن قوم قطع می شود) و نمی گویند: نسل گنهکاران قطع می شود و نیز در آیه بعد کار <آمدن> به همه اهل شهر نسبت داده شده (و جاء أهل المدینه)، حاکی است که همه مردم شهر قوم لوط آلوده به گناه بوده اند. تعبیر <مجرم> از آنان و نجات خانواده لوط(ع) از عذاب به جز همسر او نیز مؤید برداشت فوق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ -

۷- ظلم و فساد در میان اقشار جامعه ، دارای تأثیر در سرنوشت همگان

رَبِّ فَلَاتَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

از این که پیامبر(ص) از خدا می خواهد که به هنگام نزول عذاب بر ظالمان، در جمع آنان نباشد، رساننده به این حقیقت است که پیامبر(ص)، با این که هرگز ظالم نبوده است، اما ممکن بود با قرار داشتن در میان جامعه ظالم، از عذاب آنان چیزی دامنگیر آن حضرت نیز بشود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۵۲ - ۳

۳ - ظلم و گناه ، بنیان برافکن جوامع بشری

يقوم لم تستعجلون بالسيئه قبل الحسنه .. فتلك بيوتهم خاويه بما ظلموا

ثمودیان، به صورت جامعه ای متشکل بودند که در نتیجه ظلم و گناه خود به گونه دسته جمعی و فراگیر هلاک شدند و این نشان می دهد که هر جامعه ای که معصیت و ستم در آن رواج پیدا کند، در معرض خطر نابودی قرار می گیرد.

آثار اجتناب از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۷

۷ کمال ایمان و درجات آن، وابسته به میزان پالایش آن از شرک و ظلم است.

الذین ءامنوا و لم یلبسوا إیمنهم بظلم

آثار اخروی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۲ - ۳

۳ - بی ایمانی و کناره گیری از اعمال صالح ، ظلمی است که در قیامت گریبان گیر انسان خواهد شد .

وقد خاب من حمل ظلماً . و من يعمل من الصلحت و هو مؤمن

ظاهر تقابل بين اين آيه

و آیه قبل، این است که موضوع این آیه، دسته مقابل ظالمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۱

۱۱ - ظلم ، درپی دارنده مؤاخذه در قیامت

و لو تری إذ الظلمون موقوفون عند ربهم

وضع اسم ظاهر <الظالمون> به جای ضمیر، می تواند بیانگر این نکته باشد که ظلم باعث مؤاخذه شدن است.

آثار استمرار بر ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۱۱

۱۱- تقوا، موجب نجات از جهنم و پایداری بر ظلم، موجب بقای در آن

ثم ننجی الذین اتقوا و نذر الظلمین فیها

<اتقوا> فعل و نشان دهنده حدوث است و ولی <ظالمین> اسم و دال کننده بر ثبوت است بنا بر گفته برخی از مفسران، این تفاوت به جهت بیان رحمت گسترده الهی است که اگر کسی فعل تقوا به او منتسب گردد، نجات می یابد و ولی تا کسی به وصف ظلم متصف نگردد و عنوان <ظالم> بر او صدق نکند، در دوزخ ماندگار نخواهد بود.

آثار اصرار بر ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۲۲، ۲۱

۲۱ نزول عذاب بر امت های کافر پیشین، پس از اصرار و مداومت آنان بر ظلم و حق ناپذیری

و لکن کانوا أنفسم یظلمون

فعل <کانوا> به همراه <یظلمون> افاده استمرار می کند.

۲۲ اصرار بر ظلم و گناه، عامل نزول عذاب الهی

و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

آثار اقرار به ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۸ - ۳

نقش تهلیل و تسبیح خدا و اقرار به ظلم به خویشتن ، در استجابت دعا و رهایی از غم ها

فنادی فی الظلمت أن لاإله إلا أنت سبحنک اِنّی کنت من الظلمین . فاستجبنا له و ن

آثار تدوام ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۹ - ۹

۹- هلاکت جوامع ، نتیجه تدوام یافتن ستم پیشگی آنان و سود نبردن از مُهلت ها است .

تلك القرى أهلکنهم لَمَا ظلموا و جعلنا لمهلكهم موعدًا

آثار شیوع ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۶۶ - ۵

۵- فراگیری جرم و جنایت در جامعه ، موجب انحطاط و زوال آن خواهد شد .

إنا أرسلنا إلى قوم مجرمین .. أن دابر هؤلاء مقطوع مصبحین

از اینکه ملائکه عذاب قوم لوط به آن حضرت اعلام می کنند که: <آن دابر هؤلاء مقطوع> (نسل آن قوم قطع می شود) و نمی گویند: نسل گنهکاران قطع می شود و نیز در آیه بعد کار <آمدن> به همه اهل شهر نسبت داده شده (و جاء أهل المدینه)، حاکی است که همه مردم شهر قوم لوط آلوده به گناه بوده اند. تعبیر <مجرم> از آنان و نجات خانواده لوط(ع) از عذاب به جز همسر او نیز مؤید برداشت فوق است.

آثار ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ - ۴

۴ - ستمگری ، زمینه ساز تمرد از دستورات خداوند است .

فبدل الذین ظلموا قولاً غیر الذی قیل لهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲

۳۲ - عصیان و تجاوز گری بنی اسرائیل ، ریشه گرایش آنان به کفر و جرئتشان بر کشتن پیامبران بود .

یکفرون بأیت الله .. ذلك بما عصوا و كانوا يعتدون

مشارالیه <ذلك> در <ذلك بما عصوا> کفر به آیات خدا و کشتن پیامبران است. قابل ذکر است که برخی از مفسران، ذلك در <ذلك بما عصوا> را اشاره به <ذلت و ...> دانسته اند و در نتیجه عصیان و تجاوز را نیز علت <ذلت و ...> شمرده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۱۳ - ۲۸

۲۸ سرکشی و ظلم (بغی) عالمان دین ، مانع تحقق اهداف انبیا (اتحاد مردم بر اساس دین حق)

و ما اختلف فيه الا الذين اوتوه من بعد ما جاءتهم البينات بغياً بينهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۳۱ - ۸

۸ ظلم به دیگران ، ظلم به خویشان است .

و لا تمسکوهنّ ضراراً لتعتدوا و من يفعل ذلك فقد ظلم نفسه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۸ - ۲۷

۲۷ کفر و ستمگری ، مانع پذیرش حق و خضوع در برابر دلایل روشن آن

فبهت الذی کفر و الله لا یهدی القوم الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۷۰ - ۵

۵ ستمگران ، محروم از هر گونه یاور

يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى . . . وَلَا تَتِمَّمُوا الْخَيْثَ

جلد - نام سورہ -

سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۵۷ - ۱۱

۱۱ ظالمان ، محروم از محبت و پاداش های خداوند

و اما الذين امنوا .. فيوفّٰيهم اجرهم و الله لا يحب الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۸۶ - ۵

۵ ظلم ، موجب محرومیت از هدایت خداوند

و الله لا يهدى القوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۲ - ۱۷، ۱۸

۱۷ عصیان اهل کتاب (یهود) و تجاوز مداومشان ، باعث کفرشان به آیات الهی و کشتن پیامبران

ذلك بأنهم كانوا يكفرون بآيات الله .. ذلك بما عصوا و كانوا يعتدون

بنابر اینکه مشارالیه <ذلك بما عصوا>، کفر به آیات الهی و کشتن پیامبران باشد.

۱۸ گناه ، عصیان ، تعدی و تجاوز مداوم ، موجب کفر به آیات الهی

بأنهم كانوا يكفرون بآيات الله و يقتلون الانبياء بغير حقّ ذلك بما عصوا و كانوا

بنابر اینکه مشارالیه <ذلك> در <ذلك بما عصوا>، کفر به آیات الهی باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۲۸ - ۱۵، ۱۶

۱۵ ظلم ، موجب گرفتار شدن به عذاب الهی

او يعذبهم فانهم ظالمون

۱۶ عذاب خداوند به بندگان ، نتیجه عمل خود آنان

او یعدّبهم فانّهم ظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۴۷ - ۵

۵ گناه و تجاوز از حدّ ، موجب فاصله گرفتن مجاهدان راه خدا ، از پیروزی *

و ما کان قولهم الا ان قالوا

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا .. و انصرنا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۸

۸ ستمکاری ، موجب ورود آدمی به آتش دوزخ و بی یآوری وی در قیامت

رَبَّنَا اِنَّكَ مِنْ تَدَخُلِ النَّارِ فَقَدْ اخزيتَه و ما لِلظَّالِمِينَ مِنْ انصَار

مراد از کلمه <لِلظَّالِمِينَ> همان دوزخیان هستند. بنابراین به کارگیری اسم ظاهر به جای ضمیر <ما لهم> برای رساندن این معناست که ستمکاری علت شده که خداوند آنان را به آتش کشاند و از یاری یاوران محروم باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۵۳ - ۱۰

۱۰ ظلم ، موجب گرفتار شدن به کیفر الهی در دنیاست .

فَأَخَذْتَهُمُ الصَّعِقَةَ بظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۰ - ۱۱، ۴، ۳، ۱

۱ ظلم یهود ، موجب حرام گشتن برخی از نعمت های پاکیزه و حلال بر آنان

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم

۳ ظلم یهود ، موجب محرومیت آنان از برخی نعمت های پاکیزه *

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم

بدان احتمال که مراد از تحریم، تحریم تکوینی باشد / بنابراین <حرمنا ..> به این معناست که خداوند یهود را از دستیابی به برخی طیبات محروم ساخت.

۴ ظلم ، زمینه ساز محرومیت انسان از مواهب خدادادی *

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم

برداشت فوق را فرمایش امام صادق(ع) تأیید می کند که فرمود: من زرع حنطه فی ارض فلم یزک زرعه او خرج زرعه کثیر
الشعیر فبظلم عمله ..

او بظلم لمزارعیه و اکرته لان الله عزوجل يقول: فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبت ...

کافی، ج ۵، ص ۳۰۶، ح ۹؛ نورالثقلین، ج ۱، ص ۵۷۲، ح ۶۶۵.

۱۱ ظلم و جلوگیری از راه خدا، موجب عقوبت و کیفر الهی

فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبت .. و بصدّهم عن سبيل الله كثيراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۱ - ۱۸

۱۸ ظلم، جلوگیری از راه خدا، رباخواری و به ناحق خوردن مال مردم، موجب گرایش آدمی به کفر

فبظلم من الذين هادوا حرمنا .. و أعتدنا للكافرين منهم عذاباً أليماً

مراد از <للكافرين منهم> همان یهودیانی هستند که مرتکب گناهان ذکر شده در این آیه و آیه قبل بودند، بنابراین صفات یاد شده کفر است و یا موجب کفر خواهد شد. برداشت فوق بر اساس احتمال دوم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۸ - ۶

۶ کفرپیشگی و ستمگری گروهی از اهل کتاب مایه محرومیت آنان از مغفرت و هدایت الهی

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ ظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ لَهُمْ وَ لِيُهْدِيَهُمْ طَرِيقاً

مصدق مورد نظر از <الذين كفروا و ظلموا> به دلیل آیات گذشته گروهی از اهل کتاب هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۹ - ۵

۵ کفر و ظلم گروهی از اهل کتاب، موجب خلود آنها در جهنم

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ ظَلَمُوا .. وَ لِيُهْدِيَهُمْ طَرِيقاً. الا طريق جهنم خلدین فیها

آیات قبل مصداق مورد نظر از آیه کافران اهل کتاب می باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۴،۱۲

۴ ظلم، معیاری اساسی در سنجش رتبه گناهان و درجه بندی آنها

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا أو کذب بایته

۱۲ ستمگران، از سعادت و رستگاری محروم هستند.

إنه لا یفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ انکار آیات الهی نشأت گرفته از روح سرکش و ستمگر کافران است، نه جهل و ناآگاهی آنان

فإنهم لا یکذبونک و لكن الظلمین بأیت الله یجحدون

<جحد> به انکاری که بر خلاف اعتقاد قلبی باشد گفته می شود. محتمل است ستمکار شمردن منکران در آیه به جهت مخالفت آگاهانه آنان با پیامبر (ص) باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۲

۲ ظلم، موجب نابودی ملتهای ظالم و تمدن آنها

فقطع دابر القوم الذین ظلموا

در آیه شریفه می شد به جای <الذین ظلموا> از ضمیر استفاده شود، ولی توصیف آن قوم هلاک شده به <کسانی که ظلم کردند>، سبب و زمینه نابودی و عذاب آنان را بیان می کند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۷ - ۵

۵ ظلم موجب نابودی و هلاکت اقوام است.

هل يهلك إلا القوم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۲

۲ ظلم موجب کاهش مرتبه و ارزش ایمان می شود.

الذین ءامنوا و لم یلبسوا إیمنهم

بظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۸

۸ ظلم، معیار سنجش میزان زشتی گناهان و دارای مراتب است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا

گزینش واژه <أظلم> به جای <أذنب> و <أعصى> و مانند آن می تواند بدان جهت باشد که اولاً- ظلم بودن افترا را گوشزد کند و ثانیاً به ریشه گناه بودن افترا اشاره نماید. بنابراین ظلم معیاری برای شناخت گناه و مرتبه آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۵،۷

۵ ظلم انسانها عامل تسلط حکومتهای ظالمانه بر آنان می گردد.

و کذلک نولی بعض الظلمین بعضا

تعلیق حکم بر وصف اشعار به علیت دارد. در آیه شریفه تعلیق حکم <نولی> بر وصف <الظالمین> اشاره به نقش و تأثیر وصف ظلم در جریان یافتن فعل دارد.

۷ حاکمیت و ولایت یافتن ظالمان معلول کردار ظالمانه مردم جامعه است.

و کذلک نولی بعض الظلمین بعضا بما کانوا یکسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۲

۱۲ ظلم زمینه و موجب محرومیت ظالمان از هدایتهای خداوند است.

فمن أظلم .. إن الله لا یهدی القوم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۵ - ۷

۷ فسق و ستمگري يهوديان ايله ، مايه نزول عذاب الهی بر آنان شد .

أخذنا الذين ظلموا بعذاب بئس بما كانوا يفسقون

<ما> در <بما كانوا> مصدریه و <باء> سببیه است یعنی: أخذناهم بسبب فسقهم.

جلد - نام سوره - سوره - آیه

- فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۱۱

۱۱ هلاکت فرعونیان و امت های کافر پیشین ، نمودی از زوال نعمت ها در نتیجه ظلم و گناه

ذلك بأن الله لم يك مغيرا نعمه أنعمها على قوم حتى يغيروا... و كل كانوا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۳ - ۲،۴

۲ ستم پیشگی اقوام پیشین و ایستادگی در برابر پیامبران ، عامل گرفتار شدن آنان به عذاب استیصال الهی

و لقد أهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا و جاءتهم رسلهم بالبينت و ما كانوا ليؤمنوا

۴ تاریخ بشر ، شاهد بعثت پیامبران در پی گسترش ظلم و بی عدالتی

لما ظلموا و جاءتهم رسلهم بالبينت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۲

۱۲ ظلم و بیدادگری ، زمینه ساز انکار قیامت و تکذیب دین و پیامبران

بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه .. فانظر كيف كان عقبه الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۵

۵ ابتلای ستم پیشگان به عذاب ابدی در قیامت ، تنها نتیجه ستم مستمر خود آنان است .

ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد هل تجزون إلا بما كنتم تكسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۵۹ - ۱۷

۱۷ انکار ربوبیت خدا، مخالفت با پیامبران و برنامه های آنان و پیروی از ستمگران و سرکشان ، در پی دارنده عذاب سهمگین
قیامت

و نَجِّنْهُمْ مِنْ عَذَابِ غَلِيظٍ. و تلک عاد جحدوا ...

واتبعوا أمر كل جبار عنيد

آیه مورد بحث ، بیانگر گناहانی است که قوم عاد را به عذاب دنیوی و اخروی گرفتار ساخت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۴ - ۲۳

۲۳ پرستش غیر خدا ، شرک در عبادت و ظلم و اجحاف در مبادلات ، در پی دارنده عذاب قیامت است .

اعبدوا الله .. و لاتنقصوا المکیال ... إنی أخاف علیکم عذاب یوم محیط

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۲ - ۳

۳ عذاب های الهی آن گاه بر شهر ها و آبادی ها فرو می ریزد که عموم افرادش ستم پیشه بوده و آثار کفر و شرک در همه جا مشهود باشد .

و كذلك أخذ ربک إذا أخذ القرى و هی ظلمه

نسبت دادن ظلم به آبادیها (و هی ظالمه) نسبتی مجازی است و هدف از آن رساندن این معناست که: همه و یا اکثر قریب به اتفاق اهل آن آبادیها ، ستمکار بودند؛ به گونه ای که گویا ستم کاری در هر کوی و برزن نمایان بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۶ - ۹

۹ ظلم و ستم کاری مردم ، مانع رحمت گستری خداوند نخواهد شد .

إن ربک لذو مغفره للناس علی ظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۱۱ - ۲۲

۲۲ > عن علی بن الحسین (ع) یقول: الذنوب التي تغیر النعم ، البغی علی الناس و الزوال عن العاده فی الخیر ، و اصطناع المعروف ،

و كفران النعم ، و ترك الشكر . قال الله عزوجل : < إن الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم > . . . ;

از امام زين العابدين(ع) روایت شده است که می فرمود: گناهایی که موجب تغییر نعمتها می شوند عبارتند از: ستمگری بر مردم، دوری از عادت به کار خیر و از انتخاب کردار نیک، كفران نعمتها و ترك شکرگزاری. خداوند عزوجل فرموده: إن الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم.<

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۲ - ۲۳

۲۳- ستمگری در پی دارنده عذابی بس دردناک

إن الظلمين لهم عذاب أليم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۸

۸- افزایش گمراهی ، کيفر و پیامد ستم پیشگی است .

و يضلّ الله الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۳۴ - ۱۲

۱۲- روحیه ستم پیشگی و ناسپاسی انسان ، فلسفه دریغ نمودن خداوند از برآوردن تمامی درخواست ها و تقاضا های او

و ءاتیکم من کلّ ما سألتموه .. . إنّ الإنسان لظّلم کفّار

برداشت فوق بر این اساس است که <من> در <من کلّ> برای تبعیض و مقصود از سؤال درخواست زبانی باشد و نیز جمله <إنّ الإنسان لظّلم کفّار> تعلیل برای جملات پیشین باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۷

۷- ظلم ، گناهی نابخشودنی و در پی دارنده عذاب الهی در دنیا

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفَلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ .. وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ

العذاب فی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۶

۶- ستم پیشگی موجب هلاکت و کیفر الهی در دنیا است .

و سکتتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم . . . و ضربنا لكم الأمثال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۷۹ - ۳

۳- رواج فحشا (لواط و همجنس بازی) و ظلم و بیدادگری ، زمینه ساز انتقام الهی است .

و إن كان أصحاب الأیكه لظلمین . فانتقمنا منهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۳

۳- ظلم ، گناهی بزرگ و نابخشودنی و عامل اصلی ابتلای انسان به عذاب اخروی است .

و إذا رءا الذین ظلموا العذاب

برداشت فوق به خاطر این نکته است که با آنکه آیه در صدد بیان وضعیت کافران در قیامت است، ولی از آنان به ظالمان توصیف کرده است و وصف مشعر به علیت است. گفتنی است وعده عذاب اخروی، بیانگر بزرگی و نابخشودنی بودن آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۸ - ۸

۸- نقش عملکرد ظالمانه و دائمی خود انسان ها ، در ابتلا به دشواریها

و ما ظلمنهم و لكن كانوا أنفسهم یظلمون

فعل مضارع <یظلمون> به ضمیمه فعل <كانوا> که برای تأکید مضمون <یظلمون> آمده است دلالت بر استمرار دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۹ - ۱۱

۱۱- ظلم و گناه ، مانع از برخورداری انسان از غفران و رحمت گسترده خدا

كانوا أنفسهم

يظلمون .. ثم تابوا ... إن ربك من بعدها لغفور رحيم

تعبیر و قید <من بعدها> می رساند که قبل از توبه واقعی، انسان نمی تواند از بخشش و رحمت الهی با همه گستردگی آن سود جوید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۹۹ - ۱۲

۱۲- ستم پیشگی ، زمینه ساز کفر و انکار آیات الهی است .

فأبى الظلمون إلا كفورا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۹ - ۲،۳،۴

۲- ستم گری و کفر برخی از جوامع پیشین ، مایه هلاکت آنان با عذاب ویران کننده الهی است .

أهلکنهم لما ظلموا

مراد از ظلم در <ظلموا> به قرینه آیات قبل اعراض از آیات خدا است.

۳- کفر و ستم ، باعث سقوط و هلاک ملت ها است .

و تلك القرى أهلکنهم لما ظلموا

۴- نابود ساختن جوامع ، در نتیجه گناه و ستم شان ، سنت دیرینه الهی در کیفر ظالمان است .

و تلك القرى أهلکنهم لما ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۵،۸

۵- ترک تقوا ، ظلم است و ظلم نشانه بی تقوایی .

ثم ننجی الذین اتقوا و نذر الظلمین

در این آیه، مردم به دودسته تقسیم شده اند: متقی یا ظالم. براین اساس شخص بی تقوا از ظالمان است و ظلم نیز نشانه بی تقوایی خواهد بود.

۸- ظلم، موجب استحقاق دوزخ است.

و نذر الظلمین فیها جَنَّتًا

تکیه بر عنوان <ظلم> برای باقی ماندگان در دوزخ، از نقش ظلم در استحقاق آن کیفر حکایت دارد.

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۱ - ۸

۸ - ظلم ، موجب زیان کاری و محرومیت انسان ، در قیامت خواهد شد .

و قد خاب من حمل ظلماً

<خبیبه> یعنی، از کف دادن مطلوب (مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۱ - ۵، ۲، ۱

۱- خداوند ، بسیاری از شهر ها و آبادی ها را به خاطر ستم مردمانشان به شدت در هم شکست و نابود کرد .

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه

<قَصْمٌ> (مصدر <قصمنا>) به معنای شکستن شدید شیء است، به گونه ای که به اجزا و قطعات پراکنده تبدیل شود (لسان العرب). مقصود از آن در این آیه، نابودی و هلاکت است.

۲- ظلم و ستم ، عامل انحطاط و انهدام کامل جوامع و تمدن ها است .

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه

توصیف <قریه> (مردم شهرها) به <ظالمه> (ستمکار) بیانگر نقش ظلم در نابودی و انهدام است.

۵- ظلم ، اسراف است و جوامع ستمگر ، مصداق بارز مسرفان تاریخ اند .

و أهلکنا المسرفین .. و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه

خداوند در دو آیه قبل، دشمنان پیامبران را به مسرفان توصیف کرد (و أهلکنا المسرفین) و در این آیه بسیاری از اقوامی را که به خاطر دشمنی با دین الهی، نابود شده اند، به ظالمان توصیف فرمود. از ارتباط این دو آیه، می توان فهمید که ظالمان همان مسرفان اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۵

۵- ظلم مستمر ، عامل نابودی و نزول عذاب الهی

فلما أحسّوا بأسنا

.. قالوا يويلنا إنا كنا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۹۷ - ۱۰، ۹

۹- ستم پیشگی ، عامل اصلی دوری از حق ، گرایش به کفر و بدبختی در جهان آخرت است .

یویلنا قد کنا فی غفله من هذا بل کنا ظلمین

برداشت یاد شده مبتنی بر این است که <بل> در <بل کنا..> اضراب ابطالی باشد؛ یعنی، حقیقت این نیست که در آغاز گفتیم که ما در غفلت به سر می بردیم؛ بلکه حقیقت این است که ما از ظالمان و ستم پیشگان بودیم.

۱۰- ظلم و غفلت در دنیا ، موجب حسرت و ندامت انسان در قیامت

یویلنا قد کنا فی غفله من هذا بل کنا ظلمین

برداشت یاد شده، مبتنی بر این است که <بل> در <بل کنا..> برای اضراب انتقالی باشد؛ یعنی، سخنان کافران در قیامت دو چیز است: ۱ اعتراف به غافل بودن خود؛ ۲ اعتراف به ستمگر بودن خویش.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۴۱ - ۷

۷- ظلم و بیدادگری ، مایه دور شدن از رحمت خدا و گرفتار شدن به خشم و غضب او

فبعثنا للظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۷ - ۹

۹ ظلم ، درپی دارنده هلاکت دنیوی و عذاب دردناک اخروی

و أعتدنا للظلمین عذابًا ألیماً

مقصود از <ظالمین> همان تکذیب کنندگان آیات الهی و انبیا هستند. بنابراین آمدن آن به صورت اسم ظاهر، برای بیان این نکته است که علت هلاکت دنیوی و عذاب اخروی آنان ظلم خود آنها

بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۵ - ۴

۴ - ظلم و گناه خود انسان ، مایه ابتلای وی به عذاب الهی

و وقع القول علیهم بما ظلموا

<با> در <بما ظلموا> برای سببیت و نشانگر آن است که سبب اصلی محکومیت کافران به عذاب الهی، ظلم و ستم خود آنان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۴۰ - ۶

۶ - ظلم و بیدادگری ، پی آمدی شوم و سرنوشتی هلاکت بار در دنیا

فأخذنه و جنوده فنبذنهم فی الیم فانظر کیف کان عقبه الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۹ - ۱۴، ۱۳

۱۳ - ظلم و بیدادگری ، عامل نابودی جوامع پیشین با عذاب استیصال

و ما کنا مهلکی القرى إلا و أهلها ظلمون

۱۴ - جوامع ستم پیشه در معرض عذاب قهر الهی

و ما کنا مهلکی القرى إلا و أهلها ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۸۱ - ۱۰

۱۰ - طغیان ، سرمستی ، فسادانگیزی ، فخرفروشی و خودنمایی ، از عوامل هلاکت و نابودی

إن قرون .. فبغی ... لاتفرح ... و لاتبغ الفساد ... فخرج علی قومه فی زینته ...

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که خداوند پس از برشمردن تعدادی از اوصاف ناپسند قارون، مسأله نابودی وی را مطرح فرمود. این نکته می رساند که اوصاف یاد شده در نابودی وی مؤثر بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت -

۱۰ - ظلم قوم لوط با لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، در پی دارنده هلاکت و عذاب برای آنان

أنتکم لتأتون الرجال و .. إنا مهلكوا أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۷۲ - ۹

۹ - ظلم و جهل آدمی ، سبب شد که امانت الهی را بپذیرد .

الأمانه .. و حملها الإنسن إنه كان ظلوماً جهولاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۱۰، ۷

۷ - عذاب سخت و گریزناپذیر ستمگران ، نتیجه رفتار و کردار خود آنان است .

و قيل للظلمين ذوقوا ما كنتم تكسبون

۱۰ - ظلم ، موجب عذاب سخت الهی

و قيل للظلمين ذوقوا ما كنتم تكسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۵

۵ - ظلم ، منشأ بدی ها و سرچشمه زشت کاری ها

و لو أن للذين ظلموا .. و بدا لهم سيئات ما كسبوا

توصیف بدکاران و زشت کاران به صفت ستمگران (للمذين ظلموا)، بیانگر حقیقت یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۱۲

۱۲ - ظلم ، موجب محرومیت از یاری دوست و نزدیکان دلسوز و شفاعت شفیعان در هنگام مرگ و روز قیامت

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

از یاد شدن کافران و مشرکان با عنوان ظالمان، برداشت بالا به دست می آید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر -

۹ - ستم پیشگی ، موجب پذیرفته نشدن عذر آدمی از گناه ، محرومیت از رحمت خدا و جای گرفتن در سرای بد

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم و لهم اللعنه و لهم سوء الدار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۸ - ۱۷

۱۷ - ظلم و ستم پیشگی ، انسان را از رحمت الهی و ورود به بهشت ، محروم می سازد .

فریق فی الجنّه و فریق فی السعیر . . . و لکن یدخل من یشاء فی رحمته و الظلمون ما

از مقابله دو گروه (فریق فی الجنّه و فریق فی السعیر) استفاده می شود که ستم پیشگان محروم از بهشت و رحمت الهی اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۴ - ۹

۹ - ستم و تجاوز به حقوق مردم ، موجب محرومیت از هدایت و افتادن در گرداب گمراهی

و من یضلل الله . . . و تری الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۶ - ۴

۴ - گناه پیشگی و ظلم مستمر ، باعث دوزخی شدن انسان

إنّ المجرمین فی عذاب جهنّم . . . و لکن كانوا هم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۷ - ۱۱

۱۱ - خلود و جاودانگی در جهنم ، نتیجه ظلم و ستم پیشگی است .

كانوا هم الظلمین . . . إنکم مکثون

با توجه به واژه <ماکثون> و ارتباط این آیه با آیات قبل، استفاده می شود که خلود، نتیجه ظلم مجرمان است.

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۳

۳ - ظلم ، در پی دارنده عذاب و کیفر الهی

و إِنَّ لِلذِّينِ ظَلَمُوا عَذَابًا

وصف <ظلموا> مشعر به علیت است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۲ - ۳

۳ - ظلم و طغیان ، از عوامل هلاکت ملت ها و اقوام

و أَنَّهُ أَهْلَكَ ... و قوم نوح ... هم أظلم و أظغی

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که عبارت <إِنَّهُمْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمُونَ و أظغی> در مقام تعلیل برای <أَهْلَكَ> می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - واقعه - ۵۶ - ۴۵ - ۲

۲ - گذراندن زندگی دنیا همراه با بی پروایی ، سرمست شدن به ثروت و مکنت و بی رحمی و آدم کشی ، در پی دارنده قطعی عذاب هولناک دوزخ

فِي سَمُومٍ وَ حَمِيمٍ ... إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۱۰

۱۰ - ظلم ، موجب محرومیت آدمی از هدایت الهی است .

و اللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - دستاورد زشت و ظلم و ستم یهودیان ، سبب ترس و هراس آنان از مرگ

و لا یتمنونه أبداً بما قدّمت أیدیهم و الله علیم بالظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۳۲ - ۶

۶ - ظلم و طغیان و نپرداختن سهم بینوایان از اموال خویش

، سبب زوال نعمت ها و توبه و امید به خداوند ، زمینه ساز بازگشت آنها است .

أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ .. إِنْ أَنْ كُنَّا ظَالِمِينَ ... إِنْ أَنْ كُنَّا طَغِينِ . عَسَى

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جن - ۷۲ - ۱۵ - ۳

۳ - ظلم و انحراف از مسیر حق ، از موجبات دوزخی شدن

و أَمَّا الْقِسْطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۷

۷ - ظلم ، موجب محرومیت از رحمت خداوند و گرفتار آمدن به عذاب دردناک الهی است .

يَدْخُلُ مِنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

آثار ظلم آگاهانه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۱ - ۵،۶

۵ ارتکاب ظلم و گناه در عین آگاهی، موجب هلاکت جامعه می شود.

ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَفْلُونَ

جمله <و أهلها غافلون>، یعنی خداوند جامعه ستمکاری را که اهل آن از تعالیم انبیا غافل بوده اند و پیام آنان را دریافت نکرده باشند، هلاک نمی کند.

۶ ستمگری آگاهانه جوامع بشری، نقشی تعیین کننده در تحولات تاریخی دارد.

ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَفْلُونَ

نابودی جوامع بزرگترین نمونه تحولات تاریخی است. خداوند در این آیه ظلم آگاهانه را موجب این تحول می داند. لذا بین این دو پدیده رابطه ای تنگاتنگ برقرار است.

آثار ظلم اجتماعی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۷

۷ حاکمیت و ولایت

یافتن ظالمان معلول کردار ظالمانه مردم جامعه است.

و كذلك نولى بعض الظلمين بعضا بما كانوا يكسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۱ - ۶

۶ ستمگری آگاهانه جوامع بشری، نقشی تعیین کننده در تحولات تاریخی دارد.

ذلك أن لم يكن ربك مهلك القرى بظلم و أهلها غفلون

نابودی جوامع بزرگترین نمونه تحولات تاریخی است. خداوند در این آیه ظلم آگاهانه را موجب این تحول می داند. لذا بین این دو پدیده رابطه ای تنگاتنگ برقرار است.

آثار ظلم اصحاب ایکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۷۹ - ۲

۲- آلودگی قوم لوط به فحشا و انحراف جنسی (لواط و همجنس بازی) و ظلم و بیدادگری مردم < ایکه > ، موجب انتقام الهی از آنان شد .

إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين . إلا آل لوط ... و إن كان أصحاب الأيكة لظلمين . فا

آثار ظلم اقوام پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۵ - ۲

۲ - ظلم و بی دادگری جوامع پیشین ، سبب گرفتار شدن آنان به خشم خداوند و هلاکت و نابودیشان با عذاب او

و إن يكذبوك فقد كذبت قبلهم .. فكأين من قرية أهلكناها و هي ظالمة

آثار ظلم امت ها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ ستمگری امتهای پیشین، عامل نابودی آنان با کیفرهای دنیوی (عذاب استیصال) شد.

کم من قریه أهلکنها .. قالوا إنا کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۵

۵- هلاکت و عذاب اقوام و جوامع پیشین از سوی خداوند ، بر اثر ستم پیشگی آنها و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم و تبین لكم کیف فعلنا بهم و ضربنا لكم الأمثال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۹ - ۹

۹- هلاکت جوامع ، نتیجه تداوم یافتن ستم پیشگی آنان و سود نبردن از مُهلت ها است .

تلك القرى أهلكنهم لما ظلموا و جعلنا لمهلكهم موعدًا

آثار ظلم امت های پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۹ - ۲

۲- ستم گری و کفر برخی از جوامع پیشین ، مایه هلاکت آنان با عذاب ویران کننده الهی است .

أهلكنهم لما ظلموا

مراد از ظلم در <ظلموا> به قرینه آیات قبل اعراض از آیات خدا است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۸ - ۲

۲ - ظلم و بی دادگری ، عامل اصلی هلاکت جوامع پیشین و باعث گرفتار شدن آنها به عذاب خشم الهی (استیصال)

و کأین من قریه أملیت لها و هی ظالمة ثم أخذتها

آثار ظلم برادران یوسف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ ذلت و مسکنت برادران یوسف در برابر وی ، نتیجه و پیامد ستم های آنان به او بود .

تصدق علينا .. هل علمتم ما فعلتم بیوسف و أخیه

از اینکه یوسف(ع) در پاسخ اظهارات ذلت آمیز برادرانش یادآور ستمهای آنان

به وی می شود ، می توان دریافت که یوسف(ع) درصدد است به این نکته اشاره کند که ذلت امروز برادرانش در مقابل وی ، نتیجه ستم دیروز آنان در حق اوست.

آثار ظلم به آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - سجده - ۳۲ - ۲۲ - ۷

۷ - انتقام خداوند از مجرمان ، پی آمد ظلم آنان به آیات الهی است .

و من أظلم مَمَّنْ ذَكَرَ بِأَيِّ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ

<إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ...> به منزله تعلیل برای عذاب تکذیب کنندگان آیات خدا و اعراض کنندگان از آن است.

آثار ظلم به بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۴

۴- غرق شدن فرعون و تمامی همراهانش به اراده خداوند ، در پی تصمیم ظالمانه وی علیه موسی (ع) و بنی اسرائیل

فَأَرَادَ .. فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا

آثار ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۴۴ - ۳

۳ حق ستیزی و هدایت ناپذیری کافران ، پیامد ظلمی است که آنان بر خودشان کرده اند .

و منهم من يستمعون إليك ... و منهم من ينظر إليك ... و لكن الناس أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهيم - ۱۴ - ۴۵ - ۷

۷- ظلم به نفس در پی دارنده هلاکت و کیفر الهی در دنیا

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم .. و ضربنا لكم الأمثال

برداشت فوق، مبتنی بر این است که:

مقصود از <ظلموا أنفسهم> ظلم به نفس باشد نه ظلم به دیگران چنان که از ظاهر آن به دست می آید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۸ - ۵،۹

۵- ظلم به خویش ، دارای پی آمد های اندوه بار و رهایی از آن نیازمند امداد الهی است .

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ . فاستجبنا له و نجّينه من الغمّ

۹- ظلم به نفس ، موجب گرفتاری انسان به غم و اندوه است .

فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ ... إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ... وَ نَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۹ - ۲۴

۲۴ - عذاب و کیفر جوامع تکذیب کننده ، نتیجه ظلم و ستم آنان به خودشان بود .

فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۱۹ - ۹

۹ - سبایان با ظلم به خویش ، باعث از هم فروپاشی کامل خود شدند .

وَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَ مَرَقْنَاهُمْ كُلَّ مَمْرُقٍ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۱۱۳ - ۴

۴ - ظلم به خویشتن ، نشانه کفر و مصداق بارز بی دینی است .

وَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - ظلم آدمی بر خویشتن ، مایه ابتلای او به عذاب اخروی و نبود راه رهایی برای وی

و لن ینفعکم الیوم إذ ظلمتم

جلد -

نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۶ - ۱

۱ - جاودانگی مجرمان در دوزخ ، نتیجه ظلم آنان به خودشان

و ما ظلمنهم

آثار ظلم به موسی (ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۴

۴- غرق شدن فرعون و تمامی همراهانش به اراده خداوند ، در پی تصمیم ظالمانه وی علیه موسی (ع) و بنی اسرائیل

فأراد .. فأغرقنه و من معه جميعًا

آثار ظلم جاهلانه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۱ - ۴

۴ خداوند مردم جامعه ای را که از روی غفلت و ناآگاهی ستم کنند، به عذاب دنیوی نابود نمی کند.

ذلك أن لم یکن ربك مهلك القرى بظلم و أهلها غفلون

برای جار و مجرور <بظلم> متعلقهای مختلفی می توان در نظر گرفت، از آن جمله اینکه متعلق به <مهلك> باشد. یعنی:

<مهلك القرى بسبب ظلم>. برداشت فوق بر این اساس است.

آثار ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۴

۴- غرق شدن فرعون و تمامی همراهانش به اراده خداوند ، در پی تصمیم ظالمانه وی علیه موسی (ع) و بنی اسرائیل

فأراد... فأغرقه و من معه جميعًا

آثار ظلم فرعونيان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۱۰۳ - ۴

۴- غرق شدن فرعون و تمامی همراهانش به اراده خداوند ، در پی تصمیم ظالمانه وی علیه موسی (ع) و بنی اسرائیل

فأراد...

فأغرقه و من معه جميعًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۵۸ - ۲

۲ - زوال نعمت های گسترده فرعونیان ، در نتیجه پافشاری آنان بر ظلم و استکبار

أن أسر بعبادی إنکم متبعون .. فأخرجنهم من جنت و عیون . و کنوز و مقام کریم

تفریح <فأخرجناهم..> بر مطالب پیشین بیانگر مطلب یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۴ - ۳

۳ - روحیه ستمگری و جاه طلبی فرعونیان ، عامل موضع گیری آنان در برابر آیات الهی

و جحدوا بها.. ظلماً و علواً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۴۰ - ۷

۷ - فرجام تلخ فرعونیان ، پی آمد ظلم و بیدادگری آنان بود .

فانظر کیف کان عقبه الظلمین

آثار ظلم قارون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۸۱ - ۲

۲ - هلاکت قارون ، بازتاب طغیان و رفتار ظالمانه وی با مردم خویش بود .

إن قرون کان من قوم موسی فبغی علیهم .. فحسفنا به و بداره الأرض

برداشت یاد شده با توجه به تفریح <فحسفنا> بر <فبغی علیهم> به دست می آید.

آثار ظلم قوم ثمود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۳

۳ ستمکاری قوم ثمود ، موجب گرفتاری آنان به عذاب الهی شد .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۴۱ - ۸

- ۸

بیدادگری جامعه پس از نوح ، عامل نابود شدن آنان با عذاب قهر الهی

فبعداً للقوم الظالمین

به کارگیری اسم ظاهر (القوم الظالمین) به جای ضمیر (لهم) بیانگر این نکته است که جامعه پس از نوح، به جهت آن که مردمی ستم کار بودند، گرفتار عذاب الهی شده و از بین رفتند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۵۲ - ۲

۲ - هلاکت قوم ثمود ، بازتاب ظلم و حق ستیزی خود آنان

فتلك بیوتهم خاویه بما ظلموا

قید <بما ظلموا> بیان علت هلاکت قوم ثمود است؛ یعنی، آنان بدان سبب که ستم کردند. ...

آثار ظلم قوم سبأ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۱۹ - ۹

۹ - سبایان با ظلم به خویش ، باعث از هم فروپاشی کامل خود شدند .

و ظلموا أنفسهم فجعلناهم أحادیث و مرقنهم کلّ ممزق

آثار ظلم قوم عاد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۴۱ - ۸

۸ - بیدادگری جامعه پس از نوح ، عامل نابود شدن آنان با عذاب قهر الهی

فبعداً للقوم الظالمین

به کارگیری اسم ظاهر (القوم الظالمین) به جای ضمیر (لهم) بیانگر این نکته است که جامعه پس از نوح، به جهت آن که مردمی ستم کار بودند، گرفتار عذاب الهی شده و از بین رفتند.

آثار ظلم قوم لوط

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۳ - ۳

۳ - ظلم و طغیان ، عامل نابودی شهر های قوم لوط

إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْعَى . و

از این که در آیه قبل، قوم نوح <أظلم> و <أطغی> معرفی شده اند، اصل ظلم و طغیان برای اقوام دیگری که در این بخش آمده اند، ثابت می شود.

آثار ظلم کافران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۴۴ - ۳

۳ حق ستیزی و هدایت ناپذیری کافران، پیامد ظلمی است که آنان بر خودشان کرده اند.

و منهم من یستمعون إلیک .. و منهم من ینظر إلیک ... و لکن الناس أنفسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۱۶ - ۷

۷ - عذاب دوزخ، ستمی از سوی کافران به خویش و نه از جانب خداوند

إنما تجزون ما کنتم تعملون

آثار ظلم یهود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۸ - ۴

۴ - تحریم برخی از حلال ها بر یهود، کیفر و بازتاب عملکرد ظالمانه خود آنان بود نه برخاسته از ستم الهی.

و علی الذین هادوا حرمنا .. و ما ظلمنهم و لکن کانوا أنفسهم یظلمون

آثار فردی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۲۵ - ۱

۱ آثار شوم برخی از گناهان و ظلم ها تنها دامنگیر گناهکار و ظالم ، و برخی دارای آثاری فراگیر بر گناهکار و بی گناه

و اتقوا فتنه لاتصیین

آثار نجات از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - دخان - ۴۴ - ۳۳ - ۸

۸- رهایی از ستم و دستیابی امت ها به

پیروزی ، مقدمه آزمون آنان از سوی خداوند

و لقد نجینا بنی اسرائیل .. ما فیہ بلواً مبین

از ترتب آزمایش بر آزادی بنی اسرائیل، مطلب بالا استفاده می شود.

ابراهیم(ع) و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۲۴ - ۱۹

۱۹ - ابراهیم (ع) ، از هر گونه ستمکاری مبرا و منزّه بود .

إني جاعلك للناس إماماً .. قال لا ینال عهدی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۵۹ - ۷

۷- حضرت ابراهیم (ع) به خاطر شکستن بت ها ، در پندار قومش ظالم و ستمگر بود .

قالوا من فعل هذا بالهتتا إته لمن الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۴

۴- بت پرستان قوم ابراهیم ، به ظلم خویش و تبرئه ابراهیم (ع) از آن اعتراف کردند .

فقالوا إنکم أنتم الظلمون

ضمیر منفصل <أنتم> تأکید برای <کم> است و جمله <إنکم أنتم..> دلالت بر حصر دارد. این حصر از نوع حصر اضافی است ، یعنی ، منحصرأ شما ظالم هستید نه حضرت ابراهیم(ع).

ابزار ظلم ستیزی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۸

۸ - هنر شعر ، از ابزار کارآمد مبارزه با ظلم و ستمگران و حمایت از مظلومان

و انتصروا من بعد ما ظلموا

اجتناب از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۵،۶

۵ جامعه ایمانی به دور از هر گونه شرک و

ظلم، از خشم و عذاب خداوند در امان است.

فأى الفريقين أحق بالأمن .. الذين ءامنوا ... أولئك لهم الأمن

چون در آیه قبل از موحدان و مشرکان به عنوان دو گروه یاد شده و در این آیه نیز از موحدان با صیغه ها و ضمائر جمع یاد شده، چنین برمی آید که امنیت از آن جامعه با هویت جمعی آن است، گر چه آحاد نیز مشمول آن باشند.

۶ دستاورد ایمان افراد جامعه به دور از هر گونه ظلم و شرک، امنیت است. *

الذين ءامنوا و لم يلبسوا .. أولئك لهم الأمن

گر چه <ظلم> در این آیه، به قرینه آیات گذشته، به شرک تفسیر شده، ولی منافاتی با عمومیت مفاد <ظلم> و <الامن> ندارد. بنابراین جامعه ایمانی در صورت دوری از ظلم به امنیت همه جانبه خواهد رسید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۱۰

۱۰- اهتمام اسلام به سالم سازی روابط اجتماعی انسان ها و تحکیم بخشیدن به آن و پاک سازی جامعه از فحشا، بزهکاری، ستم و سرکشی

إن الله يأمر بالعدل والإحسن و... و ينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۳۲ - ۷

۷- لزوم پرهیز از زورگویی، سلطه گری و آنچه موجب تیره بختی است.

و لم يجعلنى جبارًا شقيًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۳ - ۱۳

۱۳ - اجتناب از هر عمل و عقیده ظالمانه، امری لازم است.

لا تشرک بالله إن

الشرك لظلم عظیم

تعلیلِ نهی از شرک به ظالمانه بودن آن، حکایت دارد که ظلم، چیزی است که باید اجتناب شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۲ - ۱۵

۱۵- هدف اساسی قرآن، دور داشتن انسان‌ها از ظلم و تباهی و ترغیب آنان به نیکی و احسان

لینذر الذین ظلموا و بشری للمحسنین

<لام> در <لینذر> غایت و هدف را می‌رساند.

اجتناب از ظلم به شریک

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۶

۶- تنها، مؤمنان نیکوکار از ظلم در حق شریکان و معاشرین خود پرهیز می‌کنند.

و إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْغِيَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

استعاذه از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۸،۹

۸ استعاذه یوسف (ع) به خداوند از روا داشتن ظلم و ستم

قال معاذ الله... إنا إذا لظلمون

۹ لزوم پناه بردن به خداوند، برای دور ماندن از گناه و ستمگری

قال معاذ الله... إنا إذا لظلمون

استغفار از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۱۰ - ۳

۳ توبه و استغفار از ستم و تجاوز به خود و یا دیگران ، موجب آمرزش است .

و من يعمل سوءاً او يظلم نفسه ثم يستغفر الله يجد الله غفوراً رحيماً

برخی از مفسران بر آنند که مراد از <سوءاً>، تجاوز و تعدی به دیگران است و مراد از <يظلم نفسه> ستم نمودن به خویشتن .

۲ تکبر، غرور و سرسختی، در قبال دعوت به تقوا، از نشانه های حاکمان ناصالح و مفسد

و اذا تولی سعی . . . و اذا قیل له اتق الله اخذته العزه بالاثم

در صورتی که <تولی>، به معنای پذیرش حکومت باشد.

۳ سرسختی، غرور و تکبر برخاسته از گناه، مانع نصیحت پذیری حاکمان مفسد

و اذا قیل له اتق الله اخذته العزه بالاثم

بنابراینکه <بالاثم>، متعلق به <العزه> باشد.

۸ حاکمان مفسد، در حصار سرسختی، تکبر و غرور برخاسته از گناه خویش هستند.

و اذا تولی . . . اخذته العزه بالاثم

بنابراینکه <تولی>، به معنای پذیرش حکومت باشد و <باء> در <بالاثم>، سببیه و متعلق به <العزه> باشد.

۹ حاکمان مفسد در برابر دعوت به تقوا، به خاطر سرسختی، تکبر و غرور، آلوده به گناه می شوند.

اخذته العزه بالاثم

بنابراینکه <باء> سببیه در <بالاثم>، متعلق به <اخذته> باشد.

۱۱ هیچ کیفری جز عذاب جهنم، نمی تواند حاکمان مفسد، سرسخت، متکبر و مغرور را رام کند.

و اذا تولی سعی . . . فحسبه جهنم

۱۲ جهنم، کیفر حاکمان مفسد، سرسخت و حق ناپذیر

و اذا تولی سعی . . . فحسبه جهنم

اقرار به ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۱،۷

۱ ستم پیشگان، به هنگام مواجه شدن با عذابهای دنیوی (عذاب استیصال)، معترف به ظلمهای گذشته خویش شدند

فما كان دعويهم .. انا كنا ظلمين

اعتراف ظالمان به ظلم خویش پس از آمدن عذاب الهی بی ثمر است.

کم من قریه أهلکنها .. قالوا إنا کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۱

۱- رفاه زدگان جوامع ستم پیشه ، به ظلم و ستم خویش پس از احساس عذاب الهی اعتراف می کنند .

فلما أحسوا بأسنا .. قالوا یویلنا إنا کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۵ - ۲

۲- ایمان آوردن و اعتراف به ظلم و گناه ، پس از دیدن علایم و نشانه های عذاب الهی ، بی ثمر است .

إنا کنا ظلمین . فما زالت تلک دعویهم حتی جعلنهم حصیداً

این که خداوند فرمود: <گناه کاران از وقت مشاهده عذاب تا وقت هلاکت دائماً اعتراف به ظلم خویش می کردند>، نشان می دهد که اعتراف به گناه در وقت مشاهده عذاب، مؤثر نیست و توبه باید پیش از دیدن آن انجام گیرد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۲

۲- اعتراف و اقرار کافران به ستم کاری خویش پس از گرفتاری به اندک عذاب الهی

و لئن مستهم نفعه من عذاب ربک ليقولن یویلنا إنا کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۴

۴- بت پرستان قوم ابراهیم ، به ظلم خویش و تبرئه ابراهیم (ع) از آن اعتراف کردند .

فقالوا إنکم أنتم الظلمون

ضمیر منفصل <أنتم> تأکید برای <کم> است و جمله <إنکم أنتم..> دلالت بر حصر دارد.

این حصر از نوع حصر اضافی است، یعنی، منحصرأ شما ظالم هستید نه حضرت ابراهیم(ع).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۷ - ۱۷

۱۷- خضوع یونس (ع) به درگاه الهی و اعتراف وی به ظلم و نادرستی رفتار عجولانه خود

فنادی... إني كنت من الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۹۷ - ۱۱

۱۱- اعتراف کافران در قیامت، به ظلم و ستم پیشگی خویش در دنیا

بل کنا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۲۹ - ۴

۴ - اعتراف باغداران یمنی، به ستمکار بودن خویش بر اثر بخل ورزی و محروم ساختن بینوایان

إنا کنا ظلمین

الله و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۷ - ۹

۹ خداوند به اهل کفر ستمی روا ندارد، بلکه آنها، خود بر خویشان ستم روا می دارند.

و ما ظلمهم الله و لكن انفسهم یظلمون

امامت و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - پیراسته بودن از ظلم و ستمکاری ، از شرایط دستیابی به مقام امامت و پیشوایی مردم

قال لاینال عهدی الظلمین

۱۸ - ستمکاران ، شایسته و سزاوار امامت و رهبری نیستند .

لاینال عهدی الظلمین

انبیا و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۱ - ۶

۶ - رسولان الهی ، مبرا از ظلم و گناه

إِنِّي لَأَخَافُ

لدى المرسلون . إلامن ظلم

انتقام از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۳

۳ - ظلم و تجاوز به حقوق مردم حتی انسان های غیر مؤمن امری ناشایست و سزاوار پیگرد و انتقام است .

إنما السبیل علی الذین یظلمون الناس

انذار از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۲ - ۱۷

۱۷ - انذار های الهی ، متوجه کمترین گناه و بشارت های او مخصوص پایداران بر طریق ارزش ها *

لینذر الذین ظلموا و بشری للمحسنین

خداوند، برای انذار صرف ظلم را کافی شمرده است زیرا با یک ظلم عنوان <الذین ظلموا> صدق می کند. ولی در زمینه بشارت، واژه <محسنین> را به کار برده است و این عنوان بر کسانی صدق می کند که متخلق به ارزش ها باشند. آیه بعد (ثم استقاموا) مؤید این معنا است).

اهمیت اجتناب از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۸

۸ مؤمنانی که ایمان خویش را به هیچگونه شرک و ظلمی نیامیزند، برخوردار از هدایت کاملند.

الذین ءامنوا و لم یلبسوا .. أولئک لهم الأمن و هم مهتدون

در آیه شریفه، مؤمنانی که ایمانشان خالی از هر گونه ظلم باشد، هدایت یافته شمرده شده اند. با توجه به اینکه مؤمن در هر مرتبه ای که باشد، از هدایتی نسبی برخوردار است، به نظر می رسد مراد از <هم مهتدون> هدایت کامل این گروه باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف -

۱۱ ضرورت پرهیز حاکمان از ظلم و ستم

قال معاذ الله .. إنا إِذَا لظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۱۰

۱۰- لزوم کسب تقوا و پرهیز از ظلم

ثم ننجی الذین اتقوا و نذر الظلمین فیها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۱ - ۱۰

۱۰- لزوم پرهیز از هرگونه ظلم و ستم در حق خود و یا دیگران

و قد خاب من حمل ظلماً

اهمیت اعراض از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۱۶

۱۶- رعایت عدالت ، احسان ، ادای حق خویشاوندان و دوری از فحشا ، اعمال زشت و ستم ، از موعظه های خداوند به انسان است .

إن الله یأمر بالعدل .. و ینهی عن الفحشاء ... یعظکم

اهمیت رفع ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۹ - ۱۱

۱۱ - خداوند ، خواهان رعایت عدل و انصاف و از بین بردن ظلم در همه زمینه ها

فأصلحوا بينهما بالعدل و أفسطوا إنّ الله يحبّ المقسطين

تعبیر <و أفسطوا..> پس از <بالعدل>، یا تأکید بر لزوم رعایت عدالت و یا فرمان به از بین بردن ظلم است. در صورت دوم <اقساط> از ریشه <قسط> (ظلم و جور) و در معنای ازاله جور و ستم به کار رفته است. بیانگر مطلب بالا است.

اهمیت مبارزه با ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۸۸ -

۹- پرداختن حکومت های الهی به مبارزه با ظلم و نیز تلاش برای سبک بار ساختن مقررات اجتماعی مؤمنان ، امری لازم است

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه . .. و أمّا من ءامن ... سنقول له من أمرنا يسرّاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۰ - ۷

۷- مبارزه با ظلم و احیای عدالت ، دارای اولویت نخست در مبارزه اجتماعی و در رأس مسائلی که رهبران الهی باید به آن بپردازند .

و إذ نادى ربّك موسى أن ائت القوم الظلمين

بزرگترین ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۳،۵،۹،۱۰

۳ افترای به خداوند و تکذیب آیات الهی، بزرگترین ظلم است.

و من أظلم ممن افترى على الله كذباً أو كذب بآيته

۵ کتمان حقایق پیامبر اکرم(ص)، مصداق بارز تکذیب آیات الهی و از بزرگترین ظلمهاست.

الذین ءاتینهم الکتب . . . و من أظلم ممن افترى على الله كذباً أو كذب بآيته

در آیه قبل سخن از تکذیب پیامبر(ص) بود و این آیه در مقام هشدار به تکذیب کنندگان آن حضرت است. چرا که وی مصداقی روشن برای آیات الهی است.

۹ بدعت در دین، از بزرگترین ظلمها و مانع سعادت و رستگاری است.

و من أظلم ممن افترى على الله كذباً أو كذب بآيته إنه لا یفلح الظلمون

۱۰ شرک به خدا، بزرگترین ظلم و مانع سعادت و رستگاری است.

و إني بريء مما تشركون . . . و من أظلم ممن افترى ... إنه لا يفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

٥ - انعام - ٦

۱ افترا به خداوند بالاترین ظلم و از بزرگترین گناهان است.

و من أظلم ممن افتري على الله كذبا

۶ ادعای آوردن همانندی برای وحی و کتب آسمانی از بالاترین ظلمهاست.

و من أظلم .. و من قال سأنزل مثل ما أنزل الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۷،۱۰

۷ تحریمهای بی دلیل، افترا به خدا و از بزرگترین ستمهاست.

قل الذکرین حرم .. فمن أظلم ممن افتري على الله كذبا

۱۰ گمراه ساختن مردم ناآگاه با جعل احکام دروغین، از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم .. لیضل الناس بغير علم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲،۲۲

۲ بدعت در دین الهی، همانند تکذیب آیات خداوند، بزرگترین ستم است.

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب بأیته

۲۲ کفر و شرک از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب .. أنهم كانوا کفرین

جمله <این ما کنتم ..> که بیان شرک مشرکان است، توضیح مصداقی برای <فمن أظلم ...> می باشد. بنابراین شرک از ستمهای بزرگ است و چون مشرکان در ذیل آیه کافر نامیده شده اند، کفر نیز از ستمهای بزرگ است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ دروغ بستن به خداوند ، بزرگترین ظلم است .

و من أظلم ممن افتري على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۰

۱۰- افترا بستن بر

خداوند ، بزرگ ترین ظلم ها است .

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۷ - ۱،۵

۱- روی گردانی از آیات پروردگار پس از تذکر یافتن و آگاهی به آن ، بزرگ ترین ظلم است .

و من أظلم ممن ذكر بأيت ربّه فأعرض عنها

<ذکر> یعنی، شناختی که در حافظه حاضر باشد (برگرفته شده از مفردات راغب).

۵- از یاد بردن اعمال و دستاورد های ناروا و به فراموشی سپردن گناهان گذشته خود ، بزرگ ترین ستم انسان بر خویش است

و يجدل . . . و من أظلم ... و نسی ما قدّمت یداه

<نسی ما قدّمت یداه> یعنی: <فراموش کرد کردار پیشین خود را.> مقصود از <ما> به قرینه آیه قبل جدال به باطل در برابر حق و استهزای آیات الهی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۲،۴،۶

۲ - تکذیب حق ، بزرگ ترین ظلم ها است .

و من أظلم ممن . . . أو كذب بالحقّ

۴ - شرک به خدا ، بزرگ ترین ظلم است .

هم یشرکون . . . ممن افتري على الله كذبًا

۶ - تکذیب قرآن ، بزرگ ترین ظلم است .

و من أظلم ممن . . . أو كذب بالحقّ لَمَّا جاءه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - دروغ بستن به خدا و تکذیب قرآن و دین حق ، بزرگ ترین نوع ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

مقصود از <صدق> قرآن

و دین حق می باشد.

۳- دروغ پنداشتن و رد کردن سخن حق (قرآن)، بدون تأمل و اندیشه و در آغاز دریافت آن، بزرگترین ظلم است.

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق إذ جاءه

<إذ> برای ظرف زمان ماضی است و گویای آن است که انکار و تکذیب قرآن، مقارن و همزمان با آمدن این کتاب بود و هیچ فاصله ای میان دریافت قرآن و تکذیب آن وجود نداشت. این حقیقت می رساند که تکذیب کافران، بدون تأمل و تفکر و با شتاب بود.

۴- شرک، افترا و دروغ بستن به خداوند، بزرگترین ظلم به شمار می رود.

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

یکی از مصادیق مورد نظر دروغ بستن به خدا با توجه به این که آیه شریفه در ردیف آیات مربوط به مشرکان قرار دارد و نیز این سوره از سوره های مکی است و مردم مکه بیشتر مشرک بودند شریک قائل شدن برای خداوند یکتا است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۱

۱- افترا و نسبت دروغ به خدا بستن، بالاترین ظلم و بدترین گناه است.

و من أظلم ممن افتري على الله الكذب

تقیح افترا بر خداوند با تعبیر <أظلم> (صیغه اسم تفضیل)، نشان از بزرگی گناه آن دارد.

بشارت نجات از ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۸۷ - ۱۰

۱۰ خداوند به موسی (ع) فرمان داد تا رهایی بنی اسرائیل از

چنگال فرعون را به آنان بشارت دهد .

و نجنا برحمتك من القوم الكافرين . . . و بشر المؤمنين

پشیمانی از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۱

۱- حسرت و ندامت کافران از ستم کاری خویش ، به هنگام احساس و لمس اندکی از عذاب الهی

ولئن مستهم نفعه من عذاب ربك ليقولنَّ یویلنا إنا كنا ظلمین

<نفعه> در لغت به معنای وزیدنی و یا یکک وزیدن است که نوعاً در امور خیر به کار می رود و گاهی هم در امور شرّ استعمال می شود. از نظر مفسران این کلمه در آیه شریفه، به سه دلیل دلالت تقلیل را می رساند: ۱ ماده <نفعه> دال بر تقلیل است؛ ۲ بر وزن و بناء <مژه> می باشد؛ ۳ به صورت نکره آمده است. گفتنی است کسی واژه <ویل> را می گوید که دچار بدبختی و هلاکت شده و از روی تأسف و تحسّر این لفظ را ادا کرده باشد.

تاریخ ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۱۲

۱۲- ظلم ، دارای پیشینه در تاریخ انسان

و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم . . . و ضربنا لکم الأمثال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۴

۴- رواج ستم و تجاوز به حق ، در میان بسیاری از شریکان در عصر داوود (ع)

و إنّ کثیراً من الخلطاء لیبغی بعضهم علی بعض

تحریم ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ -

۱ خداوند کردارهای زشت و شنیع و رفتارهای نکوهیده و ستمگری را تحریم کرده است.

قل إنما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها و ما بطن و الإثم و البغى بغير الحق

<فواحش> جمع فاحشه و به معنای کارهای شنیع (همانند زنا، لواط و ...) است و <إثم> به کردارهای نکوهیده (همانند میگساری و ...) گفته می شود. (برگرفته از مجمع البیان).

تکبر رهبران ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۰۶ - ۲۸،۹،۱۱

۲ تکبر، غرور و سرسختی، در قبال دعوت به تقوا، از نشانه های حاکمان ناصالح و مفسد

و اذا تولّى سعى . . . و اذا قيل له اتق الله اخذته العزه بالاثم

در صورتی که <تولی>، به معنای پذیرش حکومت باشد.

۸ حاکمان مفسد، در حصار سرسختی، تکبر و غرور برخاسته از گناه خویش هستند.

و اذا تولّى . . . اخذته العزه بالاثم

بنابراینکه <تولی>، به معنای پذیرش حکومت باشد و <باء> در <بالاثم>، سببیه و متعلق به <العزه> باشد.

۹ حاکمان مفسد در برابر دعوت به تقوا، به خاطر سرسختی، تکبر و غرور، آلوده به گناه می شوند.

اخذته العزه بالاثم

بنابراینکه <باء> سببیه در <بالاثم>، متعلق به <اخذته> باشد.

۱۱ هیچ کیفری جز عذاب جهنم، نمی تواند حاکمان مفسد، سرسخت، متکبر و مغرور را رام کند.

و اذا تولّى سعى . . . فحسبه جهنم

تنفر از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۱۹

۱۹ - بیزاری از فحشا، زشتی و

ستم ، نهفته در نهاد آدمیان

و ینهی عن . . . لعلکم تذکرون

<تذکر> یاد آوردن چیزی است که قبلاً انسان به نوعی از آن آگاه بوده و یا بدان تمایل داشته است.

توبه از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۱۰ - ۳

۳ توبه و استغفار از ستم و تجاوز به خود و یا دیگران ، موجب آمرزش است .

و من يعمل سوءاً او یظلم نفسه ثم یتغفر الله یجدالله غفوراً رحیماً

برخی از مفسران بر آنند که مراد از <سوءاً>، تجاوز و تعدی به دیگران است و مراد از <یظلم نفسه> ستم نمودن به خویشان.

تهمت ظلم به موسی(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۱۹ - ۶

۶ - متهم شدن موسی (ع) از سوی مرد اسرائیلی به داشتن انگیزه های جبارانه و روحیه ظلم و تجاوزگری

إن ترید إلا أن تكون جباراً فی الأرض

حاکمان و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۱۱

۱۱ ضرورت پرهیز حاکمان از ظلم و ستم

قال معاذ الله . . . إنا إذا لظلمون

حرمت ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۲۹ - ۱۹

۱۹ حرمت تصرف در اموال به دست آمده از راه ربا، قمار، کم فروشی و ظلم

لا تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل

امام باقر(ع) در مورد <بالباطل> در آیه فوق فرمود: بالربا و القمار و البخس و الظلم.

تفسیر تبیان، ج ۳، ص ۱۷۸؛ مجمع البیان، ج ۳، ص ۵۹

تفسیر برهان، ج ۱، ص ۳۶۳، ح ۱۰؛ نورالثقلین، ج ۱، ص ۴۷۲، ح ۱۹۸.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۸ - ۹

۹ بی عدالتی حتی در مورد دشمنان، ناپسند و حرام است.

و لایجر منکم شئان قوم علی الا تعدلوا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۳ - ۷

۷ انجام اعمال زشت، رفتارهای نکوهیده، ستمگری و افترا بر خداوند، از محرمات الهی در تمامی ادیان گذشته است.

قل إنما حرم

فعل ماضی <حرم> می تواند اشاره به برداشت فوق داشته باشد.

حقیقت ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۶ - ۴

۴- ستمگری و مخالفت با پیامبران، حرکتی بر ضد نظام قانون مند هستی است.

و کم قصمنا من قریه کانت ظالمه... و ما خلقنا السماء والأرض و ما بینهما لعین

تذکر خداوند به بیهوده نبودن آفرینش جهان پس از یادآوری نابودی ستمگران می تواند گویای این حقیقت باشد که آفرینش قانون مند هستی، اقتضا دارد که انسان، راه حق را بیسایید و ظلم نکند و ستمگری، جهتی بر ضد حرکت هدفمند جهان است.

خدا و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۱۰۸ - ۷،۹

۷ خداوند ، مُنْتَزَه از اراده هر گونه ظلم نسبت به موجودات

و ما اللّٰه یرید ظلماً للعالمین

۹ دستورات الهی به دور از هر گونه شائبه ظلم و بی عدالتی نسبت به بندگان است .

و اعتصموا بحبل اللّٰه

.. تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق و ما الله يريد ظلماً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۱۰۹ - ۴،۱۰

۴ مالکیت انحصاری خداوند نسبت به تمام هستی ، دلیل نفی اراده ظلم و ستم از ساحت اوست .

و ما الله يريد ظلماً للعالمين . و لله ما فى السموات و ما فى الارض

۱۰ بازگشت همه امور هستی به خداوند ، دلیل نفی اراده ظلم و ستم از ساحت اوست .

و ما الله يريد ظلماً للعالمين .. و الى الله ترجع الامور

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۴۰ - ۱،۴،۵

۱ خداوند ، حتی اندکی ستم به کسی روا نمی دارد .

ان الله لا يظلم مثقال ذره

<مثقال> به معنای <وزن> است و <ذره> به معنای مورچه کوچک و یا غبار معلق در هوا.

۴ کیفر بخیلان و ریاکاران (عذاب ، محرومیت از محبت خداوند ، همراهی با شیطان) ، بازتاب عمل خود آنان است ، نه ستمی از جانب خداوند .

ان الله لا يحب .. الذين يبخلون ... و الذين ينفقون اموالهم رياء الناس ... و

جمله <ان الله ..> می تواند پاسخی باشد برای این سؤال که چرا خداوند مردم را به عذاب و ... مبتلا می کند. خداوند می فرماید این عذابها ناشی از ستم او نیست، بلکه دستاورد خود بخیلان است.

۵ مجازات های الهی ، عادلانه و به دور از هر گونه ظلم

ان الله لا يظلم مثقال ذره و ان تك حسنه يضاعفها

جمله <و ان تك حسنه>

عطف بر جمله ای مقدر است ؛ یعنی <ان تک سیئه فلا یجزی الا مثلها و ان تک حسنه .. > .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۴۹ - ۱۵، ۱۴، ۱۲، ۱۰

۱۰ خداوند ، ذره ای ستم به کسی روا نمی دارد .

و لا یظلمون فتیلا

۱۲ خداوند ، در اعطای رشد و کمال لایق به انسان ها ، هیچ ستمی نمی کند .

بل الله یرزگی من یشاء و لا یظلمون فتیلا

۱۴ شهادت خدا بر ناپاکی یهودیان کفرپیشه ، هرگز ستمی به آنها نیست .

الم تر .. بل الله یرزگی من یشاء و لا یظلمون فتیلا

۱۵ خداوند در اعطا نکردن کمال و پاک نمودن یهودیان کفرپیشه ، هرگز ستمی به آنها نکرده است .

الم تر .. بل الله یرزگی من یشاء و لا یظلمون فتیلا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۷۷ - ۳۵، ۳۳

۳۳ خداوند ، ذره ای ستم بر بندگان روانمی دارد .

و لا تظلمون فتیلا

<فتیل> به نخ بسیار باریک گفته می شود، و اشیای بسیار حقیر را به آن تشبیه می کنند.

۳۵ نظام جزا و پاداش الهی ، به دور از هر گونه ستم

فلما کتب علیهم القتال .. و لا تظلمون فتیلا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۲۴ - ۸

۸ در نظام جزا و پاداش الهی کمترین ستمی راه ندارد .

من يعمل سوءاً یجز به .. فأولئك یدخلون الجنة و لا یظلمون نقیراً

<نقیر> به فرو رفته گی در هسته خرما

گفته می شود و کنایه از چیز اندک و حقیر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۱ - ۱

۱ خداوند هیچگاه از سر ظلم جامعه ای را نابود و مردمی را مجازات نکرده و نخواهد کرد.

ذلك أن لم يكن ربك مهلك القرى بظلم و أهلها غفلون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۱ - ۷، ۶، ۵، ۳، ۲، ۱

۱ شکنجه و عذاب کافران به هنگام مرگ و پس از آن نتیجه اعمال خود آنان است ، نه ظلمی از جانب خداوند بر ایشان .

ذوقوا عذاب الحریق. ذلك بما قدمت أیدیکم و أن الله لیس بظلم

<ذلك> می تواند اشاره به خصوص <عذاب الحریق> باشد و می تواند اشاره به مجموع عذابی باشد که در آیه قبل بیان شد. قابل ذکر است که در برداشت فوق <أن الله ...> ناظر به این حقیقت گرفته شده که عذاب کافران بیش از استحقاق آنان نیست، نه تعلیلی برای ضرورت گرفتارسازی ایشان به عذابهای الهی.

۲ کیفر الهی در مورد گنهکاران ، عادلانه و به دور از هر گونه ظلم

ذلك بما قدمت أیدیکم و أن الله لیس بظلم للعبيد

۳ گرفتار نشدن کفرپیشگان به عذاب الهی ، ستمی است از جانب خدا بر بندگان مؤمن

ذلك بما قدمت أیدیکم و أن الله لیس بظلم للعبيد

برداشت فوق مبتنی بر این است که <أن الله ...> عطف بر <ما قدمت> و بیانگر علتی دیگر برای گرفتار سازی کافران به عذاب حریق باشد. بر این اساس مفهوم آیه چنین می شود: اگر خدا کفرپیشگان را عذاب

نکند ستم کرده است. و چون عذاب نکردن آنان ستمی به خود آنان محسوب نمی شود، باید گفت این ستم نسبت به بندگان مؤمن است.

۵ خداوند منزّه از اعمال کمترین ظلم به بندگان خویش

و أن الله ليس بظلم للعبيد

با توجه به اینکه <أن الله...> در مقام استدلال بر این حقیقت است که گرفتاری کافران به عذاب حریق ستمی به آنها نیست، باید مراد از ظلام نبودن خدا، نفی کمترین ظلم از ساحت قدس وی باشد، و گر نه استدلال تمامی نیست. و بسیار ستمگر نبودن، نمی تواند دلیل باشد بر اینکه آتش سوزان ستمی بر گرفتاران به آن نیست.

۶ کمترین ستم از جانب خدا، ستمی بزرگ است و وی منزّه از آن می باشد.

و أن الله ليس بظلم للعبيد

با توجه به اینکه مراد از ظلام نبودن خدا، نفی کمترین ظلم از جانب اوست، به کارگیری صیغه مبالغه می تواند اشاره به این نکته باشد که حتی کوچکترین ستم از ناحیه خدا ستمی بزرگ محسوب می شود.

۷ ستم خداوند بر یک فرد ملازم با ستم بر همگان است.

و أن الله ليس بظلم للعبيد

به کارگیری کلمه ای همانند <لاحد> به جای <للعبيد> می توانست وافی به معنای مقصود باشد. بنابراین آوردن <للعبيد> (همه بندگان) می تواند اشاره به این باشد که اگر خدا به احدی ستم کند به همگان ستم کرده و خدا منزّه از آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۶۰ - ۱۷

۱۷ خداوند هرگز در پاداش دادن به بندگان خویش ستم روانمی دارد.

و أنتم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۱۷، ۱۶

۱۶ هلاکت اقوام کافر، بازتاب عملکرد خود آنان است نه ظمی از ناحیه خداوند بر آنها.

فما كان الله ليظلمهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

۱۷ کیفر انسان ها، قبل از تبیین حق و باطل برای آنان، ظلم و دور از ساحت قدس خداست.

أتتهم رسلم بالبئنت فما كان الله ليظلمهم

نفی ظلم از خدا و متفرع شدن آن بر وجود بینات، بیانگر این نکته است که: در صورت ارائه نشدن دلایل روشن، به هلاکت رساندن انسانها ظلم می باشد.

۲۰ ظلم در نظام کیفری خداوند راه ندارد.

فما كان الله ليظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۴۴ - ۱، ۶

۱ خداوند، بر هیچ کس کمترین ظمی روا نمی دارد.

إن الله لا يظلم الناس شيئاً

۶ از امام هادی (ع) روایت شده است: > ... من زعم ان الله عزوجل أجبر العباد على المعاصي و عاقبهم على ها ... فقد ظلم الله في حكمه و كذبه و رد عليه قوله: > إن الله لا يظلم الناس شيئاً < ... ;

... هر کس گمان کند که خدای عزوجل، بندگان را بر ارتکاب گناهان مجبور ساخته و در عین حال آنان را کیفر می کند، به خدا در حکمش اسناد ظلم داده و قول او را که فرموده: >خدا به مردم هیچ ظمی نمی کند< رد نموده و خدا را تکذیب کرده است ... <.

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۵۴ - ۱۳

۱۳ در نظام جزایی خداوند ، حتی به ستمگران هم ظلم نخواهد شد .

و لو أن لكل نفس ظلمت .. قضی بینهم بالقسط و هم لایظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۱

۱ خداوند ، بر بندگانش ستم نمی کند .

و ما ظلمنهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۱۱۷ - ۱،۵

۱ خداوند ، هیچ گاه ظالمانه و بدون دلیل جوامع بشری را به عذاب های دنیوی گرفتار نساخته و نخواهد ساخت .

و ما کان ربک لیهلک القرى بظلم

حرف <باء> در <بظلم> برای ملابست است. براین اساس جمله <ما کان...> چنین معنا می شود: هرگز خداوند مردم آبادیها را از سر ظلم به هلاکت نمی رساند. نسبت دادن هلاکت به آبادیها، گویای این نکته است که مراد از هلاکت، هلاکت دنیوی و عذاب استیصال است.

۵ ستم به انسان ها و به هلاکت رساندن جوامع درستکار ، ناسازگار با مقام ربوبیت خدا و مدیر بودن اوست .

و ما کان ربک لیهلک القرى بظلم و أهلها مصلحون

برداشت فوق از <رب> که به معنای مدیر و مربی است - استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹- نحل - ۱۶ - ۱۱۸ - ۴،۷

۴- تحریم برخی از حلال ها بر یهود ، کیفر و بازتاب عملکرد ظالمانه خود آنان بود نه برخاسته از ستم الهی .

و على الذين هادوا حرمنا .. و ما ظلمنهم

و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

۷- خداوند در تکالیف دینی، از بی عدالتی و ظلم به بندگان مبراست.

و علی الذین هادوا حرمنا .. و ما ظلمنهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۴۹ - ۱۷، ۱۶

۱۶- خداوند، در قیامت، به هیچ کس، ظمی روا نخواهد داشت.

و لا یظلم ربک أحداً

۱۷- حضور نفس اعمال انسان در قیامت، پشتوانه اجرای عدالت و نفی کمترین ظلم از ساحت خداوند است.

و وجدوا ما عملوا حاضراً و لا یظلم ربک أحداً

بیان حضور اعمال و تجسم آن، علاوه بر ثبت و ضبط در نامه اعمال، جملگی تأکیدی بر دقیق بودن احکام صادره بر قیامت و عادلانه بودن عقوبت های است و گویای این است که اسناد و مدارک کافی و غیر قابل انکاری در قیامت عرضه خواهد شد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۶۰ - ۱۲، ۱۱

۱۱- خداوند، ذره ای ستم بر بندگان روا نمی دارد.

و لا یظلمون شیئاً

۱۲- نظام جزا و پاداش الهی، به دور از هرگونه ستم

و لا یظلمون شیئاً

<شیئاً> می تواند کنایه از <ظلماً> و حاکی از این باشد که هیچ ظمی در قیامت صورت نخواهد پذیرفت.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۲ - ۴

۴ - خداوند در مؤاخذه بندگان ، هرگز از حق تجاوز نمی کند .

فلا يخاف ظلماً ولا هضمًا

در باره فرق <ظلم> و <هضم> احتمالاتی داده شده است؛ از جمله این که ظلم؛ یعنی، بیش از حق مطالبه کردن و هضم؛ یعنی، از حق کم گذاشتن.

جلد

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۷ - ۵

۵- حسابرسی خداوند در قیامت به گونه ای است که به هیچ کس اندکی ظلم نمی شود .

و نضع الموزین .. فلا تظلم نفس شیئاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۱۰ - ۳،۵

۳ - کیفر های الهی در آخرت ، برپایه عدل و بدون کمترین ظلمی در حق کیفر شوندگان

أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ

۵ - خدا ، پروردگاری عادل و مبرا از ستم کردن به بندگان خود

و أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۶۲ - ۶

۶ - نظام حسابرسی خداوند ، مبرا از کمترین ظلم به آدمیان

و لَدِينَا كِتَابٌ .. وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۵۰ - ۹

۹ - خدا و رسول او ، در داوری و حکمشان به احدی ، حتی منافقان ، ستم روا نمی دارند .

أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْيِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ رَسُولَهُ بَلْ أَوْلَتْكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۰۹ - ۴،۷

۴ - ساحت خداوندی ، میرا از کمترین ظلم به بندگان

و ما کنا ظلمین

۷ - مؤاخذه بندگان ، قبل از بیان و اتمام حجت بر ایشان ، ظلم و دور از ساحت خداوند است .

و ما أهلکنا من قریه . . . ذکری و ما کنا ظلمین

مفاد مطلب یاد شده، همان <قبیح عقاب بلا بیان> است که از آیه مورد

بحث استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۵

۱۵ - آنچه خداوند با اقوام عاد و ثمود و نیز با قارون و فرعون و هامان کرد ، ظلم خدا به آنان نبود .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ... و ما كان الله ليظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۹ - ۲۳، ۲۵، ۲۶

۲۳ - ساحت قدس الهی ، به دور از هرگونه ظلم و ستم است .

فما كان الله ليظلمهم

۲۵ - عذاب شدن جوامع تکذیب کننده ، ستمی از ناحیه خداوند بر آنان نبود .

و جاءتهم رسلهم بالبينت فما كان الله ليظلمهم

۲۶ - نظام جزایی الهی ، از هرگونه ظلم و ستم ، دور است .

فما كان الله ليظلمهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - یس - ۳۶ - ۵۴ - ۲

۲ - کیفر و پاداش الهی در قیامت ، عادلانه بوده و ذره ای به کسی ستم نخواهد شد .

فاليوم لا تظلم نفس شيئاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۷ - ۵

۵ - در نظام کیفر و پاداش الهی در قیامت ، به کسی کمترین ستمی نخواهد شد .

لا ظلم اليوم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۳۱ - ۱۰

۱۰ - خداوند ، هیچ ظلمی برای بندگانش نخواستہ و در حق آنان روا نداشته است .

و ما لله يرید ظلماً للعباد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت

۴ - پروردگار ، پیراسته از هر گونه ظلم و ستمی نسبت به بندگان خویش

و ما رَبِّكَ بظَلْمٍ لِّلْعَبِيدِ

۷ - > عن إبراهيم بن أبي محمود قال : سألت أبا الحسن الرضا (ع) . . . هل يكلف (الله) عباده ما لا يطيقون فقال : كيف ذلك ؟ و هو يقول : > و ما رَبِّكَ بظَلَامٍ لِّلْعَبِيدِ . . . ;

ابراهیم بن ابی محمود می گوید: از امام رضا(ع) سؤال کردم. .. آیا خدا بندگانش را به چیزی که قدرت بر آن ندارند تکلیف می کند؟ فرمود: چگونه چنین کاری را می کند در حالی که فرموده: <و ما رَبِّكَ بظَلَامٍ لِّلْعَبِيدِ>.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۶ - ۲

۲ - خداوند ، منزّه از ظلم به انسان ها

و ما ظلمنهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲۹ - ۴،۵،۶،۷

۴ خداوند ، منزّه از کم ترین ظلم و اعمال کیفر های ناروا ، بر بندگان

و ما أَنَا بظَلْمٍ لِّلْعَبِيدِ

۵ کیفر های اخروی نتیجه قهری عملکرد خود کافران ، و نه ظلمی از سوی خدا بر ایشان

قَدِّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ . . . و ما أَنَا بظَلْمٍ لِّلْعَبِيدِ

۶- کیفر گمراهان قبل از اتمام حجت ایشان ، ظلم و دور از ساحت خداوند *

و قد قَدِّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ . . . و ما أَنَا بظَلْمٍ لِّلْعَبِيدِ

برداشت بالا بدان احتمال است که دو بخش این آیه، متفرع بر <قد قَدِّمْتُ. . .> باشد؛ یعنی، چون قبلاً اتمام حجت بر ایشان شده است، نه حکم تغییر خواهد کرد

و نه اجرای حکم ظلم تلقی خواهد شد؛ زیرا ظلم آن جا است که عقاب، بدون حجت باشد.

۷- تغییر حکم و تخفیف کیفر بایسته ظالمان، ظلمی به دیگران و دور از ساحت خدا *

ما یبدل القول لدی و ما أنا بظلم للعبد

برداشت بالا- بدان احتمال است که <و ما أنا بظلام..> تعلیل <ما یبدل...> باشد؛ یعنی، چون تبدیل حکم و تخفیف مجازات به حق مجرمان، موجب ظلم به بندگان صالح و ستمدیده می شود، در نظام الهی چون ظلمی نیست تبدیل قول هم نخواهد بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۱۶ - ۷

۷- عذاب دوزخ، ستمی از سوی کافران به خویش و نه از جانب خداوند

إنما تجزون ما کنتم تعملون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۲۳ - ۴،۷

۴- فرمانروایی خداوند بر هستی، آکنده از پاکی و تقدس و به دور از کمترین ظلم و کاستی است.

الملک القدوس

وصف <القدوس>، در پی <الملک>، می تواند بیانگر این حقیقت باشد که فرمانروایی خداوند، از هر گونه آلودگی، ناپاکی، ظلم و کاستی مبرا است.

۷- خداوندگار جهان و فرمانروای مطلق هستی، منزّه از هر گونه ستم و زیان رسانی به خلق

هو الله .. الملک ... السلم

وصف <السلام>، بیانگر ارتباط خدا با خلق است.

درخواست نجات از ظلم قوم نوح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵- نوح (ع)، نجات خود و خاندانش را از دست ستم و

اذیت و آزار قوم خود ، از خداوند خواستار شده بود .

و لقد نادینا نوح ... و نجینه و أهله من الكرب العظیم

دعای نجات از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۷۵ - ۱۵، ۱۰

۱۰ دعای مسلمانان مظلوم و مستضعف مکه به درگاه پروردگار برای رهایی از ستم حاکم بر آنان

و المستضعفین .. الذین یقولون ربنا اخرجنا من هذه القریه الظالم اهلها

۱۵ مسلمانان مستضعف صدر اسلام ، خواستار فرمانده و نیروی انسانی از جانب خداوند برای رهایی از ستم کفرپیشگان مکه

و اجعل لنا من لدنک ولیاً و اجعل لنا من لدنک نصیراً

راههای فرار از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۹

۹- هجرت از جوامع ستم پیشه ، از راه های گریز از ستم و زمینه ساز پیروزی

و الذین هاجروا فی الله من بعد ما ظلموا

رفع ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۲۹ - ۳

۳ رفع بیدادگری فرعون از بنی اسرائیل ، انتظار آنان از بعثت موسی (ع)

قالوا أوذینا من قبل أن تأتینا و من بعد ما جئتنا

روش مبارزه با ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۶ - ۲

۲ - لزوم متوجه ساختن پیکان مبارزه به سمت کانون های اصلی فساد و ستم در جامعه .

أنت القوم الظلمين .. فأتيا فرعون

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که موسی و هارون(ع) در مرحله

نخست، موظف شدند برای مبارزه با ستم، به سراغ فرعون بروند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - دخان - ۴۴ - ۲۰ - ۴

۴- انسان بی اتکا به پروردگار، ناتوان از مبارزه با ظلم و کفر

و اِنِّیْ عِزَّتْ بَرِّیْ وَ رَبِّکُمْ

موسی(ع) با این که در سیر دعوت به توحید و رهایی بندگان برای رفع استثمار و ترویج توحید، از <سلطان مبین> برخوردار بود، با این حال خویش را در برابر هجوم دشمنان نیازمند به حمایت و امداد پروردگار می دید.

رهبری و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۲۴ - ۱۷، ۱۸

۱۷ - پیراسته بودن از ظلم و ستمکاری، از شرایط دستیابی به مقام امامت و پیشوایی مردم

قال لاینال عهدی الظلمین

۱۸ - ستمکاران، شایسته و سزاوار امامت و رهبری نیستند.

لاینال عهدی الظلمین

زمینه اجتناب از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۲۵ - ۶

۶ توجه به شدت عقاب الهی، زمینه ساز پرهیز از گناهان و ستمگریها

و اتقوا فتنه .. و اعلموا ان الله شدید العقاب

زمینه ترک ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۲ - ۱۰

۱۰ سلامت دل و ایمان راسخ ، زمینه پرهیز از ستمگری و عصیان و موجب برخورداری از هدایت خاص الهی

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ. فترى الذين فى قلوبهم مرض يسرعون فيهم

زمینه ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۷۵ - ۱۶

۱۶

بدعتگذاری ، وسیله ای برای توجیه ستم و نقض تعهدات اجتماعی

و منهم من ان تأمنه بدینار لا یؤده الیک .. و یقولون علی الله الکذب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲ - ۳۱

۳۱ خشم و کینه ، زمینه تجاوز و ستم به دیگران

و لایجرمنکم شننان قوم .. ان تعتدوا

بنابر اینکه <قوم> مفعول برای <شننان> باشد و فاعل آن (کم) حذف شده باشد یعنی خشم و کینه شما نسبت به طائفه ای نباید باعث تجاوز و تعدی به آنان شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۵

۵ رفاه فراوان، زمینه ظلم است. *

فتحنا علیهم أبوب کل شیء .. فقطع دابر القوم الذین ظلموا

توصیف تکذیب کنندگان آیات الهی به <الذین ظلموا> پس از بیان گشوده شدن درهای نعمت بر آنان (فتحنا علیهم) اشاره به این نکته می تواند باشد که گشایش و آسایش زمینه ظلم آنان بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۵ - ۱۰

۱۰ جوامع مرفه ، در خطر انحرافات اقتصادی و گسترش دادن ظلم و ستم در پهنه گیتی

ینی أریکم بخیر .. أوفوا المکیال ... و لاتعتوا فی الأرض مفسدین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۶ - ۱۶

۱۶ رفاه و دل بستگی به لذت های دنیا ، زمینه ساز ستمگری و گرایش به جرم و گناه است .

واتبع الذين ظلموا ما أترفوا فيه و كانوا مجرمين

جلد - نام سوره - سوره -

آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۱۱

۱۱- رعایت نکردن عدالت در جامعه ، خودداری از احسان و قطع رابطه با خویشاوندان ، زمینه ساز رواج فحشا ، بزهکاری ، ستم و سرکشی در جامعه است . *

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ

برداشت فوق، از مقابله عدل و ... با فحشا و ... استفاده گردید؛ یعنی، اگر عدل و ... در جامعه باشد، زمینه رواج فحشا و ... از بین می رود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۸ - ۱۰

۱۰ - انکار قیامت و مؤاخذه انسان ها در آن روز ، از زمینه های ستم کاری و بدکرداری

الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ... لِلَّذِينَ ظَلَمُوا... وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتِ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ

برداشت یاد شده از آن جا است که خداوند، منکران روز قیامت و کیفر آن را، ستمکار (ظلموا) و بدکردار (سیئات ما کسبوا) معرفی کرده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - رحمن - ۵۵ - ۹ - ۵

۵ - مبادلات اقتصادی ، از لغزش گاه های مهم و زمینه ساز ابتلای انسان به بی عدالتی

الْأَتَّطَغُوا فِي الْمِيزَانِ . وَأَقِيمُوا الْوِزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَخْسَرُوا الْمِيزَانَ

تذکرهای مکرر خداوند، می نمایند که آدمی از این ناحیه در معرض لغزش جدی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ممتحنه - ۶۰ - ۹ - ۷

۷ - هشدار خداوند به امکان تحقق ظلم ، در پرتو عنوان های جذاب نیکی و مسالمت میان

أَنْ تَبْرُوهُمْ وَتَقْسُوا إِلَيْهِمْ... وَ مَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

از این آیه و آیه قبل، استفاده می شود که قسط و نیکی به معاندان حق، خود ظلم واقعی است و نباید تحت تأثیر جذابیت ظاهری این عناوین قرار گرفت.

زمینه ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - طلاق - ۶۵ - ۱ - ۱۶

۱۶ - تجاوز از حدود الهی و مرز های دینی ، ظلم به نفس است .

و مَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ

زمینه ظلم به یتیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - ضحی - ۹۳ - ۹ - ۳

۳ - یتیمان ، در معرض مجبور شدن به اجرای دستور های دیگران و نیازمند امداد و حمایت در برابر تجاوزگران

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

زمینه ظلم در معامله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۷ - ۱۲

۱۲ آزادی بی قید و شرط مالکان در تصرف اموال خویش ، زمینه ساز رعایت نکردن قسط و عدالت در مبادلات است .

أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ... أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ

زمینه ظلم ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۳

۳ قوم موسی پس از اتکال بر خدا، دست به نیایش برداشته و از درگاه او خواستند تا ضعف و ناتوانی را که تشویق کننده ظالمان به ستمگری است از میان آنان بردارد.

فقالوا على الله توكلنا ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمين

همان گونه که مال، اولاد و

دنیا به خاطر داشتن جاذبه فتنه است و آدمیان را مفتون خود می کند، ضعف و ناتوانی مردم نیز برای زورگویان فتنه است و آنان را بر تجاوز به آنان، ترغیب می کند.

زمینه نجات از ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۷ - ۹

۹ ایمان و اقامه نماز، زمینه ساز نجات بنی اسرائیل از سلطه فرعون بود.

ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمین. و نجنا برحمتک ... و أقيموا الصلوه و بشر المؤمن

سختی عذاب ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۸

۸ - شرک و ظلم، گناهی بس بزرگ و پیام دار عذابی سخت و فوق تصور بشر

و بدا لهم من الله ما لم يكونوا يحتسبون

سرزنش ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۱۳ - ۱۱

۱۱ - > و روى أنه سُئِلَ النَّبِيُّ (ص) عن < العتْلُ الزنيم > فقال: هو الشديدُ الخُلُقِ، الشحيح، الأكل، الشراب، الواجد

للطعام و الشراب، الظلوم للناس، الرحيب الجوف ;

روایت شده که از پیامبر(ص) درباره معنای <عتلّ زنیم> سؤال شد فرمود: او تندخو، بخیل، پرخور و پرنوش است؛ همواره

دارای خوراکی و نوشیدنی است بسیار به مردم ستم می کند و شکم بزرگ است (به آسانی شکمش از غذا پر نمی شود).<

سنگینی اخروی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۱ - ۷

۷ - هرگونه ظلم

و ستم در دنیا ، در روز قیامت باری گران بر دوش ظالمان خواهد بود .

من حمل ظلماً

صالحان و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۱۰

۱۰ - انسان های مؤمن ، نیک کردار و پرهیز کننده از ظلم به دیگران ، بسیار اندک اند .

و إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْغَىٰ .. إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا

تنکیر <قلیل> و اضافه شدن <ما>ی مبهمه، بر مبالغه در قلت دلالت دارد.

صبر بر ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۳۷ - ۱۲

۱۲ صبر و مقاومت بنی اسرائیل زمان موسی در برابر ستمگری های فرعون ، موجب تحقق وعده الهی بر پیروزی آنان و نابودی

دشمنانشان

و تمت کلمت ربک الحسنی علی بنی اسرائیل بما صبروا

حرف <باء> در <بما صبروا> سببیه است و <ما>، مصدریه. یعنی: <تمت ... بسبب صبرهم>.

صبر بر ظلم فرعونیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۲۸ - ۱

۱ موسی (ع) پس از تصمیم فرعون به سرکوبی بنی اسرائیل ، مردمش را به استعانت از خدا و صبر و مقاومت در برابر آزار

های فرعونیان فراخواند .

قال موسی لقومه استعینوا باللّٰه و اصبروا

صبر بر ظلم مشرکان مکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۲ - ۱

۱- مسلمانان مهاجر از ستم مشرکان مکه ، مردمانی صبور بودند که در برابر ستم ظالمان شکیبایی پیشه کردند .

و الذین هاجروا فی الله

... الذین صبروا

<الذین> عطف بیان برای <الذین> در آیه سابق است.

ظلم آدم(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۲۳ - ۲

۲ خطا و لغزش آدم و حوا ستمی بود که آنان بر خویشان روا داشتند.

قالا ربنا ظللنا أنفسنا

ظلم آل فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۱۰

۱۰- نقش تعیین کننده خداوند در تحولات تاریخ بشری و نجات مردمان از ظلم و ستم

إذ أنجکم من آل فرعون

ظلم اختلاف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۱ - ۲۳

۲۳ - هر حرکت منفی و تهدیدکننده اخوت اجتماعی مؤمنان ، ظلم و ستم کاری است . *

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ... و من لم يتب فأولئك هم الظالمون

برداشت یاد شده، بدان احتمال است که اطلاق گناه و ظلم بر استهزا و... نه صرفاً به لحاظ احترام فردی مؤمن نباشد؛ بلکه به لحاظ خدشه دار شدن اخوت ایمانی جامعه نیز باشد.

ظلم اختلاف افکنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۵ - ۸

۸ - تفرقه گرایان در دین و راه انبیا ، انسان هایی ستمگر و مستحق عذاب اخروی
إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ .. فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابَ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابٍ

ظلم اخراج از وطن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۴۰ - ۲

۲ - اخراج ناروای مردم از موطن و سرزمین خویش ، از آشکارترین ظلم ها

بأنهم

ظلموا .. الذين أخرجوا من ديارهم

با توجه به این که از میان تمام اذیت و آزارهای مسلمانان صدراسلام، آوارگی آنان اختصاص به ذکر شده، برداشت فوق استفاده می شود.

ظلم ادعای الوهیت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۲۹ - ۶

۶- ادعای الوهیت ظلم است و مدعیان خدایی، ظالم اند.

و من یقل منهم إئی إله .. كذلك نجزی الظلمین

ظلم ارتداد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۱۰

۱۰- ارتداد قوم موسی و گرایش آنان به گوساله پرستی، از جمله ستم های آنان

ثم أتخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۸۶ - ۶

۶ بازگشت به کفر (ارتداد) پس از ایمان آگاهانه، ظلم است.

کیف یهدی الله قوماً کفروا بعد ایمانهم .. و الله لا یهدی القوم الظالمین

ظلم استکبار با قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۰ - ۱۴

۱۴- استکبار در برابر قرآن ، ظلم و مایه محرومیت از هدایت الهی

و استکبرتم إنّ الله لا یهدی القوم الظلمین

از منطبق شدن عنوان ظالم بر <مستکبر>، مطلب یاد شده استفاده می شود.

ظلم استهزای انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۶

۶- کفر ، شرک و استهزای پیامبران ، ظلم و ستمی آشکار است .

یویلنا إنّنا کنا ظلمین

اعتراف مشرکان و کافران استهزاگر به ستم کار بودن

خود، حکایت از این دارد که کفر و شرک و استهزای پیامبران، ظلم است.

ظلم اشراف فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۴

۴ فرعون و اشراف اطراف او ، مردمی ددمنش و ستم پیشه بودند .

ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمين

ظلم اشراف قوم نوح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۱ - ۱۵

۱۵ ظلم و ستم سران و اشراف قوم نوح به محرومان و مستضعفان آن قوم

لأقول للذين تزدرى أعينكم .. إني إذا لمن الظلمين

جمله <إني إذا لمن الظالمين> تعریضی است به سران و اشراف قوم نوح که شما با این پندار که محرومان شایسته خیر نیستند در حق آنان ستم می کنید.

ظلم اصحاب الجنه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۲۹ - ۴

۴ - اعتراف باغداران یمنی ، به ستمکار بودن خویش بر اثر بخل ورزی و محروم ساختن بینوایان

إنا كنا ظلمين

ظلم اصحاب ایکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱- مردم <ایکه> (قوم شعیب) مردمی ستم پیشه بودند .

و إن كان أصحاب الأيكة لظلمين

نوع مفسران بر آنند که مقصود از <ایکه> همان قوم شعیب هستند.

ظلم اصحاب رس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۸ - ۲

۲ قوم عاد ، ثمود و اصحاب رس ، مردمانی ظالم و ستمگر و گرفتار عذاب دردناک الهی در قیامت

و

أعتدنا للظلمين عذابًا أليمًا . و عَادًا و ثمودا و أصحاب الرسّ

ظلم اصحاب شمال

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - واقعه - ۵۶ - ۴۵ - ۱

۱ - اصحاب شمال ، مجموعه ای از انسان های بی پروا ، متنعمان سرمست و جباران (انسان های بی رحم و آدم کش)

إنهم كانوا قبل ذلك مترفين

<مترف> (مفرد <مترفین>) در معانی زیر به کار می رود: الف) انسان یله و رهایی که بدون هیچ مانعی هرچه دلش بخواهد انجام می دهد (بی پروا) ب) کسی که تنعم و رفاه او را سرمست کرده باشد ج) جبار و ستمگر (قاموس المحيط).

ظلم اعراض از آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۷ - ۱

۱- روی گردانی از آیات پروردگار پس از تذکر یافتن و آگاهی به آن ، بزرگ ترین ظلم است .

و من أظلم ممن ذكّر بأيت ربّه فأعرض عنها

<ذکر> یعنی، شناختی که در حافظه حاضر باشد (برگرفته شده از مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۶ - ۳

۳ - مشاهده آیات مختلف خداوند و نادیده گرفتن آنها ، ظلمی غیرقابل بخشش

و وقع القول عليهم بما ظلموا .. ألم يروا ... إن في ذلك لآيت

آیه یاد شده می تواند تفسیر و توضیحی باشد بر آنچه در آیه پیش به عنوان <ظلم> مطرح شده است.

ظلم اعراض از ایمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۲ - ۳

۳ - بی ایمانی و کناره گیری

از اعمال صالح ، ظلمی است که در قیامت گریبان گیر انسان خواهد شد .

و قد خاب من حمل ظلماً . و من يعمل من الصلحت و هو مؤمن

ظاهر تقابل بین این آیه و آیه قبل، این است که موضوع این آیه، دسته مقابل ظالمان است.

ظلم اعراض از حق

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۸ - ۵

۵ - حق گریزی ، ظلم و ستم آدمی به خویشان است .

و لكن كانوا هم الظلمين .. و لكن أكثرکم للحقّ كرهون

از ارتباط آیات می توان استفاده کرد که ظلم و ستم مجرمان، چیزی جز حق گریزی آنان نیست.

ظلم اعراض از خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۳۹ - ۳

۳ - خدافراموشی و روی گرداندن از یاد او ، ظلم و ستم آدمی بر خویشان است .

و من يعيش عن ذکر الرحمن .. إذ ظلمتم

از ارتباط آیه شریفه با جمله <و من يعيش عن ذکر الرحمن..> استفاده می شود که اعراض از یاد خدا، ظلم بر خویشان است.

ظلم اعراض از عمل صالح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۲ - ۳

۳ - بی ایمانی و کناره گیری از اعمال صالح ، ظلمی است که در قیامت گریبان گیر انسان خواهد شد .

و قد خاب من حمل ظلماً . و من يعمل من الصلحت و هو مؤمن

ظاهر تقابل بين اين آيه و آيه قبل، اين است كه موضوع اين آيه، دسته مقابل ظالمان است.

ظلم اعراض از

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۱۱۱ - ۹

۹ - اعراض از قرآن ، ظلم است .

و قد خاب من حمل ظلماً

مراد از ظلم به قرینه آیات پیشین، روی گردانی از قرآن است که از آن به <وزر> تعبیر شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۳۹ - ۶

۶ - کفر به قرآن و روی گردانی از آن ، ظلم و گناهی غیرقابل بخشش است .

و من يعيش عن ذكر الرحمن .. و لن ينفعكم اليوم إذ ظلمتم أنكم في العذاب مشتركون

برداشت یاد شده بر این مبنا است که مراد از <ذكر الرحمان> قرآن باشد.

ظلم افترا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۱ - ۱۷

۱۷ سخن نابحق گفتن درباره مردم و نالایق شمردن آنان بدون هیچ دلیل و برهان ، ظلم به آنان است .

لا أقول .. الله أعلم بما في أنفسهم إني إذا لمن الظالمين

ظلم افترا به خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱،۳

۱ افترازنندگان به خداوند، ظالمترین مردم هستند.

و من أظلم ممن افتري على الله كذبا

۳ افترای به خداوند و تکذیب آیات الهی، بزرگترین ظلم است.

و من أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب بايته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱

۱ افترا به خداوند بالاترین ظلم و از بزرگترین گناهان است.

و من أظلم ممن افتري على الله

کذبا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۱

۱ افترازنندگان بر خدا و تکذیب کنندگان آیات الهی، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذبا أو کذب بأیته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۷ - ۱

۱ افترا بستن به خدا (چیزی را به دروغ به خدا نسبت دادن) بدترین نوع بیدادگری است.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذباً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱

۱ دروغ بستن به خداوند، بزرگترین ظلم است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۵

۵- نسبت دادن امور ناروا به خداوند و کشتن دختران، عملی ظالمانه است.

کنتم تفترون . و يجعلون لله البنت سبحنه ... أم یدسه فی التراب ... و لو یؤاخذ ا

به قرینه سیاق آیات که درباره مشرکان و عقاید باطل آنها درباره خداوند بود ممکن است مراد از <الناس> مشرکان باشد و <ال> در <الناس> عهد ذکری باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۱

۱ - ظالم ترین افراد ، کسانی اند که به خداوند دروغ ببندند .

و من أظلم ممّن افتري على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۱،۴

۱ - دروغ بستن به خدا و تکذیب قرآن و دین

حق ، بزرگ ترین نوع ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

مقصود از <صدق> قرآن و دین حق می باشد.

۴ - شرک ، افترا و دروغ بستن به خداوند ، بزرگ ترین ظلم به شمار می رود .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

یکی از مصادیق مورد نظر دروغ بستن به خدا با توجه به این که آیه شریفه در ردیف آیات مربوط به مشرکان قرار دارد و نیز این سوره از سوره های مکی است و مردم مکه بیشتر مشرک بودند شریک قائل شدن برای خداوند یکتا است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۱

۱ - افترا و نسبت دروغ به خدا بستن ، بالاترین ظلم و بدترین گناه است .

و من أظلم ممن افتري على الله الكذب

تقیح افترا بر خداوند با تعبیر <أظلم> (صیغه اسم تفضیل)، نشان از بزرگی گناه آن دارد.

ظلم افترا به قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۷ - ۲

۲ تکذیب قرآن و ساختگی خواندن آن علی رغم اعتقاد به الهی بودنش اوج بیدادگری است .

فمن أظلم ممن .. أو كذب بأيته

ظلم افراط در انتقام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۰ - ۱۲

۱۲ - ستم‌دیده ای که در گرفتن انتقام افراط کند ، خود ستمگر است .

جزؤا سیئه . . . إنه لایحب الظلمین

ظلم اقوام پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس -

۲ ستم پیشگی اقوام پیشین و ایستادگی در برابر پیامبران ، عامل گرفتار شدن آنان به عذاب استیصال الهی

و لقد أهلكنا القرون من قبلکم لما ظلموا و جاءتهم رسلهم بالبینة و ما كانوا لیؤمنوا

ظلم اقوام کافر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۲۱

۲۱ نزول عذاب بر امت های کافر پیشین ، پس از اصرار و مداومت آنان بر ظلم و حق ناپذیری

و لکن كانوا أنفسم یظلمون

فعل <كانوا> به همراه <یظلمون> افاده استمرار می کند.

ظلم اکثریت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۲ - ۳

۳ عذاب های الهی آن گاه بر شهر ها و آبادی ها فرو می ریزد که عموم افرادش ستم پیشه بوده و آثار کفر و شرک در همه جا مشهود باشد .

و كذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى و هی ظلمه

نسبت دادن ظلم به آبادیها (و هی ظالمه) نسبتی مجازی است و هدف از آن رساندن این معناست که: همه و یا اکثر قریب به اتفاق اهل آن آبادیها ، ستمکار بودند؛ به گونه ای که گویا ستم کاری در هر کوی و برزن نمایان بود.

ظلم امت های پیشین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۱۰

۱۰ فرعونیان ، امت های پیش از آنان و کفرپیشگان مکه ، از زمره ظالمان

و کل کانوا ظلمین

ظلم امتناع از پاداش اخروی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۶۰ -

۱۳- منع از پاداش اخروی ، هرچند اندکی از آن ، ظلم است .

و لا یظلمون شیئاً

ظلم انسان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۳۴ - ۱۸، ۱۴، ۱۳

۱۳- انسان در برابر نعمت های بیکران الهی ، بسیار ستم پیشه و ناسپاس است .

و إن تعدّوا نعمت الله لاتحصوها إنّ الإنسن لظلوم کفّار

<ظلوم> و <کفّار> صیغه مبالغه است و بر کثرت و فراوانی معنای خود دلالت دارد.

۱۴- انسان به خویشتن ستمکار و در برابر نعمت و احسان ، بسیار ناسپاس است .

و إن تعدّوا نعمت الله لاتحصوها إنّ الإنسن لظلوم کفّار

مقصود از <ظلوم> بودن انسان، به قرینه بیان نعمتها و داده های الهی به وی، ظلم به خویشتن است.

۱۸- سرشت انسان با نوعی از ظلم به خویشتن و ناسپاسی عجین است .

إنّ الإنسن لظلوم کفّار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۷۲ - ۸

۸- انسان ، موجودی ظلم پیشه و بس نادان است .

و حملها الإنسن إنّّه کان ظلوماً جهولاً

ظلم اهل کتاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳- آل عمران - ۳ - ۱۱۲ - ۱۶

۱۶ کفر، جنایت و تجاوز، سیره دائمی اهل کتاب (یهود)

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِثَايِتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ... وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

فعل مضارع پس از فعل ماضی از ماده <كَوْنٌ> دلالت بر استمرار دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۹ - ۵

۵ کفر و ظلم گروهی از اهل کتاب، موجب خلود آنها در جهنم

إِنَّ

الذین کفروا و ظلموا .. و لالیهدیهم طریقاً. الا طریق جهنم خلدین فیها
با توجه به آیات قبل مصداق مورد نظر از آیه کافران اهل کتاب می باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۶۲ - ۱۰

۱۰ نکوهش شدید خداوند از اهل کتاب ، بخاطر آلودگی آنان به گناه ، ستمگری و حرام خواری

یسرعون فی الاثم و العدون و اکلهم السحت لبئس ما کانوا یعملون

ظلم اهل مدین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۸

۸ قوم شعیب ، مردمانی ستمکار بودند .

و أخذت الذین ظلموا الصیحه

مقصود از <الذین ظلموا> قوم شعیب است که به شرک‌ورزی ، انکار رسالت شعیب(ع) و کم فروشی و بی عدالتی در داد و ستد اصرار می‌ورزیدند. تعبیر کردن از آنان به ستمکاران ، گویای برداشت فوق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرک‌ورزی و انکار رسالت پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لکن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است / یعنی :
قوم نوح ، عادو . . .

ظلم بانیان مسجد ضرار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۰۹ - ۱۵

۱۵ بناکنندگان مسجد ضرار ، از ظالمان و سقوط کنندگان

در آتش دوزخند .

و الذین اتخذوا مسجداً ضراراً .. فانهار به فی نار جهنم

ظلم بت پرستی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۵

۵- بت پرستی و شرک ، از دید فطرت انسانی ، ظلم و ستم است .

فرجعوا إلى أنفسهم فقالوا إنكم أنتم الظلمون

برداشت یاد شده مبتنی براین است که مقصود از <أنفسهم> به خود آمدن و ضمیر و وجدان آنان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۷۱ - ۸

۸- شرک و بت پرستی ظلم است .

و يعبدون من دون الله .. و ما للظلمين من نصير

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۸ - ۱۴

۱۴- شرک ، بت پرستی و گمراه گری ، ظلم است .

ولا تزدد الظلمين إلا تباراً

مطلب یاد شده، از تعبیر <ظالمان> درباره بت پرستان و گمراه کنندگان به دست می آید.

ظلم بدعت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۹

۹ بدعت در دین، از بزرگترین ظلمها و مانع سعادت و رستگاری است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا أو کذب بایته إنه لا یفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۰

۱۰ گمراه ساختن مردم ناآگاه با جعل احکام دروغین، از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم .. لیضل الناس بغير علم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ -

۲ بدعت در دین الهی، همانند تکذیب آیات خداوند، بزرگترین ستم است.

فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآيته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۸

۸ بدعت و تحریف حقایق دینی ظلم است .

فبدل الذين ظلموا منهم قولاً غير الذي قيل لهم فأرسلنا .. بما كانوا يظلمون

از مصادیق <ما كانوا يظلمون> تبدیل و تحریف سخنی است که خداوند به بنی اسرائیل آموخت تا به هنگام ورود به بیت المقدس آن را به زبان جاری کنند (قولوا حطه). خداوند آن تبدیل و تحریف را ظلم شمرده است. بنابراین تحریف و تبدیل سخنان الهی که همان حقایق دینی است، از مصادیق ظلم می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۱ - ۸

۸ - دنیامداری ، شرک ، بدعت در دین ، ظلم و سیاه کاری است .

أم لهم شركوا .. و إن الظالمين لهم عذاب أليم

ظلم بدعت گذاری

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۹۴ - ۲

۲ افترا و دروغ بستن آگاهانه به خداوند (بدعت) ، ظلمی است بزرگ .

فمن افترى .. فاولئك هم الظالمون

ضمیر فصل، دلالت بر بزرگی ظلم می کند.

ظلم بدعت گزاران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۳

۱۳ کسانی که با افترا به خداوند احکام دروغین جعل می کنند، ستمگر و محروم از هدایت خداوندند.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

<ال> در <القوم> عهد

است و با توجه به آیات قبل مراد از <قوم> همان کسانی هستند که با افترا به خداوند موجبات گمراهی مردم را فراهم می سازند.

ظلم بدنمایانی سبیل الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۴

۴ آنان که در پی ناهنجار نشان دادن راه خدا هستند ، ستمکارند .

ألا لعنة الله على الظالمين. الذين ... ييغونها عوجاً

<ییغونها عوجاً> یعنی ، در جست و جوی انحراف برای راه خدا هستند. جست و جوی انحراف برای راه خدا ، گاهی به ایجاد انحراف در آن است و گاهی منحرف جلوه دادن آن می باشد. برداشت یاد شده ناظر به دومین شیوه است.

ظلم بر بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۹۰ - ۳

۳ فرعون و سپاهیانش ، از سرِ ستم و کینه توزی ، بنی اسرائیل را تعقیب کردند .

فأتبعهم فرعون و جنوده بغياً و عدواً

ظلم برادران یوسف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۸ - ۱

۱ یعقوب (ع) از ستم فرزندانش در حق خویش درگذشت و آنان را بخشود .

قال سوف أستغفر لكم ربی

ظلم بزرگ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ کمترین ستم از جانب خدا، ستمی بزرگ است و وی منزّه از آن می باشد.

و أن الله ليس بظلم للعبيد

با توجه به اینکه مراد از ظلام نبودن خدا، نفی کمترین ظلم از جانب اوست، به کارگیری صیغه مبالغه

می تواند اشاره به این نکته باشد که حتی کوچکترین ستم از ناحیه خدا ستمی بزرگ محسوب می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۳ - ۱۰

۱۰ - شرک ، ظلمی بس بزرگ است .

إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

ظلم بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۱ - ۱۴، ۱۵

۱۴ - ستمکاری ، عادت و رویه بنی اسرائیل

وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

برداشت فوق، بر این اساس است که: جمله <وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ> جمله ای معترضه باشد نه حالیه؛ یعنی، شما مردمی ستم پیشه هستید و گوساله پرستی نمودی از آن می باشد.

۱۵ - گوساله پرستی بنی اسرائیل از جمله ستمکاری های آنان بود .

ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۴ - ۱، ۲

۱ - قوم موسی با گوساله پرستی ، بر خویشتن ستم کرده و مستحق کیفر شدند .

يَقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ

۲ - موسی (ع) با بیان ستمکاری قومش ، به آنان فرمان داد تا روی به درگاه خدا آورده ، توبه کنند .

و إِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ .. فَتُوبُوا إِلَى بَارِئِكُمْ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۷ - ۱۷، ۱۲

۱۲ - قوم موسی با بهره گیری حرام از < مَنْ > و < سلوی > مرتکب گناه شده ، بر خود ستم کردند . *

كلوا من طيبات ما رزقناكم و ما ظلمونا و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جمله < و لكن كانوا > .

>> دلالت بر آن دارد که قوم موسی مرتکب حرام خواری شدند. به نظر می رسد از مصداقهای حرام خواری آنان - به قرینه وقوع جمله مذکور پس از بیان نزول من و سلوی - بهره گیری حرام از من و سلوی، همانند تجاوز به سهم دیگران باشد.

۱۷ - ناسپاسی قوم موسی و تمردشان از فرمان های خدا ، ستمی بود که آنان بر خودشان روا داشتند .

و ما ظلمونا و لکن كانوا أنفُسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۱۰

۱۰ - ارتداد قوم موسی و گرایش آنان به گوساله پرستی ، از جمله ستم های آنان

ثم أتخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۰ - ۱۳

۱۳ - گوشت شتر ، گاو و گوسفند ، طیبات حرام شده بر بنی اسرائیل از سوی خداوند بخاطر ظلم آنان

فبظلم من الذین هادوا حرّمنا علیهم طیبات أحلت لهم

امام صادق(ع) درباره <طیبیت> در آیه فوق فرمود: ... یعنی لحوم الابل و البقر و الغنم ...

کافی، ج ۵، ص ۳۰۶، ح ۹؛ نورالثقلین، ج ۱، ص ۵۷۲، ح ۶۶۵.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۴۸ - ۱۱

۱۱ - بنی اسرائیل زمان موسی بر اثر ارتداد و گرایش به گوساله پرستی از ستمکاران شدند .

اتخذوه و كانوا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳۰ ناسپاسی قوم موسی و تمرد ایشان از فرمان های

خدا، ستمی بود که آنان بر خود روا داشتند .

و قَطَعْنَهُمْ .. و ما ظلمونا و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

ظلم به آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۵۹ - ۱۴

۱۴- تکذیب معجزات و آیات الهی ، ظلم به آنهاست .

كذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ .. فظلموا بها

ظلم به اقوام صالح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۷ - ۴

۴ نزول عذاب بر امت های درستکار ، ظلم به آنهاست .

و ما كان ربك ليهلك القرى بظلم و أهلها مصلحون

کلمه <مصلح> هم به معنای اصلاح کننده خویش و هم به معنای اصلاح کننده دیگران است. برداشت فوق ، ناظر به معنای اول می باشد.

ظلم به انسان ها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۲۰

۲۰ - ظلم به بندگان ، جزء سنت های خداوند نیست .

و ما كان الله ليظلمهم

ظلم به بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۳۷ - ۱

۱ بنی اسرائیل در مدت زمانی طولانی تحت سیطره فرعونیان به ضعف و ناتوانی کشانه شده بودند .

و أورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون

استعمال فعل مضارع همراه <کان> و أمثال آن دلالت بر استمرار آن فعل در گذشته دارد. بنابراین <كانوا يستضعفون> می رساند که استضعاف بنی اسرائیل به دست فرعونیان دارای سابقه طولانی بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۴۷ - ۲

۲ بنی

اسرائیل در زمان بعثت موسی (ع)، ساکن مصر و گرفتار ستم و آزار فرعونیان بودند .

فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعَذِّبْهُمْ

نهی شدن فرعون از عذاب و شکنجه بنی اسرائیل، بیانگر رنج و سختی آنان در مصر آن زمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲ - ۱

۱ - انتقاد صریح موسی (ع) از فرعون به خاطر به بردگی کشاندن بنی اسرائیل

و تَلْكَ نِعْمَةٌ .. أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ

جمله <و تَلْكَ نِعْمَةٌ..> استفهامی و به تقدیر <أَوَتَلْكَ...> است. <أَنْ عَبَّدتَّ> می تواند عطف بیان برای اسم اشاره <تَلْكَ> و یا منصوب به نزع خافض (لام تعلیل) و به تقدیر <لَأَنْ عَبَّدتَّ> باشد. <تعبيد> (مصدر <عَبَّدتَّ>) به معنای برده و بنده [خود] ساختن است؛ یعنی، آیا این که فرزندان اسرائیل را بنده خود ساخته ای، این نعمتی است که مَنّت آن را بر من می نهی.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۷۶ - ۳

۳ - رفتار ظالمانه و تجاوزکارانه قارون علیه بنی اسرائیل ، علی رغم پیوند نژادی وی با آنان

إِنَّ قُرُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ

ظلم به بنیامین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۸۹ - ۵

۵ یوسف (ع) جهل و نادانی برادرانش را منشأ ستم آنان به وی و بنیامین دانست .

هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ

ظلم به پیروان موسی(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷

۱ قوم موسی مورد ستم نظام فرعونى قبل از بعثت وی و پس از آن

قالوا أؤذینا من قبل أن تأتینا و من بعد ما جئتنا

مراد از اتیان و مجیء <تأتینا> و <جئتنا> بعثت موسی(ع) به پیامبری است و بیان آن به دو تعبیر می تواند به جهت تفنن در عبارت باشد.

ظلم به پیروان نوح(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۱۱

۱۱ - نوح (ع) و یارانش ، گرفتار ظلم و بیدادگری قوم خویش

فقل الحمد لله الذى نَجّنا من القوم الظلمین

ظلم به جامعه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۳۶ - ۹

۹ شکستن حرمت ماه های حرام (پرداختن به جنگ در آن) ، ظلم به خویش و جامعه بشری است .

فلا تظلموا فیهن أنفسکم

ظلم به جامعه اسلامی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۱۱ - ۲

۲ تلاش دشمنان اسلام برای تجاوز به حریم جامعه اسلامی در صدر اسلام

اذ همّ قوم ان یسطوا الیکم ایدیهم

ظلم به خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۱۴ - ۱۷

۱۷- > عن أبي جعفر (ع) في قوله عز وجل : < لن ندعوا من دونه إلهاً لقد قلنا إذا شططاً > يعني : جوراً على الله إن قلنا إن له شريكاً ;

از امام باقر(ع) درباره سخن خدا <لن ندعوا من دونه إلهاً لقد قلنا إذا شططاً> روایت شده: مقصود آیه، این است

که اگر بگوییم برای او شریکی هست، ستم بر خدا است <.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۰

۱۰- افترا بستن بر خداوند ، بزرگ ترین ظلم ها است .

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبًا

ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۴ - ۳، ۱

۱ - قوم موسی با گوساله پرستی ، بر خویشان ستم کرده و مستحق کیفر شدند .

يقوم إنكم ظلمتم أنفسكم باتخاذكم العجل

۳ - آدمی ، با شرک ورزی و پرستش غیر خدا به خود ستم می کند .

إنكم ظلمتم أنفسكم باتخاذكم العجل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۷ - ۱۹، ۱۷، ۱۲

۱۲ - قوم موسی با بهره گیری حرام از < من > و < سلوی > مرتکب گناه شده ، بر خود ستم کردند . *

كلوا من طيبات ما رزقناكم و ما ظلمونا و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جمله < و لكن كانوا .. > دلالت بر آن دارد که قوم موسی مرتکب حرام خواری شدند. به نظر می رسد از مصداقهای حرام خواری آنان - به قرینه وقوع جمله مذکور پس از بیان نزول من و سلوی - بهره گیری حرام از من و سلوی، همانند تجاوز به سهم دیگران باشد.

۱۷ - ناسپاسی قوم موسی و تمردشان از فرمان های خدا ، ستمی بود که آنان بر خودشان روا داشتند .

و ما ظلمونا و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

۱۹ - تخلف از فرمان های خدا و ناسپاسی در برابر نعمت های او ، ظلمی است

از ناحیه انسان به خویشتن

و لکن کانوا أنفسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۱۰

۱۰ - ارتداد قوم موسی و گرایش آنان به گوساله پرستی ، از جمله ستم های آنان

ثم أخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۲۳ - ۲،۳

۲ - خطا و لغزش آدم و حوا ستمی بود که آنان بر خویشتن روا داشتند.

قالا ربنا ظلنا أنفسنا

۳ - گناه و عصیان، ظمی است از ناحیه انسان به خویشتن.

قالا ربنا ظلنا أنفسنا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۰ - ۳۰،۳۱

۳۰ - ناسپاسی قوم موسی و تمرد ایشان از فرمان های خدا ، ستمی بود که آنان بر خود روا داشتند .

و قَطَعْنَهُمْ .. و ما ظلمونا و لکن کانوا أنفسهم یظلمون

۳۱ - تخلف از فرمان خدا و ناسپاسی در برابر نعمت های او ، ظمی است از ناحیه انسان به خویشتن

و لکن کانوا أنفسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۷۷ - ۲،۵

۲ کفرپیشگان با تکذیب آیات الهی همواره بر خویش ستم می کنند .

و أنفسهم كانوا يظلمون

۵ کسانی که با تکذیب آیات الهی بر خود ستم می کنند ، حالتی شوم و ناهنجار دارند .

ساء مثلا القوم الذين .. أنفسهم كانوا يظلمون

برداشت فوق مبتنی بر این است که جمله <أنفسهم كانوا يظلمون> عطف بر <كذبوا بأيتنا> باشد ؛ یعنی: <ساء مثلا القوم الذين أنفسهم كانوا يظلمون>.

قابل ذکر است که در برداشتهای گذشته جمله <أنفسهم كانوا يظلمون> عطف بر جمله <ساء مثلاً ...> گرفته شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۳۶ - ۹

۹ شکستن حرمت ماه های حرام (پرداختن به جنگ در آن) ، ظلم به خویش و جامعه بشری است .

فلا تظلموا فيهن أنفسكم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۱۸

۱۸ کفرورزی و انکار دلایل روشن انبیا ، ظلم انسان به خویش و پیامد آن دامنگیر خود اوست .

أتهم رسلم بالبئنت فما كان الله ليظلمهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۲۳ - ۱۳

۱۳ از زید بن اسلم نقل شده که رسول خدا (ص) فرمود : < لا- يؤخر الله عقوبه البغى فان الله قال : > إنما بغىكم على أنفسكم ;

خداوند، کیفر ستم را به تأخیر نمی اندازد ؛ زیرا خدا فرمود: همانا ستم شما بر خود شماست .>

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۳،۴،۵

۳ شرکورزی ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه کاران در حق خود روا می دارند .

و لكن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله <ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم گناهان و هم آثار و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

۴ گرفتاری کافران ، مشرکان و

گنه کاران به عذاب های الهی ، ستم و کیفری است که آنان خود برای خویشان فراهم می کنند .

و لکن ظلموا أنفسهم

چنان چه گذشت، مقصود از <ظلم به نفس> گناهان و نیز آثار و تبعات گناهان می باشد؛ برداشت فوق ناظر به دومین لحاظ است. بنابراین <ظلموا أنفسهم...>؛ یعنی، نزول عذاب بر کافران که از آثار و تبعات گناهانشان است ستمی بود که آنان بر خود روا داشتند.

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرکورزی و انکار رسالت پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لکن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی: قوم نوح ، عادو . . .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۳۴ - ۱۷، ۱۸، ۱۴

۱۴- انسان به خویشان ستمکار و در برابر نعمت و احسان ، بسیار ناسپاس است .

و إن تعدّوا نعمت الله لاتحصوها إنّ الإنسان لظّالوم کفّار

مقصود از <ظلوم> بودن انسان، به قرینه بیان نعمتها و داده های الهی به وی، ظلم به خویشان است.

۱۷- کفران و ناسپاسی نعمت های الهی ، ظلم به خویشان است .

و إن تعدّوا نعمت الله لاتحصوها إنّ الإنسان لظّالوم کفّار

۱۸- سرشت انسان با نوعی از ظلم به خویشان و ناسپاسی عجین است .

إنّ الإنسان لظّالوم کفّار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۸ - ۲، ۳، ۴، ۱۲

با کفر خود ، به خویش ستم می کنند .

الكفرين . الذين تتوفّهم الملائكة ظالمى أنفسهم

<الذین> صفت <الکافرین> و <ظالمی> حال برای آن است. مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه لفظ <الکافرین> ظلم کنندگان به خود با انتخاب کفر است.

۲- کافرانی که با حالت ظلم به نفس (کفر) از دنیا بروند ، در قیامت گرفتار خواری و ذلت خواهند شد .

إن الخزی الیوم و السوء علی الکفرین . الذین تتوفّهم الملائكة ظالمى أنفسهم

۳- کفر ، ظلم به نفس است .

الكفرين . الذین ... ظالمى أنفسهم

۴- شرک ، ظلم به نفس است .

و یقول این شرکاءى .. الکفرین . الذین تتوفّهم الملائكة ظالمى أنفسهم

۱۲- کسانی که با ارتکاب اعمال زشت در دنیا به خود ستم کرده اند ، در قیامت منکر آن اعمال می شوند .

الذین تتوفّهم الملائكة ظالمى أنفسهم .. ما کنا نعمل من سوء

برداشت فوق، بنابراین احتمال است که مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه <ما کنا نعمل من سوء> (ما مرتکب عمل زشت نمی شدیم) اعمال ناپسند و زشتی باشد که مرتکبان آنها، آن را از خود نفی می کنند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۹ - ۱۲

۱۲- کافران ظالم به نفس خویش ، متکبرند .

الكفرين . الذین تتوفّهم الملائكة ظالمى أنفسهم ... فلبئس مثوی المتکبرین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۲ - ۴

۴- تقوایبشگان ، به هنگام قبض روح از هرگونه ظلم به نفس به دورند .

المتقين .. الذين تتوفّهم الملائكة طيبين

به قرينه مقابله با آيه >الكافرين

.الذین تتوفّیهم الملائکه ظالمی أنفسهم < احتمال دارد مراد از طیب (پاکی) به دور بودن از ظلم به نفس باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۳ - ۸،۹،۱۰

۸- کافران ، با انکار حقانیت کتاب های آسمانی ، به خود ستم کردند .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

۹- کفر به وحی و کتاب های آسمانی ، ظلم به خویش است .

هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي أمر ربك كذلك فعل الذين من قبلهم و ما

۱۰- ظلمی که به کافران از ناحیه ایستادگی در برابر کتاب های آسمانی شده است ، از ناحیه خداوند نبوده و از سوی خود آنان بوده است .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۴ - ۱۲

۱۲- ارتکاب اعمال زشت و به استهزا گرفتن وعده عذاب الهی ، ظلم به نفس است .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون . فأصابهم سيئات ما عملوا و حاق بهم ما

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۹ - ۳

۳- هر نوع عمل زشت و ناشایست ، ظلم به خویش است .

و لكن كانوا أنفسهم يظلمون .. للذین عملوا السوء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۳۵ - ۲،۳

۲- خودبرترینی و تحقیر دیگران ، ظلم بر خویشان است .

أنا أكثر منك مالاً و أعزّ نفراً .. و دخل جنته و هو ظالم لنفسه

۳- فریفتگی به

جلوه های مادی دنیا ، ستم انسان بر خویش است .

أكثر منك مالا و أعزّ نفراً .. و هو ظالم لنفسه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۷ - ۵

۵- از یاد بردن اعمال و دستاورد های ناروا و به فراموشی سپردن گناهان گذشته خود ، بزرگ ترین ستم انسان بر خویش است

و يجدل ... و من أظلم ... و نسی ما قدّمت یداه

<نسی ما قدّمت یداه> یعنی: <فراموش کرد کردار پیشین خود را.> مقصود از <ما> به قرینه آیه قبل جدال به باطل در برابر حق و استهزای آیات الهی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۷ - ۱۸

۱۸- در دیدگاه یونس (ع) ، خروج از میان قوم خود بدون اذن الهی ، ظلمی به خویش بود .

إذ ذهب مغضباً .. إني كنت من الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۸ - ۳

۳- نقش تهلیل و تسبیح خدا و اقرار به ظلم به خویشتن ، در استجابیت دعا و رهایی از غم ها

فنادی فی الظلمت أن لا إله إلا أنت سبحنک إني كنت من الظالمين . فاستجبنا له و ن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۲۵ - ۱۷

۱۷ - > عن ۷۵ أبي الصباح الكناني قال : سألت أبا عبد الله (ع) عن قول الله عزّوجلّ : و من یرد فیه بالحاد بظلم ندقه من عذاب الیم < فقال : کلّ ظلم یظلمه

الرجل نفسه بمكّه من سرقه أو ظلم أحد أو شيء من الظلم فإنّي أراه أَلْحَاداً ۚ

ابی الصباح کنانی گفت: از امام صادق(ع) درباره سخن خداوند عزّوجلّ <و من یرد فیہ بالحد بظلم نذقه من عذاب ألیم> سؤال کردم فرمود: هر ظلمی که شخص در مکّه بر خویش کند، خواه دزدی باشد، یا ستم به دیگری و یا هرگونه ستمی، من آن را الحد و انحراف می بینم.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۴۴ - ۱۱

۱۱ - شرک و پیمودن راه باطل ، ستم بر خویش است .

وجدتها و قومها یسجدون للشمس . . . قالت ربّ إنّی ظلمت نفسی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۱۶ - ۱،۳

۱ - قتل مرد قبطی ، ظلم موسی (ع) به خود و باعث به خطر افتادن جان او از سوی فرعونیان

فوکزه موسی ففضی علیه . . . قال ربّ إنّی ظلمت نفسی

موسی(ع) در پیشگاه پروردگار اعتراف کرد که مرتکب خطای بزرگی شده و با کشتن مرد قبطی، در معرض خطری جدی قرار گرفته است.

۳ - ارتکاب هر عمل خطا و ناپسند ، ظلم به خویشان است .

قال ربّ إنّی ظلمت نفسی فاغفرلی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۹،۱۶،۱۴

۱۴ - هلاکت قوم عاد و ثمود و قارون و هامان و فرعون با عذاب های الهی ، نتیجه ظلمی بود که خود ، در حق خود ، روا داشتند .

فکلاً أخذنا بذنبه . . . و ما کان الله لیظلمهم ولكن كانوا أنفسهم

۱۶ - آلوده شدن به گناه ، ستم به خویش است .

فَكَأَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ ... وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداوم به گناه ، همواره به خود ، ستم روا داشتند .

فَكَأَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ ... وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۹ - ۲۲، ۲۸

۲۲ - انجام دادن عملی که منجر به گرفتار شدن در عذاب الهی شود ، ستم بر خویش است .

و جاءتهم رسلهم بالبينت فما كان الله ليظلمهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

۲۸ - انکار و تکذیب پیامبران و دلایل شان ، ستم به خویشتن است .

و جاءتهم رسلهم بالبينت ... كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۱۹ - ۳، ۴

۳ - سبایان ، نعمت امنیت راه ها و نزدیکی منزل گاه های سفر را کفران نموده و به خویش ستم روا داشتند .

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ

۴ - برنتابیدن و فور نعمت و امنیت و آسایش ، ستم بر خویش است .

و جعلنا بينهم و بين القرى التي برکنا فيها قرى ظاهرة .. سيروا فيها ... ءامنين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۲ - ۱۰

۱۰ - تمسک به قرآن و پیروی از رهنمود های آن ، به خیر و صلاح جامعه و ترک آن ظلم به خویشتن است .

ثم أورتنا الكتب .. فمنهم ظالم لنفسه

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ

- فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۶

۱۶ - بهره نبردن از عمر و فرصت های مناسب ، در جهت دین داری و در سایه تعالیم آسمانی ، ظلم به خویشتن است .

و الذین کفروا .. أولم نعمرکم ما یتدکرفیه من تدکّر و جاءکم النذیر فذوقوا فم

برداشت یاد شده به این خاطر است که خداوند کسانی را که به قرآن و کتاب های آسمانی ایمان نیاورده اند و از انذار پیامبران پند نگرفته و به دعوت آنان پاسخ مثبت نداده اند، با عنوان ظالم یاد کرده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۱۱۳ - ۲،۵

۲ - از نسل ابراهیم و اسحاق (علیهماالسلام) ، برخی نیکوکار و برخی ظالم به خویشتن گشتند .

و من ذرّیتهما محسن و ظالم لنفسه

۵ - کفر و شرک ، ظلم به خویشتن است .

و من ذرّیتهما محسن و ظالم لنفسه

تعبیر <ظالم به نفس> درباره کافران و مشرکان، رساننده مطلب یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۹

۹ - ناتوانی انسان ها در دنیا ، از دفع عذاب الهی و پیامد های هلاکت بار ستم خویش

و الذین ظلموا من هؤلاء سیصیبهم سیئات ما کسبوا و ما هم بمعجزین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۳ - ۵

۵ - گناه ، جنایتی علیه خود و تعدی به جان خویشتن است .

قل يعبادى الذين أسرفوا على أنفسهم

برداشت بالا از تعبير <أنفسهم> به همراه <على> به دست مى آيد. از اين

رو بسیاری از مفسران عبارت <أسرفوا على أنفسهم> را به <جنوا عليها> معنا کردند (روح المعانی آلوسی و الکشاف زمخشری).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۹ - ۳

۳ - اعتقاد انسان به ولایت غیر خدا ، ظلم و ستم بر خویشان

و الظلمون ما لهم من ولی و لانصیر . أم اتخذوا من دونه أولیاء

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۳۹ - ۳

۳ - خدافراموشی و روی گرداندن از یاد او ، ظلم و ستم آدمی بر خویشان است .

و من یعش عن ذکر الرحمن . . . إذ ظلمتم

از ارتباط آیه شریفه با جمله <و من یعش عن ذکر الرحمن..> استفاده می شود که اعراض از یاد خدا، ظلم بر خویشان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۶۵ - ۷

۷ - نافرمانی در برابر دعوت پیامبران و روی آوری به شرک ، ظلم آدمی به خویشان

فأتقوا الله و أطيعون .. فاعبدوه ... فویل للذین ظلموا من عذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۱۶ - ۷

۷ - عذاب دوزخ ، ستمی از سوی کافران به خویش و نه از جانب خداوند

إنما تجزون ما کنتم تعملون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - رعایت نکردن احکام و حدود الهی درباره طلاق از سوی همسران ، ظلم به نفس و زیان رساندن به خویشان است .

فَطَلَّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ . . . و من يتعدّ

حدود الله فقد ظلم نفسه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۲۹ - ۴،۵

۴ - اعتراف باغداران یمنی ، به ستمکار بودن خویش بر اثر بخل ورزی و محروم ساختن بینوایان

إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

۵ - پرداختن سهم بینوایان از اموال خود ، ظلم به خویشان است .

إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

ظلم به خویش

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۱۰ - ۵

۵ گناه ، ستم بر خویشان است .

و من يعمل سوءاً او يظلم نفسه ثم يستغفر الله

ظلم به دشمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۸ - ۹

۹ بی عدالتی حتی در مورد دشمنان ، ناپسند و حرام است .

و لا یجر منکم شئان قوم علی الا تعدلوا

ظلم به زن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۴ - ۳۹

۳۹ توجه به علوّ و عظمت خداوند ، زمینه پرهیز مردان از ستم بر همسران خویش

فلا تبغوا .. انّ الله كان عليّاً كبيراً

ظلم به زنان مؤمن صدراسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - بروج - ۸۵ - ۱۰ - ۱۱

۱۱ - کافران صدراسلام ، مردمی سنگدل بودند که حتی بر زنان مؤمن نیز رحم نکردند .

فتنوا المؤمنین و المؤمنات

ظلم به شریک

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۴

۴ - رواج ستم و تجاوز به حق ، در میان بسیاری از شریکان در عصر داوود (

وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ

ظلم به صالحان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۷ - ۵

۵ ستم به انسان ها و به هلاکت رساندن جوامع درستکار ، ناسازگار با مقام ربوبیت خدا و مدیر بودن اوست .

و ما كان ربك ليهلك القرى بظلم و أهلها مصلحون

برداشت فوق از <رب> که به معنای مدیر و مربی است - استفاده می شود.

ظلم به فقرای قوم نوح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۱ - ۱۵

۱۵ ظلم و ستم سران و اشراف قوم نوح به محرومان و مستضعفان آن قوم

لأقول للذين تزددى أعينكم .. إنى إذا لمن الظالمين

جمله <إنى إذا لمن الظالمين> تعریضی است به سران و اشراف قوم نوح که شما با این پندار که محرومان شایسته خیر نیستند در حق آنان ستم می کنید.

ظلم به محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۴

۴- برپایی جلسات سرّی و گفتوگو های مشورتی ، از سوی مشرکان ستمگر علیه پیامبر (ص)

و أسروا النجوى الذين ظلموا

۲- دلجویی خداوند از پیامبر (ص)، در قبال ستم مشرکان و ناگزیری آن حضرت به ترک سرزمین خویش

و كَأَيْنَ مِنْ قَرِيهِ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرِيَّتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتِكَ أَهْلَكَنْهُمْ

یادآوری خداوند به فرجام هلاکت بار مشرکان، در حقیقت مرهمی بر آلام پیامبر(ص) از ستم مشرکان است.

ظلم به مردم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۳ - ۱۹

۱۹ گرفتن مال مردم به زور، همراه با زدن آنان در کشور اسلامی، محاربه با خدا و رسول است.

انما جزؤا الذين يحاربون الله

از امام صادق(ع) درباره کسانی که در کشور اسلامی با زدن مردم به غارت اموالشان بپردازند، روایت شده: هولاء من اهل

هذه الایه <انما جزؤا الذين ... >

کافی، ج ۷، ص ۲۴۵، ح ۲؛ تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۶۵، ح ۳.

ظلم به مسلمانان صدر اسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۳

۳- مسلمانان در مکه، مورد ظلم و ستم مشرکان بودند.

و الذين هاجروا في الله من بعد ما ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۳۹ - ۴

۴ - مسلمانان صدر اسلام، مورد ستم و تهاجم مستمر و پی در پی دشمنان کافر

أذن للذين يقاتلون بأنهم ظلموا

به کارگیری فعل مضارع (یقاتلون) نشان می دهد که مسلمانان صدر اسلام، به طور مستمر و پیاپی، مورد تهاجم و تجاوز قرار می گرفتند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- ناگزیری مسلمانان به ترک اموال و خانه های خویش و اقدام به هجرت و رهایی از ستم مشرکان

أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ

از ماده <إِخْرَاجٌ> و نیز مجهول آمدن فعل <أُخْرِجُوا>، اضطرار و ناگزیری استفاده می شود.

ظلم به مظلوم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل

۱۲ مجازات نکردن ستمگران ، ظلم بر ستمدیدگان است .

ذوقوا عذاب الحریق . . . ذلك بما قدمت ایدیکم و انّ الله لیس بظلام للعبيد

برداشت فوق مبتنی است بر احتمال اول (عطف <انّ الله . . . > بر <ما قدمت >)، است.

ظلم به مؤمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۱ - ۳

۳ گرفتار نشدن کفرپیشگان به عذاب الهی ، ستمی است از جانب خدا بر بندگان مؤمن

ذلك بما قدمت ایدیکم و انّ الله لیس بظلم للعبيد

برداشت فوق مبتنی بر این است که <انّ الله . . . > عطف بر <ما قدمت > و بیانگر علتی دیگر برای گرفتار سازی کافران به عذاب حریق باشد. بر این اساس مفهوم آیه چنین می شود: اگر خدا کفرپیشگان را عذاب نکند ستم کرده است. و چون عذاب نکردن آنان ستمی به خود آنان محسوب نمی شود، باید گفت این ستم نسبت به بندگان مؤمن است.

ظلم به نفس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۳۱ - ۶،۷،۸

۶ رجوع مرد به زن مُطلّقه با قصد آزار ، ظلم به خویشان است .

و لا تمسکوهنّ ضراراً لتعتدوا و من یفعل ذلك فقد ظلم نفسه

۷ تعدّی از حدود الهی ، ظلم به خویشان است .

لتعتدوا و من یفعل ذلك فقد ظلم نفسه

۸ ظلم به دیگران ، ظلم به خویشان است .

و لا تمسکوهنّ ضراراً لتعتدوا و من یفعل ذلك فقد ظلم نفسه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲

۱۷ محرومیت از بهره های اخروی ، تاوان ستمی است که ترک کنندگان انفاق ، خود بر خویشان روا داشته اند .

انفقوا ممّا رزقناکم من قبل .. و الکافرون هم الظّالمون

خداوند با بیان اینکه در قیامت تجارتی نیست، در واقع به ترک کنندگان انفاق هشدار می دهد که از مواهب آخرت بی نصیبند که در نتیجه بر خود ستم کرده و به مقتضای حصر در جمله <و الکافرون .. >، این ستمکاری را از ناحیه خود آنان شمرده است، نه از ناحیه خداوند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۷ - ۶،۸،۹

۶ کفر آدمی ، ظلم به خویشان

انّ الذین کفروا حرث قوم ظلّموا انفسهم .. و ما ظلّمهم الله و لکن انفسهم یظلمون

۸ انگیزه قرار دادن دنیا در انفاق ، ستمی است بر خویشان . *

مثل ما ینفقون فی هذه الحیوه الدنیا کمثل ریح فیها صرّ اصابت حرث قوم ظلّموا انفسهم

۹ خداوند به اهل کفر ستمی روا ندارد ، بلکه آنها ، خود بر خویشان ستم روا می دارند .

و ما ظلّمهم الله و لکن انفسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۶۴ - ۶،۷

۶ مراجعه به طاغوت و دادگاه های ناصالح برای داوری ، ستم به خویشان است .

یریدون ان یتحاکموا .. و لو أنّهم اذ ظلّموا انفسهم

۷ سرپیچی از فرامین پیامبر (ص) ، گناه ، نفاق و ستم بر خویشان است .

و ما ارسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله

و لو أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ

مراد از ظلم در <اذ ظلموا> به قرینه <لیطاع>، مخالفت با رسول خدا (ص) است و با توجه به آیات قبل که اعراض کنندگان از رسول (ص) را منافق شمرده، می توان گفت هر گونه مخالفتی با رسول خدا (ص) و اعراض از او، نوعی نفاق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۷ - ۵،۱۴

۵ ماندن در سیطره مشرکان و کافران و ترک هجرت، ظلم به نفس است.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي آلِ

بنابر اینکه توبیخ ملائکه بر اصل هجرت نکردن باشد، نه اینکه ترک هجرت باعث عمل نکردن به تکالیف الهی می شده است.

۱۴ عمل نکردن به تکالیف الهی، ستم به خویشان است.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ .. قَالُوا الْم تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِ

بنابر اینکه توبیخ ملائکه از ترک کنندگان هجرت، برای این باشد که چرا با ماندن در محیط کفر تکالیف الهی را ترک کرده اید، نه اینکه سرزنش آنان به جهت خصوص ترک هجرت باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۸ - ۱۰

۱۰ ناآگاهی از معارف دینی با وجود امکان یادگیری آن، گناه و ستم بر خویشان است.

ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ .. قَالُوا الْم تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا .. أَلَا الْمُسْتَضْعَفِينَ

ظلم به نوح(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۱۱

گرفتار ظلم و بیدادگری قوم خویش

فقل الحمد لله الذي نجنا من القوم الظلمين

ظلم به یوسف (ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۸۹ - ۵،۱۱

۵ یوسف (ع) جهل و نادانی برادرانش را منشأ ستم آنان به وی و بنیامین دانست .

هل علمتم ما فعلتم بيوسف و أخيه إذ أنتم جهلون

۱۱ ذلت و مسکنت برادران یوسف در برابر وی ، نتیجه و پیامد ستم های آنان به او بود .

تصدق علينا .. هل علمتم ما فعلتم بيوسف و أخيه

از اینکه یوسف (ع) در پاسخ اظهارات ذلت آمیز برادرانش یادآور ستمهای آنان به وی می شود ، می توان دریافت که یوسف (ع) در صدد است به این نکته اشاره کند که ذلت امروز برادرانش در مقابل وی ، نتیجه ستم دیروز آنان در حق اوست .

ظلم بی عفتی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۲۹

۲۹ ارتکاب زنا و شکستن حریم عفاف ، ستم کاری است .

قال معاذ الله .. إنه لا يفلح الظلمون

مفاد <معاذ الله> این است که ارتکاب فحشا گناه است و مفهوم <إنه ربی ..> این است که ارتکاب گناه و فحشا، ناسپاسی در برابر خدا و قدرناشناسی اوست. از آن رو که <إنه لا يفلح الظالمون> تعلیل برای این مفاهیم است، معلوم می شود ارتکاب فحشا و نیز ناسپاسی خدا با ارتکاب گناه، از مصداقهای ظلم می باشد.

ظلم بیمار دلان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - بیمار دلان و افراد سنگ دل ،

لذین فی قلوبهم مرض و القاسیه قلوبهم و إنّ الظلمین لفی شقاق بعید

مراد از <ستمگران> افراد بیمار دل و قسی القلب است و <شقاق> به معنای مخالفت و ستیزه جویی می باشد. <بعید> صفت <شقاق> و به معنای دور و دراز است؛ یعنی، این گروه ستمگر، در ستیزجویی دور و درازی با حق هستند؛ مقصود این که فاصله میان آنها و حق، چنان زیاد است که نباید هیچ گونه امیدی به دست برداشتن آنها از مخالفت و ستیزه جویی با آن داشت. در واقع، این توصیه ای است به پیامبر(ص) که از آنها قطع امید کند و به ایمان آوردن آنان دل نبندد.

ظلم پادشاه قصه خضر(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۷۹ - ۷۸

۷- در زمان وقوع داستان موسی و خضر (ع) ، حکومتی ستم گر و غاصب وجود داشته است .

و کان وراءهم ملک يأخذ کلّ سفینه غصبًا

<وراء> به هر مکان مستور و پوشیده ای گر چه روبه رو باشد، اطلاق می گردد. (قاموس) بنابراین، سلطان غاصب، یا پشت سر مساکین و در تعقیب کشتی داران بوده است و یا در پیش روی آنان بوده آن ها در مسیر خود با او برخورد می کردند.

۸- مقارن با وقوع داستان موسی و خضر (ع) ، پادشاهی ، کلّیه کشتی های سالم را در آن منطقه ، مصادره می کرد .

و کان وراءهم ملک يأخذ کلّ سفینه غصبًا

مراد از <کلّ سفینه> به قرینه <أن أعبیها> <کلّ سفینه صالحه> بوده است.

ظلم پیروان شیطان

جلد - نام سوره -

سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۰ - ۲۹

۲۹- پیروان شیطان و گزینش کنندگان ولایت او ، ظالم اند .

بئس للظلمین بدلاً

ظلم پیروی از شیطان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۲ - ۲۴

۲۴- اطاعت از شیطان عملی ظالمانه است .

بما أشرکتهم من قبل إن الظلمین لهم عذاب أليم

ظلم پیروی از ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جاثیه - ۴۵ - ۱۹ - ۷

۷- پیروی از تمایلات ظالم ، خود ستمگری است .

ولا تتبع أهواء .. و إن الظلمین بعضهم أولیاء بعض

با توجه به این که تعبیر <ظالم> در این آیه، منطبق بر کسی است که خواهش جاهلانه عناصر غیر الهی را پذیرفته است، ظالم بودن پیروی کننده و پیروی شونده استفاده می شود.

ظلم تبلیغ باطل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۱۴

۱۴ - ترویج باطل و مبارزه با دین در قالب شعر ، ظلم بوده و دارای عقوبتی سخت است .

و الشعراء يتبعهم الغاؤون .. و سيعلم الذين ظلموا أيّ منقلب ينقلبون

ظلم تجاوز

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۳

۳ تصرف نامشروع و باطل در اموال ديگران ، تجاوز و ظلم است .

و لا تقتلوا انفسكم .. و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً

بنابر اينكه <عدواناً و ظلماً> قيد توضیحی باشد.

ظلم تحريف

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ -

۶ - تغییر و تبدیل اوامر خداوند ، ظلم و در پی دارنده عذاب الهی است .

فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ

مراد از <الذین ظلموا> در جمله فوق، کسانی هستند که به جای گفتن <حطه> (خدایا! آمرزش گناهان را از تو خواهیم) سخنی دیگر بر زبان جاری ساختند.

ظلم تحریف دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۸

۸ بدعت و تحریف حقایق دینی ظلم است .

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا .. بَمَا كَانُوا يَظْلَمُونَ

از مصادیق <ما كانوا يظلمون> تبدیل و تحریف سخنی است که خداوند به بنی اسرائیل آموخت تا به هنگام ورود به بیت المقدس آن را به زبان جاری کنند (قولوا حطه). خداوند آن تبدیل و تحریف را ظلم شمرده است. بنابراین تحریف و تبدیل سخنان الهی که همان حقایق دینی است، از مصادیق ظلم می باشد.

ظلم تخریب مسجد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۱۴ - ۵

۵ - کسانی که در پی تخریب مساجد برآیند از ستمکارترین مردمند .

و من أظلم ممن .. سعی فی خرابها

ظلم تخفیف کیفر ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲۹ - ۷

۷- تغییر حکم و تخفیف کیفر بایسته ظالمان ، ظلمی به دیگران و دور از ساحت خدا *

ما یبدل القول لدی و ما أنا بظلم للعبد

برداشت بالا- بدان احتمال است که <و ما أنا بظلام..> تعلیل <ما یبدل...> باشد؛ یعنی، چون تبدیل حکم و تخفیف مجازات به

حق مجرمان، موجب ظلم به بندگان صالح و ستمدیده می شود، در نظام الهی چون ظلمی نیست تبدیل قول هم نخواهد بود.

ظلم تخلفات اقتصادی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۹

۹ شرکوری، انکار رسالت پیامبران و رعایت نکردن عدل و انصاف در مبادلات، ستمگری است.

و أخذت الذين ظلموا الصيحه

ظلم ترك تضرع

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۴

۴ سنگدلی و تضرع نکردن به درگاه خداوند، حتی در دشواریها، ظلم است.

فلولا... تضرعوا و لكن قست قلوبهم... فقطع دابر القوم الذين ظلموا

در آیه شریفه هدف از آمدن سختیها را تضرع و روی آوردن به خدا دانسته، و به دنبال آن گروهی را معرفی کرده که حتی در شدت و سختی منفعل نمی شوند، و سرانجام از این گروه با عنوان <ظالمان> یاد کرده است، بنابراین سنگدلی و تضرع نکردن آنان ظلم است.

ظلم ترك هجرت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۷ - ۵

۵ ماندن در سیطره مشرکان و کافران و ترك هجرت، ظلم به نفس است.

ان الذين توفيه الملائكة ظالمى انفسهم قالوا فيم كنتم قالوا كنا مستضعفين فى ال

بنابر اینکه توبیخ ملائکه بر اصل هجرت نکردن باشد، نه اینکه ترك هجرت باعث عمل نکردن به تکالیف الهی می شده است.

ظلم تکاثر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۲

۲ - افزون طلبی و تصاحب

مال دیگران ، ظلم است .

قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك إلى نعاجه

ظلم تکذیب آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۲،۳

۲ تکذیب کنندگان آیات خداوند، ستمگرترین مردم هستند.

و من أظلم ممن .. أو كذب بآيته

۳ افترای به خداوند و تکذیب آیات الهی، بزرگترین ظلم است.

و من أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب بآيته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲

۲ بدعت در دین الهی، همانند تکذیب آیات خداوند، بزرگترین ستم است.

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب بآيته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۷۷ - ۲

۲ کفرپیشگان با تکذیب آیات الهی همواره بر خویش ستم می کنند .

و أنفسهم كانوا يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۷ - ۷

۷ تکذیب آیات و رسولان الهی ، ظلم است و تکذیب کنندگان ، مردمانی ظالم اند .

الذین کذبوا بآیتنا .. کذبوا الرسل ... و أعتدنا للظلمین عذابًا ألیماً

مراد از <الظالمین> در آیه همان تکذیب کنندگان آیات و انبیا هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۵ - ۳

۳ - تکذیب آیات الهی بدون ارائه دلیل علمی ، ظلمی نابخشودنی و غیرقابل اعتذار

أکذبتُم بآیتی و لم تحیطوا بها علمًا .. و وقع القول علیهم بما ظلموا

برداشت یاد شده با توجه به ارتباط این آیه با آیه قبل به

دست می آید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۵ - ۷

۷ - تکذیب آیات الهی ، ظلم است .

الذین کذبوا بآیت الله و الله لایهدی القوم الظالمین

ظلم تکذیب انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۱۸

۱۸ کفرورزی و انکار دلایل روشن انبیا ، ظلم انسان به خویش و پیامد آن دامنگیر خود اوست .

أتهم رسلم بالبیت فما کان الله لیظلمهم و لکن کانوا أنفسم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ پرستش غیر خدا ، انکار رسالت پیامبران و مخالفت با پیام های آنان ظلم است .

و لاتخطبني فی الذین ظلموا

مقصود از <الذین ظلموا> همان مشرکان و منکران رسالت نوح هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۵

۵ شرکورزی و انکار رسالت پیامبران ، ستمگری است .

و أخذ الذین ظلموا الصیحه

مقصود از <الذین ظلموا> مشرکان و انکارکنندگان رسالت صالحند. تعبیر کردن از آنان به ستمکاران ، اشاره ای است به

برداشت فوق.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۹

۹ شرک‌ورزی ، انکار رسالت پیامبران و رعایت نکردن عدل و انصاف در مبادلات ، ستمگری است .

و أخذت الذين ظلموا الصيحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۳

۳ شرک‌ورزی ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه

کاران در حق خود روا می دارند .

و لکن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله <ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم گناهان و هم آثار و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۷ - ۱۷

۱۷ - شرک ، حق ناپذیری و تکذیب پیامبران ، ظمی است هلاکت بار .

فقال الملؤا الذين كفروا ... و لاتخطبني في الذين ظلموا إنهم مغرقون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۷ - ۷

۷ تکذیب آیات و رسولان الهی ، ظلم است و تکذیب کنندگان ، مردمانی ظالم اند .

الذين كذبوا بآيتنا .. كذبوا الرسل ... و أعتدنا للظلمين عذابًا أليمًا

مراد از <الظالمين> در آیه همان تکذیب کنندگان آیات و انبیا هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۵

۱۵ - کفر و نپذیرفتن دعوت پیامبران ، ظلم است و کافران ظالم اند .

و الذين كفروا لهم نار جهنم .. فما للظلمين من نصير

ظلم تکذیب حق

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۲

۲ - تکذیب حق ، بزرگ ترین ظلم ها است .

و من أظلم ممّن .. أو كذّب بالحقّ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۳

۳ - دروغ پنداشتن و رد کردن سخن حق (قرآن) ، بدون تأمل و اندیشه و

در آغاز دریافت آن ، بزرگ ترین ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق إذ جاءه

<إذ> برای ظرف زمان ماضی است و گویای آن است که انکار و تکذیب قرآن، مقارن و همزمان با آمدن این کتاب بود و هیچ فاصله ای میان دریافت قرآن و تکذیب آن وجود نداشت. این حقیقت می رساند که تکذیب کافران، بدون تأمل و تفکر و با شتاب بود.

ظلم تکذیب دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۱

۱- دروغ بستن به خدا و تکذیب قرآن و دین حق ، بزرگ ترین نوع ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

مقصود از <صدق> قرآن و دین حق می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۲

۲- شرکورزیدن به خدا و انکار دین و پیامبر (ص) ، ظلم است .

و إن للذين ظلموا عذابًا

برداشت یاد شده از آن جا است که عنوان <ظلموا> در آیه شریفه، بر منکران پیامبر و مشرکان اطلاق شده است.

ظلم تکذیب قدرت خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۹۹ - ۱۰

۱۰- انکار معاد و نادیده گرفتن قدرت عظیم الهی در آفرینش جهان ، عملی ظالمانه است .

أو لم يروا... فأبى الظلمون إلا كفورًا

ظلم تکذیب قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۷ - ۲

۲ تکذیب قرآن و ساختگی خواندن آن علی رغم

اعتقاد به الهی بودنش اوج بیدادگری است .

فمن أظلم ممن .. أو كذب بأيته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۴

۴ تکذیب و انکار قرآن ، ظلم و موجب مخلد شدن مکذبان و منکران در عذاب اخروی است .

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۶

۶ - تکذیب قرآن ، بزرگ ترین ظلم است .

و من أظلم ممن .. أو كذب بالحقّ لما جاءه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۱

۱ - دروغ بستن به خدا و تکذیب قرآن و دین حق ، بزرگ ترین نوع ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

مقصود از <صدق> قرآن و دین حق می باشد.

ظلم تکذیب قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۵ - ۶

۶ منکران قیامت از زمره ستمکارانند و در قیامت از رحمت خدا محروم خواهند بود .

أن لعنة الله على الظالمين. الذين ... و هم بالأخره كفرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۶۳ - ۳

۳ - انکار قیامت ، ظلم است و منکران قیامت ظالم اند .

أنتك لمن المصدقين .. إنا جعلناها فتنه للظلمين

آیه شریفه در سلسله آیات مربوط به منکران قیامت قرار دارد که آنان را به رنج و عذاب تهدید می

کند. تعبیر کردن از آنها به خصوصیت ستم کار بودن، گویای برداشت یاد شده است.

ظلم تکذیب محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۱۷

۱۷- تکذیب پیامبر (ص) و نسبت های ناروا (جادوگری و ...) به او ظلم است .

و أسزوا النجوی الذین ظلموا هل هذا إلا بشر.. أفتأتون السحر و أنتم تبصرون

جمله <هل هذا إلا بشر.. أفتأتون السحر...> بدل برای <النجوی> است، یعنی، محتوای نجوای ستمگران این بود که نسبت سحر به پیامبر(ص) می دادند. با توصیف این افراد به <ظالمان>، نشانگر این است که نسبت ناروا به پیامبر(ص)، مصداق بارز ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۲

۲ - شرکورزیدن به خدا و انکار دین و پیامبر (ص) ، ظلم است .

و إن للذین ظلموا عذابًا

برداشت یاد شده از آن جا است که عنوان <ظلموا> در آیه شریفه، بر منکران پیامبر و مشرکان اطلاق شده است.

ظلم تکذیب معاد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۹۹ - ۱۰

۱۰- انکار معاد و نادیده گرفتن قدرت عظیم الهی در آفرینش جهان ، عملی ظالمانه است .

أو لم یروا... فأبى الظلمون إلا کفورًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۲۲ - ۳

۳- شرک و تکذیب معاد ظلم است و مشرکان و تکذیب گران معاد ، ظالم اند .

هذا يوم الفصل الذي كنتم به تكذبون . احشروا الذين

ظلموا

برداشت یاد شده از ستم پیشه خواندن مشرکان و تکذیب کنندگان معاد، به دست می آید.

ظلم تهمت به محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۴۷ - ۷

۷- نسبت دهندگان سحرزدگی به پیامبر (ص)، مردمانی ستمکارند.

إذ يقول الظلمون إن تتَّبِعُونَ إِلَّا رجلاً مسحوراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۸ - ۹

۹ هرگونه اتهام ناروا به پیامبر (ص) (همچون سحر زدگی و...) ظلم است و اتهام زندگان ظالم اند.

و قال الظلمون إن تتَّبِعُونَ إِلَّا رجلاً مسحوراً

ظلم جالوت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۴۹ - ۱۹

۱۹ جالوت، زمامدار ستمگر عصر بنی اسرائیل پس از حضرت موسی (ع)

لا طاقة لنا اليوم بجالوت

ظلم جنیان اغواگر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۴

۴ جنیان اغواگر و آدمیان اغواشده، هر دو از ظالمانند.

يمعشر الجن قد استكثرتم من الإنس .. و كذلك نولي بعض الظلمين بعضها

ظلم جهنميان

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۹۲ - ۷

۷ گرفتاران به آتش دوزخ ، دارای پیشینه ستمکاری در دنیا

ربنا انك من تدخل النار فقد اخزيته و ما للظالمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۷ - ۱۰

۱۰ ستمگری ، ویژگی مشترک همه دوزخیان است .

إذا

صرفت ابصرهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لاتجعلنا مع القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صفات - ۳۷ - ۲۳ - ۴

۴ - ظلم ، مهم ترین مشخصه دوزخیان

احشروا الذين ظلموا.. فاهدوهم إلى صراط الجحيم

توصیف مشرکان دوزخی به ستم پیشگان، می تواند گویای مطلب یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - دخان - ۴۴ - ۴۹ - ۲

۲- زورمداری ، برتری جویی و اشرافی گری در دنیا ، از ویژگی های عمده گنه کاران دوزخی

ذق إنك أنت العزيز الكريم

تحقیر، تمسخر و توبیخ شدن دوزخیان، با تعابیر <العزيز> و <الکريم>، اشعار به این نکته دارد که تحقیر شوندگان، از جمله کسانی اند که در دنیا برای خویش عزت و جایگاهی رفیع قائل بودند.

ظلم حق ناپذیران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۸۲ - ۱۱

۱۱- کافران حق ناپذیر ، ظالمند و از موهبت رحمت و شفاعت قرآن ، تنها خسارت و زیان به ارمغان می برند .

شفاء و رحمه للمؤمنين ولايزيد الظلمين إلا خسارًا

برداشت فوق، مبتنی بر این نکته است که مراد از <ظالمين> به قرینه مقابله با <مؤمنين> کافران باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۹۹ - ۱۱

۱۱- تنها شیوه حق ناپذیران ستم پیشه در برخورد با آیات الهی ، انکار آنهاست .

فأبى الظلمون إلا كفوًّا

ظلم حق ناپذیری

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۷ - ۱۷

۱۷ - شرک ، حق ناپذیری و تکذیب

پیامبران ، ظلمی است هلاکت بار .

فقال الملوأ الذين كفروا ... و لا تخطبني في الذين ظلموا إنهم مغرقون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۰ - ۱۰

۱۰ - انکار بدون دلیل حق ، ظلم و برخاسته از هواپرستی

فلما جاءهم الحق ... قالوا سحران تظهرا ... إن الله لا يهدى القوم الظالمين

ظلم حوا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۲۳ - ۲

۲ خطا و لغزش آدم و حوا ستمی بود که آنان بر خویشتن روا داشتند.

قالا ربنا ظلنا أنفسنا

ظلم خودکشی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۶

۶ خودکشی ، تجاوز و ستمگری است و موجب گرفتاری به عذاب دوزخ . *

و لا تقتلوا أنفسكم ... و من يفعل ذلك ... فسوف نُصلیه ناراً

ظلم خوشگذران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۴

۴ - رفاه زدگان و خوشگذرانان جوامع ، ظالم و ستمگراند .

قریه کانت ظالمه . . . ما أترفتم فيه ... إنا كنا ظلمین

ظلم دخترکشی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۵

۵- نسبت دادن امور ناروا به خداوند و کشتن دختران ، عملی ظالمانه است .

کنتم تفترون . و يجعلون لله البنت سبحنه ... أم یدسه فی التراب ... و لو یؤاخذ ا

به قرینه سیاق آیات که درباره مشرکان و عقاید باطل آنها درباره خداوند بود ممکن است مراد از <الناس> مشرکان

باشد و <ال> در <الناس> عهد ذکری باشد.

ظلم در جاهلیت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۳ - ۸

۸ شیوع کردار زشت، رفتار نکوهیده، ستمگری، شرک و افترا بر خدا در میان مردم جاهلی

قل من حرم زینه الله ... إنما حرم ربی الفوحش ... و أن تقولوا علی الله ما لا تعلم

مراد از حصر در جمله <انما حرم ...> می تواند حصر حقیقی باشد. یعنی اساس محرمات الهی منحصر در آن پنج امر ذکر شده است و دیگر محرمات به این امور بازمی گردند. و نیز می تواند مراد از آن، حصر قلب، که از اقسام حصر اضافی است، باشد. این گونه حصر نظارت بر اعتقاد و روش مخاطب دارد و به هدف رد پندار و روش او و اثبات عکس آن ایراد می شود. یعنی زینتها و روزیهایی که شما تحریم کرده اید و از آن پرهیز دارید، حلال است و فواحش و ... حرام است.

ظلم در دوران داود(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۴

۴ - رواج ستم و تجاوز به حق، در میان بسیاری از شریکان در عصر داوود (ع)

و إن کثیرًا من الخلطاء لیبغی بعضهم علی بعض

ظلم در قضاوت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۵۸ - ۱۷، ۷

۷ یهود، خائن به امانت ها و داورانی ستمگر

يقولون ... هؤلاء اهدی من الذین امنوا ... اذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل

جمله <ان تحکموا بالعدل>

می تواند اشاره باشد به حکومت و قضاوت ناعادلانه یهود درباره مؤمنان ; آنگاه که راه مشرکان را به صواب نزدیکتر معرفی کردند.

۱۷ هشدار خداوند به خیانتکاران در امانت و ستمگران در قضاوت

إِنَّ اللَّهَ .. إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

ظلم در قوم ابراهیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۵۹ - ۹

۹- تعرض به بت ها ، ظلمی بزرگ و گناهی نابخشودنی در پندار قوم بت پرست ابراهیم

قالوا من فعل هذا بالهتئا إِنَّه لمن الظالمين

ظالم و ستم پیشه به کسی گویند که بارها به ستم دست بزند. بنابراین توصیف ابراهیم به ستمکار بودن از جانب بت پرستان در حالی که او تنها یک بار به بت ها تعرض کرده بود گویای این نکته است که تعرض به بت ها در نظر بت پرستان ظلمی بزرگ محسوب می شد.

ظلم در قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۶۱ - ۱۲

۱۲ در قیامت به حق هیچ کس ظلمی نخواهد شد .

و هم لا یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۸۱ - ۹

۹ در قیامت به کسی ستم نمی شود . (نه از ثواب او کاسته و نه بر عقاب او افزوده می گردد .)

تَوْفَى كُل نَفْس ما كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ

ظلم دزدی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۹ - ۲

۲ دزدی ، گناه و ستمکاری است .

فمن تاب من

بعد ظلمه

مراد از <ظلم> به قرینه آیه قبل، همان دزدی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۵ - ۳

۳ سرقت، نمونه ای بارز از ستم کاری است.

من وجد فی رحله فهو جزؤه كذلك نجزی الظلمین

مراد از <ظالمین> خصوص سرقت کنندگان می باشد؛ زیرا بدیهی است که هر نوع ستمی کیفریاد شده را نداشت. نام بردن از سارق به <ظالم> اشاره به این معنا دارد که سرقت، نمونه ای بارز از ظلم و ستمگری است.

ظلم دشمنان انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۱۰

۱۰- اقوام کافری که با تعالیم انبیا به مخالفت برخاستند، مردمانی ستمگر بودند.

و قال الذین كفروا لرسلم لنخرجنکم... فأوحى إليهم... لنهلكن الظلمین

ظلم دشمنان دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۱۰

۱۰- اقوام کافری که با تعالیم انبیا به مخالفت برخاستند، مردمانی ستمگر بودند.

و قال الذین كفروا لرسلم لنخرجنکم... فأوحى إليهم... لنهلكن الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۰ - ۷

۷- دشمنان دین خدا و کتاب های آسمانی ، عناصری هواپرست و ظالم

و من أضلّ ممّن اتّبع هویه . . . إنّ الله لا یهدی القوم الظالمین

ظلم دشمنان کتب آسمانی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۰ - ۷

۷- دشمنان دین خدا و کتاب های آسمانی ، عناصری هواپرست و ظالم

و

من أضلّ ممّن اتّبع هويّه .. إنّ الله لا يهدى القوم الظالمين

ظلم دنیاطلبی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۱ - ۸

۸ - دنیامداری ، شرک ، بدعت در دین ، ظلم و سیاه کاری است .

أم لهم شركؤا .. و إنّ الظالمين لهم عذاب أليم

ظلم دین ستیزی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۱۴

۱۴ - ترویج باطل و مبارزه با دین در قالب شعر ، ظلم بوده و دارای عقوبتی سخت است .

و الشعراء يتبعهم الغاوان .. و سيعلم الذين ظلموا أيّ منقلب ينقلبون

ظلم راهزنی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۹

۹ - لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، عملی ظالمانه است .

أئنکم لتأتون الرجال .. إنّنا مهلكوا أهل هذه القرية إنّ أهلها كانوا ظلمين

ظلم ربا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۷۹ - ۱۰

۱۰ رباخواری ، ستمگری است .

و ان تبتم فلکم رؤس اموالکم لا تظلمون

مفهوم جمله <فلکم رؤس اموالکم لا- تظلمون> (آنگاه که فقط اصل سرمایه را بگیرید، ستمکار نیستید) این است که در صورت گرفتن ربا، ستمکار هستید.

ظلم زنا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۲۹

۲۹ ارتکاب زنا و شکستن حریم عفاف ، ستم کاری است .

قال معاذ الله . . . إنه لا یفلح الظلمون

مفاد <معاذ الله> این است که ارتکاب فحشا گناه است و

مفهوم <إنه ربی . . . > این است که ارتکاب گناه و فحشا، ناسپاسی در برابر خدا و قدرناشناسی اوست. از آن رو که <إنه لایفلح الظالمون> تعلیل برای این مفاهیم است، معلوم می شود ارتکاب فحشا و نیز ناسپاسی خدا با ارتکاب گناه، از مصداقهای ظلم می باشد.

ظلم سازش در دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۵ - ۱۹

۱۹ - پیشوایان دین اسلام در صورت سازش کردن با پیروان دیگر ادیان بر سر مسائل دینی ، از زمره ستگرانند .

و لئن اتبعت اهواءهم . . . إنك إذا لمن الظلمین

ظلم ستیزی ادیان آسمانی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۴۷ - ۱۰

۱۰ - مبارزه پیامبران و ادیان توحیدی با نظام طبقاتی و پدیده استضعاف و استکبار در جامعه

و یقوم ما لی أذعوكم إلى النجوه . . . فيقول الضعفوا للذين استكبروا إنا كنا لكم

ظلم ستیزی اسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۸

۸- اسلام ، آیین ظلم ستیز و تعالیم قرآن در جهت زدودن ظلم و سیه کاری از چهره جامعه است .

ما یأتیهم من ذکر من ربهم محدث إلا استمعوه و هم یلعبون . . . و أسروا النجوى الذین

توطئه و مخالفت گروه ستم پیشه با پیامبر(ص) و قرآن، بیانگر این نکته است که اسلام در جهت زدودن ظلم از جامعه و قطع منافع ظالمانه طبقه استثمارگر است؛ و گرنه چه دلیلی داشت که تنها این قشر به مخالفت با اسلام برخیزند.

ظلم ستیزی انبیا

- آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۱۳ - ۳

۳ نجات ستمدیدگان از بیدادگری بیدادگران ، هدف خداوند از بعثت پیامبران در طول تاریخ

لما ظلموا و جاءتهم رسلهم بالبینت

ذکر جمله <جاءتهم رسلهم> بعد از <لما ظلموا> حکایت از این حقیقت دارد که بعثت پیامبران در پی گسترش ظلم و بیدادگری و به منظور رهایی مظلومان از شرّ ظالمان بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۳۹ - ۱۱

۱۱ بعثت پیامبران الهی ، در راستای نجات مظلومان از ستم بیدادگران

كذلك كذب الذين من قبلهم فانظر كيف كان عقبة الظلمين

رویارویی بیدادگران با رسولان الهی در طول تاریخ، بیانگر برداشت فوق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۴ - ۴

۴ - پیام و رسالت پیامبران الهی ، ناسازگار با روحیه ظلم و جاه طلبی

و جحدوا بها و استيقنتها أنفسهم ظلماً و علواً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۴۷ - ۱۰

۱۰ - مبارزه پیامبران و ادیان توحیدی با نظام طبقاتی و پدیده استضعاف و استکبار در جامعه

و يقوم ما لى أدعوكم إلى النجوه .. فيقول الضعفؤا للذين استكبروا إنا كنا لكم

ظلم ستیزی اولیاء الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۷۹ - ۱۲

۱۲- اولیای خاص الهی ، درصدد ناکام ساختن حاکمان غاصب و حفظ حقوق محرومان بوده اند .

فأردت أن أعيبها و كان وراءهم ملك يأخذ كل سفينة غصبا

ظلم ستیزی حکومت دینی

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۱۰ - کَهِف - ۱۸ - ۸۸ - ۹

۹- پرداختن حکومت های الهی به مبارزه با ظلم و نیز تلاش برای سبک بار ساختن مقررات اجتماعی مؤمنان ، امری لازم است

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه .. و أمّا من ءامن ... سنقول له من أمرنا يسرّاً

ظلم ستیزی ذوالقرنین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کَهِف - ۱۸ - ۸۷ - ۶

۶- حاکمیت ذوالقرنین ، در جهت ظلم زدایی و کفرستیزی بود .

قال أمّا من ظلم فسوف نعذّبه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کَهِف - ۱۸ - ۹۵ - ۷

۷- ذوالقرنین ، دارای روحیه توحیدی و انسان دوستی و ستیز با متجاوزان بود .

ما مکّنی فیهِ ربّی خیر فأعینونی بقوّه

ذوالقرنین، در عین پیشنهاد مردم برای دریافت کارمزد برای ساختن سدّ، از پذیرفتن آن امتناع کرده و با امکانات و قدرت خدادادی، در حمایت از آسیب پذیران، به ساختن سدّ می پردازد. این برخورد، نشان دهنده روحیات ذوالقرنین است.

ظلم ستیزی قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۸

۸- اسلام ، آیین ظلم ستیز و تعالیم قرآن در جهت زدودن ظلم و سیه کاری از چهره جامعه است .

ما یأتیهم من ذکر من ربّهم محدث إلاّ استمعوه و هم یلعبون .. و أسرّوا النجوى الذین

توطئه و مخالفت گروه ستم پیشه با پیامبر(ص) و قرآن، بیانگر این نکته است که اسلام در جهت زدودن ظلم از جامعه و قطع منافع ظالمانه طبقه استثمارگر است؛ و گرنه چه دلیلی داشت که تنها این قشر به

مخالفت با اسلام پرخیزند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۷۱ - ۱۰

۱۰ - قرآن ، کتابی یادآور و بیدارگر

بل أتینهم بذکرهم فهم عن ذکرهم معرضون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - احقاف - ۴۶ - ۱۲ - ۱۵

۱۵- هدف اساسی قرآن ، دور داشتن انسان ها از ظلم و تباهی و ترغیب آنان به نیکی و احسان

لینذر الذین ظلموا و بشری للمحسنین

<لام> در <لینذر> غایت و هدف را می رساند.

ظلم ستیزی موسی(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۰ - ۵

۵ - مبارزه باظلم و ظالمان و ایجاد عدالت اجتماعی ، در رأس وظایف موسی (ع) قرار داشت .

و إذ نادى . . أن ات القوم الظلمین

تعبیر <أن ات القوم الظالمین> به جای <ات فرعون و قومه> نشان می دهد که هدف الهی از رسالت موسی، مبارزه با ظلم و بی عدالتی است که جامعه فرعونى گرفتار آن شده بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۲ - ۹

۹ - مبارزه با فسق و تجاوز ، هدف اساسی موسی (ع) در رویارویی با فرعون و دارودسته وی

إلى فرعون و ملائجه إنهم كانوا قومًا فسقين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۲۴ - ۵،۱۰

۵ - مبارزه با عوامل و سردمداران کفر و فساد و اصلاح نظام اجتماعی حاکم ، سرلوحه رسالت موسی (ع) و مرحله نخستین نهضت او

لقد أرسلنا موسی . . .

إلى فرعون و همن و قرون

۱۰ - رسالت موسی ، دارای محتوایی ضد استکباری و مخالف منافع صاحبان زر و زور

ولقد أرسلنا موسی . . . إلى فرعون و همن و قرون فقالوا سحر کذاب

اعزام موسی (ع) از سوی خداوند به سوی مستکبران و صاحبان زر و زور (مانند فرعون، هامان و قارون) و مخالفت شدید آنان با آن حضرت حاکی از مطلب یادشده است.

ظلم ستیزی مؤمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۳۹ - ۱،۲،۵

۱ - مؤمنان ، اهل ایستادگی و مقاومت در برابر ظلم و تجاوز

لذین ءامنوا . . . و الذین إذا أصابهم البغی هم ینتصرون

<إنتصار> (مصدر <ینتصرون>) می تواند به معنای ایستادگی در برابر ظالم و زیر بار ظلم او نرفتن باشد: <انتصر الرجل إذا امتنع من ظالمه>، (لسان العرب).

۲ - مؤمنان ، دارای عزم دینی و حضور مؤثر اجتماعی و همیاری نسبت به یکدیگر در قبال متجاوزان

و الذین إذا أصابهم البغی هم ینتصرون

برخی از مفسران <إنتصار> را به معنای <تناصر> (تعاون و همیاری) گرفته اند؛ یعنی، مؤمنان راستین آنانند که هر گاه مورد ستم و تجاوز قرار گیرند برای دفع آن به یاری هم برمی خیزند.

۵ - سکوت و بی تفاوتی در برابر ظلم و ستم ، دور از ساحت اهل ایمان

و الذین إذا أصابهم البغی هم ینتصرون

ظلم ستیزی هود(ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۵۹ - ۱۰

۱۰ تعالیم هود (ع)، ناسازگار با منافع سران جبار و سرکش قوم عاد

و اتبعوا أمر کل جبار عنید

ظلم سختدلان

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۵۳ - ۴

۴ - بیمار دلان و افراد سنگ دل ، مردمانی ظالم و بی دادگر

لذین فی قلوبهم مرض و القاسیه قلوبهم و إن الظلمین لفی شقاق بعید

مراد از <ستمگران> افراد بیمار دل و قسی القلب است و <شقاق> به معنای مخالفت و ستیزه جویی می باشد. <بعید> صفت <شقاق> و به معنای دور و دراز است؛ یعنی، این گروه ستمگر، در ستیز جویی دور و درازی با حق هستند؛ مقصود این که فاصله میان آنها و حق، چنان زیاد است که نباید هیچ گونه امیدی به دست برداشتن آنها از مخالفت و ستیزه جویی با آن داشت. در واقع، این توصیه ای است به پیامبر(ص) که از آنها قطع امید کند و به ایمان آوردن آنان دل نبندد.

ظلم سلب حیات

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۷

۱۷ - سلب حیات انسان ها ، بدون دلیل و حجت ، عمل ظالمانه ای است .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بَذَنبِهِ .. و ما كان الله ليظلمهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

ظلم شرک

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۴ - ۳

۳ - آدمی ، با شرک ورزی و پرستش غیر خدا به خود ستم می کند .

إنکم ظلمتم أنفسکم باتخاذکم العجل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۶۵ - ۱۷

۱۷ - کسانی که برای خداوند مثل و مانندی بیندارند ، از ظالمانند .

و لو یری الذین ظلموا

مقصود از <الذین ظلموا>

مشرکان می باشد. تعبیر کردن از مشرکان به <الذین ظلموا> برای رساندن این حقیقت است که شرک ورزی، ظلم و تعدی به حق خداوند، (ضرورت یکتا دانستن او) می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۷۲ - ۲۳

۲۳ کفر و شرک، ستمکاری است.

انه من یشرك بالله... و ما للظلمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۷ - ۶

۶ شرک و تسلیم نشدن در برابر آیات روشن قرآن، ظلم است.

انظر كيف نصرف الأيت ثم هم يصدفون... هل يهلك إلا القوم الظلمون

مخاطب فعل <أرءيتم> همان کسانی هستند که از آیات الهی اعراض کردند که از آنان به عنوان ظالم یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۳،۹

۳ شرک، به هر صورت و در هر مرحله که باشد، ظلم است.

و لم يلبسوا إيمانهم بظلم

آیات پیشین جملگی در مورد توحید و ابطال شرک بود. این آیه به منزله جمع بندی و نتیجه ای در پی آن مجموعه است. لذا مراد از <ظلم> در این آیه، به قرینه آیات گذشته، شرک است.

۹ عن أبي عبدالله(ع) (فی حدیث فی قوله تعالى <بظلم>) قال: هو الشرك... .

از امام صادق(ع) ضمن حدیثی آمده است: مراد از <ظلم>، در <و لم يلبسوا إيمانهم بظلم> شرک است... .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲۲

بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبا أو كذب .. أنهم كانوا كفرين

جمله <أين ما كنتم ..> که بیان شرک مشرکان است، توضیح مصداقی برای <فمن أظلم ...> می باشد. بنابراین شرک از ستمهای بزرگ است و چون مشرکان در ذیل آیه کافر نامیده شده اند، کفر نیز از ستمهای بزرگ است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۵۰ - ۲۸

۲۸ شرک ، ظلم است و مشرکان مردمی ظالم هستند .

و لاتجعلنى مع القوم الظلمين

مراد از <الظلمين> همان مشرکان و گوساله پرستان هستند. بنابراین هدف از آوردن کلمه <الظلمين> به جای <المشركين> ظالم خواندن مشرکان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۵

۵ شرک‌ورزی و انکار رسالت پیامبران ، ستمگری است .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

مقصود از <الذين ظلموا> مشرکان و انکارکنندگان رسالت صالحند. تعبیر کردن از آنان به ستمکاران ، اشاره ای است به برداشت فوق.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۹

۹ شرک‌ورزی ، انکار رسالت پیامبران و رعایت نکردن عدل و انصاف در مبادلات ، ستمگری است .

و أخذت الذين ظلموا الصيحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ شرک‌ورزی ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه کاران در حق خود روا می دارند .

و لکن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله <ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم

گناهان و هم آثار و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۴

۴ شرک و پرستش غیر خدا، ظلم و درپی دارنده آتش دوزخ است .

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار

از مصداقهای مورد نظر برای ظلم به قرینه آیات پیشین شرکورزی و پرستش غیر خداست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۱۴ - ۱۷

۱۷- > عن أبي جعفر (ع) في قوله عز وجل : < لن ندعوا من دونه إلهاً لقد قلنا إذاً شططاً > یعنی : جوراً علی الله إن قلنا إن له شریکاً ;

از امام باقر(ع) درباره سخن خدا <لن ندعوا من دونه إلهاً لقد قلنا إذاً شططاً> روایت شده: مقصود آیه، این است که اگر بگوییم برای او شریکی هست، ستم بر خدا است.<

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۶

۶- کفر ، شرک و استهزای پیامبران ، ظلم و ستمی آشکار است .

یویلنا إنا كنا ظلمین

اعتراف مشرکان و کافران استهزاگر به ستم کار بودن خود، حکایت از این دارد که کفر و شرک و استهزای پیامبران، ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۵

۵- بت پرستی و شرک ، از دید فطرت انسانی ، ظلم و ستم است .

فرجعوا إلى أنفسهم فقالوا إنكم أنتم الظلمون

برداشت یاد شده مبتنی براین است که مقصود از <أنفسهم> به خود آمدن و

ضمیر و وجدان آنان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۷۱ - ۸

۸ - شرک و بت پرستی ظلم است .

و يعبدون من دون الله .. و ما للظلمين من نصير

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۷ - ۱۷

۱۷ - شرک ، حق ناپذیری و تکذیب پیامبران ، ظلمی است هلاکت بار .

فقال الملوأ الذين كفروا .. و لاتخطبنى فى الذين ظلموا إنهم مغرقون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۱۹ - ۵

۵ کفر و شرک ، ظلم است .

و من يظلم منكم نذقه عذابًا كبيرًا

برداشت یاد شده، با توجه به این نکته است که مخاطب <من يظلم منكم> کافران و مشرکان اند که خداوند آنان را ستم کار دانسته است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۶۸ - ۴

۴ - شرک به خدا ، بزرگ ترین ظلم است .

هم يشركون .. ممن افترى على الله كذبًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - مشرکان ، مردمانی ظالم و ستم گرند و شرک ، از موارد ستم است .

بل اتبع الذين ظلموا أهواءهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۳ - ۱۲، ۱۰

۱۰ - شرک ، ظلمی بس بزرگ است .

إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

۱۲ - ظالمانه بودن شرک ، دلیل لزوم اجتناب از آن است .

لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشَّرْكَ

لظلم عظیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۴۰ - ۱۱

۱۱ - شرک ، ظلم است و مشرکان ، ظالم اند .

بل إن يعد الظلمون بعضهم بعضًا إلا غرورًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۹

۹ - کفر و شرک ، ظلم است .

وقيل للظلمين ذوقوا ما كنتم تكسبون

مقصود از <ظالمان>، کافران و مشرکان است. توصیف آنان با صفت ظلم، بیانگر این حقیقت است که کفر و شرک ظلم است و همین ظلم، موجب دوزخی شدن آنان می گردد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۳۲ - ۴

۴ - شرک ، افترا و دروغ بستن به خداوند ، بزرگ ترین ظلم به شمار می رود .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

یکی از مصادیق مورد نظر دروغ بستن به خدا با توجه به این که آیه شریفه در ردیف آیات مربوط به مشرکان قرار دارد و نیز این سوره از سوره های مکی است و مردم مکه بیشتر مشرک بودند شریک قائل شدن برای خداوند یکتا است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۸ - ۱۳

۱۳ - کفر و شرک ، ظلم است و کافران و مشرکان ، از هر گونه یاری دوست و نزدیکان دلسوز خود و شفاعت شفیعان محروم اند .

ما للظلمين من حميم ولا شفيع يطاع

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که این آیات، در سلسله آیاتی قرار دارد که

درباره کافران و مشرکان سخن می گوید و مقصود از <ظالمین> آنان می باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۵

۵ - کفر و شرک ، ستمی غیرقابل بخشش و عذرناپذیر در پیشگاه خداوند

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

مقصود از <الظالمین> به قرینه آیات گذشته کافران و مشرکان می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۲۱ - ۸

۸ - دنیامداری ، شرک ، بدعت در دین ، ظلم و سیاه کاری است .

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ... وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - طور - ۵۲ - ۴۷ - ۲

۲ - شرکورزیدن به خدا و انکار دین و پیامبر (ص) ، ظلم است .

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا

برداشت یاد شده از آن جا است که عنوان <ظلموا> در آیه شریفه، بر منکران پیامبر و مشرکان اطلاق شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۸ - ۱۴

۱۴ - شرک ، بت پرستی و گمراه گری ، ظلم است .

و لا تزدد الظلمین إلاً تباراً

مطلب یاد شده، از تعبیر <ظالمان> درباره بت پرستان و گمراه کنندگان به دست می آید.

ظلم شرک عبادی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۱ - ۱۶

۱۶ - پرستش غیر خداوند ، ظلم است .

ثم اتخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲

۱۱ - پرستش غیر خدا ظلم است .

ثم أتخذتم العجل .. و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۴۸ - ۱۲

۱۲ پرستش غیر خدا و گرایش های شرک آلود ، ستمکاری است .

اتخذوه و كانوا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۱۰۶ - ۷

۷ کسانی که غیر خداوند را نیایش و عبادت کنند ، ظالم هستند .

و لاتدع من دون الله .. فإنك إذا من الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ پرستش غیر خدا ، انکار رسالت پیامبران و مخالفت با پیام های آنان ظلم است .

و لاتخطبني في الذين ظلموا

مقصود از <الذين ظلموا> همان مشرکان و منکران رسالت نوح هستند.

ظلم شعر باطل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۲۷ - ۱۴

۱۴ - ترویج باطل و مبارزه با دین در قالب شعر ، ظلم بوده و دارای عقوبتی سخت است .

و الشعراء يتبعهم الغاؤون .. و سيعلم الذين ظلموا أيّ منقلب ينقلبون

ظلم صدّ از سبیل الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۱ - ۱۸

۱۸ ظلم ، جلوگیری از راه خدا ، رباخواری و به ناحق خوردن مال مردم ، موجب گرایش آدمی به کفر

فبظلم من الذين هادوا حرمنا .. و أعتدنا للكافرين منهم عذاباً أليماً

مراد از <للكافرين منهم> همان یهودیانی هستند که مرتکب گناهان ذکر

شده در این آیه و آیه قبل بودند، بنابراین صفات یاد شده کفر است و یا موجب کفر خواهد شد. برداشت فوق بر اساس احتمال دوم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۸ - ۴

۴ بازداشتن مردم از پیوستن به راه خدا ظلم است .

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ .. إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا

مراد از ظلم به قرینه آیه قبل بازداشتن دیگران از راه خداست.

ظلم طاغوت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۶۰ - ۱۷

۱۷ مراجعه به طاغوت ها برای داوری ، ایمان به آنان و تأیید ظلم و تجاوز گری آنان است .

یریدون ان يتحاكموا الى الطاغوت و قد امروا ان يكفروا به

ظلم عبادت غیر خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ پرستش غیر خدا ، انکار رسالت پیامبران و مخالفت با پیام های آنان ظلم است .

و لا تخطبني في الذين ظلموا

مقصود از <الذين ظلموا> همان مشرکان و منکران رسالت نوح هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۴

۴ شرک و پرستش غیر خدا، ظلم و درپی دارنده آتش دوزخ است.

و لا تتركوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار

از مصداقهای مورد نظر برای ظلم به قرینه آیات پیشین شرک‌ورزی و پرستش غیر خداست.

ظلم عصیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ - ۱۰

۱۰ - تمرد از

فرمان های الهی ظلم است .

فبدل الذین ظلموا قولاً غیر الذی قیل لهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۲۳ - ۳

۳ گناه و عصیان، ظلمی است از ناحیه انسان به خویشتن.

قالا ربنا ظلنا أنفسنا

ظلم عصیان از خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۷

۷ تمرد از فرمان های الهی ظلم است .

فبدل الذین ظلموا

ظلم عفو ظالمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲۹ - ۷

۷- تغییر حکم و تخفیف کیفر بایسته ظالمان ، ظلمی به دیگران و دور از ساحت خدا *

ما یبدل القول لدی و ما أنا بظلم للعبد

برداشت بالا- بدان احتمال است که <و ما أنا بظلام.. > تعلیل <ما یبدل...> باشد؛ یعنی، چون تبدیل حکم و تخفیف مجازات به حق مجرمان، موجب ظلم به بندگان صالح و ستمدیده می شود، در نظام الهی چون ظلمی نیست تبدیل قول هم نخواهد بود.

ظلم علما

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۸ سرکشی و ظلم (بغی) عالمان دین، مانع تحقق اهداف انبیا (اتحاد مردم بر اساس دین حق)

و ما اختلف فيه الا الذين اوتوه من بعد ما جاءتهم البينات بغياً بينهم

ظلم علمای اهل کتاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۸

۸ علمای اهل کتاب، تکذیب کنندگان آیات الهی و ستمگرانی محروم از سعادت

الذین ءاتینهم الکتب یعرفونه . . . و من أظلم ... إنه لا یفلح الظلمون

مراد از ضمیر در <آتیناهم> به قرینه حکم و موضوع، عالمان اهل کتاب می تواند باشد که دریافت کنندگان کتب آسمانی هستند، نه مردم معمولی از یهود و نصارا.

ظلم علمای یهود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۵۱ - ۱۰

۱۰ داوری ظالمانه علمای یهود نسبت به مسلمانان

الم تر الی الذین . . . و یقولون للذین کفروا هؤلاء اهدی من الذین امنوا سبیلاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۴۵ - ۲۳

۲۳ ستم پیشگی برخی از عالمان و سران یهود عصر پیامبر (ص) ، به دلیل خودداری آنان از قضاوت بر اساس تورات

فأولئک هم الظلمون

ظلم عمل ناپسند

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۹ - ۳

۳- هر نوع عمل زشت و ناشایست ، ظلم به خویشتن است .

و لکن کانوا أنفسهم یظلمون . . . للذین عملوا السوء

ظلم غصب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ تصرف نامشروع و باطل در اموال دیگران ، تجاوز و ظلم است .

و لا تقتلوا انفسکم . . . و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً

بنابر اینکه <عدواناً و ظلماً> قید توضیحی باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۲

۲ - افزون طلبی و تصاحب مال دیگران ، ظلم است .

قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك إلى نعاجه

ظلم غفلت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۳۹ - ۳

۳ - خدافراموشی و روی گرداندن از یاد او ، ظلم و ستم آدمی بر خویشتن است .

و من یعش عن ذکر الرحمن .. إذ ظلمتم

از ارتباط آیه شریفه با جمله <و من یعش عن ذکر الرحمن..> استفاده می شود که اعراض از یاد خدا، ظلم بر خویشتن است.

ظلم غفلت از خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۶

۶ - ناسپاسی و نادیده گرفتن نقش خداوند در برخورداری از نعمت ها ، ظلم است .

و الذین ظلموا من هؤلاء

توصیف مرفهان ناسپاس به ستمگران، حاکی از مطلب یاد شده است.

ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۲۹ - ۱،۲

۱ قوم موسی مورد ستم نظام فرعونی قبل از بعثت وی و پس از آن

قالوا أوذینا من قبل أن تأتینا و من بعد ما جئتنا

مراد از اتیان و مجيء <تأتینا> و <جئتنا> بعثت موسی(ع) به پیامبری است و بیان آن به دو تعبیر می تواند به جهت تفنن در عبارت باشد.

۲ موسی (ع) مورد انتقام قوم خویش به سبب استمرار بیدادگری فرعون پس از بعثت وی

قالوا أوذينا من قبل أن تأتينا و من بعد ما جئتنا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۳۷ - ۱۲

۱۲ صبر و مقاومت بنی اسرائیل زمان موسی در برابر ستمگری های فرعون ، موجب تحقق وعده الهی بر پیروزی

آنان و نابودی دشمنانشان

و تمت كلمت ربك الحسنی علی بنی اسرائیل بما صبروا

حرف <باء> در <بما صبروا> سببیه است و <ما>، مصدریه. یعنی: <تمت ... بسبب صبرهم>.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۸۵ - ۴

۴ فرعون و اشراف اطراف او، مردمی ددمنش و ستم پیشه بودند.

ربنا لا تجعلنا فتنه للقوم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۹۰ - ۳

۳ فرعون و سپاهیانش، از سرِ ستم و کینه توزی، بنی اسرائیل را تعقیب کردند.

فأتبعهم فرعون و جنوده بغياً و عدواً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۱۶

۱۶- تحمیل بدترین شکنجه ها، سر بریدن پسران و زنده نگه داشتن زنان از سوی فرعونیان، آزمایشی بزرگ از جانب

خداوند برای بنی اسرائیل

یسومونکم سوء العذاب ... و فی ذلکم بلاء من ربکم عظیم

برداشت فوق، مبتنی بر این است که مشارالیه <ذلکم> شکنجه های فرعونیان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۳۹ - ۳

۳- بنی اسرائیل در حکومت فرعون، زندگی سختی داشتند و جان پسران آنها در خطر بود.

أن اقدفيه في التابوت فاقدفيه في اليم

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۱ - طه - ۲۰ - ۷۱ - ۲۳

۲۳ - اتهام ، توجیهی برای خشونت و کیفر های ظالمانه ، در رژیم فرعون

ءامنتم . . . إنه لكبيركم ... فلائطعنّ ... أشدّ عذابًا و أبقى

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۱ - ۲

۲ - خویشاوندان فرعون ، چونان خود وی اشخاصی ستم پیشه و بیدادگر

أَنْتَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ . قوم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۴ - ۹،۱۱

۹ - اقدام فرعون به کشتار وسیع و بی رحمانه پسران بنی اسرائیل

يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ

به کارگیری فعل مضارع باب تفعیل (یذبح)، بیانگر وسعت و گستردگی کشتار است.

۱۱ - زنده نگه داشتن دختران بنی اسرائیل علی رغم کشتن پسران آنان ، اقدام بی رحمانه دیگر فرعون علیه آن قوم

يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَ يَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ

<نساء> مقابل <رجال> و به معنای زنان است و قرار گرفتن آن در مقابل <أبناء> (پسران)، نشان می دهد که مقصود از آن در این جا <بنات> (دختران) است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۱ - ۶

۶ - فرعون و دار و دسته اش ، عناصری بیدادگر و ستم پیشه

رَبِّ نَجْنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۵ - ۱۱

۱۱ - فرعون و دارودسته وی ، مردمی ظالم و بیدادگر بودند .

نجوت من القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۲ - ۹

۹ - مبارزه با فسق و تجاوز ، هدف اساسی موسی (ع) در رویارویی با فرعون و دارودسته وی

إلى فرعون و ملائیه إنهم كانوا قومًا فسقین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۹

۱ - فرعون ، حاکمی مستکبر و سرکش

و استکبر هو

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۴،۱۹

۱۴ - هلاکت قوم عاد و ثمود و قارون و هامان و فرعون با عذاب های الهی ، نتیجه ظلمی بود که خود ، در حق خود ، روا داشتند .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ ... و ما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداوم به گناه ، همواره به خود ، ستم روا داشتند .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ ... ولكن كانوا أنفسهم يظلمون

ظلم فرعونیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۳۷ - ۱

۱ بنی اسرائیل در مدت زمانی طولانی تحت سیطره فرعونیان به ضعف و ناتوانی کشانه شده بودند .

و أورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون

استعمال فعل مضارع همراه <کان> و أمثال آن دلالت بر استمرار آن فعل در گذشته دارد. بنابراین <كانوا يستضعفون> می رساند که استضعاف بنی اسرائیل به دست فرعونیان دارای سابقه طولانی بوده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۴۱ - ۶

۶ فرعونیان ، پسران بنی اسرائیل را می کشتند و زنانشان را زنده باقی می گذاشتند .

يقتلون أبناءكم و يستحيون نساءكم

<تقتیل> (مصدر یقتلون) به معنای کثرت کشتار است و <استحیاء> به معنای باقی گذاردن بر زندگانی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۱۰

۱۰ فرعونیان ، امت

های پیش از آنان و کفرپیشگان مکه ، از زمره ظالمان

و کل کانوا ظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۹۰ - ۳

۳ فرعون و سپاهیانش ، از سرِ ستم و کینه توزی ، بنی اسرائیل را تعقیب کردند .

فأتبعهم فرعون و جنوده بغياً و عدواً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرک‌ورزی و انکارِ رسالت پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لكن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی: قوم نوح ، عادو . . .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹- ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۱۲، ۱۰

۱۰- نقش تعیین کننده خداوند در تحولات تاریخ بشری و نجات مردمان از ظلم و ستم

إذ أنجكم من آل فرعون

۱۲- فرعونیان ، پسران قوم موسی (بنی اسرائیل) را به طور گسترده سر می بردند و زنان آنان را زنده نگه می داشتند .

و یدبّحون أبناء کم و یتحیون نساء کم

کاربرد فعل <یدبّحون> از باب تفعیل، که به معنای تکثیر هم آمده است، احتمالاً بیانگر منظور فوق است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ بنی اسرائیل در زمان بعثت موسی (ع) ، ساکن مصر و گرفتار ستم و

آزار فرعونیان بودند .

فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعَذِّبْهُمْ

نهی شدن فرعون از عذاب و شکنجه بنی اسرائیل، بیانگر رنج و سختی آنان در مصر آن زمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۰ - ۴

۴ - فرعونیان ، مردمی ستمگر و ظالم

أَنْتَ الْغَافِلِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۱ - ۲

۲ - خویشاوندان فرعون ، چونان خود وی اشخاصی ستم پیشه و بیدادگر

أَنْتَ الْغَافِلِينَ . قَوْمِ فِرْعَوْنَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۱ - ۶

۶ - فرعون و دار و دسته اش ، عناصری بیدادگر و ستم پیشه

رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۲۵ - ۱۱

۱۱ - فرعون و دارودسته وی ، مردمی ظالم و بیدادگر بودند .

نَجِّتَنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۲ - ۹

۹ - مبارزه با فسق و تجاوز ، هدف اساسی موسی (ع) در رویارویی با فرعون و دارودسته وی

إلی فرعون و ملائجه إئهم كانوا قومًا فسقین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۷ - ۸

۸ - فرعونیان ، گروهی بیدادگر و ظالم بودند .

و قال موسی .. إئنه لایفلیح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - تحریم - ۶۶ - ۱۱ - ۱۲

۱۲ - قبطیان و کار گزاران فرعون ،

مردمی ستمگر بودند .

و نَجْنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ظلم قایل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۲ - ۵

۵ جنایت و برادرکشی قایل ، موجب سختگیری خداوند در مجازات قتل بر بنی اسرائیل

فقتله . . . من اجل ذلك كتبنا على بني اسرائيل انه من قتل نفساً بغير نفس

<ذلك> اشاره است به داستان هاییل و قایل.

ظلم قارون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۷۶ - ۳

۳ - رفتار ظالمانه و تجاوزکارانه قارون علیه بنی اسرائیل ، علی رغم پیوند نژادی وی با آنان

إِنَّ قُرُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۷۸ - ۱۲

۱۲ - قارون ، فرد قدرتمند و زورمدار جامعه خویش بود .

من هو أشد منه قوّه و أكثر جمعاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۹، ۱۴

۱۴ - هلاکت قوم عاد و ثمود و قارون و هامان و فرعون با عذاب های الهی ، نتیجه ظلمی بود که خود ، در حق خود ، روا

داشتند .

فَكَأَلُوا مِنْهُ بِلذَّةٍ .. وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداومِ به گناه ، همواره به خود ، ستم روا داشتند .

فَكَأَلُوا مِنْهُ بِلذَّةٍ .. وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ظلم قتل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ -

۴ آدمکشی، تجاوز و ظلم است.

و لا تقتلوا انفسکم .. و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً

برخی برآنند که <عدواناً> و <ظلماً>، قید توضیحی است و اشاره به علت عقوبت دارد. یعنی چون آدمکشی و انتحار، تجاوز و ظلم است، موجب عقوبت می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۹ - ۱۲

۱۲ قتل و برادر کشی، ظلم و موجب ورود به آتش دوزخ

قال لاقتلنک قال .. و ذلك جزؤا الظلمین

ظلم قتل بی گناهان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۳۹ - ۲

۲ - تهاجم بی دلیل به انسان ها و کشتار آنها، ظلم است.

أذن للذین یقتلون بأنهم ظلموا

ظلم قساوت قلب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۴

۴ سنگدلی و تضرع نکردن به درگاه خداوند، حتی در دشواریها، ظلم است.

فلولا .. تضرعوا و لکن قست قلوبهم ... فقطع دابر القوم الذین ظلموا

در آیه شریفه هدف از آمدن سختیها را تضرع و روی آوردن به خدا دانسته، و به دنبال آن گروهی را معرفی کرده که حتی در شدت و سختی منفعل نمی شوند، و سرانجام از این گروه با عنوان <ظالمان> یاد کرده است، بنابراین سنگدلی و تضرع

نکردن آنان ظلم است.

ظلم قوم ثمود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۲،۴

۲ قوم ثمود ، مردمانی ستمکار بودند .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

۴ کشتن ناقه صالح

، از ستمگری های قوم ثمود بود .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

از آن جا که کشتن ناقه صالح نیز در نزول عذاب دخیل بود ، معلوم می شود ظلم در <الذين ظلموا> اشاره به کشتن ناقه نیز دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرکورزی و انکار رسالت پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لكن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است ؛ یعنی : قوم نوح ، عادو . . .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۵۹ - ۱۳

۱۳- قوم ثمود ، نسبت به معجزه الهی (ناقه) عکس العمل ناروا داشته و با آن ظالمانه برخورد کردند .

و ءاتینا ثمود الناقه مبصره فظلموا بها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۸ - ۲

۲ قوم عاد ، ثمود و اصحاب رسّ ، مردمانی ظالم و ستمگر و گرفتار عذاب دردناک الهی در قیامت

و أعتدنا للظالمين عذابًا أليماً . و عادًا و ثمودا و أصحاب الرّسّ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۹

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداوم به گناه ، همواره به خود ، ستم

روا داشتند .

فَكَلاَّ أَخَذنا بَدَنبِه . . . وَلَكِن كَانُوا أَنفَسَهُم يَظْلَمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۱ - ۳

۳ - قوم ثمود ، مردمی ستم کار و طغیانگر

و أَنه أَهْلَكَ . . . و ثَموداً . . . و قوم نوح . . . هم أَظْلَم و أَطْغَى

از این که در آیه بعد، قوم نوح <أظلم> و <أطغى> معرفی شده اند، اصل ظلم و طغیان برای قوم ثمود ثابت می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۲ - ۴

۴ - عاد و ثمود و قوم نوح ، دارای ظلم و طغیانی فزون تر از دیگر اقوام نابود شده تاریخ

إِنَّهُمْ كَانُوا هم أَظْلَم و أَطْغَى

بنابراین که ضمیر <هم> به قوم عاد و ثمود و نوح باز گردد، برداشت بالا استفاده می شود.

ظلم قوم سبأ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۱۹ - ۳

۳ - سباییان ، نعمت امنیت راه ها و نزدیکی منزل گاه های سفر را کفران نموده و به خویش ستم روا داشتند .

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا و ظَلَمُوا أَنفُسَهُم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۲۰ - ۹

۹ - ابلیس ، عامل کفران مردم سبأ و برانگیزنده آنان به ظلم به نفس

و لقد صدق عليهم إبليس ظنه فاتبعوه إلا فريقاً من المؤمنين

در عبارت <صدق عليهم.. ظنه> ایجاز به حذف وجود دارد؛ برای این که صدق ظن، فرع بر دعوت و جواب مثبت دادن مردم است. بنابراین، معلوم می شود که ابلیس از

آنان خواسته و آنان نیز او را اجابت نموده و نعمت های خدا را کفران کرده اند.

ظلم قوم عاد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته: قوم نوح، عادیان، ثمودیان، قوم شعیب و لوط و فرعونیان، با شرکورزی و انکار رسالت پیامبران، بر خویش ستم کردند.

و ما ظلمنهم و لكن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی: قوم نوح، عاد و ...

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۳۸ - ۲

۲ قوم عاد، ثمود و اصحاب رسّ، مردمانی ظالم و ستمگر و گرفتار عذاب دردناک الهی در قیامت

و أعتدنا للظالمين عذابًا أليماً. و عادًا و ثمودا و أصحاب الرّسّ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۳۰ - ۲،۳

۲ - قوانین و مجازات های رایج در میان قوم عاد، ظالمانه و خارج از اعتدال بود.

و إذا بطشتم بطشتم جبارين

۳ - نکوهش قوم عاد از سوی هود (ع)، به خاطر خشونت و زورگویی آنان

و إذا بطشتم بطشتم جبارين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۹

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداوم به گناه ، همواره به خود ، ستم روا داشتند

فَكَلاَّ أَخَذنا بَدَنبِه . . . وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُم يَظْلَمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۰ - ۳

۳ - قوم عاد ، مردمی ستم کار و طغیانگر

عادًا الأُولَى . . . و قوم نوح ... هم أظلم و أظعی

از این که در آیات بعد، قوم نوح <أظلم> و <أظعی> معرفی شده اند، اصل ظلم و طغیان برای قوم عاد ثابت می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۲ - ۴

۴ - عاد و ثمود و قوم نوح ، دارای ظلم و طغیانی فزون تر از دیگر اقوام نابود شده تاریخ

إِنَّهُمْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ و أظعی

بنابراین که ضمیر <هم> به قوم عاد و ثمود و نوح باز گردد، برداشت بالا استفاده می شود.

ظلم قوم لوط

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۴

۴ قوم لوط ، به خاطر آلوده بودن به عمل شنیع لواط ، در پیشگاه خداوند مردمی ستمکار محسوب می شدند .

و ما هی مِنَ الظَّالِمِينَ ببعید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرک‌ورزی و انکار رسالت

پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لكن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی:
قوم نوح ، عادو .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۸،۱۰

۸ - قوم لوط ، مردمی ظالم و ستم پیشه بودند .

إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ

۱۰ - ظلم قوم لوط با لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، در پی دارنده هلاکت و عذاب برای آنان

أَتُنَّكُمْ لَأَتُونَ الرِّجَالَ وَ... إِنْ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ

ظلم قوم نوح

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۵

۵ اقوام هلاک شده گذشته : قوم نوح ، عادیان ، ثمودیان ، قوم شعیب و لوط و فرعونیان ، با شرک‌ورزی و انکار رسالت پیامبران ، بر خویش ستم کردند .

و ما ظلمنهم و لكن ظلموا أنفسهم

مراد از ضمیر <هم> و مانند آن در آیه مورد بحث ، اقوامی است که سرگذشت آنان در سوره هود بیان شده است؛ یعنی: قوم نوح ، عادو . . .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۱۳، ۱۱، ۱۰

۱۰ - قوم نوح ، مردمی ظالم و ستم پیشه بودند .

فقل الحمد لله الذي نَجَّنا من القوم الظالمين

۱۱ - نوح (ع) و یارانش ، گرفتار ظلم و بیدادگری قوم خویش

فقل الحمد لله الذي نَجَّنا من القوم الظالمين

۱۳ - شدت خشم الهی ، نسبت به قوم ستم پیشه نوح

ولا تخطبني في الذين ظلموا .. فاذا استويت ... فقل الحمد لله

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۱۸ - ۴

۴ - شكوه نوح (ع)

به درگاه خدا از ستم قوم خویش ، پس از اتمام حجت و به بن بست رسیدن همه راه های تبلیغی بود .

إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مِّبِينٍ ... إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ... فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۲ - ۴

۴ - عاد و ثمود و قوم نوح ، دارای ظلم و طغیانی فزون تر از دیگر اقوام نابود شده تاریخ

إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْعَى

بنابراین که ضمیر <هم> به قوم عاد و ثمود و نوح باز گردد، برداشت بالا استفاده می شود.

ظلم کارگزاران فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - تحریم - ۶۶ - ۱۱ - ۱۲

۱۲ - قبطیان و کارگزاران فرعون ، مردمی ستمگر بودند .

و نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ظلم کافران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۷ - ۹

۹ خداوند به اهل کفر ستمی روا ندارد ، بلکه آنها ، خود بر خویشان ستم روا می دارند .

و مَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَ لَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۷ - ۸

۸ گروهی از مسلمانان در صدر اسلام ، از مکه هجرت نکردند و همچنان تحت ستم کافران باقی ماندند .

انّ الذين توفّاهم الملكة .. قالوا كُنّا مستضعفين في الارض

ابن عباس گوید: گروهی از اهل مکه ایمان آوردند، ولی به علت ترس، از هجرت سر باز زدند و این آیه درباره آنان نازل شد. (روح المعانی، ذیل آیه).

جلد -

نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۳ - ۱۰

۱۰ انکار آیات الهی نشأت گرفته از روح سرکش و ستمگر کافران است، نه جهل و ناآگاهی آنان

فإنهم لا يكذبونك و لكن الظلمين بأيت الله يجحدون

<جحد> به انکاری که بر خلاف اعتقاد قلبی باشد گفته می شود. محتمل است ستمکار شمردن منکران در آیه به جهت مخالفت آگاهانه آنان با پیامبر(ص) باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۷۷ - ۲

۲ کفرپیشگان با تکذیب آیات الهی همواره بر خویش ستم می کنند .

و أنفسهم كانوا يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۹ - ۸

۸ کافران و مشرکان ، مردمانی ستم پیشه اند .

و الله لا يهدى القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۸

۸ کفر ، ستمگری است و کفر پیشگان ستمگرند .

و قيل بعدًا للقوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۵ - ۸

۸- کافرانی که در برابر بینات و برهان های روشن انبیا لجاجت کرده و در مقابل آنان ایستادند ، مردمانی جبار و منحرف بودند .

و قال الذین کفروا لرسلم لنخرجکم .. و خاب کلّ جبار عنید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۹

۹- کفر ، ظلم است و کافران ، ظالمند .

یثبت الله الذین ءامنوا .. و یضللّ الله الظلمین

از مقابله <الظالمین> با <الذین آمنوا>

استفاده می شود که ظالمان همان کافران هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۲۸ - ۱

۱- کافران ، کسانی اند که با کفر خود ، به خویش ستم می کنند .

الکفرین . الذین تتوفّهم الملائکه ظالمی أنفسهم

<الذین> صفت <الکافرین> و <ظالمی> حال برای آن است. مراد از <ظالمی أنفسهم> به قرینه لفظ <الکافرین> ظلم کنندگان به خود با انتخاب کفر است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۳ - ۸

۸- کافران ، با انکار حقانیت کتاب های آسمانی ، به خود ستم کردند .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۲

۲- کافران ، ظالمند .

لا يؤذون للذین کفروا .. و إذا رءا الذین ظلموا العذاب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۸۲ - ۱۱

۱۱- کافران حق ناپذیر ، ظالمند و از موهبت رحمت و شفابخشی قرآن ، تنها خسارت و زیان به ارمغان می برند .

شفاء و رحمه للمؤمنین و لایزید الظلمین إلا خسارًا

برداشت فوق، مبتنی بر این نکته است که مراد از <ظالمین> به قرینه مقابله با <مؤمنین> کافران باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۲۹ - ۱۲

۱۲- كافران به حقایق نازل شده از سوی خداوند ، ظالم ، و سزاوار آتش اند .

الحقّ من ربّكم .. و من شاء فليكفر إنّنا أعتدنا للظلمين نارًا

جلد - نام سوره -

سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۸ - ۶

۶ سحر زدگی ، اتهام ظالمانه مشرکان به پیامبر (ص)

و قال الظلمون إن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رجلاً مسحوراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۴

۴ - کافران ، مردمانی ظالم و ستم پیشه اند .

و يوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا .. فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۹

۱۹ - مستضعفان و مستکبران کافر ، هر دو ظالم اند .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم .. يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا

خداوند، پس از آن که مشرکان را مردمانی ظالم معرفی کرد به بیان تفصیلی مشاجره آنان پرداخت. این نشان می دهد که مشرکان ظالم به دو گروه مستضعف و مستکبر تقسیم می شوند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۲

۲ - کافران و اعراض کنندگان از عبادت خداوند ، ستمکار و ظالم اند .

و ما خلقت ... إلا ليعبدون ... فإن للذين ظلموا ذنوباً

با توجه به ارتباط این آیه با آیات پیش که در زمینه هدف آفرینش و عبودیت بندگان به درگاه خداوند بود مطلب بالا استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - عدالت خواهی و حق طلبی ، از اوصاف مسلمانان و پیرو قرآن و ظلم و انحراف از مسیر حق ، از

اوصاف کافران

و أَنَا مِّنَّا الْمَسْلُومُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ

با توجه به معنای <قَاسِطٌ> (جور) و نیز تقابل <قاسطون> با <مسلمون>، مطلب یاد شده به دست می آید.

ظلم کافران حق ناپذیر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۴۷ - ۸

۸- کافران حق ناپذیر، مردمانی ظالم و ستم پیشه اند.

الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ... إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ

ظلم کافران صدراسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۳۹ - ۴

۴ - مسلمانان صدراسلام، مورد ستم و تهاجم مستمر و پی در پی دشمنان کافر

أُذُنٌ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا

به کارگیری فعل مضارع (یقاتلون) نشان می دهد که مسلمانان صدراسلام، به طور مستمر و پیاپی، مورد تهاجم و تجاوز قرار می گرفتند.

ظلم کافران قریش

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۲۶ - ۳

۳ کفار قریش برخوردار از روحیه زورمداری و سلطه جویی

أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ... تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ

چون آیه ناظر به حالات مسلمانان تا پیش از هجرت است، مصداق مورد نظر از <الناس>، مشرکان مکه و کفار قریش است.

ظلم کافران محارب

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۹۳ - ۷

۷ - کافران محارب ، فتنه انگیزان و بازدارندگان از گسترش و حاکمیت دین الهی ، ظالم هستند .

فلا عدون إلا علی الظلمین

ظلم کافران مکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۷۵ - ۹،۱۵

۹ گروهی از مسلمانان صدر اسلام ، تحت سیطره ستم

و ما لكم لا تقاتلون في سبيل الله و المستضعفين .. يقولون ربنا اخرجنا من هذه ا

بسیاری از مفسران برآنند که آیه مورد بحث درباره مسلمانانی است که تا قبل از فتح مکه در آنجا بودند و از مهاجرت آنان جلوگیری می شد.

۱۵ مسلمانان مستضعف صدر اسلام ، خواستار فرمانده و نیروی انسانی از جانب خداوند برای رهایی از ستم کفرپیشگان مکه

و اجعل لنا من لدنك ولياً و اجعل لنا من لدنك نصيراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۴ - ۱۰

۱۰ فرعونیان ، امت های پیش از آنان و کفرپیشگان مکه ، از زمره ظالمان

و کل كانوا ظلمين

ظلم کتمان حق

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۷

۷ - ظالمترین مردم کسی است که حقایق دینی و معارف الهی را کتمان کرده و از ارائه آنها به دیگران خودداری کند .

و من أظلم ممن كتم شهاده عنده من الله

<من الله> همانند <عنده> صفت برای <شهاده> است. بنابراین <شهاده عنده من الله> یعنی، شهادتی که در نزد اوست از ناحیه خدا دریافت کرده است. مقصود از شهادت که از ناحیه خدا در اختیار انسان می باشد، حقایق دینی و معارف الهی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۵

۵ کتمان حقایق پیامبر اکرم(ص)، مصداق بارز تکذیب آیات الهی و از بزرگترین ظلمهاست.

الذین ءاتینهم الکتب . . . و من أظلم ممن افتری علی اللّٰه کذباً أو کذب بایته

در آیه قبل سخن از تکذیب

پیامبر(ص) بود و این آیه در مقام هشدار به تکذیب کنندگان آن حضرت است. چرا که وی مصداقی روشن برای آیات الهی است.

ظلم کفر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۹

۹- کفر، ظلم است و کافران، ظالمند.

يُثِبِتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا .. وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ

از مقابله <الظالمين> با <الذين آمنوا> استفاده می شود که ظالمان همان کافران هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۷۲ - ۲۳

۲۳ کفر و شرک، ستمکاری است.

انه من يشرك بالله .. و ما للظلمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲۲

۲۲ کفر و شرک از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب .. أنهم كانوا كفريين

جمله <این ما کنتم ..> که بیان شرک مشرکان است، توضیح مصداقی برای <فمن أظلم ...> می باشد. بنابراین شرک از ستمهای بزرگ است و چون مشرکان در ذیل آیه کافر نامیده شده اند، کفر نیز از ستمهای بزرگ است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۱۸

۱۸ کفرورزی و انکار دلایل روشن انبیا، ظلم انسان به خویش و پیامد آن دامنگیر خود اوست.

أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۶

۶- کفر ، شرک و استهزای پیامبران

، ظلم و ستمی آشکار است .

یویلنا إنا كنا ظلمین

اعتراف مشرکان و کافران استهزاگر به ستم کار بودن خود، حکایت از این دارد که کفر و شرک و استهزای پیامبران، ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۱۹ - ۵

۵ کفر و شرک ، ظلم است .

و من یظلم منکم نذقه عذابًا کبیرًا

برداشت یاد شده، با توجه به این نکته است که مخاطب <من یظلم منکم> کافران و مشرکان اند که خداوند آنان را ستم کار دانسته است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۷ - ۱۵

۱۵ - کفر و نپذیرفتن دعوت پیامبران ، ظلم است و کافران ظالم اند .

و الذین کفروا لهم نار جهنم .. فما للظلمین من نصیر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۲۴ - ۹

۹ - کفر و شرک ، ظلم است .

و قیل للظلمین ذوقوا ما کنتم تکسبون

مقصود از <ظالمان>، کافران و مشرکان است. توصیف آنان با صفت ظلم، بیانگر این حقیقت است که کفر و شرک ظلم است و همین ظلم، موجب دوزخی شدن آنان می گردد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - کفر و شرک ، ظلم است و کافران و مشرکان ، از هرگونه یاری دوست و نزدیکان دلسوز خود و شفاعت شفیعان محروم اند .

ما للظلمین من حمیم و لا شفیع یطاع

برداشت یاد شده با توجه به این نکته است که این آیات، در سلسله آیاتی

قرار دارد که درباره کافران و مشرکان سخن می گوید و مقصود از <ظالمین> آنان می باشند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۵

۵ - کفر و شرک ، ستمی غیرقابل بخشش و عذرناپذیر در پیشگاه خداوند

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

مقصود از <ظالمین> به قرینه آیات گذشته کافران و مشرکان می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۶۰ - ۲

۲ - کفر به خداوند و روی گردانی از عبادت او ، ظلمی بدفرجام

لیعبدون .. فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا ... فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِم

برداشت بالا از آن جا است که در این آیه و آیه قبل، کفر و ظلم هم سنخ شناخته شده و در قبال <لیعبدون> مطرح گشته است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - انسان - ۷۶ - ۳۱ - ۸

۸ - کفر و نیمودن راه خدا ، ظلم است و کافران ظالم اند .

و الظلمین أعدّ لهم عذاباً أليماً

مقصود از <ظالمین> به قرینه آیات گذشته کافرانی هستند که راه خدا را نمی پیمایند.

ظلم کفر به قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۳۹ - ۶

۶ - کفر به قرآن و روی گردانی از آن ، ظلم و گناهی غیرقابل بخشش است .

و من يعيش عن ذكر الرحمن . . . و لن ينفعكم اليوم إذ ظلمتم أنكم في العذاب مشتركون

برداشت یاد شده بر این مبنا است که مراد از <ذكر الرحمان> قرآن باشد.

ظلم کفران کنندگان

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۵

۵ - مرفهان و برخورداران ناسپاس جامعه ، از ستمگران اند .

و الذین ظلموا من هؤلاء

<و الذین ظلموا من هؤلاء>، هر چند اشاره به مرفهان ناسپاس در آغاز، بعثت دارد ولی آیه شریفه بیانگر حکمی عامی و فراتر از مورد خاص نزول می باشد.

ظلم کفران نعمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۳۰

۳۰ نادیده گرفتن نعمت های الهی و ناسپاسی خدا ، با ارتکاب گناه ، ظلم است .

إِنَّ رَبِّي أَحْسَنُ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۶

۶ - ناسپاسی و نادیده گرفتن نقش خداوند در برخورداری از نعمت ها ، ظلم است .

و الذین ظلموا من هؤلاء

توصیف مرفهان ناسپاس به ستمگران، حاکی از مطلب یاد شده است.

ظلم کیفر بی بیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۷۰ - ۱۷

۱۷ کیفر انسان ها ، قبل از تبیین حق و باطل برای آنان ، ظلم و دور از ساحت قدس خداست .

أَتْتَهُمْ رَسُولَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ

نفی ظلم از خدا و متفرع شدن آن بر وجود بینات، بیانگر این نکته است که: در صورت ارائه نشدن دلایل روشن، به هلاکت رساندن انسانها ظلم می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۲۰۹ - ۷

۷ - مؤاخذه بندگان ، قبل از بیان و اتمام حجت بر ایشان ، ظلم و

دور از ساحت خداوند است .

و ما أهلكنا من قرية .. ذكري و ما كنا ظلمين

مفاد مطلب یاد شده، همان <قبیح عقاب بلا بیان> است که از آیه مورد بحث استفاده می شود.

ظلم کیفر بی گناهان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۱۲

۱۲ مجازات بی گناهان به جای مجرمان ، گناه و از مصادیق ظلم است .

قال معاذ الله .. إنا إذا لظلمون

ظلم گمراهان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۳،۴

۳ گمراه کنندگان و گمراه شوندگان هر دو ظالمند.

و كذلك نولي بعض الظلمين بعضا

مراد از <بعض> گمراه کنندگان و مراد از <بعضا> گمراه شوندگانند که هر دو متصف به ظلم شده اند. گفتنی است تنوین

<بعضا> عوض مضاف الیه است، یعنی: <نولي بعض الظالمين بعضهم>.

۴ جنیان اغواگر و آدمیان اغواشده، هر دو از ظالمانند.

يمعشر الجن قد استكثرتم من الإنس .. و كذلك نولي بعض الظلمين بعضها

ظلم گمراهگران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۹ - ۳

۳ گمراه کنندگان و گمراه شوندگان هر دو ظالمند.

و كذلك نولى بعض الظلمين بعضا

مراد از <بعض> گمراه کنندگان و مراد از <بعضا> گمراه شوندگانند که هر دو متصف به ظلم شده اند. گفتنی است تنوین <بعضا> عوض مضاف الیه است، یعنی: <نولى بعض الظالمين بعضهم>.

ظلم گمراهی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۸۲ - ۱۱

۱۱ عنه فى قوله: <و لم يلبسوا ايمانهم بظلم> قال:

الضلال فما فوقه.

از امام صادق(ع) روایت شده که مراد از <ظلم>، در آیه فوق گمراهی و بالاتر از آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۸۵ - ۵

۵ - انحرافات عقیدتی و عملی انسان ، مصداق ظلم و ستم

أَكذَّبْتُمْ بآيَتِي .. أَمَاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ . و وقع القول عليهم بما ظلموا

از این که خداوند تنها علت عذاب کافران را، ظلم آنان معرفی کرده است، استفاده می شود که آنچه در آیه قبل به عنوان تکذیب گری و نیز اعمال نادرست مطرح شده، داخل در عنوان ظلم است.

ظلم گناه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۵ - ۲۰

۲۰ - ارتکاب گناه پس از آگاهی به آن ظلم است .

و لئن اتبعت اهواءهم من بعد جاءك من العلم إنك إذا لمن الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۱۰ - ۵

۵ گناه ، ستم بر خویشان است .

و من يعمل سوءاً او يظلم نفسه ثم يستغفر الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۲۳ - ۳

۳ گناه و عصیان، ظمی است از ناحیه انسان به خویشان.

قالا ربنا ظللنا أنفسنا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۳

۳ شرکوری ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه کاران در حق خود روا می دارند .

و لکن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله

<ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم گناهان و هم آثار و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۳۰

۳۰ نادیده گرفتن نعمت های الهی و ناسپاسی خدا ، با ارتکاب گناه ، ظلم است .

إِنَّ رَبِّي أَحْسَنُ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۳

۳ - جرم و گناه ، عملی ظالمانه است .

يقسم المجرمون .. فيؤمنذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم

ظلم گناه آشکار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۹

۹ - لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، عملی ظالمانه است .

أنتكم لتأتون الرجال .. إنا مهلكوا أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظلمين

ظلم گناهکاران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۸

۸ - گنهکاران ، ستمکارند .

بما قدمت أيديهم و الله عليهم بالظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲- زورمداری ، برتری جویی و اشرافی گری در دنیا ، از ویژگی های عمده گنه کاران دوزخی

ذق إنك أنت العزيز الکریم

تحقیر، تمسخر و توبیخ شدن دوزخیان، با تعابیر <العزيز> و <الکریم>، اشعار به این نکته دارد که تحقیرشوندگان، از جمله کسانی اند که در دنیا برای خویش عزت و جایگاهی رفیع قائل بودند.

ظلم گوساله پرستی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ بنی اسرائیلِ زمان موسی بر اثر ارتداد و گرایش به گوساله پرستی از ستمکاران شدند .

اتخذوه و كانوا ظلمین

ظلم لواط

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۸

۸ همجنس بازی ، ظلم است و جوامع مبتلا به آن ، در معرض عذاب های دنیوی اند .

و ما هی من الظلمین بیعید

مصدق مورد نظر برای <الظالمین> به قرینه آیات گذشته ، همجنس بازان می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۹

۹ - لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، عملی ظالمانه است .

أنتکم لتأتون الرجال .. إنا مهلكوا أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظلمین

ظلم مانعان از دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۱

۱ کسانی که مردم را از پیوستن به راه خدا (دین و معارف الهی) بازدارند ، از زمره ستمکارانند .

ألا لعنه الله على الظلمین. الذین یصدون عن سبیل الله

فعل <یصدون> به معنای باز می دارند و نیز به معنای اعراض می کنند، آمده است. برداشت فوق براساس معنای اول است.

ظلم مانعان از سبیل الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۱

۱ کسانی که مردم را از پیوستن به راه خدا (دین و معارف الهی) بازدارند، از زمره ستمکارانند.

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين يصدون عن سبيل الله

فعل <يصدون> به معنای باز می دارند

و نیز به معنای اعراض می کنند، آمده است. برداشت فوق براساس معنای اول است.

ظلم متخلفان از غزوه تبوک

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۴۷ - ۱۱

۱۱ متخلفان جنگ تبوک ، مردمی ستم پیشه

لو خرجوا .. و الله علیهم بالظلمین

ظلم مجرمان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۴۱ - ۵

۵ مجرمان از ستمکاران هستند.

كذلك نجزي الظلمین

ظلم مخالفان محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۵۳ - ۵

۵ - مخالفان پیامبر (ص) در صدر اسلام ، مردمانی بودند بیمار دل ، قسی القلب و ستم پیشه .

ليجعل ما يلقي الشيطان .. و إنّ الظلمین لفي شقاق بعيد

ظلم مخالفت با انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ پرستش غیر خدا ، انکار رسالت پیامبران و مخالفت با پیام های آنان ظلم است .

و لا تخطبني في الذين ظلموا

مقصود از <الذين ظلموا> همان مشرکان و منکران رسالت نوح هستند.

ظلم مردم مغرب سرزمین ذوالقرنین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۶ - ۷

۷- ساحل نشینان غرب سرزمین ذی القرنین ، مردمی کفرپیشه و ستم کار بودند .

قلنا یذا القرنین إما أن تعذب

تعبیر <تعذب> نشانگر آن است که آنان مستحق کیفر بوده اند و دلیل آن به قرینه آیات بعد ستم گری و کفر آنان بوده است.

ظلم مرفهان

جلد - نام سوره - سوره -

آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۴ - ۴

۴- رفاه زدگان و خوشگذرانان جوامع ، ظالم و ستمگراند .

قریه کانت ظالمه . . . ما أترفتم فيه ... إنا كنا ظلمین

ظلم مستضعفان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۹

۱۹ - مستضعفان و مستکبران کافر ، هر دو ظالم اند .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم . . . يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا

خداوند، پس از آن که مشرکان را مردمانی ظالم معرفی کرد به بیان تفضیلی مشاجره آنان پرداخت. این نشان می دهد که مشرکان ظالم به دو گروه مستضعف و مستکبر تقسیم می شوند.

ظلم مستکبران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۹

۱۹ - مستضعفان و مستکبران کافر ، هر دو ظالم اند .

و لو ترى إذ الظلمون موقوفون عند ربهم . . . يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا

خداوند، پس از آن که مشرکان را مردمانی ظالم معرفی کرد به بیان تفضیلی مشاجره آنان پرداخت. این نشان می دهد که مشرکان ظالم به دو گروه مستضعف و مستکبر تقسیم می شوند.

ظلم مسیحیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۹

۹ - یهود و نصارا به خاطر کتمان حقایق درباره ابراهیم ، اسماعیل ، اسحاق و یعقوب (ع) و نوادگان یعقوب ، از ظالمترین مردم هستند .

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ . . . وَ مِنْ أَظْلَمِ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدِهِ مِنَ اللَّهِ

از مصداقهای مورد نظر برای <شهاده من الله> به قرینه صدر

آیه، حقایقی است درباره ابراهیم(ع) و سایر پیامبران یاد شده در آیه.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۱ - ۱۵

۱۵ یهود و نصارا، مردمی گمراه و ستمگر

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

از مصادیق مورد نظر برای <الظالمین> به قرینه صدر آیه، یهود و نصارا هستند.

ظلم مشرکان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۵۸ - ۹

۹ مشرکان و منکران رسالت پیامبر(ص) ستمگرند.

و الله أعلم بالظالمين

چون آیات گذشته در مقام احتجاج با مشرکان است، مصداق مورد نظر از ستمگران، آنان هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۹ - ۸

۸ کافران و مشرکان، مردمانی ستم پیشه اند.

و الله لا يهدي القوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۳

۳ مشرکان تکذیب کننده پیامبر (ص) و قرآن، مردمی ظالم و ستم پیشه اند.

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۲

۱۲- شرك ، گناهی بزرگ است و مشركان ، ظالم ترین مردمان اند .

اتخذوا من دونه ءالهه . . . فمن أظلم ممن افترى على الله كذباً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۸ - ۸

۸ مشركان ، مردمانی ستمگر

وقال الذين كفروا . . . وقال الظالمون إن تتبعون إلا رجلاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۱ - ۱۲

۱۲ - مشرکان ، مردمانی ظالم اند .

فأروني ماذا خلق الذين من دونه بل الظلمون

<ال> در <الظالمون> می تواند عهد و اشاره به مشرکان باشد که مخاطب خداوند در آیه اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۸

۸ - مشرکان ، مردمانی ظالم اند .

و قال الذين كفروا لن تؤمن . . . و لو ترى إذ الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۴۲ - ۵

۵ - مشرکان ، مردمانی ظالم اند .

و يوم يحشرهم . . . أهؤلاء إياكم كانوا يعبدون ... نقول للذين ظلموا

به قرینه سیاق، مراد از <الذين ظلموا> همان کسانی اند که غیر خدا را می پرستیده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۴۰ - ۱۱

۱۱ - شرك ، ظلم است و مشرکان ، ظالم اند .

بل إن يعد الظلمون بعضهم بعضًا إلا غرورًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - شرك و تكذيب معاد ظلم است و مشركان و تكذيب گران معاد ، ظالم اند .

هذا يوم الفصل الذى كنتم به تكذبون . احشروا الذين ظلموا

برداشت یاد شده از ستم پیشه خواندن مشركان و تكذيب كنندگان معاد، به دست می آید.

ظلم مشركان صدر اسلام

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۹۴ - ۳

۳ - مشركان عصر بعثت ،

مردمی ظالم و ستمگر

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۸ - ۷

۷- ناگزیری مسلمانان به ترک اموال و خانه های خویش و اقدام به هجرت و رهایی از ستم مشرکان

أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ

از ماده <إخراج> و نیز مجهول آمدن فعل <أُخْرِجُوا>، اضطرار و ناگزیری استفاده می شود.

ظلم مشرکان مکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۳، ۲

۲- عده ای از مسلمانان صدراسلام برای رهایی از ظلم و ستم مشرکان مکه ، از آن شهر هجرت کردند .

و الَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا

به دلیل اینکه سوره نحل در مکه نازل شده است، احتمال دارد مراد از <الذین هاجروا> مسلمانانی باشد که از مکه هجرت کرده و به حبشه یا مدینه رفتند.

۳- مسلمانان در مکه ، مورد ظلم و ستم مشرکان بودند .

و الَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۵۹ - ۱۵

۱۵ - مشرکان مکه ، مردمانی ستم پیشه

و مَا كُنَّا مَهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَ أَهْلِهَا الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۹ - ۹

۹ - مشرکان مکه ، مردمی ستم پیشه و منکر آیات الهی بودند .

ما یجحد بأیتنا إلاّ الکفرون .. و ما یجحد بأیتنا إلاّ الظلمون

<ال> در <الظالمون> عهد بوده و اشاره به <الکافرون> در آیه چهل و هفت دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲- دلجویی خداوند از پیامبر (ص)، در قبال ستم مشرکان و ناگزیری آن حضرت به ترک سرزمین خویش

و كَأَيْنَ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتِكَ أَهْلِكَنْهُمْ

یادآوری خداوند به فرجام هلاکت بار مشرکان، در حقیقت مرهمی بر آلام پیامبر(ص) از ستم مشرکان است.

ظلم معرضان از توحید

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۵ - ۱۱

۱۱- > عن النبي (ص) قال: كلّ جنّار عنيد من أبي أن يقول: لا إله إلا الله؛

از رسول خدا(ص) روایت شده که فرمود: [مراد از] اگردنکش کینه توز، کسی است که از گفتن <لا إله إلا الله> دریغ داشته باشد.<

ظلم معرضان از سبیل الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۲

۲ اعراض کنندگان از راه خدا، از ستمکارانند .

ألا لعنة الله على الظالمين. الذين يصدون عن سبيل الله

ظلم معرضان از عبادت خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۵۹ - ۲

۲ - کافران و اعراض کنندگان از عبادت خداوند، ستمکار و ظالم اند .

و ما خلقت .. إلا ليعبدون ... فإنّ للذين ظلموا ذنوبًا

با توجه به ارتباط این آیه با آیات پیش که در زمینه هدف آفرینش و عبودیت بندگان به درگاه خداوند بود مطلب بالا استفاده می شود.

ظلم معرضان از قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۵۷ - ۱۱

کسانی که از قرآن رویگردان باشند، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن .. صدف عنها

<صدف> (مصدر صدف) به معنای اعراض کردن و منصرف ساختن آمده است. (برگرفته از قاموس المحيط). برداشت فوق بر اساس معنای اول است.

ظلم مغالطه در آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۶۸ - ۱۷

۱۷ مغالطه گران و یاوه گوینان و جدل کنندگان در مورد قرآن و آیات الهی ستمکارند.

الذین يخوضون في آيتنا .. مع القوم الظلمين

ظلم مغالطه در قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۶۸ - ۱۷

۱۷ مغالطه گران و یاوه گوینان و جدل کنندگان در مورد قرآن و آیات الهی ستمکارند.

الذین يخوضون في آيتنا .. مع القوم الظلمين

ظلم مفتريان بر خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۱۵ - ۱۱

۱۱- افترا بر خداوند ، گناهی بزرگ است و افترازنندگان به او ، ستم کارترین مردمان اند .

فمن أظلم ممن افتري على الله كذبًا

ظلم مفتريان به خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۲

۲ ظالمترین مردم کسانی هستند که به دروغ چیزی را به خداوند نسبت دهند و به او افترا زنند.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۳

۱۳ کسانی که با افترا به خداوند احکام دروغین جعل می کنند، ستمگر و محروم از هدایت خداوندند.

إن الله لا

<ال> در <القوم> عهد است و با توجه به آیات قبل مراد از <قوم> همان کسانی هستند که با افترا به خداوند موجبات گمراهی مردم را فراهم می سازند.

ظلم مفسدان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۹۳ - ۷

۷ - کافران محارب ، فتنه انگیزان و بازدارندگان از گسترش و حاکمیت دین الهی ، ظالم هستند .

فلا عدون إلا علی الظلمین

ظلم مکذبان آخرت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۷

۷ منکران آخرت از ستمکارانند و در قیامت از رحمت خداوند ، محروم خواهند بود .

ألا لعنه الله علی الظلمین. الذین ... هم بالأخره هم كفرون

ظلم مکذبان آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۱

۱ افترازنندگان بر خدا و تکذیب کنندگان آیات الهی، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذباً أو کذب بآیته

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۷۷ - ۲،۵

۲ کفرپیشگان با تکذیب آیات الهی همواره بر خویش ستم می کنند .

و أنفسهم كانوا يظلمون

۵ کسانی که با تکذیب آیات الهی بر خود ستم می کنند ، حالتی شوم و ناهنجار دارند .

ساء مثلا القوم الذين .. أنفسهم كانوا يظلمون

برداشت فوق مبتنی بر این است که جمله <أنفسهم كانوا يظلمون> عطف بر <كذبوا بأيتنا> باشد ؛ یعنی: <ساء مثلا القوم الذين أنفسهم كانوا يظلمون>. قابل ذکر است که در برداشتهای گذشته جمله <أنفسهم كانوا يظلمون> عطف بر

جمله <ساء مثلاً ... > گرفته شده بود.

ظلم مکذبان قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۵۷ - ۱۰

۱۰ تکذیب کنندگان قرآن ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن كذب بأيت الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۳

۳ مشرکان تکذیب کننده پیامبر (ص) و قرآن ، مردمی ظالم و ستم پیشه اند .

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۳۱ - ۱۲

۱۲ - کافران به قرآن ، مردمانی ظالم اند .

وقال الذين كفروا لن نؤمن بهذا القرآن .. و لو ترى إذ الظلمون

ظلم مکذبان قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۶

۶ - منکران قیامت ، از زمره ستمگران اند .

الذين لا يؤمنون بالأخرة .. و لو أن للذين ظلموا

برداشت یاد شده به خاطر این نکته است که خداوند، از منکران قیامت تعبیر به ظالم کرده است.

ظلم مکذبان محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۵۸ - ۹

۹ مشرکان و منکران رسالت پیامبر(ص) ستمگرند.

و الله أعلم بالظلمین

چون آیات گذشته در مقام احتجاج با مشرکان است، مصداق مورد نظر از ستمگران، آنان هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۳

۳ مشرکان تکذیب کننده پیامبر (ص) و قرآن ، مردمی ظالم

و ستم پیشه اند .

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا

ظلم مكذبان معاد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۷

۷- منکران معاد ، در زمره ستم کاراند .

و يقول الإنسن .. و نذر الظلمین فیها جئیًا

از منکران معاد به عنوان <ظالم> یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - صافات - ۳۷ - ۲۲ - ۳

۳- شرک و تکذیب معاد ظلم است و مشرکان و تکذیب گران معاد ، ظالم اند .

هذا يوم الفصل الذی کنتم به تکذبون . احشروا الذین ظلموا

برداشت یاد شده از ستم پیشه خواندن مشرکان و تکذیب کنندگان معاد، به دست می آید.

ظلم منافقان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۵۰ - ۸

۸- بی گمان منافقان ، ظالم و ستمگراند .

بل أولئک هم الظلمون

معرفه آمدن مبتدا و خبر، همراه با ضمیر فصل (هم) و آمدن مبتدا در قالب اسم اشاره (أولئک)، همگی بر تأکیدی بر این مطلب است.

ظلم منحرف کنندگان دین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۹ - ۶

۶ کسانی که در پی منحرف ساختن دین و معارف الهی هستند، ستمکارند و در آخرت به لعنت خدا گرفتار خواهند شد.

ألا لعنه الله على الظلمين. الذين ... يبغونها عوجًا

ظلم نمرود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۸ - ۲۵

۲۵ پادشاه عصر ابراهیم (ع) (نمرود)

، حاکمی کافر و ستمگر

فبهِتِ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ظلم هامان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنكبوت - ۲۹ - ۴۰ - ۱۹، ۱۴

۱۴ - هلاکت قوم عاد و ثمود و قارون و هامان و فرعون با عذاب های الهی ، نتیجه ظلمی بود که خود ، در حق خود ، روا داشتند .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ... و ما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون

۱۹ - اقوام عاد و ثمود و نیز قارون و فرعون و هامان ، با آلودگی مداوم به گناه ، همواره به خود ، ستم روا داشتند .

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ... ولكن كانوا أنفسهم يظلمون

ظلم همجنس بازی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۸

۸ همجنس بازی ، ظلم است و جوامع مبتلا به آن ، در معرض عذاب های دنیوی اند .

و ما هي من الظالمين ببعيد

مصدق مورد نظر برای <الظالمين> به قرینه آیات گذشته ، همجنس بازان می باشد.

ظلم همگانی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۵۱ - ۷

۷ ستم خداوند بر یک فرد ملازم با ستم بر همگان است .

و أن الله ليس بظلم للعبيد

به کارگیری کلمه ای همانند <لاحد> به جای <للعبيد> می توانست وافی به معنای مقصود باشد. بنابراین آوردن <للعبيد> (همه بندگان) می تواند اشاره به این باشد که اگر خدا به احدی ستم کند به همگان ستم کرده و خدا منزّه از آن است.

ظلم هواپرستی

جلد - نام سوره - سوره - آیه

۸- هواپرستی ، ظلم و موجب محرومیت از هدایت خداوند

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ظلم یونس (ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۷ - ۲۱، ۱۸، ۱۷

۱۷- خضوع یونس (ع) به درگاه الهی و اعتراف وی به ظلم و نادرستی رفتار عجولانه خود

فنادی .. إني كنت من الظالمين

۱۸- در دیدگاه یونس (ع) ، خروج از میان قوم خود بدون اذن الهی ، ظلمی به خویش بود .

إذ ذهب مغضباً .. إني كنت من الظالمين

۲۱- > قال المأمون للرضا (ع) فأخبرني عن قول الله عزوجل : > و ذالنون إذ ذهب مغضباً فظن أن لن نقدر عليه > فقال الرضا (ع) : ذاك يونس بن متى (ع) ذهب مغضباً لقومه > فظن > بمعنى إستيقن > أن لن نقدر عليه > أي لن نصيق عليه رزقه ... > فنادى في الظلمات > أي ظلمه الليل و ظلمه البحر و ظلمه بطن الحوت : > أن لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين > بترکی مثل هذه العباده التي قد فرغتنى ل ها في بطن الحوت ;

در روایت آمده است که [مأمون به امام رضا(ع) گفت: مرا خبر ده از سخن خدای عزوجل > و ذالنون إذ ذهب مغضباً فظن أن لن نقدر عليه > امام فرمود: او یونس بن متى بود، که در حالی که بر قوم خود غضبناک بود، از میان آنان برفت. > ظن > در کلام خدا به معنای > إستيقن > و > لن نقدر عليه > به

معنای <لن نضیق علیه رزقه> ... می باشد. <فنادی فی الظلمات>؛ یعنی، در میان سه تاریکی (تاریکی شب، تاریکی دریا و تاریکی شکم ماهی) ندا کرد: <...سبحانک ائی کنت من الظالمین>؛ یعنی، ... من از ستم کارانم؛ زیرا مثل چنین عبادتی را که اکنون مرا برای آن در شکم ماهی فارغ گردانیده ای در گذشته ترک کرده بودم.>

ظلم یهود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۹

۹ - یهود ، مردمی ستم پیشه و ظالمند .

و أنتم ظلمون

جمله <و أنتم ظالمون> (و شما ستمکار بودید) را می توان جمله ای معترضه دانست. بر این مبنا جمله مذکور بیانگر آن است که: یهود نه تنها در مورد گوساله پرستی ستمکاری کردند، بلکه عادت و رویه آنها ستمگری بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۷

۷ - یهود ، مردمی ستم پیشه اند .

و الله علیم بالظلمین

از مصداقهای <الظالمین> - به قرینه صدر آیه و آیات پیشین - یهودیان می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۹

۹ - یهود و نصارا به خاطر کتمان حقایقی درباره ابراهیم ، اسماعیل ، اسحاق و یعقوب (ع) و نوادگان یعقوب ، از ظالمترین مردم هستند .

أم تقولون إن إبراهیم . . . و من أظلم ممن کتم شاهده عنده من الله

از مصداقهای مورد نظر برای <شاهده من الله> به قرینه صدر آیه، حقایقی است درباره ابراهیم(ع) و سایر پیامبران یاد شده در آیه.

- سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۵۷ - ۱۰

۱۰ کافران به عیسی (ع) (یهودیان)، ظالم و محروم از محبت خداوند هستند.

فاما الذین کفروا .. و الله لا یحبّ الظالمین

از مصادیق مورد نظر از کلمه <الظالمین>، به قرینه آیات قبل، یهودیانی هستند که به حضرت عیسی (ع) ایمان نیاوردند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۲ - ۱۶

۱۶ کفر، جنایت و تجاوز، سیره دائمی اهل کتاب (یهود)

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِثَايَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ .. و كانوا یعتدون

فعل مضارع پس از فعل ماضی از ماده <كَوَّنُ> دلالت بر استمرار دارد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۰ - ۱۰، ۳

۱ ظلم یهود، موجب حرام گشتن برخی از نعمت های پاکیزه و حلال بر آنان

فبظلم من الذین هادوا حرّمنا علیهم طیبات أحلت لهم

۳ ظلم یهود، موجب محرومیت آنان از برخی نعمت های پاکیزه *

فبظلم من الذین هادوا حرّمنا علیهم طیبات أحلت لهم

بدان احتمال که مراد از تحریم، تحریم تکوینی باشد؛ بنابراین <حرّمنا ..> به این معنا است که خداوند یهود را از دستیابی به برخی طیبات محروم ساخت.

۱۰ یهود، ظالمانی منحرف و بسیار اغواگر

فبظلم من الذین هادوا حرّمنا .. و بصدّهم عن سبیل الله کثیراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۱ - ۱۵

۱۵ یهود و نصارا ، مردمی گمراه و ستمگر

إِنَّ اللَّهَ

لا يهدى القوم الظلمين

از مصادیق مورد نظر برای <الظلمين> به قرینه صدر آیه ، یهود و نصارا هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۴

۴ یهودیان به سبب ادعای نازل نشدن وحی بر هیچیک از بشر ظالمترین مردم هستند.

إذ قالوا ما أنزل الله على بشر من شيء .. و من أظلم ممن افترى على

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۵ - ۹

۹ - قوم یهود ، گروهی ظالم و محروم از هدایت خداوند

الذين كذبوا بآيات الله و الله لا يهدى القوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جمعه - ۶۲ - ۷ - ۲،۵

۲ - یهودیان ، مردمی ظالم و ستمگراند .

و لا يتمنونه .. و الله عليم بالظلمين

۵ - دستاورد زشت و ظلم و ستم یهودیان ، سبب ترس و هراس آنان از مرگ

و لا يتمنونه أبداً بما قدمت أيديهم و الله عليم بالظلمين

ظلم یهود ایله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۵ - ۷

۷ فسق و ستمگری یهودیان ایله ، مایه نزول عذاب الهی بر آنان شد .

أخذنا الذين ظلموا بعذاب بئس بما كانوا يفسقون

<ما> در <بما كانوا> مصدریه و <باء> سببیه است یعنی: أخذناهم بسبب فسقهم.

عذاب دنیوی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۱ - ۲۱

۲۱ ظلم ، جلوگیری از راه خدا ، به ناحق خوردن مال مردم ، موجب عقوبت های دنیوی و عذاب

فبظلم من الذين هادوا حرمنا .. و أعتدنا للكافرين منهم عذاباً أليماً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۷

۷- ظلم ، گناهی نابخشودنی و در پی دارنده عذاب الهی در دنیا

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون . . و أنذر الناس يوم يأتيهم العذاب في

عوامل ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۱۰۹ - ۳

۳ نیازمندی و کمبود ، انگیزه ای برای ستم و تعدی

و ما الله يريد ظلماً للعالمين . و لله ما في السموات و ما في الارض

جمله < و لله ما في السموات .. > ، در مقام تعلیل برای ظلم نکردن خداوند است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۸۲ - ۱۴ ، ۱۳ ، ۱۲

۱۲ مجازات نکردن ستمگران ، ظلم بر ستمدیدگان است .

ذوقوا عذاب الحريق . . ذلك بما قدمت ايديكم و ان الله ليس بظلام للعبيد

برداشت فوق مبتنی است بر احتمال اول (عطف < ان الله .. > بر < ما قدمت >) ، است.

۱۳ مجازات بی گناهان ، ظلمی بزرگ است .

و ان الله ليس بظلام للعبيد

برداشت فوق مبتنی است بر احتمال دوم (تقدیر مبتدا برای < ان الله .. >) ، است.

۱۴ مجازات افزون بر گناه ، ظلمی بزرگ است .

وَ اِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۴۵ - ۱۶

۱۶ کسانی که بر مبنای مقررات و قوانین الهی حکم نکنند ، ستمکارند .

وَ مِنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا

أنزل الله فأولئك هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۳ - ۷

۷ نیازمندی و قساوت دو عامل گرایش به ظلم و رعایت نکردن عدل است.

لكل درجت مما عملوا .. و ربك الغنى ذو الرحمه

ذکر دو صفت غنا و رحمت، پس از بیان عدم ظلم خداوند در پاداش بندگان، بیانگر این است که ظلم برخاسته از نیاز و یا شقاوت و قساوت است که در مورد خدا این دو منتفی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۴ - ۵

۵ ستمگری ، باطل گرایی و دروغ پردازی ، از نتایج و اثرات کفر به خدا و انکار رسالت پیامبر (ص)

و قال الذين كفروا ان هذا الا إفك .. فقد جاءو ظلماً و زوراً

<زور> به معنای سخن باطل و دروغ است (لسان العرب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۲۹ - ۵

۵ - پرداختن سهم بینوایان از اموال خود ، ظلم به خویشان است .

إنا كنا ظلمين

عوامل ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۲۰ - ۹

۹ - ابلیس ، عامل کفران مردم سبأ و برانگیزنده آنان به ظلم به نفس

و لقد صدق عليهم إبليس ظنه فاتبعوه إلا فريقاً من المؤمنين

در عبارت <صدق عليهم.. ظنه> ایجاز به حذف وجود دارد؛ برای این که صدق ظن، فرع بر دعوت و جواب مثبت دادن مردم است. بنابراین، معلوم می شود که ابلیس از آنان خواسته

و آنان نیز او را اجابت نموده و نعمت های خدا را کفران کرده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۶ - ۶

۶ - گام نهادن آدمی در وادی کفر، شرک و گناه، در حقیقت ظلم آدمی به خویش است.

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ... و ما ظلمنهم و لكن كانوا هم الظالمين

به کار رفتن واژه <ظالم> به جای <مجرم>، حاکی از آن است که جرم و گناه بیان شده در آیات پیشین، همان ظلم و ستم آدمی به خویش است.

عوامل ظلم فرعونیان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۱ - ۳

۳ - غفلت از یاد خدا و احساس ایمنی از کیفر او، عامل رواج یافتن ظلم و ستم بر مردم در خاندان فرعون

أَن آتِ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ . قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَلا يَتَّقُونَ

از مجموع دو آیه استفاده می شود که تقوا (بیم داشتن از خشم خدا و کیفر کردار) مانع ظلم و تباهی است و خاندان فرعون به دلیل بی بهره بودن از عنصر تقوا، گرفتار ظلم و تباهی گشته بودند.

فرار از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۴۱ - ۷

۷- گریز از ستم ظالمان، امری شایسته و مورد تشویق

و الذين هاجروا في الله من بعد ما ظلموا لنبؤئهم في الدنيا حسنة

فرجام اخروی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - گرفتار شدن در تنگنای عذاب دوزخ ، فرجام ظلم و تجاوز

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا

فإن عدنا فإننا ظلمون

فرجام شوم ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۱

۱- هشدار خداوند به ستمگران درباره سرنوشت شوم ستم پیشگی

و لا تحسبن الله غفلاً عما يعمل الظلمون

کار گزاران یوسف (ع) و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۱۰

۱۰ یوسف (ع) و کار گزارانش به هنگام اقتدار و حکومت در مصر، از هر \$ گونه ظلم و ستم اجتناب می کردند .

قال معاذ الله ان .. إنا إذا لظلمون

مقصود یوسف از ضمیرهای متکلم مع الغیر <نا> و <نحن> در حقایقی که مطرح کرد (أن نأخذ .. إنا إذا لظالمون) خود او و کار گزارانش می باشد.

کافران و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱ - ۱۴

۱۴ عن أبي ابراهيم قال: .. <ثم الذين كفروا بربهم يعدلون> قال: يعدلون بين الظلمات و النور و بين الجور و العدل.

امام کاظم (ع) درباره آیه <ثم الذين ..> فرمود: (کافرانی که برای خدا انباز می گیرند)، ظلمت و نور و ظلم و عدل را برابر قرار می دهند.

کثرت ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ فرعون ، در شکنجه و آزار دیگران ، حد و مرزی نمی شناخت .

فما ءامن لموسى إلا ذریه من قومه على خوف من فرعون و ملائهم أن یفتنهم .. و أنه

کیفر اخروی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۱ ظلم ، جلوگیری از راه خدا ، به ناحق خوردن مال مردم ، موجب عقوبت های دنیوی و عذاب اخروی

فبظلم من الذین هادوا حرمننا .. و أعتدنا للكفرین منهم عذاباً ألیماً

کیفر دنیوی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۴۰ - ۶

۶ - ظلم و بیدادگری ، پی آمدی شوم و سرنوشتی هلاکت بار در دنیا

فأخذنه و جنوده فنبذنهم فی الیم فانظر کیف کان عقبه الظلمین

کیفر رهبران ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۰۶ - ۱۱،۱۲

۱۱ هیچ کیفری جز عذاب جهنم ، نمی تواند حاکمان مفسد ، سرسخت ، متکبر و مغرور را رام کند .

و اذا تولى سعى .. فحسبه جهنم

۱۲ جهنم ، کیفر حاکمان مفسد ، سرسخت و حق ناپذیر

و اذا تولى سعى .. فحسبه جهنم

کیفر ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۵ - ۱۱

۱۱ - خداوند ، ستمکاران را به سزای اعمالشان خواهد رساند .

و الله علیم بالظلمین

هدف از بیان آگاهی خداوند به ستمکاران، تهدید آنان به عذاب می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۱،۲

۱ قتل و آدمکشی از سر ظلم و تجاوز، موجب گرفتاری به عذاب دوزخ

و لا تقتلوا انفسکم ... و من يفعل ذلک عدواناً و ظلماً فسوف نُصلیه ناراً

در برداشت فوق <ذلک> اشاره به <قتل نفس> گرفته شده است.

۲ تصرف

به ناحق در اموال دیگران از سر ظلم و تجاوز ، موجب گرفتاری به آتش دوزخ

و لا تقتلوا انفسکم ... و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً فسوف نُصلیه ناراً

بنابر اینکه <ذلك> اشاره به <لا تاكلوا> و یا مجموع <لا تاكلوا .. و لا تقتلوا> باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۳۳ - ۲۱

۲۱ حاکم اسلامی ، وظیفه دار برگزیدن یکی از مجازات های چهارگانه محارب ، با رعایت تناسب بین مجازات و جنایت وی

انما جزؤا الذين يحاربون الله .. او ینفوا من الارض

از امام صادق(ع) در پاسخ سؤال از معنای آیه فوق روایت شده: ذلك الى الامام يفعل به ما يشاء، قلت: فمفوض ذلك اليه؟ قال: لا، و لكن نحو الجنایه.

کافی، ج ۷، ص ۲۴۶، ح ۵، نورالثقلین، ج ۱، ص ۶۲۲، ح ۱۶۴.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۶ - ۶

۶ ستمگران و اعراض کنندگان از قوانین دین، علاوه بر عذابهای دنیوی به عذابهای آخرت نیز گرفتار خواهند شد.

و کم من قریه أهلکنها .. إنا کنا ظلمین. فلنستلن الذين أرسل إليهم

هدف از بیان بازجویی در قیامت، تهدید ظالمان به عذابهای اخروی است، و کلمه <فاء> در <فلنستلن> بیانگر آن است که عذابهای دنیا پایان مجازات آنان نیست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۵ - ۹

۹ ترک نهی از منکر و سکوت در برابر منحرفان و فسق و ستمگری ، دارای کیفی شدید است .

أنجینا الذين ینهون عن السوء و أخذنا

الذین ظلموا بعذاب بئیس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۲ - ۲۳

۲۳- ستمگری در پی دارنده عذابی بس دردناک

إن الظلمین لهم عذاب أليم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۸

۸- افزایش گمراهی ، کیفر و پیامد ستم پیشگی است .

و یضللّ الله الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۴

۴- ظلم ، گناهی بزرگ و نابخشودنی و موجب کیفر سخت الهی در قیامت است .

یعمل الظلمون .. لیوم تشخص فیہ الأبصر . مهطعین مقنعی رءوسهم لایرتدّ إلیهم طرف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۸

۸- شرک و ظلم ، گناهی بس بزرگ و پیام دار عذابی سخت و فوق تصور بشر

و بدا لهم من الله ما لم یكونوا یحتسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵۱ - ۹

۹- ناتوانی انسان ها در دنیا ، از دفع عذاب الهی و پیامد های هلاکت بار ستم خویش

و الذين ظلموا من هؤلاء سيصيبهم سيئات ما كسبوا و ما هم بمعجزين

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۳

۳ - ظلم و تجاوز به حقوق مردم حتی انسان های غیر مؤمن امری ناشایست و سزاوار پیگرد و انتقام است .

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۱۶ - شوری - ۴۲ -

۲۲ - ظلم و ستمگری ، موجب جاودانگی انسان در آتش دوزخ است .

ألا إِنَّ الظلمين في عذاب مقيم

کیفر ظلم جاهلانه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۱ - ۹

۹ خداوند، ستم و گناهی را که از سر غفلت و ناآگاهی باشد، کیفر نمی دهد.

أن لم یکن ربک مهلک القرى بظلم و أهلها غفلون

گناه ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۳ - ۴

۴- ظلم ، گناهی بزرگ و نابخشودنی و موجب کیفر سخت الهی در قیامت است .

یعمل الظلمون .. لیوم تشخص فیہ الأبصر . مهطعین مقنعی رءوسهم لایرتد إلیهم طرف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۴ - ۷

۷- ظلم ، گناهی نابخشودنی و در پی دارنده عذاب الهی در دنیا

و لاتحسبن الله غفلاً عمّا یعمل الظلمون . .. و أنذر الناس یوم یأتیهم العذاب فی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - حجر - ۱۵ - ۷۹ - ۴

۴- ظلم و بیدادگری ، گناهی بزرگ و در پی دارنده عذاب الهی است .

و إن كان أصحاب الأيكة لظلمين . فانتقمنا منهم

انتقام خداوند از <اصحاب ایکه> به خاطر ظلم آنها، بیانگر این نکته است که ظلم و بیدادگری گناهی نیست که قابل عفو و آمرزش باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۸۵ - ۳

۳- ظلم ، گناهی بزرگ و نابخشودنی و عامل اصلی ابتلای انسان به عذاب اخروی است .

و إذا

برداشت فوق به خاطر این نکته است که با آنکه آیه در صدد بیان وضعیت کافران در قیامت است، ولی از آنان به ظالمان توصیف کرده است و وصف مشعر به علیت است. گفتنی است وعده عذاب اخروی، بیانگر بزرگی و نابخشودنی بودن آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۴۷ - ۸

۸ - شرک و ظلم ، گناهی بس بزرگ و پیام دار عذابی سخت و فوق تصور بشر

و بدا لهم من الله ما لم یکنوا یحتسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۵۲ - ۴

۴ - ستم پیشگی ، گناهی نابخشودنی و عذرناپذیر در قیامت

یوم لا ینفع الظلمین معذرتهم

آمدن کلمه <الظالمین> به صورت وصفی، بیانگر این نکته است که مقصود از آن، فردی نیست که در زندگی اندکی ستم کرده باشد؛ بلکه کسی است که چنان به این گناه آلوده شده که به آن شهرت یافته و عادت کرده است.

گناه ظلم به انبیا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۸ - ۵

۵ ستم به پیامبران گناهی قابل آمرزش

سوف أستغفر لکم ربی

گناه ظلم در مکه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

١٧ - > عن ٧٥ أبي الصباح الكناني قال : سألت أبا عبد الله (ع) عن قول الله عز وجل : و من يرد فيه بالحد بظلم نذقه من عذاب أليم < فقال : كلّ ظلم يظلمه الرجل نفسه بمكّه من سرقة أو ظلم أحد أو

شیء من الظلم فإني أراه أَلْحَاداً ؛

ابی الصباح کنانی گفت: از امام صادق(ع) درباره سخن خداوند عزوجل <و من یرد فیہ بالحد بظلم نذقه من عذاب ألیم> سؤال کردم فرمود: هر ظلمی که شخص در مکه بر خویش کند؛ خواه دزدی باشد، یا ستم به دیگری و یا هرگونه ستمی، من آن را الحد و انحراف می بینم.<

لاوی و ظلم برادران یوسف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۸۰ - ۹

۹ فرزند بزرگ یعقوب با یادآور شدن ظلم و ستم برادرانش به یوسف ، بازگشت به نزد پدر را بدون همراه داشتن پیامین ناروا شمرد .

ألم تعلموا .. من قبل ما فرطتم فی یوسف

<ما> در <ما فرطتم> مصدریه است و عبارت <من قبل ما فرطتم ..> عطف بر <أن أباکم ...> می باشد ؛ یعنی: <ألم تعلموا تفریطکم فی یوسف من قبل>. تفریط به معنای کوتاهی کردن و رها کردن چیزی تا نابود شدن آن است (لسان العرب).

مبارزه با حاکمان ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۰۷ - ۱۳

۱۳ لزوم مبارزه تا سر حدّ جان دادن ، با فساد و حاکمان فاسد

و من الناس من یعجبک .. و اذا تولى سعی فی الأرض ... و من الناس من یشری نفسه

از اینکه پس از بیان خصلتهای حاکمان مُفسد، بی درنگ ستایش از کسانی شده است که جان خویش را در راه خدا می دهند، برداشت فوق استفاده می شود.

متقین و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - تقوای پیشگان ، مبرا از ظلم و دوستی با ظالمان

و إِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

از این که <المتقین> در مقابل <الظالمین> قرار گرفته، مطلب یاد شده به دست می آید.

مراتب ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۷

۷ - ظالمترین مردم کسی است که حقایق دینی و معارف الهی را کتمان کرده و از ارائه آنها به دیگران خودداری کند .

و من أظلم ممن كتم شهاده عنده من الله

<من الله> همانند <عنده> صفت برای <شهاده> است. بنابراین <شهاده عنده من الله> یعنی، شهادتی که در نزد اوست از ناحیه خدا دریافت کرده است. مقصود از شهادت که از ناحیه خدا در اختیار انسان می باشد، حقایق دینی و معارف الهی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۸۲ - ۱۳، ۱۴

۱۳ مجازات بی گناهان ، ظلمی بزرگ است .

و انّ الله ليس بظلام للعبيد

برداشت فوق مبتنی است بر احتمال دوّم (تقدیر مبتدا برای <انّ الله .. >)، است.

۱۴ مجازات افزون بر گناه ، ظلمی بزرگ است .

و انّ الله ليس بظلام للعبيد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۱، ۲، ۳، ۵، ۹، ۱۰

۱ افترازنندگان به خداوند، ظالمترین مردم هستند.

و من أظلم ممن افتري على الله كذبا

۲ تکذیب کنندگان آیات خداوند، ستمگرترین مردم هستند.

و من أظلم ممن . . . أو كذب بايته

۳ افترای به خداوند و تکذیب آیات الهی، بزرگترین ظلم است.

و من أظلم ممن

افتری علی الله کذباً أو کذباً بآيته

۵ کتمان حقانیت پیامبر اکرم(ص)، مصداق بارز تکذیب آیات الهی و از بزرگترین ظلمهاست.

الذین ءاتینهم الکتب .. و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً أو کذباً بآيته

در آیه قبل سخن از تکذیب پیامبر(ص) بود و این آیه در مقام هشدار به تکذیب کنندگان آن حضرت است. چرا که وی مصداقی روشن برای آیات الهی است.

۹ بدعت در دین، از بزرگترین ظلمها و مانع سعادت و رستگاری است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً أو کذباً بآيته إنه لا یفلح الظلمون

۱۰ شرک به خدا، بزرگترین ظلم و مانع سعادت و رستگاری است.

و إننی بریء مما تشرکون .. و من أظلم ممن افتری ... إنه لا یفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱۸

۱ افترا به خداوند بالاترین ظلم و از بزرگترین گناهان است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً

۸ ظلم، معیار سنجش میزان زشتی گناهان و دارای مراتب است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً

گزینش واژه <أظلم> به جای <أذنب> و <أعصى> و مانند آن می تواند بدان جهت باشد که اولاً- ظلم بودن افترا را گوشزد کند و ثانیاً به ریشه گناه بودن افترا اشاره نماید. بنابراین ظلم معیاری برای شناخت گناه و مرتبه آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲

۲ بدعت در دین الهی، همانند تکذیب آیات خداوند، بزرگترین ستم است.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذباً أو کذباً بآيته

- آیه - فیش

۷- یونس - ۱۰ - ۱۷ - ۱،۲،۳

۱ افترا بستن به خدا (چیزی را به دروغ به خدا نسبت دادن) بدترین نوع بیدادگری است .

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذباً

۲ تکذیب قرآن و ساختگی خواندن آن علی رغم اعتقاد به الهی بودنش اوج بیدادگری است .

فمن أظلم ممن .. أو کذب بأیته

۳ ظلم و بیدادگری ، دارای مراتب است .

فمن أظلم ممن افتری

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸- هود - ۱۱ - ۱۸ - ۱،۳

۱ دروغ بستن به خداوند ، بزرگترین ظلم است .

و من أظلم ممن افتری علی الله کذباً

۳ ستمگری دارای مراتب

و من أظلم ممن افتری

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰- کهف - ۱۸ - ۵۷ - ۱

۱- روی گردانی از آیات پروردگار پس از تذکر یافتن و آگاهی به آن ، بزرگ ترین ظلم است .

و من أظلم ممن ذکّر بأیت ربّه فأعرض عنها

<ذکر> یعنی، شناختی که در حافظه حاضر باشد (برگرفته شده از مفردات راغب).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - دروغ بستن به خدا و تکذیب قرآن و دین حق ، بزرگ ترین نوع ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله و كذب بالصدق

مقصود از <صدق> قرآن و دین حق می باشد.

۳ - دروغ پنداشتن و رد کردن سخن حق (قرآن) ، بدون تأمل و اندیشه و در آغاز دریافت آن ، بزرگ ترین ظلم است .

فمن أظلم ممن كذب على الله

و كَذَّبَ بِالصَّدَقِ إِذْ جَاءَهُ

<إِذْ> برای ظرف زمان ماضی است و گویای آن است که انکار و تکذیب قرآن، مقارن و همزمان با آمدن این کتاب بود و هیچ فاصله ای میان دریافت قرآن و تکذیب آن وجود نداشت. این حقیقت می رساند که تکذیب کافران، بدون تأمل و تفکر و با شتاب بود.

۴ - شرک ، افترا و دروغ بستن به خداوند ، بزرگ ترین ظلم به شمار می رود .

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَ كَذَّبَ بِالصَّدَقِ

یکی از مصادیق مورد نظر دروغ بستن به خدا با توجه به این که آیه شریفه در ردیف آیات مربوط به مشرکان قرار دارد و نیز این سوره از سوره های مکی است و مردم مکه بیشتر مشرک بودند شریک قائل شدن برای خداوند یکتا است.

۸ - ظلم ، دارای مراتب گوناگون است .

فَمَنْ أَظْلَمُ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۵۲ - ۴

۴ - عاد و ثمود و قوم نوح ، دارای ظلم و طغیانی فزون تر از دیگر اقوام نابود شده تاریخ

إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمُ وَ أَطْغَى

بنابراین که ضمیر <هم> به قوم عاد و ثمود و نوح بازگردد، برداشت بالا استفاده می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - صف - ۶۱ - ۷ - ۱،۴

۱ - افترا و نسبت دروغ به خدا بستن ، بالاترین ظلم و بدترین گناه است .

وَ مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ

تقیح افترا بر خداوند با تعبیر <أظلم> (صیغه اسم تفضیل)، نشان از بزرگی گناه آن دارد.

۴ - ظلم ، دارای درجات و

مراتب شدت و ضعف

و من أظلم ممن افترى على الله الكذب

مرفهان و گسترش ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۵ - ۱۰

۱۰ جوامع مرفه ، در خطر انحرافات اقتصادی و گسترش دادن ظلم و ستم در پهنه گیتی

إني أرىكم بخير... أوفوا المكيال... ولا تعثوا في الأرض مفسدين

ممانعت از ظلم دشمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۶۰ - ۲۰

۲۰ بازداشتن دشمنان از هجوم به جامعه ایمانی و ستمکاری آنان ، از منافع جهاد و تأمین هزینه ادوات آن است . *

و ما تنفقوا... و أنتم لا تظلمون

برخی برآنند که <یوف إلیکم> و <أنتم لا تظلمون> بیانگر ثمرات توان نظامی جامعه در دنیاست. یعنی اگر هزینه جهاد را تأمین کنید و بنیه نظامی جامعه اسلامی را به حدی برسانید که دشمنان وحشت کنند، در نتیجه به شما هجوم نخواهند آورد تا ضررهایی را بر شما تحمیل نمایند. و اگر چنین کردید بر شما مسلط نخواهند شد تا بتوانند ستمی بر شما روا بدارند.

منشأ آمرزش ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۶ - ۸

۸ خداوند ، بخشاینده گناهان و ستم کاری های مردم است .

و إن ربك لذو مغفرة للناس على ظلمهم

منشأ بزرگترین ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۷ - ۳

۳- بزرگ ترین ظلم ها و جنایت ها در تاریخ بشر ، دارای ریشه در انکار آیات الهی و غفلت از کیفر اعمال

است . *

و من أظلم ممن ذكّر بأيت ربّه فأعرض عنها و نسی ما قدّمت یداه

برداشت بالا، بنابراین احتمال است که منظور از ظلم در <من أظلم> صرفاً، ظلم به نفس نباشد، بلکه علاوه بر آن، شامل ظلم به غیر نیز بشود و جمله <نسی ما قدمت یداه> کنایه از عدم اعتقاد به کیفر کردار و بقای عمل باشد.

منشأ ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۳۵ - ۲۲

۲۲ خودخواهی ، وابستگی فامیلی و ملاحظه فقر و غنای افراد ، ریشه بسیاری از بی عدالتی ها و شهادت های نابحق و تهدیدی برای عدالت اجتماعی است .

کونوا .. شهداء لله و لو علی أنفسکم او الولدین و الاقربین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۴۴ - ۲

۲ هر ستمی که به انسان می رسد ، از ناحیه خود اوست .

و لكن الناس أنفسهم یظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۸۹ - ۷

۷ ارتکاب گناهان و ستمکاریها ، برخاسته و نشأت گرفته از جهل است .

هل علمتم ما فعلتم بیوسف و أخیه إذ أنتم جهلون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۹ - ۵

۵ - بی ایمانی به جهان آخرت ، ریشه سرکشی و بی عدالتی انسان ها است .

و استكبر هو .. و ظنوا أنهم إينا لا يرجعون

منشأ ظلم برادران يوسف

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

٨ - يوسف - ١٢ - ٨٩ -

۵ یوسف (ع) جهل و نادانی برادرانش را منشأ ستم آنان به وی و بنیامین دانست .

هل علمتم ما فعلتم بیوسف و أخیه إذ أتم جهلون

منشأ ظلم به کافران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۳ - ۱۰

۱۰- ظلمی که به کافران از ناحیه ایستادگی در برابر کتاب های آسمانی شده است ، از ناحیه خداوند نبوده و از سوی خود آنان بوده است .

و ما ظلمهم الله و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

منشأ نجات از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۱۱

۱۱- تحمیل بدترین شکنجه ها و آزار بر قوم موسی (بنی اسرائیل) ، شیوه مستمر فرعونیان

یسومونکم سوء العذاب

<یسومون> از <سوم>، به معنای تحمیل شکنجه و عذاب، است و فعل مضارع آوردن آن، می تواند اشاره به تداوم آن باشد.

موارد ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۳۵ - ۱۹، ۱۳

۱۳ هشدار خداوند به آدم (ع) و حوا به این که در صورت تناول از شجره ممنوعه ، از ستمکاران خواهند شد .

و لا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظلمين

۱۹ سرپیچی از فرامین خدا ، ظلم است .

و لاتقربا هذه الشجره فتكونا من الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۱ - ۱۶، ۱۵

۱۵ - گوساله پرستی بنی اسرائیل از جمله ستمکاری های آنان بود .

ثم اتخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

۱۶ - پرستش غیر خداوند ، ظلم است .

ثم اتخذتم

العجل من بعده و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۴ - ۱،۳

۱ - قوم موسی با گوساله پرستی ، بر خویشان ستم کرده و مستحق کیفر شدند .

يقوم إنکم ظلمتم أنفسکم باتخاذکم العجل

۳ - آدمی ، با شرک ورزی و پرستش غیر خدا به خود ستم می کند .

إنکم ظلمتم أنفسکم باتخاذکم العجل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۵۹ - ۶،۱۰

۶ - تغییر و تبدیل اوامر خداوند ، ظلم و در پی دارنده عذاب الهی است .

فأنزلنا علی الذین ظلموا رجلاً من السماء

مراد از <الذین ظلموا> در جمله فوق، کسانی هستند که به جای گفتن <حطه> (خدایا! آمرزش گناهان را از تو خواهیم) سخنی دیگر بر زبان جاری ساختند.

۱۰ - تمرد از فرمان های الهی ظلم است .

فیدل الذین ظلموا قولاً غیر الذی قیل لهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۹۲ - ۱۰،۱۱

۱۰ - ارتداد قوم موسی و گرایش آنان به گوساله پرستی ، از جمله ستم های آنان

ثم أتخذتم العجل من بعده و أنتم ظلمون

۱۱ - پرستش غیر خدا ظلم است .

ثم أخذتم العجل .. و أنتم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۱۴ - ۴

۴ - کسانی که مردم را از حضور در مساجد ، به انگیزه یاد نشدن نام خدا ، بازدارند ، ستمکارترین مردمند .

و من أظلم ممن منع مسجد الله أن يذكر فيها اسمه

جلد - نام سوره - سوره - آیه

- فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۰ - ۱۲

۱۲ - ادای شهادت واجب و کتمان آن ظلم است .

و من أظلم ممن كتم شهادته عنده من الله

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۴۵ - ۱۷،۲۰

۱۷ - پیروی از آرا و قوانین مبتنی بر هواهای نفسانی - با وجود قوانین الهی - ظلم است .

لئن اتبعت اهواءهم من بعد جاءك من العلم إنك إذا لمن الظالمين

۲۰ - ارتکاب گناه پس از آگاهی به آن ظلم است .

و لئن اتبعت اهواءهم من بعد جاءك من العلم إنك إذا لمن الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۲۹ - ۲۲

۲۲ تجاوز از حدود و احکام الهی ، ظلم است .

و من يتعدّ حدود الله فأولئك هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۳۱ - ۵

۵ رجوع مرد به زن به قصد آزار و اذیت ، تعدی به حدود الهی و ظلم است .

تلك حدود الله فلا تعتدوها و من يتعد حدود الله فأولئك هم الظالمون . . . و لا تمس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۴۶ - ۲۲

۲۲ نافرمانی از دستور خداوند به پیکار علیه تجاوز و اسارت ، ستمگری است .

فلما كتب عليهم ... و الله عليم بالظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۴ - ۱۳

۱۳ خودداری از انفاق ، کفران نعمت و ستمگری است .

انفقوا

مَمَّا رَزَقْنَاكُمْ .. و الكافرون هم الظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۸ - ۲۶

۲۶ کفر همراه با عناد و ایستادگی در برابر حق ، ستمگری است .

فَبَهتِ الَّذِي كَفَرَ و اللّٰه لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۷۰ - ۶

۶ ترک انفاق و یا انفاق را به ریا و منت و آزار آلودن و نیز انفاق کردن از خبایث و عمل نکردن به نذر ، ستمگری است .

لا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ و الْاَذَى .. انْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتٍ ... و ما للظالمين من انصا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۷۹ - ۱۰،۱۱

۱۰ رباخواری ، ستمگری است .

و ان تبتم فلکم رؤس اموالکم لا تظلمون

مفهوم جمله <فلکم رؤس اموالکم لا تظلمون> (آنگاه که فقط اصل سرمایه را بگیرید، ستمکار نیستید) این است که در صورت گرفتن ربا، ستمکار هستید.

۱۱ باز پس ندادن اصل سرمایه رباخوارانی که توبه کردند ، ستمی بر آنان است .

فلکم رؤس اموالکم لا تظلمون و لا تُظلمون

ولی اگر اصل سرمایه هم به شما باز پس داده نشود، مورد ستم واقع شده اید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - آل عمران - ۳ - ۵۷ - ۱۰،۱۲،۱۵

۱۰ کافران به عیسی (ع) (یهودیان)، ظالم و محروم از محبت خداوند هستند.

فاما الذین کفروا .. و اللّٰه لا یحبّ الظالمین

از مصادیق مورد نظر از کلمه <الظالمین>، به قرینه

آیات قبل، یهودیانی هستند که به حضرت عیسی (ع) ایمان نیاوردند.

۱۲ کفر (انکار پیامبر)، ظلم است و کافران، ظالم هستند.

فاما الذین کفروا .. و الله لا یحب الظالمین

بنابراینکه جمله <و الله لا یحب الظالمین>، تعلیل برای کیفر کافران باشد یعنی چون کافران ظالم هستند، مستحق کیفرند.

۱۵ ندادن اجر کامل در برابر عمل، ظلم است.

و الله لا یحب الظالمین

بنابراینکه جمله <و الله لا یحب الظالمین>، تعلیل برای جمله <فیوفیهم اجرهم> باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۲۸ - ۱۳

۱۳ رویارویی و نبرد با اهل ایمان، ظلم است و محاربان با اهل ایمان، ظالم هستند.

لیقطع طرفاً من الذین کفروا .. فانهم ظالمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۴۰ - ۲۱

۲۱ بی ایمانی و سستی در رویارویی با دشمنان دین، ظلم است.

ولا تهنوا .. و لیعلم الله الذین امنوا ... و الله لا یحب الظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۱۰ - ۹

۹ تصرف سرپرست یتیم در مال وی، به انگیزه شخصی و با قصد عدم پرداخت آن، ظلم است.

ان الذین یاکلون اموال الیتامی ظلماً

امام کاظم (ع) در پاسخ سؤال از تصرف در مال یتیم فرمود: .. لا ینبغی له ان یأکل الا القصد ... فان کان من نیته ان لا یرده

عليهم فهو بالمنزل الذي قال الله عزّ و جل: >انّ الذين ياكلون اموال اليتامى

کافی، ج ۵، ص ۱۲۸، ح ۳؛ نورالثقلین، ج ۱، ص ۴۵۰، ح ۹۰.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۰ - ۳، ۴، ۶

۳ تصرف نامشروع و باطل در اموال دیگران، تجاوز و ظلم است.

و لا تقتلوا انفسکم ... و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً

بنابر اینکه <عدواناً و ظلماً> قید توضیحی باشد.

۴ آدمکشی، تجاوز و ظلم است.

و لا تقتلوا انفسکم ... و من يفعل ذلك عدواناً و ظلماً

برخی برآنند که <عدواناً> و <ظلماً>، قید توضیحی است و اشاره به علت عقوبت دارد. یعنی چون آدمکشی و انتحار، تجاوز و ظلم است، موجب عقوبت می شود.

۶ خودکشی، تجاوز و ستمگری است و موجب گرفتاری به عذاب دوزخ *.

و لا تقتلوا انفسکم ... و من يفعل ذلك ... فسوف نُصلیه ناراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۶۴ - ۶

۶ مراجعه به طاغوت و دادگاه های ناصالح برای داوری، ستم به خویشان است.

یریدون ان يتحاكموا ... و لو انهم اذ ظلموا انفسهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۲۴ - ۹

۹ کاستن از اجر و مزد کار دیگران ، حتی به کمترین مقدار ستم است .

و من يعمل من الصلحت . . . يدخلون الجنة و لا يظلمون نقيراً

خداوند، کاستن از پاداش را هر چند بسیار اندک باشد، ظلم دانسته است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۴۸ -

۱۶ پذیرایی ناشایسته از مهمان دعوت شده ، ظلم و بازگویی آن توسط مهمان ، جایز است .

لا یحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم

امام صادق(ع) در توضیح آیه فوق فرمود: من اضاف قوماً فاساء ضیافتهم فهم ممن ظلم فلا جناح علیهم فیما قالوا فیه.

تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۸۳، ح ۲۹۶؛ تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۲۵، ح ۱.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۵۳ - ۵،۱۱

۵ درخواست دیدن خداوند از سوی یهود ، درخواستی ظالمانه و موجب گرفتار شدن آنان به صاعقه

فقالوا أرنا الله جهرة فأخذتهم الصعقة بظلمهم

۱۱ نگرش مادی در مورد خداوند و بهانه جویی در مقابل پیامبران ، از مصادیق بارز ظلم و موجب گرفتاری به عذاب الهی است .

یسئلك أهل الكتب .. فأخذتهم الصعقة بظلمهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۶۸ - ۴

۴ بازداشتن مردم از پیوستن به راه خدا ظلم است .

إنّ الذين كفروا و صدوا عن سبیل الله .. إنّ الذين كفروا و ظلموا

مراد از ظلم به قرینه آیه قبل بازداشتن دیگران از راه خداست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۹ - ۱۲

۱۲ قتل و برادر کشی ، ظلم و موجب ورود به آتش دوزخ

قال لاقتلنک قال .. و ذلك جزؤا الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۴۵ - ۲۳، ۲۲، ۲۰، ۱۹

۱۹ خودداری از قضاوت بر اساس احکام الهی ، ظلم است .

و من لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظلمون

۲۰ خودداری از قانونگذاری بر پایه مقررات الهی ، ظلم است . *

و من لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظلمون

۲۲ بی اعتنایی به قانون قصاص ، ستمگری است .

و كتبنا عليهم فيها .. و من لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظلمون

۲۳ ستم پیشگی برخی از عالمان و سران یهود عصر پیامبر (ص) ، به دلیل خودداری آنان از قضاوت بر اساس تورات

فأولئك هم الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۵۱ - ۱۷

۱۷ دوستی با یهود و نصارا و پذیرش ولایت آنان ، ظلم و موجب محرومیت از هدایت الهی

و من يتولهم منكم فانه منهم إِنَّ الله لا يهدي القوم الظالمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۷۲ - ۲۳، ۲۴

۲۳ کفر و شرک ، ستمکاری است .

انه من يشرك بالله .. و ما للظلمين من انصار

۲۴ باور به الوهیت مسیح (ع) ظلم است .

إِنَّ الله هو المسيح .. و ما للظلمين من انصار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۱۰۷ - ۱۰

۱۰ شهادت به ناحق و قسم دروغ، تجاوز به حقوق دیگران و ستمکاری در حق ایشان است.

و ما اعتدینا إنا إذا لمن الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۱ - ۳،۵،۹،۱۰

۳ افترای به خداوند و تکذیب آیات الهی، بزرگترین ظلم است.

و من

أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآيته

۵ کتمان حقانیت پیامبر اکرم(ص)، مصداق بارز تکذیب آیات الهی و از بزرگترین ظلمهاست.

الذین ءاتینهم الکتب .. و من أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآيته

در آیه قبل سخن از تکذیب پیامبر(ص) بود و این آیه در مقام هشدار به تکذیب کنندگان آن حضرت است. چرا که وی مصداقی روشن برای آیات الهی است.

۹ بدعت در دین، از بزرگترین ظلمها و مانع سعادت و رستگاری است.

و من أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآيته إنه لا يفلح الظلمون

۱۰ شرک به خدا، بزرگترین ظلم و مانع سعادت و رستگاری است.

و إننى برىء مما تشركون .. و من أظلم ممن افترى ... إنه لا يفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۳ - ۷،۸

۷ انکار آیات الهی، ستم است.

فإنهم لا يكذبونك و لكن الظلمين بأيت الله يجحدون

ممکن است ستمکار خواندن منکران به این اعتبار باشد که آنان با انکار خویش در زمره ستمگران قرار گرفتند، نه اینکه ستم مسبوق بر انکار باشد.

۸ پیامبر(ص)، آیت الهی و تکذیب رسالت وی انکار آیات خداوند و ستم است.

فإنهم لا يكذبونك و لكن الظلمين بأيت الله يجحدون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۵ - ۳،۴

۳ بی توجهی به هشدارهای الهی ظلم است.

فلما نسوا ما ذكروا به .. فقطع دابر القوم الذين ظلموا

۴ سنگدلی و تضرع نکردن به درگاه خداوند، حتی در دشواریها، ظلم است.

فلولا... تضرعوا و لکن قست قلوبهم... فقطع

در آیه شریفه هدف از آمدن سختیها را تضرع و روی آوردن به خدا دانسته، و به دنبال آن گروهی را معرفی کرده که حتی در شدت و سختی منفعل نمی شوند، و سرانجام از این گروه با عنوان <ظالمان> یاد کرده است، بنابراین سنگدلی و تضرع نکردن آنان ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۴۷ - ۶

۶ شرک و تسلیم نشدن در برابر آیات روشن قرآن، ظلم است.

انظر کیف نصرف الأیت ثم هم یصدفون .. هل یهلك إلا القوم الظلمون

مخاطب فعل <أرءیتم> همان کسانی هستند که از آیات الهی اعراض کردند که از آنان به عنوان ظالم یاد شده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۵۲ - ۲۴، ۲۲، ۲۱، ۲۰

۲۰ پیامبر اکرم (ص) نباید با طرد مؤمنان مستمند و فقیر از اطراف خویش، خود را در جرگه ظالمان قرار دهد.

فتطردهم فتکون من الظلمین

۲۱ رهبران و مبلغان دینی در صورت طرد مؤمنان مستمند و ضعیف از اطراف خویش، ستمکارند.

فتطردهم فتکون من الظلمین

۲۲ طرد کردن مؤمنان به سبب نداشتن پایگاه اجتماعی، ستمگری است.

فتطردهم فتکون من الظلمین

۲۴ تبعیض در روابط اجتماعی بر مبنای ارزشگذاری غلط، ستمگری است.

فتطردهم فتکون من الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۶۸ - ۱۷

۱۷ مغالطه گران و یاوه گویان و جدل کنندگان در مورد قرآن و آیات الهی ستمکارند.

الذین یخوضون فی ءایتنا .. مع القوم الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام

۳ شرک، به هر صورت و در هر مرحله که باشد، ظلم است.

و لم یلبسوا ایمنهم بظلم

آیات پیشین جملگی در مورد توحید و ابطال شرک بود. این آیه به منزله جمع بندی و نتیجه ای در پی آن مجموعه است. لذا مراد از <ظلم> در این آیه، به قرینه آیات گذشته، شرک است.

۹ عن أبي عبدالله(ع) (فی حدیث فی قوله تعالی <بظلم>) قال: هو الشرك . . .

از امام صادق(ع) ضمن حدیثی آمده است: مراد از <ظلم>، در <و لم یلبسوا ایمانهم بظلم> شرک است . . .

۱۰ عن أبي بصير قال: سألت أبا عبدالله(ع) عن قول الله عز و جل: <الذين آمنوا و لم یلبسوا ایمانهم بظلم> قال: بشك.

ابو بصیر گوید: از امام صادق(ع) درباره <الذین آمنوا .. > پرسیدم فرمود: مراد از <ظلم>، در آیه شک است. (مقصود از <شک> مذکور در روایت، شک غیر اختیاری که مقدمه رسیدن به حق می باشد، نیست. بلکه می تواند مراد، شک حاصل از رفتن در پی شبهه با مقدمات اختیاری و یا تشکیک در حق باشد.)

۱۱ عنه فی قوله: <و لم یلبسوا ایمانهم بظلم> قال: الضلال فما فوقه.

از امام صادق(ع) روایت شده که مراد از <ظلم>، در آیه فوق گمراهی و بالاتر از آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۹۳ - ۱

۱ افترا به خداوند بالاترین ظلم و از بزرگترین گناهان است.

و من أظلم ممن افتری علی الله کذبا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۵

۱۱ کفر و مخالفت با راه انبیا، ظلم و مانع رستگاری است.

اعملوا علی مکانکم .. إنه لا یفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۴ - ۱۰

۱۰ گمراه ساختن مردم ناآگاه با جعل احکام دروغین، از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم .. لیضل الناس بغير علم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۵۷ - ۱۲، ۱۱، ۱۰

۱۰ تکذیب کنندگان قرآن ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن کذب بأیت الله

۱۱ کسانی که از قرآن رویگردان باشند، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن .. صدف عنها

<صدف> (مصدر صدف) به معنای اعراض کردن و منصرف ساختن آمده است. (برگرفته از قاموس المحيط). برداشت فوق بر اساس معنای اول است.

۱۲ کسانی که دیگران را از ایمان به قرآن و آیات الهی باز دارند، ستمکارترین مردمند.

فمن أظلم ممن .. صدف عنها

در برداشت فوق <صدف> فعلی متعدی (به معنای منصرف ساخت) گرفته شده است. گفتنی است بر این مبنا مفعول آن کلمه ای مانند <الناس> است که به سبب وضوح در جمله ذکر نشده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۵ - ۲

۲ جوامع بی اعتنا به قوانین دین و اعراض کنندگان از ولایت خداوند، از ظالمان هستند.

اتبعوا .. قالوا إنا كنا ظلمین

ظالم خواندن اقوام هلاک شده پیشین پس از فرمان به تبعیت از قوانین دین و بر حذر داشتن مردم از پذیرش ولایت غیر خدا، بیانگر آن است که پذیرش ولایت غیر خدا و پیروی نکردن از قوانین دین، ظلم است.

جلد

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - اعراف - ۷ - ۳۷ - ۲،۲۲

۲ بدعت در دین الهی، همانند تکذیب آیات خداوند، بزرگترین ستم است.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذبا أو کذب بآیته

۲۲ کفر و شرک از بزرگترین ستمهاست.

فمن أظلم ممن افتری علی الله کذبا أو کذب .. أنهم کانوا کفرین

جمله <این ما کنتم...> که بیان شرک مشرکان است، توضیح مصداقی برای <فمن أظلم...> می باشد. بنابراین شرک از ستمهای بزرگ است و چون مشرکان در ذیل آیه کافر نامیده شده اند، کفر نیز از ستمهای بزرگ است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۴۵ - ۲،۶

۲ کسانی که مردم را از پیوستن به راه خدا باز دارند، ستمکارند.

أن لعنه الله علی الظالمین. الذین یصدون عن سبیل الله

برداشت فوق بر این اساس است که <یصدون> از <صد> به معنای بازداشتن باشد. قابل ذکر است که بر این مبنا کلمه ای همانند <الناس> مفعول آن خواهد بود که به خاطر وضوحش در کلام نیامده است.

۶ منکران قیامت از زمره ستمکارانند و در قیامت از رحمت خدا محروم خواهند بود.

أن لعنه الله علی الظالمین. الذین ... و هم بالأخره کفرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۰۳ - ۹

۹ نادیده گرفتن آیات الهی و تکذیب آنها، ظلم است.

فظلموا بها

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶- اعراف - ۷ - ۱۴۸ - ۱۲

۱۲ پرستش غیر خدا و گرایش های

شرک آلود ، ستمکاری است .

اتخذوه و كانوا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۵۰ - ۲۸

۲۸ شرک ، ظلم است و مشرکان مردمی ظالم هستند .

ولا تجعلني مع القوم الظلمين

مراد از <الظلمين> همان مشرکان و گوساله پرستان هستند. بنابراین هدف از آوردن کلمه <الظلمين> به جای <المشركين> ظالم خواندن مشرکان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۰ - ۳۱

۳۱ تخلف از فرمان خدا و ناسپاسی در برابر نعمت های او ، ظلمی است از ناحیه انسان به خویشتن

و لكن كانوا أنفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۲ - ۷۸

۷ تمرد از فرمان های الهی ظلم است .

فبدل الذين ظلموا

۸ بدعت و تحریف حقایق دینی ظلم است .

فبدل الذين ظلموا منهم قولاً غير الذي قيل لهم فأرسلنا... بما كانوا يظلمون

از مصادیق <ما كانوا يظلمون> تبدیل و تحریف سخنی است که خداوند به بنی اسرائیل آموخت تا به هنگام ورود به بیت المقدس آن را به زبان جاری کنند (قولوا حطه). خداوند آن تبدیل و تحریف را ظلم شمرده است. بنابراین تحریف و تبدیل سخنان الهی که همان حقایق دینی است، از مصادیق ظلم می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۱۶۵ - ۸

۸ تخلف از احکام الهی و مداومت بر آن ، فسق و ظلم و در پی دارنده کیفر شدید الهی است .

و أخذنا الذین ظلموا بعذاب بئیس بما کانوا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - انفال - ۸ - ۶۰ - ۱۹، ۱۸

۱۸ کاستی در پاداش انفاق ها و نادیده گرفتن انفاق های ناچیز ، ستمکاری است .

و ما تنفقوا من شیء فی سبیل اللّٰه یوف إلیکم و أنتم لاتظلمون

۱۹ پرداخت مزد کار ها به کمتر از مقدار استحقاق ، ستمکاری است .

یوف إلیکم و أنتم لاتظلمون

<توفیه> مصدر <یوف> به معنای پرداخت کامل و تمام است و جمله <أنتم لاتظلمون> حال برای ضمیر در <إلیکم> است. مفهوم این دو جمله همان است که در برداشت فوق آمده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۳۶ - ۹

۹ شکستن حرمت ماه های حرام (پرداختن به جنگ در آن) ، ظلم به خویش و جامعه بشری است .

فلا تظلموا فیهن أنفسکم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۱۰۹ - ۱۴

۱۴ قرار دادن پایگاه و امکانات در اختیار دشمن خدا و دین ، ظلم و موجب سقوط در آتش است .

و إرصاداً لمن حارب اللّٰه .. فانهار به فی نار جهنم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۵۲ - ۴

۴ تکذیب و انکار قرآن ، ظلم و موجب مخلد شدن مکذبان و منکران در عذاب اخروی است .

أثم إذا ما وقع ءامنتم به .. ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

٧ - يونس - ١٠ - ٥٤ - ٥

٥ پافشارى

بر شرک ، تکذیب پیامبر (ص) و انکار قرآن ، ظلم بوده و در پی دارنده عذاب است .

و إن كذبوك .. أثم إذا ما وقع ءامنتم به ... و لو أن لكل نفس ظلمت ما فی الأرض لا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۱ - ۱۷

۱۷ سخن نابحق گفتن درباره مردم و نالایق شمردن آنان بدون هیچ دلیل و برهان ، ظلم به آنان است .

لا أقول .. الله أعلم بما فی أنفسهم إني إذا لمن الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۳۷ - ۱۳

۱۳ پرستش غیر خدا ، انکار رسالت پیامبران و مخالفت با پیام های آنان ظلم است .

و لاتخطبني فی الذين ظلموا

مقصود از <الذين ظلموا> همان مشرکان و منکران رسالت نوح هستند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۴۴ - ۸

۸ کفر ، ستمگری است و کفر پیشگان ستمگرند .

و قيل بعدًا للقوم الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۶۷ - ۴،۵

۴ کشتن ناقه صالح ، از ستمگری های قوم ثمود بود .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

از آن جا که کشتن ناقه صالح نیز در نزول عذاب دخیل بود ، معلوم می شود ظلم در <الذين ظلموا> اشاره به کشتن ناقه نیز

دارد.

۵ شرک‌ورزی و انکار رسالت پیامبران ، ستمگری است .

و أخذ الذين ظلموا الصيحه

مقصود از <الذين ظلموا> مشرکان و انکارکنندگان رسالت صالحند. تعبیر کردن از آنان به ستمکاران ، اشاره

ای است به برداشت فوق.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۸۳ - ۴۸

۴ قوم لوط ، به خاطر آلوده بودن به عمل شنیع لواط ، در پیشگاه خداوند مردمی ستمکار محسوب می شدند .

و ما هی من الظلمین ببعید

۸ همجنس بازی ، ظلم است و جوامع مبتلا به آن ، در معرض عذاب های دنیوی اند .

و ما هی من الظلمین ببعید

مصدق مورد نظر برای <الظالمین> به قرینه آیات گذشته ، همجنس بازان می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۹۴ - ۹

۹ شرکورزی ، انکار رسالت پیامبران و رعایت نکردن عدل و انصاف در مبادلات ، ستمگری است .

و أخذت الذین ظلموا الصیحه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۱ - ۳

۳ شرکورزی ، انکار پیامبران و ارتکاب گناه ، ستمهایی است که مشرکان ، کافران و گنه کاران در حق خود روا می دارند .

و لکن ظلموا أنفسهم

مقصود از ظلم به نفس که جمله <ظلموا أنفسهم> گویای آن است هم گناهان و هم آثار و تبعات آن می باشد. برداشت فوق ناظر به لحاظ نخست است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۳ - ۴

۴ شرک و پرستش غیر خدا، ظلم و درپی دارنده آتش دوزخ است .

و لاترکنوا إلی الذین ظلموا فتمسکم النار

از مصداقهای مورد نظر برای ظلم به قرینه آیات پیشین شرک‌ورزی و پرستش غیر خداست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه

- فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۱۷ - ۴

۴ نزول عذاب بر امت های درستکار ، ظلم به آنهاست .

و ما كان ربك ليهلك القرى بظلم و أهلها مصلحون

کلمه <مصلح> هم به معنای اصلاح کننده خویش و هم به معنای اصلاح کننده دیگران است. برداشت فوق ، ناظر به معنای اول می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۲۳ - ۲۸،۲۹،۳۰

۲۸ یوسف (ع) ، تسلیم شدن در برابر تمنای نامشروع زلیخا را ، مصداقی از ستم کاری می دانست .

إنه لايفلح الظلمون

۲۹ ارتکاب زنا و شکستن حریم عفاف ، ستم کاری است .

قال معاذ الله .. إنه لايفلح الظلمون

مفاد <معاذ الله> این است که ارتکاب فحشا گناه است و مفهوم <إنه ربي ..> این است که ارتکاب گناه و فحشا، ناسپاسی در برابر خدا و قدرناشناسی اوست. از آن رو که <إنه لايفلح الظالمون> تعلیل برای این مفاهیم است، معلوم می شود ارتکاب فحشا و نیز ناسپاسی خدا با ارتکاب گناه، از مصداقهای ظلم می باشد.

۳۰ نادیده گرفتن نعمت های الهی و ناسپاسی خدا ، با ارتکاب گناه ، ظلم است .

إنه ربي أحسن مثوای إنه لايفلح الظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۵ - ۳

۳ سرقت ، نمونه ای بارز از ستم کاری است .

من وجد فی رحله فهو جزؤه كذلك نجزی الظلمین

مراد از <ظالمین> خصوص سرقت کنندگان می باشد؛ زیرا بدیهی است که هر نوع ستمی کیفریاد شده را نداشت. نام بردن از سارق به <ظالم> اشاره به این

معنا دارد که سرقت ، نمونه ای بارز از ظلم و ستمگری است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۱۲

۱۲ مجازات بی گناهان به جای مجرمان ، گناه و از مصادیق ظلم است .

قال معاذ الله ... إنا إذا لظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۶ - ۱۱

۱۱ انکار معاد ، انکار ربوبیت خدا و استهزای عذاب های موعود الهی ، از مصادیق ظلم است .

و إن ربك لذو مغفرة للناس على ظلمهم

از مصداقهای مورد نظر برای <ظلمهم> به قرینه <يستعجلونك> که گویای استهزاست و به قرینه آیه قبل که درباره انکار معاد و ربوبیت خدا بود مواردی است که در برداشت ذکر شد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱۳ - ۱۱

۱۱- کفر به تعالیم انبیا و ستیزه جویی با آنان ، ظلم است .

وقال الذين كفروا لرسلم لنخرجنكم .. فأوحى إليهم ربهم لنهلكن الظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۲ - ۲۴

۲۴- اطاعت از شیطان عملی ظالمانه است .

بما أشركتمون من قبل إن الظلمين لهم عذاب أليم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۲۷ - ۹

۹- کفر، ظلم است و کافران، ظالمنند .

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا .. وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ

از مقابله <الظالمين> با <الذين آمنوا> استفاده می شود که ظالمان همان کافران هستند.

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۶۱ - ۵

۵- نسبت دادن امور ناروا به خداوند و کشتن دختران ، عملی ظالمانه است .

کنتم تفترون . و يجعلون لله البنت سبحه ... أم يدسه في التراب ... و لو يؤاخذ ا

به قرینه سیاق آیات که درباره مشرکان و عقاید باطل آنها درباره خداوند بود ممکن است مراد از <الناس> مشرکان باشد و <ال> در <الناس> عهد ذکری باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۱۱۳ - ۸

۸- تکذیب رسولان و رهبران الهی ، ظلم بوده و موجب عذاب و مشکلات دنیوی است .

رسول منهم فکذبوه فأخذهم العذاب و هم ظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - اسراء - ۱۷ - ۹۹ - ۱۰

۱۰- انکار معاد و نادیده گرفتن قدرت عظیم الهی در آفرینش جهان ، عملی ظالمانه است .

أو لم یروا .. فأبى الظلمون إلا کفورًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - کهف - ۱۸ - ۵۰ - ۲۸

۲۸- گزینش ولایت شیطان به جای ولایت خدا ، انتخابی ظالمانه و زشت است .

أفتتخذونه .. بس للظلمین بدلاً

مخصوص به <ذم> در فعل <بئس> ابلیس است. و <بدلاً> تمیز برای آن، لذا معنای جمله، چنین می شود که: <شیطان، بد جایگزینی است (به جای خداوند) برای ظالمان.>

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲- نیندیشیدن در آیات الهی (قرآن) و گذر کردن از آن بدون تأمل و اندیشه ، ستم کاری است .

و من

أظلم ممّن ذكّر بأيت ربّه فأعرض عنها

عطف <أعرض> به وسیله حرف <فاء> گویای آن است که برخی، بدون تأمل و درنگ، پس از گوشزدشدن آیات الهی به آنان، از آن رومی گردانند و همین، موجب ورود آنان به زمره ستم کاران می شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۵۹ - ۵

۵- اعراض از آیات الهی و نشنیده انگاشتن آن و غفلت از گناهان گذشته خویش، ستم، و موجب سقوط و نابودی امت ها است.

و من أظلم .. و تلك القرى أهلكنهم لَمَّا ظلموا

مراد از ظلم در <لم اظلموا> به دلیل ارتباط این آیه با آیات قبل همان اموری است که در آیه پنجاه و هفت بیان شد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۷ - ۲

۲- گریز از ایمان و عمل صالح، ظلم است.

قال أمّا من ظلم

مراد از ظلم در این آیه به قرینه آیه بعد که مؤمنان دارای عمل صالح را در برابر ستم گران قرار داده است بی ایمانی و ترک کردار نیک است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - كهف - ۱۸ - ۸۸ - ۴

۴- مردم بی ایمان و فاقد عمل صالح، در بینش ذوالقرنین، مردمی ظالم بودند.

قال أمّا من ظلم .. و أمّا من ءامن و عمل صلحًا فله جزاء الحسنی

مقابله بین دو گروه <من ظلم> و <من ءامن..> حکایت از آن دارد که ترک ایمان و عمل صالح ظلم است.

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۳۸ - ۶

۶- گمان فرزندی عیسی (ع) برای خداوند ، پنداری ظالمانه و ضلالتی آشکار است .

ما كان لله أن يتخذ من ولد .. لكن الظلمون اليوم في ضلال مبين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۳۹ - ۹

۹- باور نداشتن قیامت و غفلت از حسرت باربودن آن ستم گری است .

لكن الظلمون .. هم في غفله و هم لا يؤمنون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۰ - مریم - ۱۹ - ۷۲ - ۵،۶

۵- ترك تقوا ، ظلم است و ظلم نشانه بی تقوایی .

ثم ننجی الذین اتقوا و نذر الظلمین

در این آیه، مردم به دودسته تقسم شده اند: متقی یا ظالم. براین اساس شخص بی تقوا از ظالمان است و ظلم نیز نشانه بی تقوایی خواهد بود.

۶- استکبار و گردن فرازی در برابر حقایق و معارف الهی ، ظلم است .

علی الرحمن عتیاً .. و نذر الظلمین فیها

در آیات پیشین سخن از احضار مستکبران و تعیین اولویت های آنان برای ورود به جهنم بود. مقتضای ارتباط این آیه با آیات گذشته، آن است که از جمله ظالمان مطرح شده در این آیه، مستکبران و عصیان گران هستند که آیات قبل در باره آنان سخن گفته بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۳ - ۵،۱۷

۵- برخورد ناشایست با وحی و بازی با آن ، از مصداق های ظلم و ستم

و هم یلعبون . لاهیة قلوبهم ... الذین ظلموا

تکذیب پیامبر (ص) و نسبت های ناروا (جادوگری و...) به او ظلم است .

و أسروا النجوى الذين ظلموا هل هذا إلا بشر.. أفتأتون السحر و أنتم تبصرون

جمله <هل هذا إلا بشر.. أفتأتون السحر...> بدل برای <النجوى> است؛ یعنی، محتوای نجوای ستمگران این بود که نسبت سحر به پیامبر(ص) می دادند. با توصیف این افراد به <ظالمان>، نشانگر این است که نسبت ناروا به پیامبر(ص)، مصداق بارز ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۱۱ - ۴

۴- مخالفت و مبارزه با قرآن و پیامبر اسلام (ص) ، مصداق آشکار ظلم و ستم است .

لقد أنزلنا إليكم.. و كم قصمنا من قرية كانت ظالمة

خداوند، پس از بیان نزول قرآن و فراخواندن مردم به تعقل در آن و نیز طرح نابودی بسیاری از اقوام گذشته به خاطر ظلمشان، مخالفان اسلام و قرآن را به عذاب و نابودی تهدید کرد و این می رساند که مخالفت با اسلام و قرآن، مصداق روشن ظلم و موجب نابودی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۲۹ - ۶

۶- ادعای الوهیت ظلم است و مدعیان خدایی ، ظالم اند .

و من یقل منهم إنی إله .. كذلك نجزی الظلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۴۶ - ۶

۶- کفر ، شرک و استهزای پیامبران ، ظلم و ستمی آشکار است .

یویلنا إنا كنا ظلمین

اعتراف مشرکان و کافران استهزاگر به ستم کار بودن خود، حکایت از این

دارد که کفر و شرک و استهزای پیامبران، ظلم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۵

۵- بت پرستی و شرک ، از دید فطرت انسانی ، ظلم و ستم است .

فرجعوا إلى أنفسهم فقالوا إنكم أتم الظلمون

برداشت یاد شده مبتنی براین است که مقصود از <أنفسهم> به خود آمدن و ضمیر و وجدان آنان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۹۷ - ۱۲

۱۲- کفر و سرپیچی از عبودیت حق ، مصداق بارز ظلم است .

أبصر الذين كفروا .. بل كنا ظالمين

توصیف کردن کافران به ظالم بودن خود به جای کافر بودن، بیانگر یکی بودن این دو وصف است و هر کافری در حقیقت ظالم است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - فرقان - ۲۵ - ۲۷ - ۵

۵ نیمودن راه پیامبر (ص) و دوری از روش آن حضرت ، ظلم است .

الظالم ... يقول يلىتنى اتخذت مع الرسول سبيلاً

برداشت فوق، از آن جا است که افرادی که راه پیامبر(ص) را نیمودند، ظالم معرفی شده اند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۱ - ۵

۵- ارتکاب گناه ، ظلم و درپی دارنده کیفر الهی

لا يخاف لدى المرسلون . إلامن ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

١٣ - نمل - ٢٧ - ٥٢ - ٧

٧ - توطئه عليه خط رسالت و رهبران الهى ، بارزترين نمود ظلم

قالوا تقاسموا بالله لنبئنه و أهله .. فتلك بيوتهم حاويه

بما ظلموا

با توجه به ارتباط آیه مورد بحث با آیات پیشین و این که در آیات گذشته، تصمیم گروه های نُه گانه فسادگر مبنی بر ترور صالح پیامبر(ع) و خانواده اش، به عنوان مهم ترین فسادگری مطرح شده، قید <بما ظلموا> بیانگر آن است که توطئه، بارزترین و مهم ترین مصداق ظلم نیز می باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - عنکبوت - ۲۹ - ۳۱ - ۹

۹ - لواط و راهزنی و ارتکاب علنی گناه ، عملی ظالمانه است .

أنتکم لتأتون الرجال .. إنا مهلكوا أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظلمين

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - روم - ۳۰ - ۵۷ - ۳

۳ - جرم و گناه ، عملی ظالمانه است .

يقسم المجرمون .. فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۱ - ۱۱، ۱۰

۱۰ - اعتقاد به شرک ، ظلم و سیه کاری است .

ماذا خلق الذين من دونه بل الظلمون في ضلل

۱۱ - چشم بستن بر مظاهر یک تایی خدا در هستی ، ظلم و گمراهی آشکار است .

هذا خلق الله .. بل الظلمون في ضلل مبین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۳ - ۱۰

۱۰ - شرک ، ظلمی بس بزرگ است .

إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۷۰ - ۶

۶ - ندادن جزای کامل عمل ، ظلم است .

و هم لایظلمون . و وقیت کلّ نفس

جلد

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۷ - ۸

۸ - تأخیر در داوری و کیفر و پاداش ، کاری ظالمانه و به دور از عدالت است .

لا ظلم الیوم إنّ الله سریع الحساب

برداشت یاد شده به خاطر این نکته است که جمله <إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ> در مقام تعلیل برای <لا ظلم الیوم> می باشد؛ یعنی، در محکمه عدل الهی به کسی ستم نمی شود؛ چون خداوند با سرعت به حساب بندگانش رسیدگی خواهد کرد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۱۷ - ۶

۶ - کفرورزی و دعوت به آن ، از مصادیق ظلم

قال للإِنسَانِ أَكْفَرُ فُلْمًا كَفَرًا .. فَكَانَ عَقِبَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَ ذَلِكَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ممتحنه - ۶۰ - ۹ - ۶

۶ - نیکی و مسالمت با کافران معاند و همدستان آنان ، مصداق واقعی ظلم است .

أَنْ تَبْرُوهُمْ وَ تَقْسُوا إِلَيْهِمْ .. . إِنَّمَا يَنْهِيكُمْ ... وَ مَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

از مجموع دو آیه، استفاده می شود که نیکی و قسط، اصولاً در مورد کافران معاند، مفهوم واقعی ندارد و نباید تحت عنوان عدالت و انسان دوستی، به دشمنان حق روی خوش نشان داد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۴ - ۶

۶ - گمراه کردن مردم ، ظلم است .

وَ قَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَ لَا تَزِدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا

برداشت یاد شده، از تعبیر <ظالمان> درباره <گمراه گران> استفاده می شود.

آیه - فیش

۱۹ - نوح - ۷۱ - ۲۸ - ۱۴

۱۴ - شرک ، بت پرستی و گمراه گری ، ظلم است .

و لا تزدد الظلمین إلا تبارًا

مطلب یاد شده، از تعبیر <ظالمان> درباره بت پرستان و گمراه کنندگان به دست می آید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جن - ۷۲ - ۱۴ - ۴

۴ - تسلیم نشدن در برابر تعالیم قرآن ، ظلم و انحراف از مسیر حق است .

و أنا منّا المسلمون و منّا القسطنون

با توجه به مقابله <قاسطنون> با <مسلمون> مطلب یاد شده استفاده می شود.

موارد ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۵ - ۸

۸- کفر و تکذیب رسولان الهی ، ظلم به نفس می باشد و پیامد آن متوجه خود انسان است .

نحب دعوتک و نّتبّع الرسل . . . و سکنتم فی مسکن الذین ظلموا أنفسهم

موانع ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۴۶ - ۲۵

۲۵ توجه به دانایی گسترده خداوند ، زمینه پرهیز آدمی از ظلم و سرپیچی نسبت به فرمان های الهی

و الله علیم بالظالمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۲۱ - ۵

۵ تحریک عواطف انسانی از روش های قرآن برای جلوگیری از ظلم و گناه

اثماً مبیناً. و کیف تأخذونه و قد افضی بعضکم الی بعض

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۳۴ - ۳۹

۳۹ توجه به علوّ و عظمت خداوند ، زمینه پرهیز

مردان از ستم بر همسران خویش

فلا تبغوا .. انّ الله كان علياً كبيراً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۸ - ۱۰

۱۰ خداترسی ، جلوگیری آدمی از جنایت و آدمکشی

ما إنّنا بباسط یدی إليك لاقتلک انی اخاف الله رب العلمین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۲۹ - ۱۳

۱۳ خوف از خداوند و یا معاد ، مانع ظلم و گناه و گرفتار آمدن به عذاب دوزخ

انی اخاف الله رب العلمین. انی ارید ان تبوا بائمی ... فتکون من اصحاب النار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۴۲ - ۴

۴- توجه به آگاهی همه جانبه خداوند از اعمال و رفتار ستم پیشگان و کیفر شدنشان در روز قیامت ، بازدارنده آدمی از ستم و تعدی

ولا تحسبنّ الله غفلاً عمّا يعمل الظلمون إنّما يؤخّروهم لیوم تشخص فیهِ الأبصر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۳۸ - ۸

۸- آگاهی و ایمان به علم همه جانبه خداوند ، به تمامی حقایق عالم و راز های دل آدم ، بازدارنده انسان از حق گریزی و ستم کاری

إنّ الله علم غیب السموت .. علیم بذات الصدور

یادآوری علم همه جانبه خداوند در این آیه پس از نقل سرگذشت ستم کاران دوزخی و کافران حق ناپذیر در آیات پیشین

می تواند حاکی از مطلب یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۲ - ۷

- قضاوت به حق و عادلانه ، مانع ستم و تجاوز به حقوق دیگران است .

فاحکم بیننا بالحقّ و لاتشطط

تقدم توصیه به داوری عادلانه و به حق، بر توصیه به پرهیز از افراط و ستم روا داشتن در امر قضاوت، می تواند گویای برداشت یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - غافر - ۴۰ - ۱۹ - ۵

۵ - آگاهی و اعتقاد به احاطه علمی خداوند بر وجود انسان ها ، بازدارنده آنان از هرگونه گناه و ستم

و ما للظلمین من حمیم .. . یعلم خائنه الأعین و ما تخفی الصدور

ذکر شدن آگاهی همه جانبه خداوند از احوال انسان ها پس از یاد کردن از ستمکاران می تواند بیانگر مطلب یاد شده باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حدید - ۵۷ - ۲۵ - ۷

۷ - ناسازگاری دین الهی ، با ظلم و بی عدالتی

و أنزلنا معهم الکتب و المیزان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - قلم - ۶۸ - ۳۴ - ۵

۵ - تقوای پیشگی ، مانع از ظلم و طغیان و متقین مبرا از آن

إِنَّا كُنَّا ظَلَمِينَ .. . طغین .. . إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ

مطلب یاد شده، از مقابله متقین با <اصحاب الجنّه> که به ظلم و طغیان آلوده شده بودند استفاده می شود.

موانع ظلم به شریک

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - تنها تعداد اندکی از شریکان و معاشرین ، به خاطر ایمان و نیک کرداری ، در حق یکدیگر ستم نمی کنند .

إِلَّا

الذین ءامنوا و عملوا الصلحت و قلیل ما هم

۸- ایمان و عمل صالح ، مانع از تجاوز به حقوق دیگران و ستم در حق شریکان

و إنّ کثیراً من الخطاء لیبغی .. إلا الذین ءامنوا و عملوا الصلحت

موانع کیفر ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - نمل - ۲۷ - ۱۱ - ۲

۲- توبه و انجام عمل صالح ، از میان برنده آثار سوء ظلم و گناه

إلّا من ظلم ثمّ بدّل حسناً بعد سوء

<تبدیل> (مصدر <بدّل>) به معنای جایگزین کردن است. جایگزینی وقتی تحقق می یابد که یکی برود و دیگری جای آن را بگیرد. گفتنی است که مراد از <ظلم> در آیه شریفه، مطلق معصیت است و مراد از <حُسن> هم می تواند توبه باشد و هم عمل صالح؛ یعنی، <لکن آنان که با ارتکاب گناه مرتکب ظلم شدند ولی بعداً توبه [یا عمل صالح] را جایگزین آن نمودند بدانند که من غفور و رحیم هستم و آنان را می بخشم و مورد رحمت خویش قرار می دهم. بنابراین آنان نیز بعد از این از چیزی نترسند.

موسی(ع) و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۱۶ - ۱

۱- قتل مرد قبطی ، ظلم موسی (ع) به خود و باعث به خطر افتادن جان او از سوی فرعونیان

فوکزه موسی فقضی علیه .. قال ربّ إنّی ظلمت نفسی

موسی(ع) در پیشگاه پروردگار اعتراف کرد که مرتکب خطای بزرگی شده و با کشتن مرد قبطی، در معرض خطری جدی قرار گرفته است.

مؤمنان و ظلم

جلد - نام سوره -

سوره - آیه - فیش

۱۵ - ص - ۳۸ - ۲۴ - ۱۰

۱۰ - انسان های مؤمن ، نیک کردار و پرهیز کننده از ظلم به دیگران ، بسیار اندک اند .

و إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْغِيَ . . . إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ قَلِيلٌ مَّا

تنکیر <قلیل> و اضافه شدن <ما>ی مبهمه، بر مبالغه در قلت دلالت دارد.

ناپسندی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۴۰ - ۲

۲ ظلم و ستم به دیگران ، به هر اندازه که باشد ، نارواست .

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۱۲

۱۲ - ستم و تعدی به حقوق دیگران ، دارای قبیحی فزون تر در مقایسه با سایر زشتیها

و يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ

برداشت فوق، با توجه به این نکته است که <بغی> که خود از منکرات است اختصاص به ذکر یافته است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - حج - ۲۲ - ۱۰ - ۶

۶ - ستم به دیگران ، کاری است بسیار زشت و ناروا .

و أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - کار ظالمانه ، امری قبیح و نکوهیده است .

و من أظلم ممن افتري على الله كذباً

طرح ظلم بودن افترا به خدا، بی آن که سخنی از قبح آن به میان آید، خود، دلالت بر قبح آن در نزد مردم می کند.

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - شوری - ۴۲ - ۴۲ - ۳،۴

۳ - ظلم و تجاوز به حقوق مردم حتی انسان های غیر مؤمن امری ناشایست و سزاوار پیگرد و انتقام است .

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ

۴ - ظلم و تجاوز در تمامی اشکال آن ، ناروا و توجیه ناپذیر است .

يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

تعبیر به <بغیر الحق>، تأکید بر ناروایی هرگونه تعدی و تجاوز به حقوق مردمان است که راه را بر هرگونه احتمال حقانیت و بایستگی در تجاوز مسدود می کند.

نجات از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - مؤمنون - ۲۳ - ۲۸ - ۶

۶ - حضور مؤمنان در بین کافران و ظالمان ، بلایی سخت و رهایی از آن لطفی بزرگ و الهی

فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّنا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

نجات از ظلم فرعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - شعراء - ۲۶ - ۱۷ - ۱

۱ - رهانیدن بنی اسرائیل از سلطه و ستم فرعون ، در رأس اهداف موسی (ع) و هارون (ع) قرار داشت .

أَنَّ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ . . . فَأْتِيا فرعون فقولا... أن أرسل معنا بنی إسرئیل

مقصود از <إرسال> (فرستادن) در این جا آزاد کردن و رها ساختن بنی اسرائیل است. بنابراین از آیه یاد شده استفاده می شود که اساسی ترین مأموریت موسی(ع) این بود که بنی اسرائیل را از سرزمین فرعونیان خارج کند و آنان را از بند اسارت و بردگی مصریان آزاد سازد.

نشانه های ظلم

جلد - نام سوره - سوره

- آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۲۳ - ۴

۴ ایجاد پیوند دوستی و موالات با کفار و دشمنان اسلام، نشانه وجود روحیه ستم پیشگی است.

إِنْ اسْتَحْبُوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - توبه - ۹ - ۴۷ - ۱۳

۱۳ اخلاص و فتنه انگیزی در سپاه اسلام، نشانه ستم پیشگی است.

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا... يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۳ - قصص - ۲۸ - ۳۷ - ۷

۷ - رد دعوت پیامبران، نشانه روحیه ظلم و بیدادگری است.

رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ... إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - حشر - ۵۹ - ۱۷ - ۷

۷ - نفاق و همسویی با کافران، نمودی از ظلم

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ... وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ

چنانکه گفته شد آیه بر منافقان و کافران نیز تطبیق شود.

نشانه های ظلم به خود

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۳۴ - ۵

۵- گرفتار شدن به کیفر عمل خویش ، نمود و مظهر ظلم به نفس است .

و لكن كانوا أنفسهم يظلمون . فأصابهم سيئات ما عملوا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۷۸ - ۵

۵ - حق گریزی ، ظلم و ستم آدمی به خویشان است .

و لكن كانوا هم الظلمين . . . و لكن

أكثرکم للحقّ کرهون

از ارتباط آیات می توان استفاده کرد که ظلم و ستم مجرمان، چیزی جز حق گریزی آنان نیست.

نعمت نجات از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۶ - ۲۰

۲۰- آزمایش های خداوند از بندگان دارای مراتب است .

و فی ذلکم بلاء من ربکم عظیم

نفی ظلم در قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۶۰ - ۵

۵ در قیامت به گنهکاران ستم نخواهد شد.

و هم لا یظلمون

ذیل آیه قبل (ثم ینبئهم ...) بیانگر این است که ظرف پاداش و جزای مطرح شده در این آیه روز قیامت است.

نهی از ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - نحل - ۱۶ - ۹۰ - ۸،۹

۸- خداوند از ارتکاب فحشا و اعمال ناپسند و ستم و سرکشی نهی کرده است .

و ینهی عن الفحشاء و المنکر و البغی

۹- نهی از ارتکاب فحشا و زشتی و ستم ، از مهم ترین تحذیر های قرآن و نواهی خداوند است .

و نزلنا علیک الکتب ... إن الله ... ینهی عن الفحشاء و المنکر و البغی

وضوح قبیح ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - لقمان - ۳۱ - ۱۳ - ۱۱

۱۱ - قبیح بودن ظلم ، امری شناخته شده برای افراد بشر است .

إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

از این که گفته شده: <از شرک به خاطر ظالمانه بودن اش، باید پرهیز کرد.> و قبیح بودن شرک را، به خاطر ظلم بودن آن معرفی کرده، استفاده می شود که

قبح و زشتی ظلم، امری شناخته شده است.

وضوح ناپسندی ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۴ - ۱۰

۱۰- زشتی و ناپسندی ظلم، برای همه انسان ها قابل درک و مورد پذیرش است .

فقالوا إنکم أنتم الظلمون

برداشت یاد شده به خاطر این نکته است که قوم ابراهیم، علی رغم عدم اعتقاد به شریعتی خاص از شرایع الهی، قبح ظلم را اصلی مفروض می دانستند.

یوسف(ع) و ظلم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۷۹ - ۸،۱۰

۸ استعاده یوسف (ع) به خداوند از روا داشتن ظلم و ستم

قال معاذ الله .. إنا إذا لظلمون

۱۰ یوسف (ع) و کارگزارانش به هنگام اقتدار و حکومت در مصر، از هر \$ گونه ظلم و ستم اجتناب می کردند .

قال معاذ الله ان .. إنا إذا لظلمون

مقصود یوسف از ضمیرهای متکلم مع الغير <نا> و <نحن> در حقایقی که مطرح کرد (أن نأخذ .. إنا إذا لظالمون) خود او و کارگزارانش می باشد.

یوسف(ع) و ظلم برادران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - یوسف - ۱۲ - ۹۲ - ۱

۱ یوسف (ع) ستم های برادرانش را در حق خویش نادیده گرفت و آنان را بخشود .

قال لا تثریب علیکم

روا نداشتن سرزنش برادران که جمله <لا تثریب . . . > گویای آن است ، می رساند که یوسف (ع) آنان را مورد عفو خویش قرار داد.

ظلم به نفس

{ظلم به نفس}

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران

۱ یاد خدا و طلب آمرزش (توبه) شیوه پارسایان، در صورت ارتکاب کاری ناشایست (زنا یا مطلق گناه کبیره) و یا ستم بر خویش

اعَدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ .. و الَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا

برخی گفته اند مراد از <فاحشه>، زنا و مقصود از ظلم در این آیه، سایر گناهان چه صغیره و چه کبیره است. برخی دیگر گفته اند که مراد از <فاحشه>، گناهان کبیره و مقصود از ظلم، گناهان صغیره است.

۳ گناه، ستم بر خویشتن است.

او ظلموا انفسهم .. فاستغفروا لذنوبهم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۳۶ - ۲

۲ آنان که پشیمان از کرده های ناشایست و ستم بر خویش هستند و اصراری بر گناهان ندارند، بهره مند از آمرزش الهی و بهشت جاودانه خواهند بود.

و الَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا .. أَوْلَئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَ جَنَّاتٌ ... خَالِدِينَ فِيهَا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۴۴ - ۱۵

۱۵ پشت کردن به خط رسالت انبیا و بازگشت از اسلام به کفر، زیان رساندن به خویشتن است.

و مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ .. و مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقْبَةً فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا

کفر و ارتداد، قطعاً در بردارنده زیان است و به حکم <فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ>، این زیان، متوجه خداوند سبحان نخواهد شد. بنابراین الزاماً دامنگیر فرد و جامعه مرتد و کافر خواهد شد.

ظلم به نفس

جلد - نام

سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۳۱ - ۶،۷،۸

۶ رجوع مرد به زن مُطلّقه با قصد آزار ، ظلم به خویشان است .

و لا تمسکوهنّ ضراراً لتعتدوا و من يفعل ذلک فقد ظلم نفسه

۷ تعدّی از حدود الهی ، ظلم به خویشان است .

لتعتدوا و من يفعل ذلک فقد ظلم نفسه

۸ ظلم به دیگران ، ظلم به خویشان است .

و لا تمسکوهنّ ضراراً لتعتدوا و من يفعل ذلک فقد ظلم نفسه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۴ - ۱۷

۱۷ محرومیت از بهره های اخروی ، تاوان ستمی است که ترک کنندگان انفاق ، خود بر خویشان روا داشته اند .

انفقوا ممّا رزقناکم من قبل .. و الکافرون هم الظّالمون

خداوند با بیان اینکه در قیامت تجارتی نیست، در واقع به ترک کنندگان انفاق هشدار می دهد که از مواهب آخرت بی نصیبند که در نتیجه بر خود ستم کرده و به مقتضای حصر در جمله <و الکافرون .. >، این ستمکاری را از ناحیه خود آنان شمرده است، نه از ناحیه خداوند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - آل عمران - ۳ - ۱۱۷ - ۶،۸،۹

۶ کفر آدمی ، ظلم به خویشان

انّ الذین کفروا حرث قوم ظلّموا انفسهم .. و ما ظلّمهم الله و لکن انفسهم یظلمون

۸ انگیزه قرار دادن دنیا در انفاق ، ستمی است بر خویشان . *

مثل ما ینفقون فی هذه الحیوه الدنیا کمثل ریح فیها صرّ اصابت حرث قوم ظلّموا انفسهم

اهل کفر ستمی روا ندارد ، بلکه آنها ، خود بر خویشان ستم روا می دارند .

و ما ظلمهم الله و لكن انفسهم يظلمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۶۴ - ۶،۷

۶ مراجعه به طاغوت و دادگاه های ناصالح برای داوری ، ستم به خویشان است .

یریدون ان يتحاكموا .. و لو انهم اذ ظلموا انفسهم

۷ سرپیچی از فرامین پیامبر (ص) ، گناه ، نفاق و ستم بر خویشان است .

و ما ارسلنا من رسول الا ليطاع باذن الله و لو انهم اذ ظلموا انفسهم

مراد از ظلم در < اذ ظلموا > به قرینه < ليطاع > ، مخالفت با رسول خدا (ص) است و با توجه به آیات قبل که اعراض کنندگان از رسول (ص) را منافق شمرده ، می توان گفت هر گونه مخالفتی با رسول خدا (ص) و اعراض از او ، نوعی نفاق است .

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۷ - ۵،۱۴

۵ ماندن در سیطره مشرکان و کافران و ترک هجرت ، ظلم به نفس است .

انّ الذين توفّيه الملائكة ظالمى انفسهم قالوا فيم كنتم قالوا كنا مستضعفين فى ال

بنابر اینکه توبیخ ملائکه بر اصل هجرت نکردن باشد ، نه اینکه ترک هجرت باعث عمل نکردن به تکالیف الهی می شده است .

۱۴ عمل نکردن به تکالیف الهی ، ستم به خویشان است .

انّ الذين توفّيه الملائكة ظالمى انفسهم .. قالوا الم تكن ارض الله واسعه فتهاج

بنابر اینکه توبیخ ملائکه از ترک کنندگان هجرت ، برای این باشد که چرا با ماندن در محیط کفر

تکالیف الهی را ترک کرده اید، نه اینکه سرزنش آنان به جهت خصوص ترک هجرت باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ - نساء - ۴ - ۹۸ - ۱۰

۱۰ ناآگاهی از معارف دینی با وجود امکان یادگیری آن، گناه و ستم بر خویشان است.

ظالمی انفسهم .. قالوا الم تکن ارض الله واسعه فتهاجروا فيها .. الا المستضعفین

ظلمت از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

ظلمت

آثار انغماس در ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۲

۲ درک نکردن و غوطهور بودن در تاریکی جهل و گمراهی، ریشه تکذیب آیات الهی است.

و الذین کذبوا بآیتنا صم و بکم فی الظلمت

<صم و بکم> (کری و لالی)، علاوه بر بیان حقیقت حال تکذیب کنندگان، اشاره به ریشه تکذیب آیات نیز می تواند باشد.

اخراج مؤمنان از ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴۳ - ۲،۶

۲ - اعطای رحمت ویژه خداوند به مؤمنان، به منظور بیرون بردن آنان از ظلمت ها و رساندن شان به نور است.

هو الذی یصلی علیکم .. لیخرجکم من الظلمت إلی النور

۶ - دعا و تحیت ملائکه بر مؤمنان، زمینه ساز بیرون بردن آنان از ظلمت ها به نور است.

هو الذی یصلی علیکم و ملائکته لیخرجکم من الظلمت إلی النور

انغماس در ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۵

۵ کسانی که نتوانند از جنبندگان و شکل زندگی آنها به توانمندی خداوند پی ببرند، مانند کر و لالهایی فرو

رفته در تاریکی هستند.

و ما من دابه فی الأرض .. إلى ربهم يحشرون. و الذین کذبوا بآیتنا صم و بکم فی الظ

مقتضای ارتباط بین آیه مورد بحث با آیه قبل می تواند این مضمون باشد که همین آیات موجود در طبیعت برای هدایت کافی است و کسانی که نتوانند از همین آیات توانمندی خداوند را (إن الله قادر علی ان ینزل) دریابند، کر و لالهایی ظلمت زده هستند.

تنوع ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱ - ۸، ۱۲

۸- انسان ها ، بدون تعالیم دین و آموزه های قرآن ، گرفتار انواع ظلمت ها گمراهیها یند .

لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

خداوند، هدف از نزول کتاب خویش را بیرون آوردن مردم از ظلمتها معرفی می کند و برای ظلمتها نیز هیچ گونه قیدی نیاورده است که مشخص کند مراد از آنها چیست و این، حکایت از آن دارد که بدون تعالیم دین، زندگی انسانها در ظلمت است.

۱۲- مردم در عصر بعثت پیامبر (ص) ، در انواع ظلمت ها بسر می بردند .

لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

خروج از ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۱۶ - ۱۰

۱۰ خداوند ، خارج کننده انسان ها از ظلمت و تاریکی به نور و هدایت

یخرجهم من الظلمت إلى النور

بنابر اینکه ضمیر فاعلی در < یخرجهم > به < الله > برگردانده شود. بر این مبنا < باذنه > به معنای < بعلمه > خواهد بود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - طلاق - ۶۵ - ۱۱ - ۱۲، ۱۱، ۵، ۴

۴ - هدف از نزول

قرآن ، بیرون آوردن مردم از ظلمت ها و رهنمونی آنان به نور و روشنایی ها است .

ليخرج الذين ءامنوا و عملوا الصلحت من الظلمت إلى النور

۵ - پیامبر (ص) ، وظیفه دار هدایت مردم به سوی نور و خارج کردن آنان از ظلمت ها (گمراهی ها) در پرتو تعالیم قرآن کریم

ليخرج الذين ءامنوا و عملوا الصلحت من الظلمت إلى النور

۱۱ - سنت پیامبر (ص) ، همگام و همتراز قرآن ، در نجات مردم از ظلمت ها و هدایت آنان به سوی نور

ليخرج الذين ءامنوا و عملوا الصلحت من الظلمت إلى النور

برداشت یاد شده، با توجه به این نکته است که خارج ساختن مردم از ظلمت کفر و هدایت آنان به نور ایمان، هدفی دائمی است. از سوی دیگر پیامبر(ص) همچون سایر انسان ها، از دنیا خواهد رفت. بنابراین تنها سنت آن حضرت، می تواند همواره چنین نقشی را ایفا کند.

۱۲ - ایمان و عمل صالح ، نشانه رهایی از ظلمت ها و هدایت به نور است .

و من يؤمن بالله و يعمل صلحًا يدخله جنت

ذکر پاداش بهشت برای مؤمنان نیکوکار پس از طرح مسأله ظلمت کفر و نور ایمان می تواند بیانگر برداشت یاد شده باشد.

خلقت ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - زمر - ۳۹ - ۵ - ۵

۵ - پیدایش مستمر روز و شب و نور و ظلمت ، از نشانه های قدرت مطلق و ربوبیت یگانه خداوند است .

يكور اليل على النهار و يكور النهار على اليل

در ظلمت منافقان

جلد - نام سوره - سوره - آیه -

۱ - بقره - ۲ - ۱۸ - ۱،۴،۵

۱ - منافق رها شده در ظلمت و گمراهی بسان شخص کر و لال و نابیناست .

ترکهم فی ظلمت لایبصرون. صم بکم عمی

صم، بکم و عمی به ترتیب: جمع أصم (کر)، أبکم (لال) و أعمی (کور) است. کلمات یاد شده خبر برای مبتدای محذوف، یعنی ضمیر <هم> است که به توصیف شدگان در آیه قبل (منافقان رها شده در ظلمت) بر می گردد.

۴ - عجز و ناتوانی از شنیدن، دیدن و گفتن حقایق، ظلمتهایی است که منافقان در آن گرفتارند .

ترکهم فی ظلمت لایبصرون. صم بکم عمی

آیه مورد بحث می تواند تفسیری برای کلمه <ظلمات> و جمله <لایبصرون> در آیه قبل باشد.

۵ - منافقان رها شده در ظلمت گمراهی ها، راه نجاتی ندارند و به ایمان راستین باز نخواهند گشت .

صم بکم عمی فهم لایرجعون

زمینه ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱ - ۸

۸- انسان ها، بدون تعالیم دین و آموزه های قرآن، گرفتار انواع ظلمت ها گمراهیهايند .

لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

خداوند، هدف از نزول کتاب خویش را بیرون آوردن مردم از ظلمتها معرفی می کند و برای ظلمتها نیز هیچ گونه قیدی نیاورده است که مشخص کند مراد از آنها چیست و این، حکایت از آن دارد که بدون تعالیم دین، زندگی انسانها در ظلمت است.

ظلمت جهل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ درک نکردن و غوطهور شدن در تاریکیهای جهل و گمراهی، پیامد

تکذیب آیات الهی است.

و الذین کذبوا بآیتنا صم و بکم فی الظلمت من یشاء الله یضللہ

کری و لاملی تکذیب کنندگان، کنایه از درک نکردن و سردرگمی آنان است. محتمل است این حالت کیفی از جانب خداوند برای آنان باشد؛ چنانچه جمله <من یشاء الله> شاهد بر آن است.

ظلمت کفر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۱۳

۱۳ عن أبی جعفر (ع) فی قوله: <الذین کذبوا بآیاتنا صم و بکم> یقول: <صم> عن الهدی و <بکم> لایتکلمون بخیر <فی الظلمات> یعنی ظلمات الکفر ...

از امام باقر (ع) درباره آیه <الذین کذبوا بآیاتنا ..> روایت شده است: تکذیب کنندگان آیات الهی <کرانند> از (شنیدن آیات) هدایت، <لالند> از سخن خیر گفتن، <در تاریکیها قرار دارند> یعنی تاریکیهای کفر ...

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۲ - ۳

۳ ایمان، حیات است و مولد نور و کفر، مرگ است و تاریکی.

أو من کان میتا فأحییته .. کمن مثله فی الظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱ - ۹

۹- کفر، ظلمت و راه خدا، نور است .

لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

به قرینه آیات بعد، که درباره کافران و سد کنندگان راه خداست، مراد از <ظلمات>، کفر و مراد از <نور>، راه خداست.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹- ابراهيم - ۱۴ - ۵ - ۵

۵- كفر، ظلمت و راه خدا، نور است .

أخرج قومك من الظلمت إلى النور

از آن جایی

که هدف پیامبران و از جمله موسی(ع) هدایت مردم بوده است؛ احتمالاً، مراد از خارج کردن مردم از ظلمت، نجات از کفر و بردن آنان به سوی نور، هدایت آنان باشد.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - فاطر - ۳۵ - ۲۰ - ۲

۲ - ایمان چون نور ، مایه هدایت و روشنایی و کفر ، همچون ظلمت ، مایه گمراهی و تاریک بینی

و لا الظلمت و لا النور

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - طلاق - ۶۵ - ۱۱ - ۷

۷ - کفر ، ظلمت و راه خدا ، نور است .

من الظلمت إلى النور

از این قرینه که مقصود از نور قرآن و راه خدا است؛ استفاده می شود که مراد از ظلمات، راه های کفر است.

ظلمت گمراهی

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۸ - ۵

۵ - منافقان رها شده در ظلمت گمراهی ها ، راه نجاتی ندارند و به ایمان راستین باز نخواهند گشت .

صم بکم عمی فهم لایرجعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۳

۳ درک نکردن و غوطهور شدن در تاریکیهای جهل و گمراهی، پیامد تکذیب آیات الهی است.

و الذین کذبوا بآیتنا صم و بکم فی الظلمت من یشاءالله یضللّه

کری و لالمی تکذیب کنندگان، کنایه از درک نکردن و سردرگمی آنان است. محتمل است این حالت کیفی از جانب خداوند برای آنان باشد؛ چنانچه جمله <من یشاءالله> شاهد بر آن است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - < ضلالت و گمراهی > ، ظلمت و تاریکی و < هدایت و رهیابی > ، نور و روشنایی است .

لیخرجکم من الظلمت إلی النور

استعاره آوردن < ظلمت > برای ضلالت و < نور > برای هدایت بیانگر مطلب یاد شده است.

ظلمت معبودان باطل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۱۶ - ۱۷

۱۷ خداوند ، حقیقتی بصیر و پرفروغ است و معبود های اهل شرک کور و تاریکند .

قل هل یتسوی الأعمی والبصیر أم هل تستوی الظلمت والنور

برداشت فوق بر این مبناست که < اعمی > و < ظلمات > اوصاف معبودهای اهل شرک و < بصیر > و < نور > وصف خداوند باشد.

ظلمت مکذبان آیات خدا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۱

۱ تکذیب کنندگان آیات الهی (قرآن)، کرها و لالهایی فرو رفته در ظلمتها هستند.

و الذین کذبوا بآیتنا صم و بکم فی الظلمت

ظلمت مکذبان قرآن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۱

۱ تکذیب کنندگان آیات الهی (قرآن)، کرها و لالهایی فرو رفته در ظلمتها هستند.

و الذين كذبوا بآيتنا صم و بكم في الظلمت

عوامل انغماس در ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

۵ - انعام - ۶ - ۳۹ - ۳

۳ درك نكردن و غوطهور شدن در تاريخيهاي جهل و گمراهي، پيامد تكذيب آيات الهي است.

و الذين كذبوا بآيتنا صم و بكم في الظلمت من يشاء الله يضلله

كري و لالي تكذيب كنندگان، كنايه از درك نكردن و سردرگمي آنان است.

محتمل است این حالت کیفری از جانب خداوند برای آنان باشد؛ چنانچه جمله <من یشاء الله> شاهد بر آن است.

عوامل ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - رعد - ۱۳ - ۱۶ - ۱۶

۱۶ پذیرش ولایت و ربوبیت غیر خدا، فرو رفتن در تاریکیهاست و پذیرش ولایت و ربوبیت خدا، راهیابی به نور است.

قل من رب السموت .. أم هل تستوی الظلمت والنور

کافران در ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۲ - ۴،۱۱

۴ کافران گمراهگر، در چنان ظلماتی اسیرند که امیدی به رهایی آنان نیست.

کمن مثله فی الظلمت لیس بخارج منها

۱۱ کافران، از آن رو که در ظلمت و گمراهی هستند، کردار زشت خویش را زیبا می پندارند.

کمن مثله فی الظلمت .. كذلك زین للكفرین

کافران و ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱ - ۱۴

۱۴ عن أبی ابراهیم قال: .. <ثم الذین کفروا بربههم یعدلون> قال: یعدلون بین الظلمات و النور و بین الجور و العدل.

امام کاظم (ع) درباره آیه <ثم الذین ..> فرمود: (کافرانی که برای خدا انباز می گیرند)، ظلمت و نور و ظلم و عدل را برابر قرار می دهند.

مراتب ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۷ - ۷

۷ خداوند ، با محروم ساختن منافقان از نور ایمان ، آنان را به ظلمتهایی شدید گرفتار می سازد .

ذهب الله بنورهم و تركهم في ظلمت لا يبصرون

نكره بودن <ظلمات>

حاکی از شدت ظلمت است.

منافقان در ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۷ - ۱۰، ۷

۷ خداوند ، با محروم ساختن منافقان از نور ایمان ، آنان را به ظلمتهایی شدید گرفتار می سازد .

ذهب الله بنورهم و ترکهم فی ظلمت لایبصرون

نکره بودن <ظلمات> حاکی از شدت ظلمت است.

۱۰ رها کردن منافقان در ظلمت و گمراهی پس از روشنایی گذرا ، استهزای خداوند نسبت به آنهاست .

الله یستهزی بهم .. فلما أضاءت ما حوله ذهب الله بنورهم

جمله <فلما أضاءت ما حوله ..> می تواند توضیحی در قالب مثل برای <الله یستهزی بهم و یمدهم ...> باشد.

موارد ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۱۸ - ۵، ۴

۴ - عجز و ناتوانی از شنیدن ، دیدن و گفتن حقایق ، ظلمتهایی است که منافقان در آن گرفتارند .

ترکهم فی ظلمت لایبصرون. صم بکم عمی

آیه مورد بحث می تواند تفسیری برای کلمه <ظلمات> و جمله <لایبصرون> در آیه قبل باشد.

۵ - منافقان رها شده در ظلمت گمراهی ها ، راه نجاتی ندارند و به ایمان راستین باز نخواهند گشت .

صم بکم عمی فهم لایرجعون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱ - ۹

۹- کفر، ظلمت و راه خدا، نور است .

لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

به قرینه آیات بعد، که درباره کافران و سدّ کنندگان راه خداست، مراد از <ظلمات>، کفر و مراد از <نور>، راه خداست.

موانع خروج از ظلمت

جلد - نام سوره

- سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۲۲ - ۱۲

۱۲ زیبا پنداشتن اعمال، مانع رشد و خروج انسان از تاریکی است.

لیس بخارج منها كذلك زين للكفرین ما كانوا يعملون

نجات از ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۶۳ - ۱

۱ خداوند، نجاتبخش گرفتاران در تاریکیها و تنگناهای هول انگیز خشکی و دریاست.

قل من ینجیکم من ظلمت البر و البحر تدعونه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۱ - ۵،۶

۵- هدف از نزول قرآن ، خارج ساختن مردم از ظلمت ها و رهنمونی آنان به نور است .

کتب أنزلنه إليك لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

۶- پیامبر (ص) ، وظیفه دار هدایت مردم به سوی نور و خارج کردن آنان از ظلمت ها (گمراهی ها) ، با تعالیم قرآن کریم

أنزلنه إليك لتخرج الناس من الظلمت إلى النور

نور و ظلمت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲ - بقره - ۲ - ۲۵۷ - ۳،۴،۶،۷،۹،۱۱

۳ خداوند ، هدایتگر اهل ایمان ، از تاریکی ها به سوی نور

اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

۴ هدایت مؤمنان از تاریکی ها به نور ، پرتویی از ولایت الهی بر آنان

اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يَخْرُجُهُمْ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ

جمله <یخرجهم .. > پس از طرح ولایت الهی نسبت به مؤمنان، به منزله بیان و یا ارائه نمونه ای است از ولایت خداوندی.

۶ ایمان به خداوند ، زمینه ساز راهیابی انسان به نور

اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

يخرجهم من الظلمات الى النور

۷ انسان ، همواره بر سر دوراهی نور و ظلمت

يخرجهم من الظلمات الى النور .. يخرجونهم من النور الى الظلمات

۹ کفر ، زمینه ساز سرپرستی و حاکمیت طاغوت و انحراف از نور به ظلمتها

و الذين كفروا اولياؤهم الطاغوت يخرجونهم من النور الى الظلمات

۱۱ حاکمیت طاغوت ، منحرف کننده جامعه ، به سوی ظلمت ها و تباھيها

اولياؤهم الطاغوت يخرجونهم من النور الى الظلمات

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۱۶ - ۹

۹ قرآن و پیامبر (ص) ، خارج کننده انسان ها از تاریکی و گمراهی به نور و هدایت با اذن خداوند

و يخرجهم من الظلمت إلى النور باذنه

در برداشت فوق <باذنه> متعلق به <يخرجهم> گرفته شده است. بر این مبنا ضمیر در <يخرجهم> باید به <نور> و

<کتاب> برگردانده شود، نه به <الله>، چون معنا ندارد که خدا با اذن خودش کاری انجام دهد.

ظن از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

ظن

آثار تبعیت از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۱۶ - ۶

۶ تکیه بر گمان در مسائل اصولی و زیربنایی موجب گمراهی می شود.

يضلوك عن سبيل الله إن يتبعون إلا الظن

آثار سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۱۴، ۱۱، ۹

۹ - رواج بدگمانی در جامعه مؤمنان ، تهدیدی برای اخوت ایمانی آنان

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ... يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ

با توجه به ارتباط این آیه با آیه <إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ>، برداشت یاد شده قابل استفاده است.

۱۱- بدگمانی به

مؤمنان ، زمینه کشیده شدن انسان به تجسس و کنجکاوی های ممنوع

اجتنبوا كثيرا من الظنّ . . . و لاتجسسوا

۱۴ - بدگمانی و تجسس ، زمینه کشیده شدن انسان به غیبت

اجتنبوا كثيرا من الظنّ . . . و لاتجسسوا و لایغتب بعضکم بعضاً

بنابراین که ترتیب لفظی بخش های آیه، بیانگر ترتیب حقیقی و رتبی آنها باشد، برداشت بالا به دست می آید.

آثار ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۲۰ - ۷

۷ - حدس و گمان ، سرچشمه اصلی باور های خرافی و جاهلانه

إن هم إلا یخرون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۸۰ - ۲

۲ - شرک و حق ستیزی ، امری مبتنی بر حدس و گمان و فاقد دلایل مستند

أم یحسبون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۴،۷

۴ - بعضی از گمان ها ، قرار دهنده انسان در معرض گناه و عکس العمل ناشایست

إنّ بعض الظنّ إثم

۷ - مرتب شدن گناه بر بعضی از گمان ها ، مقتضی اجتناب هر چه بیشتر انسان از بدگمانی به مؤمنان

اجتنبوا كثيرا من الظنّ إنّ بعض الظنّ إثم

با توجه به این که <إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ..> در مقام تعلیل برای <اجتنبوا...> است، برداشت بالا به دست می آید.

آثار ظن به آخرت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۸ - هود - ۱۱ - ۱۰۳ - ۳

۳ آدمی حتی با احتمال وجود سرای آخرت، از عذاب های استیصال عبرت می گیرد و دلالت آنها را بر وجود سرای آخرت

می پذیرد .

إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ

برداشت فوق ، از کلمه <خاف> که در آیه فوق متضمن معنای احتمال دادن است استفاده می شود.

آثار ظن به قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۲۰ - مطففین - ۸۳ - ۴ - ۳

۳ - اعتقاد به معاد ، حتی در حد گمان ، بازدارنده انسان از خیانت در سنجش کالای دیگران

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ

آثار ظن در عقیده

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۲۳ - ۷

۷ - تکیه بر گمان و پندار ، در زمینه مسائل اعتقادی ، مایه زیان و خسران آدمی

و ذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ . . . فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخٰسِرِينَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۲۴ - ۴

۴ - تکیه بر پندار و گمان های ناروا درباره خداوند ، در پی دارنده فرجامی شوم در آخرت

ذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ . . . فَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ

آثار ظن ناپسند

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۲۳ - ۶

۶ - گمان های بی جا و ناروا نسبت به خداوند ، عامل هلاکت و خسران آدمی

ذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ . . . بِرَبِّكُمْ أَرْدِيكُمْ فَأَصْبَحْتُم مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ

اتکای به ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۲۲ - ۱۰

۱۰ - گمان و حدس تنها تکیه گاه مشرکان در پذیرش شریک برای خداوند

أَيْنَ شِرْكَائِكُمُ الَّذِيْنَ كُنْتُمْ تُزْعِمُونَ

اجتناب از سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹

۲ - لزوم حاکمیت روح خوشبینی ، در زندگی اجتماعی مؤمنان و پرهیز از بدگمانی و شک

اجتنبوا کثیرًا من الظنّ

۷ - مترتب شدن گناه بر بعضی از گمان ها ، مقتضی اجتناب هر چه بیشتر انسان از بدگمانی به مؤمنان

اجتنبوا کثیرًا من الظنّ إنّ بعض الظنّ إثم

با توجه به این که <إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ...> در مقام تعلیل برای <اجتنبوا...> است، برداشت بالا به دست می آید.

اجتناب از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۵۷ - ۱۲

۱۲ ضرورت پرهیز از گفتار ها و ادعا های مبتنی بر ظن و گمان *

ما لهم به من علم الا اتباع الظن

جمله <ان الذين... الا اتباع الظن> دارای لحنی است مذمت آمیز نسبت به کسانی که باورهایشان مبنی بر ظن و گمان است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۱۶ - ۱۱، ۱۰، ۹

۹ قرآن راهنمای کامل و تمام برای مصون ماندن از انحراف در عقاید و افکار و اسیر شدن در دام گمان

و تمت کلمت ربک صدقا و عدلا... و إن تطع أكثر من فی الأرض یضلوك عن سبیل الله

۱۰ جواز پیروی از کسانی که آرای آنها عالمانه و به دور از گمان است.

و إن تطع أكثر من فی الأرض... إن یتبعون إلا الظن

چون جمله <إن یتبعون...> بیان فلسفه ممنوعیت اطاعت از اکثر مردم است، در موردی که چنین فلسفه ای موجود نباشد،

حکم ممنوعیت نیز وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر چون حکم منصوص العله است،

در موردی که آن علت تحقق نیابد حکم نیز به کار نمی آید.

۱۱ خداوند شنوا و دانا شایسته پیروی است، نه اکثریت تابع گمانهای واهی

و هو السميع العليم. و إن تطع أكثر من فی الأرض ... إن يتبعون إلا الظن

احکام ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۶ - ۴، ۵، ۳

۳ پیروی از ظن و گمان امری است نکوهیده و ممنوع .

و ما يتبع أكثرهم إلا ظناً

۴ ظن و گمان از رساندن انسان به حقایق ، ناتوان و بی اعتبار است .

إن الظن لا يغني من الحق شيئاً

۵ ظن و گمان ، در ارائه حق ، هرگز نمی تواند جانشین علم و یقین شود .

إن الظن لا يغني من الحق شيئاً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۶

۶ - کافی نبودن گمان ، برای متهم ساختن انسان مؤمن و داوری علیه او

اجتنبوا كثيراً من الظنّ إنّ بعض الظنّ إثم

ارزش ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۶۶ - ۴

۴ تکذیب هود از سوی کافران قومش ، مبتنی بر حدس و گمان ، و نه علم و یقین *

إنا لنظنك من الكذابين

اهمیت اجتناب از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - ذاریات - ۵۱ - ۱۰ - ۴

۴ - لزوم مبتنی ساختن مبانی عقیدتی ، بر بنیان علم و یقین و پرهیز از اتکا به گمان

قتل الخرزون

معنای لغوی <خرص> اتکا به گمان است. از این که تکیه بر گمان مورد نکوهش

واقع شده استفاده می شود که ضد آن (اتکا بر علم) ضروری و بایسته است.

اهمیت حسن ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۲

۲ - لزوم حاکمیت روح خوشبینی ، در زندگی اجتماعی مؤمنان و پرهیز از بدگمانی و شک

اجتنبوا کثیرًا من الظنِّ

بی ارزشی ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۸ - ۱۶

۱۶ گمان در حیطه مسائل عقیدتی و بنیادی فاقد ارزش و اعتبار است.

إن تتبعون إلا الظن و إن أنتم إلا تخرصون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۲۳ - ۸

۸ - ظن و گمان در زمینه مسائل بنیادی و اعتقادی ، فاقد ارزش و اعتبار

ذلکم ظنکم .. بر بکم اُردیکم فأصبحتم من الخسرین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۲۰ - ۸

۸ - ظن و گمان در حوزه مسائل اعتقادی ، بی ارزش و بدون اعتبار است .

ما لهم بذلك من علم إن هم إلا یخرصون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - پیروی از گمان و پندار ، فاقد اعتبار و ارزش در زمینه اصول اعتقادی و معارف بنیادین

و ما لهم بذلك من علم إن هم إلا یظنون

لحن آیه شریفه توبیخی است و خداوند مشرکان طبیعت گرا و منکر معاد را به خاطر پیروی از گمان، نکوهش کرده است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ -

۵ - کارایی نداشتن حدس و گمان ، برای دستیابی انسان به حق و حقیقت

و إِنَّ الظَّنَّ لَا يَغْنَىٰ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا

بی اعتباری ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - نساء - ۴ - ۱۵۷ - ۱۳

۱۳ بی اعتباری ظن و گمان در وقایع تاریخی

ما لهم به من علم الا اتباع الظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۱۶ - ۱۲، ۱۳

۱۲ آرا و عقاید اکثریت مردم به جهت مبتنی بودن آن بر گمان فاقد اعتبار است.

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَ إِن هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

۱۳ گمان در عقاید و الهیات، فاقد اعتبار است.

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَ إِن هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۶ - ۴، ۵

۴ ظن و گمان از رساندن انسان به حقایق ، ناتوان و بی اعتبار است .

إِن الظَّنَّ لَا يَغْنَىٰ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا

۵ ظن و گمان ، در ارائه حق ، هرگز نمی تواند جانشین علم و یقین شود .

إِن الظَّنَّ لَا يَغْنَىٰ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۶

۶ - کافی نبودن گمان ، برای متهم ساختن انسان مؤمن و داوری علیه او

اجتنبوا کثیرًا من الظنِّ إِنَّ بعضَ الظنِّ إثم

پیروی از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۲۳ - ۱۲

۱۲ - مشرکان ، گرفتار هواپرستی و پیروی از حدس و گمان ، به رغم تجلی انوار هدایت الهی در

حق ایشان

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ و ما تهوى الأنفس و لقد جاءهم من ربهم الهدى

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۲۷ - ۵

۵ - پیروی از هوا و گمان و آرزوپردازی های بی حاصل ، از ویژگی های ناباوران به آخرت

إِن هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا .. . إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ و ما تهوى الأنفس ... أم لل

ارتباط آیات، نشانگر این است که منکران آخرت، از ویژگی های یاد شده برخوردارند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۲۸ - ۱،۳

۱ - اظهارات مشرکان در مورد فرشتگان ، بی بهره از واقعیت و متکی بر حدس و گمان

ليسْمُونَ الملائكة .. . و ما لهم به من علم إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ

۳ - پندارگریبی و گمان محوری ، شالوده هويت مشرکان بی باور به آخرت

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ .. . إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ

با توجه به حصر در <إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ>، مطلب بالا استفاده می شود.

تبعیت از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۱۶ - ۳

۳ اغلب مردم زمین، گمراه و تابع گمانهای نادرست در عقاید خود هستند.

و إن تطع أكثر من في الأرض يضلوك عن سبيل الله

تحقق ظن ابلیس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۲۰ - ۱،۳

۱ - ابلیس ، گمان خود را درباره گمراه کردن انسان ها ، درباره قوم سبأ محقق شده یافت .

و لقد صدق عليهم إبليس ظنه

در این که مرجع ضمیر <عليهم> آیا

همه انسان ها هستند و یا قوم سباً که در آیات پیش از آنها سخن به میان آمده است دو احتمال وجود دارد. برداشت یاد شده بنا بر احتمال دوم است. لازم به ذکر است که مراد از ظن ابلیس چنان که مفسران نیز گفته اند تصمیمی است که وی در اغوای مردم داشت و آن را اعلام کرده بود.

۳- با پیروی مردم از ابلیس ، او گمان و حدسش را درباره اغوای مردم تحقق یافته دید .

و لقد صدق عليهم إبليس ظنه فاتبعوه

توبه از سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۲۴، ۲۱

۲۱- بدگمانی ، تجسس و غیبت نسبت به مؤمنان ، بی تقوایی ، گناه و نیازمند توبه است .

اجتنبوا كثيراً من الظنّ . . . و لا تجسسوا و لا یغتب بعضکم بعضاً ... و اتقوا الله

۲۴- بدگمانی ، تجسس و غیبت نسبت به مؤمنان ، قابل جبران با توبه به درگاه خداوند *

اجتنبوا كثيراً من الظنّ . . . و لا تجسسوا و لا یغتب بعضکم بعضاً ... إنّ الله تّوا

با توجه به این که در آیه شریفه، از مؤمنان خواسته شده تا به جبران خطاها اقدام کنند و به توبه رو آورند. (إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ)، برداشت بالا استفاده می شود.

حُسن ظن به مؤمنان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۱۲ - ۸

۸- جامعه اسلامی ، وظیفه دار رعایت حسن ظن نسبت به یکدیگر

لولا إذ سمعتموه ظنّ المؤمنون و المؤمنت بأنفسهم خیرًا و قالوا هذا إفک مبین

سرزنش پیروی

از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - نجم - ۵۳ - ۲۳ - ۱۳

۱۳ - نکوهش مضاعف هواپرستی و پیروی از حدس و گمان ، در شرایط وضوح و تجلی حقیقت

إِن يَتَّبِعُونَ .. و لقد جاءهم من ربهم الهدى

ضمیمه شدن ذیل آیه شریفه، می تواند بیانگر این باشد که هواپرستی و متابعت مشرکان از حدس و گمان در شرایط وضوح حقیقت، دارای زشتی فزون تری است.

سرزنش تبعیت از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۳۶ - ۳

۳ پیروی از ظن و گمان امری است نکوهیده و ممنوع .

و ما يتبع أكثرهم إلا ظناً

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۶۶ - ۱۱

۱۱ پیروی از ظن و تخمین در امور اعتقادی ، مذموم و ممنوع است .

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظن و إن هم إلا يخرصون

سوء ظن به همسر محمد(ص)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۱۲ - ۱

۱ - خداوند ، مسلمانان را به خاطر بدگمانی به همسر پیامبر (ص) و موضع گیری تردیدآمیز نسبت به شایعه < افک > و رد نکردن صریح آن ، مورد سرزنش قرار داد .

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ . . . لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا

سوء ظن قوم نوح

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۹ - ابراهیم - ۱۴ - ۹ - ۱۸

۱۸- تردید قوم نوح ، عاد و ثمود به دعوت انبیای خویش ، توأم

با بدبینی بود .

إِنَّا لَفِي شَكِّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مَرِيبٌ

ذکر <مریب> پس از <شک> اگر چه برای تأکید آن است، اما بین آن دو تفاوتی وجود دارد و آن این است که: در <ریب> شک توأم با بدبینی است (فروق اللغویه).

سوء ظن منافقان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - فتح - ۴۸ - ۶ - ۹

۹ - رخداد صلح حدیبیه ، پاسخی قاطع به بدگمانی منافقان و مشرکان درباره موفقیت های اسلام *

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا . لِيُغْفِرَ لَكَ ... وَ يُعَذِّبَ الْمُنْفِقِينَ وَ ... الظَّالِمِينَ بِاللَّ

چنانچه <و يعذب.. > عطف بر <ليغفر لك...> باشد؛ آیه شریفه می تواند بیانگر این مطلب باشد که منافقان و مشرکان، به سرنوشت اسلام بدگمان بودند و می پنداشتند که خداوند از مؤمنان حمایت نخواهد کرد؛ ولی صلح پیروزمند حدیبیه، نادرستی پندار آنان را اثبات کرد.

ظن ابلیس

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۵ - سبأ - ۳۴ - ۲۰ - ۲

۲ - تصمیم ابلیس بر اغوای مردم ، براساس علم و آگاهی نبود و صرفاً مبتنی بر گمان و حدس بود .

وَ لَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ

تعبیر <راست یافت ابلیس گمانش را.. > نشانگر این است که در بدو امر، چنین تصدیقی برای او وجود نداشت و صرفاً حدس و گمان بوده است.

ظن برادران یوسف

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۳ فرزندان یعقوب ، بر این گمان بودند که پدرشان داستان سرقت بنیامین را تصدیق نخواهد کرد .

وسئل القریه .. والعیر التي أقبلنا فیها

ظن به لقاء الله

جلد

- نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۴۶ - ۵

۵ - گمان به لقای خدا و بازگشت به او ، در ایجاد روحیه خشوع و فروتنی کافی است .

الذین یظنون أنهم ملقوا ربهم و أنهم إليه رجعون

به کارگیری <یظنون> (گمان دارند) در مسأله رجوع به خداوند - که هر مسلمانی باید اعتقاد جزمی به آن داشته باشد - اشاره به این دارد که: حتی گمان به قیامت و رجوع به خداوند نیز در زایل ساختن خود بزرگ بینی تأثیر بسزایی داشته و مایه فروتنی خواهد شد.

ظن در بنی اسرائیل

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۴ - مائده - ۵ - ۷۱ - ۳

۳ اعتماد بنی اسرائیل بر حدس و گمان در بینش ها و اندیشه های دینی

و حسبوا الا تکون فتنه

ظن در شناخت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۷۸ - ۹

۹ - حدس و گمان در شناخت محتوای کتاب های آسمانی ، طریقی است نادرست و بی اعتبار .

لا یعلمون الا امانی و ان هم الا یظنون

ظن در عقیده

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱ - بقره - ۲ - ۷۸ - ۷،۱۳

۷ - پذیرش خیالات واهی به جای محتوای کتاب آسمانی و پایه قرار دادن حدس و گمان در تفکرات و معتقدات دینی ، از

دلایل نابجا بودن انتظار ایمان از عوام یهود

أفتطمعون أن يؤمنوا لكم . . . و منهم أميون ... إن هم إلا يظنون

۱۳ - بازداشتن مردم از حدس و گمان در رسیدن به حقایق دینی

، شرطی لازم برای ایجاد زمینه ایمان در آنان

أفتطمعون أن يؤمنوا لكم .. إن هم إلا يظنون

جمله <إن هم إلا يظنون> همانند جمله قبل، در صدد بیان علل و ریشه های ایمان نیاوردن یهود است. بنابراین رسای به این نکته است که تا مردم به حدس و گمان برای رسیدن به حقایق دینی اکتفا می کنند، انتظار ایمان از آنان نابخاست و بر داعیان است که آنان را از این روش باز دارند تا زمینه ایمان واقعی در آنان فراهم شود.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۴۸ - ۱۷، ۱۶

۱۶ گمان در حیطه مسائل عقیدتی و بنیادی فاقد ارزش و اعتبار است.

إن تتبعون إلا الظن و إن أنتم إلا تخرصون

۱۷ سخن و ادعاهای مشرکان در مورد مشیت الهی و نتیجه گیری جبر از آن، جز گمان و دروغپردازی نیست.

سيقول الذين أشركوا .. إن تتبعون إلا الظن و إن أنتم إلا تخرصون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۶۶ - ۱۱

۱۱ پیروی از ظن و تخمین در امور اعتقادی، مذموم و ممنوع است.

إن يتبعون إلا الظن و إن هم إلا يخرصون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۲۳ - ۶۸

۶ - گمان های بی جا و ناروا نسبت به خداوند، عامل هلاکت و خسران آدمی

ذلکم ظنکم .. برّبکم أردیکم فأصبحتم من الخسرین

۸ - ظن و گمان در زمینه مسائل بنیادی و اعتقادی، فاقد ارزش و اعتبار

ذلکم ظنکم .. برّبکم أردیکم فأصبحتم

من الخسرین

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - زخرف - ۴۳ - ۲۰ - ۸

۸ - ظن و گمان در حوزه مسائل اعتقادی ، بی ارزش و بدون اعتبار است .

ما لهم بذلك من علم إن هم إلا يخرصون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - جائیه - ۴۵ - ۲۴ - ۱۱

۱۱ - پیروی از گمان و پندار ، فاقد اعتبار و ارزش در زمینه اصول اعتقادی و معارف بنیادین

و ما لهم بذلك من علم إن هم إلا يظنون

لحن آیه شریفه توییخی است و خداوند مشرکان طبیعت گرا و منکر معاد را به خاطر پیروی از گمان، نکوهش کرده است.

ظن در قضاوت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۵ - انعام - ۶ - ۱۳۶ - ۱۱

۱۱ داوری و سخن گفتن درباره خداوند، آنگاه که مبتنی بر حدس و گمان باشد، کاری نکوهیده است.

و جعلوا لله .. ساء ما يحكمون

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۶

۶ - کافی نبودن گمان ، برای متهم ساختن انسان مؤمن و داوری علیه او

اجتنبوا كثيرًا من الظن إن بعض الظن إثم

ظن قوم ابراهیم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۶۰ - ۱

۱- ابراهیم (ع) در نظر قوم خود ، مظنون به شکستن بت ها بود .

قالوا سمعنا فتی ید کرهم یقال له ابرهیم

ظن کافران

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۶ - فصلت - ۴۱ - ۵۰ - ۱۹

۱۹ - باور و رفتار

کافران ، براساس ظن و گمان است ؛ نه یقین و برهان .

و ما أظن الساعة قائمه ولئن رجعت إلى ربي

برداشت یاد شده بر این اساس است که کافران از یک سو برپایی قیامت را مورد تردید قرار می دهند و از سوی دیگر فرض وجود قیامت را مطرح می نمایند.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - ق - ۵۰ - ۲ - ۴

۴- دلیل کافران ، بر انکار رسالت پیامبر (ص) ، دلیلی از جنس گمان بود ؛ نه از مقوله برهان .

بل عجبوا أن جاءهم .. فقال الكفرون هذا شيء عجيب

بنابراین که <هذا> اشاره به <منذر منهم> باشد ؛ برداشت بالا به دست می آید ؛ یعنی ، تنها منطبق کافران همین بود که می گفتند: انتخاب بشر برای رسالت بعید می نماید.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - تغابن - ۶۴ - ۷ - ۱،۲

۱ - گمان کافران ، به برانگیخته نشدن انسان ها در قیامت

زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا

۲ - اعتقاد کافران به برانگیخته نشدن انسان ها در قیامت ، مبتنی بر گمان است ؛ نه یقین و علم .

زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا

برداشت یاد شده، به این دلیل است که ماده <زعم>، بیشتر در معنای <ظن> (گمان) و نیز درباره چیزی که مورد تردید بوده و اثبات نشده است، به کار می رود.

ظن کافران قوم عاد

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۶ - اعراف - ۷ - ۶۶ - ۴

۴ تکذیب هود از سوی کافران قومش ، مبتنی بر حدس و گمان ، و

نه علم و یقین *

إنا لنظنك من الكذابين

ظن مکذبان قیامت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۹ - جن - ۷۲ - ۷ - ۳،۴

۳ - انکار قیامت از سوی جن و انس ، مبتنی بر ظن و گمان است ؛ نه علم و یقین .

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

از به کار رفتن ماده <ظن> در این آیه و آیات مشابه، در مورد نفی و انکار قیامت، مطلب یاد شده استفاده می شود.

۴ - هیچ کس در انکار قیامت ، علم و یقین ندارد .

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

ظن منافقان مدینه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۱۲ - ۹

۹ - ظن و گمان منافقان و بیماردلان مدینه ، در غزوه احزاب ، این بود که وعده خدا و پیامبرش ، جز فریب نیست .

و تَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنُونَا .. و إِذْ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ ... مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا

<و إِذْ يَقُولُ> می تواند تفسیر <الظنوننا> باشد.

ظن یونس (ع)

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۱ - انبیاء - ۲۱ - ۸۷ - ۲۲، ۵، ۶

۵ - گمان یونس (ع) در سخت نگرفتن خداوند بر وی ، نسبت به ترک قوم خویش

إذ ذهب مغضبًا فظنَّ أن لن نقدر عليه

یکی از معنای <قدر>، سخت گرفتن و تنگ گرفتن (ضیق) است (مفردات راغب). برداشت یاد شده مبتنی بر این معنا است.

۶- گمان یونس (ع) به مجازات نشدن او از جانب خداوند، در زمینه بیرون آمدنش از میان قوم خود و هجرت

به سرزمینی دیگر

فَطْرَ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ

برداشت یاد شده مبتنی بر این است که <قدر> به معنای <قضا> و <حکم> باشد. گفتنی است که ذیل آیه (إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ) مؤید همین برداشت است.

۲۲ - < عن أبي جعفر (ع) في قوله : > و ذاللون إذ ذهب مغاضباً < يقول : من أعمال قومه > فَطْرَ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ < يقول : ظَنُّ أَنْ لَنْ يِعَاقِبَ بِمَا صَنَعَ >

از امام باقر(ع) در باره قول خدا <و ذاللون إذ ذهب مغاضباً> روایت شده که: غضب یونس(ع) از اعمال قومش بود [و در معنای] <فَطْرَ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ> فرمود: یونس(ع) گمان کرد که او در برابر آن چه انجام داده مجازات نمی شود.

گناه سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۵،۲۱

۵ - بعضی از گمان ها ، حتی در صورت منتهی نشدن به عمل ، گناه به شمار می آید . *

إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

حصول گمان در ذهن انسان، معمولاً در اختیار وی نیست. بر این اساس مفسران نهی از ظن را، نهی از عمل بر طبق ظن دانسته اند که امری اختیاری است. با این حال احتمال می رود که در آیه شریفه چیزی مقدر نباشد و واقعاً بعضی از گمان های بد حتی با منتهی نشدن به عمل گناه به شمار آید.

۲۱ - بدگمانی ، تجسس و غیبت نسبت به مؤمنان ، بی تقوایی ، گناه و نیازمند توبه است .

اجتنبوا كثيراً من الظنِّ . . . و لاتجسسوا و لایغتب بعضکم بعضاً ... و اتقوا الله

ممنوعیت

تبعیت از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۷ - یونس - ۱۰ - ۶۶ - ۱۱

۱۱ پیروی از ظن و تخمین در امور اعتقادی ، مذموم و ممنوع است .

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

موارد جواز پیروی از ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۳

۳ - جواز تکیه کردن بر گمان ، در بعضی از موارد

اجتنبوا کثیراً من الظنِّ

مفهوم <کثیراً> این است که در همه جا، تکیه کردن بر گمان ممنوع نیست، زیرا چه بسا موارد مهمی که نادیده گرفتن گمان، موجب وارد شدن صدمه فراوان به فرد یا جامعه است.

موانع حُسن ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۲ - نور - ۲۴ - ۱۲ - ۵

۵ - شایعات و پخش خبر های دروغ ، از میان برنده اعتماد متقابل و حسن ظن افراد جامعه نسبت به یکدیگر

لولا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ

موانع سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۲۰

۲۰ - تقوای الهی ، مستلزم پرهیز از بدگمانی و تجسس و غیبت نسبت به مؤمنان

اجتنبوا کثیراً من الظنّ . . . و لاتجسسوا و لایعتب بعضکم ... و اتقوا الله

نهی از سوء ظن

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۷ - حجرات - ۴۹ - ۱۲ - ۱

۱ - بسیاری از بدگمانی های مؤمنان نسبت به یکدیگر ، نادرست و مورد نهی الهی است .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا

كثيرًا من الظنّ

واژه <الظنّ> مطلق گمان های نیک و بد را شامل می شود؛ اما نهی <اجتنبوا> می رساند که مراد از آن بدگمانی نسبت به مؤمنان است؛ زیرا این بدگمانی ها در بیشتر مواقع نادرست می باشد.

ظهار از دیدگاه قرآن در تفسیر راهنما

ظهار

آثار رجوع در ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۳

۳ - ظهارکننده ، در صورت رجوع از آن ، باید کفاره بدهد .

و الذین یظهرون . . . ثمّ یعودون ... فتحریر رقبه

آثار ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴ - ۶، ۹، ۱۳

۶ - ظهار ، هیچ گاه ، همسر مرد را ، در مقام مادر او ، قرار نخواهد داد .

و ما جعل أزواجکم الّی تظهرون منهنّ أمّهتکم

۹ - در عصر جاهلیت ، مردان ، با ظهار همسر خود ، او را در ردیف مادر خود قرار داده و با او ، ترک مراوده می کردند .

و ما جعل أزواجکم الّی تظهرون منهنّ أمّهتکم

این که خداوند فرموده است، ظهار، همسر را در منزلت مادر قرار نمی دهد، به دست می آید که مردان، با ظهار همسر، می خواسته اند با آنان ترک مراوده کنند؛ چون، بر این باور بودند که خلوت با مادر قطعاً، امر نادرستی است.

۱۳ - ظهار همسر ، تنها سخنی بیش نیست و در واقعیت تأثیر ندارد .

و ما جعل أزواجکم الّی تظهرون منهنّ أمّهتکم . . . ذلکم قولکم بأفوهکم

آمیزش در ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۴

۴ - کفارہ ظهار

، باید پیش از تماس و آمیزش با زن داده شود .

فتح‌ریر رقبه من قبل أن یتماسا

<تماس> در تعبیر قرآن، کنایه از آمیزش است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۴ - ۴

۴ - چهارکننده ، روزه چهار را باید پیش از تماس و آمیزش با زنش بگیرد .

فصیام شهرین متابعین من قبل أن یتماسا

احکام چهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴ - ۱۳

۱۳ - چهار همسر ، تنها سخنی بیش نیست و در واقعیت تأثیر ندارد .

و ما جعل أزواجکم الی تظہرون منهنّ أمهتکم . . . ذلکم قولکم بأفوهکم

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۲ - ۶، ۷، ۱، ۲

۱ - زنانی که چهار می شوند ، برای شوهرانشان حکم مادر را پیدا نمی کنند .

الذین یظہرون منکم من نساءهم ما هنّ أمهتہم

۲ - < چهار > ، در شریعت اسلام طلاق نیست .

الذین یظہرون منکم . . . ما هنّ أمهتہم

۶ - چهار (انشای صیغه ای که در آن زن در حکم مادر قرار داده می شود) ، سخنی باطل و نکوهیده است .

و إنهم لیقولون منکرًا من القول و زورًا

۷-ظهار کردن زن ، حرام و گناه است .

و إِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَ زُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفْوٌ غَفُورٌ

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۱۱، ۴، ۳، ۲، ۱

۱ - ظهار ، سبب گسستن پیوند زناشویی نمی شود .

و الذین یظهرون .. فتحریر رقبه

از این که

ظهارکننده، می تواند آن را نقض کرده و رجوع کند با این شرط که قبل از آمیزش با زن کفاره بدهد معلوم می شود که ظهار، باعث از هم گسیخته شدن پیوند زن و شوهری نمی شود.

۲ - کسی که زنش را ظهار کرده ، می تواند در صورت پشیمان شدن ، آن را نقض کرده و رجوع کند .

و الذین یظهرون من نسائهم ثم یعودون

<عود> (مصدر <یعودون>) به معنای رجوع و بازگشتن است. بازگشت ظهارکننده به آنچه گفته، بدین معنا است که ظهارکننده، گفته خود را نقض کند و از آنچه گفته پشیمان شود و برای ادامه زناشویی با همسر خود، به او رجوع نماید.

۳ - ظهارکننده ، در صورت رجوع از آن ، باید کفاره بدهد .

و الذین یظهرون ... ثم یعودون ... فتحریر رقبه

۴ - کفاره ظهار ، باید پیش از تماس و آمیزش با زن داده شود .

فتحریر رقبه من قبل أن یتماسا

<تماس> در تعبیر قرآن، کنایه از آمیزش است.

۱۱ - > عن زراره قال : سألت أبا جعفر (ع) عن الظهار فقال : هو من كل ذي محرم أم أو أخت أو عمه أو خاله ... يقول الرجل لامرئته و هي طاهر من غير جماع : أنت علي حرام مثل ظهر أمي أو أختي ;

زراره گوید: از امام باقر(ع) درباره ظهار سؤال کردم، فرمود: [در اجرای صیغه ظهار با تشبیه زن] به هر کدام از محارم: مادر، خواهر، عمه و یا خاله [ظهار واقع می شود. به این گونه که] مرد در حالی که همسرش از حیض پاک است و در آن پاکی جماعی

صورت نگرفته، می گوید: تو بر من حرام باشی مانند مادر یا خواهرم <.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۴ - ۱،۴

۱ - ظهرکننده ، در صورتی که آزاد کردن بنده برایش مقدور نباشد ، باید دو ماه روزه بگیرد .

فمن لم یجد فصیام شهرین

۴ - ظهرکننده ، روزه ظهر را باید پیش از تماس و آمیزش با زنش بگیرد .

فصیام شهرین متتابعین من قبل أن یتماسا

بدعت ظهر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴ - ۸

۸ - ظهر ، از بدعت های عصر جاهلی بود و منشأ الهی نداشت .

و ما جعل أزواجکم الی تظہرون منهنّ أمہتکم .. ذلکم قولکم بأفوهکم

این که خداوند ظهر را از خود نفی کرده، حاکی است که چنین امری، از بدعت های دوران جاهلیت بوده است.

بطلان ظهر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۲ - ۳،۶

۳ - ابراز ناخرسندی از سوی یک زن ، سبب شد خداوند ، رسم جاهلی ظهر را که تا آن زمان در میان مسلمانان رواج داشت ملغا اعلام کند .

قد سمع اللہ قول الّتی .. الذین یظہرون منکم ... ما هنّ أمہتہم

۶ - ظهر (انشای صیغه ای که در آن زن در حکم مادر قرار داده می شود) ، سخنی باطل و نکوهیده است .

وإنهم ليقولون منكراً من القول و زوراً

بی اعتنایی به کفارہ ظہار

جلد - نام سورہ - سورہ - آیہ - فیش

۱۸ - مجادلہ - ۵۸ - ۴ -

۱۳ - رعایت نکردن حدود الهی در ظهار ، در پی دارنده عذاب دردناک الهی است .

و تلك حدود الله و للكافرين عذاب أليم

پرداخت کفاره ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۴ - ۶

۶ - ادا کردن کفاره ظهار ، نشانه ایمان راستین ظهارکننده به خدا و پیامبر (ص) است .

ذلك لتؤمنوا بالله ورسوله

<ذلك> اشاره به حکم ظهار و تعیین کفاره آن است؛ یعنی، این حکم بدان علت وضع شده تا شما به خدا و رسول او ایمان بیاورید. بنابراین کسی که خود را به دادن کفاره پایبند می کند، بدین معنا است که وی به خدا و رسول او ایمان راستین دارد.

تخلف از کفاره ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۱۰

۱۰ - تخلف کنندگان از کفاره ظهار ، مورد تهدید خداوند به کیفر و مجازات

فتحریر رقبه .. و الله بما تعملون خبير

جمله <و الله بما تعملون..> پیامدار این حقیقت است که ظهارکننده، باید بداند که در صورت تخلف و فرار از دادن کفاره ظهار، خداوند به عمل او آگاهی داشته و سزای وی را خواهد داد.

تکذیب کفاره ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۴ - ۱۰

۱۰ - انکار حکم ظهار و تجاوز به حدود آن ، در حکم کفر است .

و تلك حدود الله و للكافرين عذاب أليم

حقيقت ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آيه - فيش

١٨ - مجادله - ٥٨ - ٢ - ٢

- ٢

>ظهار <، در شریعت اسلام طلاق نیست .

الذین یظهرون منکم . . . ما هنَّ أمهاتهم

رجوع درظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۲

۲ - کسی که زنش راظهار کرده ، می تواند در صورت پشیمان شدن ، آن را نقض کرده و رجوع کند .

و الذین یظهرون من نسائهم ثمَّ یعودون

<عود> (مصدر <یعودون>) به معنای رجوع و بازگشتن است. بازگشتظهارکننده به آنچه گفته، بدین معنا است کهظهارکننده، گفته خود را نقض کند و از آنچه گفته پشیمان شود و برای ادامه زناشویی با همسر خود، به او رجوع نماید.

صیغهظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۱۱

۱۱ - > عن زراره قال : سألت أبا جعفر (ع) عن الظهار فقال : هو من كل ذي محرم أم أو أخت أو عمه أو خاله . . . يقول الرجل لامرئته و هي طاهر من غير جماع : أنت عليّ حرام مثل ظهر أُمِّي أو أختي ;

زراره گوید: از امام باقر(ع) دربارهظهار سؤال کردم، فرمود: [در اجرای صیغهظهار با تشبیه زن] به هر کدام از محارم: مادر، خواهر، عمه و یا خاله [ظهار واقع می شود. به این گونه که] مرد در حالی که همسرش از حیض پاک است و در آن پاکی جماعی صورت نگرفته، می گوید: تو بر من حرام باشی مانند مادر یا خواهرم.

ظهار در جاهلیت

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴ -

۷- در جاهلیت ، ظهار همسر از سوی شوهر ، امری رایج بوده است .

و ما جعل أزواجكم اللّٰی تطهرون منهنّ أمهتکم

از کاربرد فعل مضارع <تظاهرون> که دلالت بر استمرار دارد استفاده می شود که ظهار، امر متداولی بوده است.

۸- ظهار ، از بدعت های عصر جاهلی بود و منشأ الهی نداشت .

و ما جعل أزواجكم اللّٰی تطهرون منهنّ أمهتکم .. ذلکم قولکم بأفوهکم

این که خداوند ظهار را از خود نفی کرده، حاکی است که چنین امری، از بدعت های دوران جاهلیت بوده است.

۹- در عصر جاهلیت ، مردان ، با ظهار همسر خود ، او را در ردیف مادر خود قرار داده و با او ، ترک مرآوده می کردند .

و ما جعل أزواجكم اللّٰی تطهرون منهنّ أمهتکم

این که خداوند فرموده است، ظهار، همسر را در منزلت مادر قرار نمی دهد، به دست می آید که مردان، با ظهار همسر، می خواسته اند با آنان ترک مرآوده کنند چون، بر این باور بودند که خلوت با مادر قطعاً، امر نادرستی است.

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۲ - ۳،۴

۳- ابراز ناخرسندی از سوی یک زن ، سبب شد خداوند ، رسم جاهلی ظهار را که تا آن زمان در میان مسلمانان رواج داشت ملغا اعلام کند .

قد سمع الله قول اللّٰتی .. الذین یظهرون منکم ... ما هنّ أمهتکم

۴- در طلاق از نوع ظهار ، پندار مردم جزیره العرب این بود که زن ظهار شده ، برای شوهرش حکم مادر را پیدا کرده و حرام

مؤید می شود .

الذین یظهرون منکم من نسائهم ما هنّ أمهتهم

عتق در ظاهر

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۷

۷ - آزاد کردن بنده ، وظیفه ای مهم بر عهده ظاهرکننده است و او نباید آن را سرسری گرفته و به آن بی توجهی کند .

فتریر رقبه . . . ذلکم توعظون به

توصیه خداوند به آزاد کردن بنده پس از این که در <فتریر رقبه> فرمان آن را داده است شاید بدان منظور است که ظاهرکننده می تواند آن را جدی نگیرد و احیاناً با بی توجهی از کنار آن بگذرد.

قصه ظاهر خوله بنت ثعلبه

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۱ - ۹،۵،۳،۲،۱

۱ - خداوند ، خواسته زنی را که شوهرش او را ظاهر کرده بود ، استجابت کرد .

قد سمع الله قول الّتی تجدلک فی زوجها

<ظاهر> نوعی طلاق بود که از عرب جاهلی باقی مانده و تا قبل از نزول این بخش از آیات، در میان مسلمانان نیز به آن عمل می شد. در این نوع از طلاق، هر گاه شوهر به زنی می گفت: <أنت علی کظهر أمی> زن حکم مادرش را پیدا می کرد و بر او حرام مؤید می شد. آیه شریفه درباره زنی بود که شوهرش او را ظاهر کرد. آن زن که نمی خواست از شوهرش جدا شود، برای حل مشکل خود به محضر پیامبر اکرم(ص) آمد و درخواست کرد که برای او چاره اندیشی کند. خداوند با ملغی کردن این رسم جاهلی، خواسته زن را اجابت فرمود.

بنابراین <قد سمع الله> به معنای <قد استجاب الله> می باشد و این کنایه ای رایج است.

۲- زنظهار شده ، مایل نبود از شوهرش جدا شده و کانون خانواده اش متلاشی گردد .

قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها

۳- زنظهار شده ، برای یافتن راه چاره به محضر رسول اکرم (ص) رسید و با آن حضرت درباره شوهرش گفتوگو کرد .

قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها

۵- زنظهار شده ، در حضور رسول اکرم (ص) از حادثه ای که برایش پیش آمده بود به خداوند شکایت برده ، خواستار حل مشکل خویش شده بود .

تجدلک فی زوجها و تشکی إلى الله

۹- > عن أبي جعفر (ع) قال : إنَّ امرأه من المسلمات أتت النبي (ص) فقالت : يا رسول الله إنَّ فلاناً زوجي . . . أشكوه إليك فقال : فيم تشكينه قالت : إنَّه قال أنت عليّ حرام كظهر أمي . . . فسمع الله تبارك و تعالی مجادلتها لرسول الله في ما شكّت إليه و أنزل الله في ذلك قرآناً > . . . قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها . . . ;

از امام باقر(ع) روایت شده است: زنی از زنان مسلمین نزد رسول خدا(ص) آمد و عرض کرد: ای رسول خدا! فلانی همسر من است. .. شکایت او را برای تو آورده ام. رسول خدا(ص) فرمود: در چه چیز از او شکایت داری؟ گفت: [مرا با <ظهار> بر خود حرام کرده] و گفته است: <أنت عليّ حرام كظهر أمي> ... پس خدای تبارک و

تعالی مجادله او را درباره همسرش با رسول خدا(ص) شنید و در این باره آیه ای نازل فرمود (قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها).<

کفاره ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۳ - ۴،۵،۶،۳

۳ - ظهارکننده ، در صورت رجوع از آن ، باید کفاره بدهد .

و الذین یظهرون ... ثم یعودون ... فتحریر رقبه

۴ - کفاره ظهار ، باید پیش از تماس و آمیزش با زن داده شود .

فتحریر رقبه من قبل أن یتماشا

<تماس> در تعبیر قرآن، کنایه از آمیزش است.

۵ - کفاره ظهار ، ابتدا آزاد کردن یک بنده است .

فتحریر رقبه من قبل أن یتماشا

۶ - آزاد کردن بنده ، سفارش خداوند به ظهارکننده

ذلکم توعظون به

مشارالیه <ذلکم>، <فتحریر رقبه> می باشد و ضمیر <به> به <ذلکم> بازمی گردد. <وعظ> (مصدر <توعظون>) به معنای توصیه به اطاعت است (مصباح المنیر).

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۴ - ۱،۳،۴،۵،۸

۱ - ظهارکننده ، در صورتی که آزاد کردن بنده برایش مقدور نباشد ، باید دو ماه روزه بگیرد .

فمن لم یجد فصیام شهرین

۳ - دو ماه روزه ای که به عنوان کفاره ظهار گرفته می شود ، باید پی درپی باشد .

فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين

۴ -ظهارکننده ، روزه ظهار را باید پیش از تماس و آمیزش با زنش بگیرد .

فصيام شهرين متتابعين من قبل أن يتماسا

۵ - در صورتی که گرفتن روزه برای ظهارکننده مقدور نباشد ، باید شصت مسکین را اطعام کند .

فمن لم يستطع فإطعام ستين مسكيناً

۸ - كفّاره

های تعیین شده برای ظهار ، حدود الهی بوده و رعایت آنها بر همگان لازم است .

و تلک حدود الله

گناه ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۲ - ۷

۷ - ظهار کردن زن ، حرام و گناه است .

و إِنْهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَ زُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفْوٌ غَفُورٌ

منشأ ظهار

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۴ - احزاب - ۳۳ - ۴ - ۸

۸ - ظهار ، از بدعت های عصر جاهلی بود و منشأ الهی نداشت .

و ما جعل أزواجكم الی تظهرون منهنّ أمهتکم .. ذلکم قولکم بأفوهکم

این که خداوند ظهار را از خود نفی کرده، حاکی است که چنین امری، از بدعت های دوران جاهلیت بوده است.

ظهارکنندگان

آمزش ظهارکنندگان

جلد - نام سوره - سوره - آیه - فیش

۱۸ - مجادله - ۵۸ - ۲ - ۸

۸ - اعلام عفو و آمزش از سوی خداوند نسبت به کسانی که تا قبل از تحریم ظهار ، مرتکب آن شدند .

الذین یظهرون منکم .. و إِنْ اللَّهَ لَعَفْوٌ غَفُورٌ

تکلیف ظهارکنندگان

۷ - آزاد کردن بنده ، وظیفه ای مهم بر عهده ظهارکننده است و او نباید آن را سرسری گرفته و به آن بی توجهی کند .

فتحیر رقبه . . . ذلکم توعظون به

توصیه خداوند به آزاد کردن بنده پس از این که در <فتحیر رقبه> فرمان آن را داده است شاید بدان منظور است که ظهارکننده می تواند آن را

جدی نگیرد و احیاناً با بی توجهی از کنار آن بگذرد.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

خانه کتاب

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

